

Begroting 2021

gemeente
Het Hogeland

Inhoudsopgave

Inhoud

Inleiding	5
Leeswijzer	7
Samenvatting	9
Beleidsbegroting	13
Programmaplan	15
1. Veiligheid	17
2. Bereikbaarheid	21
3. Economie & Werkgelegenheid	29
4. Leefbaarheid & Voorzieningen	37
5. Sociaal Domein & Volksgezondheid	51
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	69
7. Burger & Bestuur	81
8. Bedrijfsvoering	85
Algemene Dekkingsmiddelen	91
Paragrafen	95
Lokale heffingen	97
Weerstandvermogen & Risicomanagement	107
Onderhoud kapitaalgoederen	113
Financiering	121
Bedrijfsvoering	127
Verbonden partijen	143
Grondbeleid	167
Aardbevingen	169
Grote projecten	173
Financiële begroting	189
Overzicht Lasten en Baten	191
Incidentele Lasten en Baten	192
Toelichting Lasten en Baten	193
Geprognosticeerde balans	199
EMU-saldo	200
Overzicht Taakvelden	201
Meerjarenraming	203
Investeringsprogramma	205
Reserves en Voorzieningen	206

Bijlagen	208
I Uitgangspunten begroting	209
II Sociale en fysieke structuur.....	210
III Algemene uitkering.....	211
IV Afkortingenlijst.....	214

Inleiding

Zoals we ook in de Bouwstenennotitie hebben aangegeven ligt een belangrijke oorzaak voor onze financiële situatie in landelijk beleid. De tekorten door de opneemeregelingen in de jeugdzorg, Wmo en bijzondere bijstand, invoering van het abonnementstarief Wmo, de korting op de SW-subsidie en de opschalingskorting doen een groot beroep op onze middelen. Een groter beroep dan we vanuit het Rijk gecompenseerd krijgen. Dit rekenen we het Rijk sterk aan. Daar komt nog bij dat we in onze gemeente te maken hebben met een toenemende vergrijzing, hoge werkloosheid, lage sociaaleconomische status en de aardbevingsproblematiek. De combinatie van al deze ontwikkelingen maakt dat we in zwaar weer zitten. We dringen onder andere bij het Rijk aan op extra middelen en een eerlijke verdeling van het gemeentefonds.

Deze opgave vraagt om duidelijke keuzes. Soms ook pijnlijke keuzes. Wij moeten dit samen doen met u en onze inwoners.

De begroting 2021 die voor u ligt is de uitwerking van de kaderstelling uit de bouwstenennotitie “Bouwen aan nieuw evenwicht”, die in september met uw raad is besproken. Met het maatregelenpakket waarvoor gekozen is moeten we met de huidige inzichten financieel gezien het hoofd boven water kunnen houden. De begroting heeft een bescheiden overschot in 2021 en een sluitend meerjarig perspectief. Met onder andere de ontwikkelingen in de Jeugdzorg en de aangekondigde herijking van het gemeentefonds, blijven er grote onzekerheden bestaan. Dit vraagt ook de komende jaren om waakzaamheid en bijsturing als dat nodig is.

In de bouwstenennotitie hebben we ook ontwikkelingen genoemd waarvoor geen dekking aanwezig is. Hiervoor geldt dat ze alleen in deze begroting zijn opgenomen als daar dekking voor is gevonden volgens het principe 'Nieuw voor Oud'. Dat houdt in dat dekking gezocht moet worden binnen de bestaande middelen. In deze begroting doen we op deze onderdelen een voorstel.

Het college is van mening dat deze begroting onze gemeente in een financieel weerbare positie brengt. Een positie waarin we aan de ene kant ons huishoudboekje op orde brengen en aan de andere kant blijven werken aan de uitvoering van onze ambities. Investeren blijft noodzakelijk om ook op de langere termijn een gemeente te blijven waar het goed leven, wonen en werken is.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland

Leeswijzer

Deze gemeentebegroting 2021 is opgebouwd uit vier delen:

- Programmaplan;
- Paragrafen;
- Financiële begroting;
- Bijlagen.

Programmaplan

Het programmaplan vormt het inhoudelijke deel van de begroting. In dit deel staat wat we willen bereiken en welke activiteiten we daarvoor in 2021 willen gaan uitvoeren. In dit programmaplan is per deelprogramma een overzicht gegeven van de lasten en baten. Per programma wordt er een specificatie van de lasten en baten op taakveldniveau gegeven.

Beleidskader

In deze begroting hebben we de van toepassing zijnde beleidsdocumenten in de programma's vermeld. De beleidsdocumenten die vanaf 2020 worden geactualiseerd en/of vastgesteld worden in de programmabegroting opgenomen. Uitgangspunt hierbij is dat zolang er geen wijzigingen hebben plaatsgevonden de bestaande documenten van de vier voormalige gemeenten leidend zijn.

Beleidsindicatoren

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) hanteren gemeenten voor het toelichten van de maatschappelijke effecten in de programma's en de programmaverantwoording de beleidsindicatoren. Per programma zijn deze beleidsindicatoren opgenomen. Deze cijfers worden aangeleverd vanuit verschillende systemen en zijn minimaal één jaar oud. Wij beperken ons vooralsnog tot de verplichte indicatoren, die worden ontleend aan 'Waarstaatjegemeente.nl'.

Reservemutaties

Onderaan ieder programma zijn reservemutaties opgenomen.

Deze reservemutaties zijn weliswaar niet zichtbaar op de taakvelden van een programma, maar hebben wel betrekking op het betreffende programma. Om een zo compleet mogelijk beeld van het programma weer te geven worden ze daarom apart zichtbaar gemaakt.

Paragrafen

Conform de wettelijke regelgeving moeten zeven paragrafen verplicht worden opgenomen in de begroting waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die verspreid in de begroting staan (zoals lokale heffingen en bedrijfsvoering) gebundeld weer te geven. In deze begroting is naast de verplichte paragrafen ook een paragraaf Aardbevingen opgenomen omdat de gevolgen van de gaswinning voor de gemeenschap van grote invloed zijn. Ook vindt u weer een paragraaf 'Grote projecten', zoals eerder ook met u is afgesproken.

Financiële begroting

In de financiële begroting vindt u samenvattende overzichten met betrekking tot onze financiële huishouding. U vindt hier onder meer onze meerjarenbegroting, een overzicht van het in de begroting opgenomen investeringsplan voor de komende jaren en een overzicht van de reserves en voorzieningen

Bijlagen

In de bijlagen treft u een aantal verplichte bijlagen aan. Hierin is o.a. een specificatie van onze uitkering uit het Gemeentefonds opgenomen.

Samenvatting

Zoals in de inleiding beschreven, heeft u een begroting met een bescheiden overschot in 2021, en met een sluitend meerjarig perspectief onder ogen. Met het maatregelenpakket dat we met u hebben besproken, moeten we met de huidige inzichten financieel gezien het hoofd boven water kunnen houden. Met onder andere de ontwikkelingen in de Jeugdzorg en de aangekondigde herijking van het gemeentefonds, blijven er echter grote onzekerheden bestaan. Dit vraagt ook de komende jaren waakzaamheid en bijsturing wanneer dat nodig is.

Uitwerking Bouwstenennotitie

Deze begroting is een uitwerking van de kaderstelling uit de Bouwstenennotitie, die in september met uw raad is besproken. Gezien de grote financiële opgave is daar een omvangrijk pakket met maatregelen gepresenteerd. Deze zijn in de voorliggende begroting uitgewerkt. Samen met verwerkte autonome ontwikkelingen heeft dit geleid tot een begroting met een financieel sluitend perspectief.

Wij presenteren u in de genoemde nota tevens een aantal wensen die alleen langs de lijn 'nieuw voor oud' in de begroting konden worden opgenomen. Voor de aanstelling van cultuurcoaches en een verhoging van de subsidie aan Verhildersum is op deze wijze ruimte gevonden.

Ten slotte hebben we ook de meest recente ontwikkelingen in de begroting verwerkt. Daarbij kunt u denken aan de septembercircular (algemene uitkering) en bijstellingen als gevolg van volumeontwikkelingen en prijseffecten. Al deze factoren hebben uiteraard enige invloed op het in de begroting gepresenteerde saldo en meerjarig perspectief.

Financieel perspectief

Wij leggen u een begroting voor die zich kenmerkt door een positief meerjarig saldo met zoals gezegd een aantal grote opgaven en onzekerheden. Wij geven u een korte samenvatting van de uitkomsten van deze begroting en het meerjarig perspectief. Dit zetten we uiteraard af tegen de Bouwstenennotitie. Wij focussen ons hierbij zoals gebruikelijk op het structureel gepresenteerde saldo. Dit is namelijk waar primair op gestuurd moet worden en waar de toezichthouder op toetst.

Wij merken daarbij op dat het in de Bouwstenennotitie gepresenteerde saldo verschillende nog te realiseren taakstellingen bevat. Denk hierbij aan efficiency- en inkoopvoordelen, personele taakstellingen, Jeugdzorg en ontwikkelingen in de Eemshaven. Voor het merendeel liggen er plannen voor de invulling, maar op sommige onderdelen kunnen we minder invloed uitoefenen of is er sprake van een onzekere verwachting.

In de Bouwstenennotitie was het volgende structurele financiële perspectief opgenomen voor de jaren 2021-2023:

Meerjarig perspectief bij scenario 'Voorkeur'				
bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
Perspectief begroting 2020	1.093	1.927	1.811	NNB
Effect meicircular	-169	217	-569	NNB
Effect invulling opgave scenario 'Voorkeur'	32	426	879	NNB
Verwacht perspectief	956	2.570	2.121	-

Voor de begroting 2021 wordt het meerjarenperspectief aangevuld met 2024. Met de recente cijfers voor dit jaar, kunnen we ook voor 2024 een eerste beeld vormen.

Sinds de opstelling van Bouwstenennotitie hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die het financiële beeld beïnvloeden. Om op termijn een sluitend financieel perspectief te kunnen presenteren, hebben wij een aantal aanvullende maatregelen in deze begroting verwerkt. Zo hebben we de prijscompensatie ingezet ter dekking van diverse uitzettingen en valt de gehanteerde stofkam door de begrotingsposten wat voordeliger uit. Ook de Algemene uitkering geeft door de decentralisatie uitkering 'Bevolkingsdaling' voor 2021 een positiever beeld dan we eerder verwachtten en is er een positief effect op de BUIG te zien.

De ontwikkelingen die we ten opzichte van de Bouwstenennotitie in de begroting hebben verwerkt ziet u op hoofdlijnen in onderstaand overzicht:

Ontwikkelingen in begroting 2021				
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Geschrapte maatregelen BSN	-284	-284	-284	-284
Verhoging WMO	-587	-587	-587	-587
Stelpost WMO	100	100	100	100
Jeugd	-600	-600	-600	-600
Veiligheidsregio	-240	-240	-240	-240
Kapitaallasten	-282	25	201	513
BUIG	683	683	683	683
Stelpost prijsontwikkeling	385	385	385	385
Stofkam	100	100	100	100
Algemene Uitkering (bevolkingsdaling)	542			
Overige mutaties	-253	-243	115	115
Effect ontwikkelingen	-436	-661	-127	185

De bovenstaande ontwikkelingen worden hieronder kort toegelicht.

Geschrapte maatregelen BSN

Tijdens de behandeling van de Bouwstenennotitie in uw raad heeft u de wens uitgesproken om een aantal voorgestelde maatregelen niet in de begroting te verwerken. Deze wensen lagen op het terrein van de Bijzondere bijstand (inkomensvoorslag), het Participatiefonds en de Compensatieregeling Eigen Risico. Het effect van het niet doorvoeren van de voorstellen op het terrein van de inkomensvoorslag en het Participatiefonds is samen € 284.000. Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk 'Toelichting Lasten en Baten'.

Wmo

Tijdens de totstandkoming van de Bouwstenennotitie kwam naar voren dat we een extra uitgaaf van ca. € 600.000 in het kader van de WMO verwachten. Uw raad is hierover middels een memo over geïnformeerd. In het gepresenteerde perspectief van de Bouwstenennotitie is deze uitzetting meegenomen. Als gevolg van prijs en volume effecten zal er (naast de reeds gemelde uitzetting) nog eens een kleine € 587.000 voor de Huishoudelijke Ondersteuning in de begroting moeten worden opgenomen. Het prijseffect ad € 196.000 dekken we uit de stelpost voor prijsontwikkeling. Ter gedeeltelijke dekking van de stijgende kosten voor Huishoudelijke Ondersteuning hebben we een taakstellende stelpost van € 100.000 opgenomen

Jeugdzorg

De afgelopen maanden hebben we geconstateerd dat er een explosieve stijging waar te nemen is op het vlak van 'Verblijf'. Inmiddels lopen de aantallen fors op met een stijging van de kosten tot gevolg. Aan deze stijgende kosten hebben we een aanvullende taakstelling op 'Verblijf' en een budgetplafond op het budget voor de kosten van de jeugdzorg gekoppeld. Vooralsnog stellen wij u voor rekening te houden met een structurele stijging van per saldo € 600.000. Wij komen bij de najaarsnota 2020 en de voorjaarsnota 2021 bij u hierop terug.

Veiligheidsregio

In de Bouwstenennotitie maakten we reeds melding van de problematiek rondom de FLO bij de veiligheidsregio. Onze gemeentelijke bijdrage in het ontstane tekort als gevolg van de FLO is ca. € 1,2 miljoen. De extra bijdrage voor de komende 5 jaar bedraagt bij dit scenario € 240.000.

Kapitaallasten

Doorrekening van de kapitaallasten laat in 2021 een negatief effect zien van € 280.000, wat vanaf 2022 omslaat in een voordeel dat oploopt naar ca. € 500.000 in 2024.

BUIG

De beschikking voor 2021 van het BUIG budget laat een forse stijging zien. De uitkering stijgt met ca. € 1,8 miljoen. De inkomsten zijn conform de beschikking verhoogd. De huidige prognoses van de bijstandsuitgaven laten een stijging zien van € 510.000. Wij stellen voor om daarnaast een stelpost van € 597.000 op te nemen voor mogelijk verdere stijging van de bijstandsuitgaven. Het voordeel voor de begroting komt zodoende uit op € 683.000.

Stelpost prijsontwikkeling

Het is gebruikelijk dat bij de opstelling van de begroting posten daar waar nodig worden gecorrigeerd voor inflatie. Dekking voor verhoging van deze posten zit standaard in de op te nemen stelpost voor prijsontwikkeling. Wij stellen voor, gezien de aard van verschillende mutaties en het feit dat de budgethouders de budgetten die onder hun verantwoordelijkheid vallen hebben bijgesteld als dat nodig mocht blijken, deze stelpost te laten vervallen.

Stofkam

In het bezuinigingspakket is een inschatting gemaakt van de mogelijkheid om diverse budgetten iets te verlagen, op basis van de ervaringscijfers tot nu toe. Wanneer wij de aangeleverde mutaties die als 'stofkam' zijn gelabeld optellen, dan komen we daadwerkelijk op een totale omvang van ca. € 200.000. Dat is meer dan we hadden ingeschat bij de Bouwstenennotitie (€ 100.000).

Algemene Uitkering

Voor wat betreft de Algemene Uitkering zien we dat het effect voor 2021 in grote lijnen neer komt op de (incidentele) middelen in het kader van de bevolkingsdaling ad € 543.000. Omdat de Algemene Uitkering als geheel wordt gezien als structureel dekkingsmiddel, is dit structurele dekking voor het komende begrotingsjaar.

Het voorgaande leidt tot het volgende structurele beeld:

Verloop meerjarig perspectief				
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Verwacht perspectief BSN	956	2.570	2.121	NNB
Effect ontwikkelingen	-436	-661	-127	185
Verwacht perspectief	520	1.909	1.994	2.503

In bovenstaand overzicht zien we een overschot van ruim € 0,5 miljoen in 2020, dat oploopt naar een geraamd structureel overschot van ruim € 2,5 miljoen in 2024.

Wij zien tegenover dit positieve begrote meerjarige saldo echter ook dat er verschillende forse taakstellingen in de begroting zijn opgenomen. Deze zijn deels functioneel ingevuld, maar moeten ook voor een deel verder worden ingevuld in de komende jaren. Denk hierbij aan de taakstelling op de personele lasten, efficiency, inkoop en de jeugdzorg.

Incidenteel begrotingssaldo

Naast het structurele begrotingssaldo benoemen we ook het incidentele deel van de begroting. Wij zien dat het incidentele overschot in 2021 per saldo ruim € 1 miljoen bedraagt. Dit heeft te maken met de frictie uitkering in het kader van de herindeling, die we nog tot en met 2022 ontvangen. Dit zal worden toegevoegd aan onze Algemene Reserve.

Beleidsbegroting

Programmaplan

1. Veiligheid

Omschrijving

Binnen het programma Veiligheid richt de aandacht zich op een van de kerntaken van de gemeente: regie voeren op lokale veiligheid met het oog op een veilige en leefbare omgeving. Deze aandacht voor openbare orde en veiligheid vraagt om inzet voor de brandweezorg, de crisisbeheersing, maar ook aandacht voor de naleving van regelingen, zoals de Algemene plaatselijke verordening. Het werk kenmerkt zich door samenwerking, zowel intern als extern. Zo werken we samen met andere gemeenten binnen de Veiligheidsregio Groningen op het gebied van brand- en rampenbestrijding. Politie en justitie zijn ook belangrijke samenwerkingspartners. Verder zorgt de gemeente voor preventieve maatregelen en wordt er opgetreden tegen overlast en overtreding van de regels.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweezorg
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

Beleidskader

Bij de start van de gemeente is de geharmoniseerde Algemene plaatselijke verordening vastgesteld. Eind 2020 staat de actualisatie van de APV op de agenda. Nadat in 2020 het Integraal Veiligheidsbeleid aan u is voorgelegd, zullen wij dit beleid verder uitwerken in een uitvoeringsplan.

In april van dit jaar is ook de detailhandelsvisie vastgesteld. De marktverordening wordt in november/december 2020 aan u voorgelegd.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal		Het Hogeland	Provincie Groningen
Beleidsindicator	Eenheid		
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	116	124
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,2	2,5
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	0,3	0,5
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,4	2,1
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	0,5	0,6

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Crisisbeheersing

Crisisbeheersing is sinds 2014 regionaal georganiseerd door middel van de Veiligheidsregio Groningen. Deze samenwerking betekent dat iedere deelnemende gemeentemedewerker heeft die een rol hebben binnen de crisisorganisatie. Dat vraagt tijd en inzet voor opleiding, training en oefening. In geval van een crisis kan dan een adequaat functionerend crisisteam worden ingezet binnen de eigen gemeente of elders in de provincie Groningen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Goed voorbereid zijn op incidenten, rampen en crises.	<ul style="list-style-type: none"> • De bemensing vanuit onze gemeente wordt goed georganiseerd met het accent op specialisme en professionaliteit. • Onze medewerkers met een rol in de crisisorganisatie volgen op regelmatige basis opleidingen, trainingen en oefeningen.

Brandweezorg

De brandweezorg is volledig geregionaliseerd. Dat betekent dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor personeel en materieel bij de Veiligheidsregio Groningen liggen. Door -onder meer landelijke- ontwikkelingen betreffende de rechtspositie van brandweerlieden (FLO) staat de begroting van de Veiligheidsregio onder druk. Het ligt daarom in de lijn der verwachting dat de financiële bijdrage voor de komende jaren omhoog zal gaan. De omvang van de bijdrage zal in de komende maanden duidelijk worden. In deze begroting zijn we vooralsnog uitgegaan van een verhoging van de jaarlijkse bijdrage met ruim 0,2 ME. Tegelijk wordt binnen het bestuur van de Veiligheidsregio gesproken over het toewerken naar een gezonde financiële situatie.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Een goede brandweezorg	<ul style="list-style-type: none"> • Het uitvoeren van wettelijke taken op het terrein van brandweezorg is belegd bij de Veiligheidsregio Groningen.
» Een risico gestuurde brandweerorganisatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Vergroten van het brandveiligheidsbesef bij inwoners en instellingen/bedrijven in onze gemeente.

Openbare orde en veiligheid

Veiligheid is voor de lokale overheid een belangrijke taak. Inwoners en ondernemers hechten veel waarde aan een veilige, leefbare en prettige omgeving. Veiligheid gaat onder meer over het tegengaan van overlast en vernielingen, over openbare orde, drugsbeleid en jeugdbeleid. Dit vraagt zowel om preventie als repressie.

Binnen het veiligheidsdomein is een groot aantal partners actief, ieder met eigen kennis, expertise en bevoegdheden. Samenwerking met de vele ketenpartners is daarbij van cruciaal belang. Wij willen in dat brede speelveld de regie voeren om zo de verantwoordelijkheid voor openbare orde en veiligheid waar te maken.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» De uitvoering van het Integraal Veiligheidsbeleid.	<ul style="list-style-type: none"> • In 2020 is het Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2023 vastgesteld. Dit beleidsdocument wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma, waarbij de diverse interne en externe partners worden betrokken. Hiermee wordt concreet invulling gegeven aan de door de raad vastgestelde beleidsuitgangspunten.
» Een goede verbinding tussen de verschillende domeinen die van belang zijn voor de Openbare Orde en Veiligheid.	<ul style="list-style-type: none"> • In nauwe samenwerking tussen verschillende teams onderzoeken we hoe we de verbinding tussen de verschillende domeinen verder kunnen ontwikkelen. Daarbij is te denken aan OGGZ, nazorg ex-gedetineerden, plaatsing van forensische cliënten en de uitvoering van de Wet verplichte GGZ.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Veiligheidsregio Groningen (VRG)

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Veiligheid (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	4.262	4.278	4.894	4.812	4.819	4.818
Incidenteel		20	20			
Totaal lasten	4.262	4.298	4.914	4.812	4.819	4.818

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	3	0	0	0	0	0
Incidenteel						
Totaal baten	3	0	0	0	0	0
Saldo programma *)	-4.259	-4.298	-4.914	-4.812	-4.819	-4.818

*) - = tekort, + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
geen mutaties						
Totaal mutaties						

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma Veiligheid begroting 2020	4.298	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	409	N
- Voor FLO-rechten is een extra bijdrage geraamd aan de VRG, zoals gemeld in de Bouwstenennotitie.	224	N
- Overige mutaties < € 40.000	17	V
Saldo Programma Veiligheid begroting 2021	4.914	

2. Bereikbaarheid

Omschrijving

Binnen het programma Bereikbaarheid ligt de focus op de inrichting, het gebruik en het beheer van de openbare ruimte. We beschrijven hieronder wat we willen bereiken en wat we gaan doen aan de inrichting en het beheer van de wegen, de openbare verlichting, civiele constructies (zoals bruggen, beschoeiingen, kademuren, steigers, tunnels, duikers et cetera), havens en het openbaar vervoer. Alles gericht op een goede en veilige bereikbaarheid van onze gemeente.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.3 Recreatieve havens
- 2.4 Economische havens en waterwegen
- 2.5 Openbaar vervoer

Beleidskader

We hebben een aantal beleidsplannen aan uw raad voorgelegd. Het betreft hier onder andere de beleidsplannen Groen, Wegen, Civiele Constructies, Riolering en Verlichting. In 2021 wordt ook een mobiliteitsplan ter vaststelling aan uw raad voorgelegd.

Areaalgegevens zijn een belangrijk gegeven bij de genoemde beleidsplannen. Elk jaar worden er meer en meer gegevens verzameld om beleid te actualiseren en beheer- en uitvoeringsplannen te maken. Zo worden de uitvoeringsplannen steeds meer integraal en kunnen maatregelen gericht op elkaar worden afgestemd en uitgevoerd.

We maken voor onze plannen ook gebruik van reeds aanwezige documenten:

- Ambitiedocument verkeer, vervoer en mobiliteit;
- Ambitiedocument infrastructuur;
- Bouwstenennotitie gemeente Het Hogeland.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal		Het Hogeland	Provincie Groningen
Beleidsindicator	Eenheid		
n.v.t.			

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Verkeersveiligheid

Het landelijke Strategische Plan Verkeersveiligheid 2030 gaat uit van een cultuuromslag door meer te sturen op risico's en bevat een proactieve aanpak met behulp van verzamelde data. Verkeersveiligheid en het beperken van het aantal slachtoffers blijft een belangrijk maatschappelijk thema. Naast een veilige weginrichting blijft ook voorlichting en educatie van belang. Jaarlijks worden via Verkeerswijzer Groningen diverse lesprogramma's aangeboden. In onze gemeente is sprake van een grote agrarische bedrijvigheid. Daarom besteden we extra aandacht aan verkeersveiligheid in combinatie met agrologistiek.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
» Een uniforme uitstraling en een eenduidige lijn voor de inrichting van schoolzones.	<ul style="list-style-type: none">• Inventariseren schoolzones en een eenduidige lijn bepalen voor de inrichting hiervan.

»	Beperken van het aantal (dodelijke) verkeersslachtoffers	<ul style="list-style-type: none"> • Scenario's analyseren o.b.v. beschikbare data • Voorlichting en educatie voor zowel jongere als oudere verkeersdeelnemers • Afnemen lesprogramma's t.b.v. scholen via verkeerswijzer Groningen • Extra aandacht voor verkeersveiligheid i.c.m. agrologistiek
»	Een heldere en herkenbare inrichting van komgrenzen, 30 km-zones en kruisings-vlakken binnen iedere kern.	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren van de aanwezige 30 km-zones en de inrichting hiervan. Vervolgens op basis van geharmoniseerd beleid verdere invulling geven aan 30 km-zones.
»	Een veilige en bereikbare omgeving die tegemoetkomt aan de vitaliteit en zelfredzaamheid van ouderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Het opstellen en implementeren van een handboek toegankelijkheid openbare ruimte. Dit doen we op basis van de kaders uit het beleidsplan wegen en de mobiliteitsvisie.

Beheer en Onderhoud

Het veilig en doelmatig gebruik van de openbare ruimte is van groot belang voor de leefomgeving. Beleidskeuzes en beheerplannen vormen hiervoor de basis. Daarbij gaan we onderzoeken hoe we voor de toekomst ons team Beheer en Onderhoud (buitendienst) het beste kunnen vormgeven in relatie tot de taken die wij hebben en de wijze waarop we deze taken willen gaan uitvoeren.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Het integraal beheren van de openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> • Het actualiseren en beheren van alle data benodigd voor het beheer van de openbare ruimte. • Het opstellen van en implementeren van beheerplannen. • Het evalueren van beheerplannen (inclusief een paragraaf achterstallig onderhoud). • Het maken van meerjarige uitvoeringsplannen. • Binnen vijf jaar implementeren van het integraal beheer openbare ruimte.
» In de wintermaanden een veilig gebruik van de doorgaande wegen	<ul style="list-style-type: none"> • Gladheid voorkomen en bestrijden door de inzet van strooimiddelen. • Het opstellen van een beheerplan/handboek gladheidsbestrijding. Daartoe zal eerst een business case worden opgesteld.

Bereikbaarheid, mobiliteit en verkeersveiligheid

Om de kansen en knelpunten op het gebied van bereikbaarheid in beeld te brengen willen we een integrale mobiliteitsvisie opstellen, waarbij onder anderen het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 de basis vormt. Deze mobiliteitsvisie omvat in ieder geval de thema's bereikbaarheid, (duurzame) mobiliteit, verkeersveiligheid, fiets en het openbaar vervoer.

Een goede bereikbaarheid is van groot belang. De N46, N361 en de N363 vormen, tezamen met de twee spoorlijnen, de ruggengraat van onze gemeente. Dit robuuste netwerk willen we behouden en waar mogelijk versterken.

Wat betreft de mobiliteit streven we ernaar het gebruik van het openbaar vervoer en de fiets te stimuleren. Voor het stimuleren van het fietsgebruik zijn goede en veilige fietsroutes, maar ook fietsvoorzieningen bij winkels en ov-haltes van belang.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Goede bereikbaarheid van ons gebied met aandacht voor het continu verbeteren van de verkeersveiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Een mobiliteitsvisie opstellen waarin kaders worden gesteld voor o.a. de thema's

	en het bevorderen van duurzame mobiliteit.	bereikbaarheid, mobiliteit, verkeersveiligheid, fiets en openbaar vervoer. <ul style="list-style-type: none"> • Een cultuuromslag maken naar meer proactieve sturing op verkeersveiligheidsrisico's.
»	Heldere en herkenbare inrichting van komgrenzen, 30 km/u-zones en kruisingsvlakken binnen de bebouwde kommen.	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van een beleidskader voor 30 km/u-zones en de inrichting hiervan. Na afronding daarvan (verder) invulling geven aan de inrichting van de dorpen waarbij we dit zoveel mogelijk combineren met regulier onderhoud en herinrichtingen.
»	Een eenduidige lijn voor de inrichting van schoolzones	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren van de schoolzones en een eenduidige lijn bepalen voor de inrichting ervan.
»	Voorlichting en educatie voor zowel de jonge als de oudere verkeersdeelnemers.	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan en financiering van Verkeerswijzer Groningen.
»	Stimuleren van initiatieven vanuit de dorpen op het gebied van verkeersveiligheid.	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatieven uit de dorpen ondersteunen wanneer deze passen in het nog vast te stellen beleid met betrekking tot inrichting van 30 km/u-gebieden, financiële kaders en wet- en regelgeving.

Fiets

De fiets neemt in de toekomst een steeds belangrijkere rol in, in de verbinding tussen de kernen in onze gemeente, maar ook met de omliggende gemeenten, zoals de stad Groningen. De populariteit van het fietsen neemt toe door E-bikes en speedpedelecs. Voor dit alles is de laatste jaren al flink geïnvesteerd in belangrijke fietspaden, zoals de zgn. Fietsroutes-Plus richting de stad Groningen. Het voornemen is om de komende jaren door te gaan met opwaardering van diverse routes. Tevens zal worden getracht het fietsen over grotere afstanden te stimuleren door de combinatie te zoeken met het openbaar vervoer door middel van zogenaamde Hubs.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Verdere optimalisering van het fietsnetwerk, zowel zelfstandig als aanvullend op het Ov-systeem.	<ul style="list-style-type: none"> • Het opstellen van een integrale fietsstrategie binnen de mobiliteitsvisie. Hierin worden fietsroutes geoptimaliseerd en maatregelen ter stimulering van de fiets meegenomen. Daarbij aandacht voor fietsvoorzieningen bij bushaltes en stations, maar ook bij winkels in de kernen.
» Toename van het (elektrisch) fietsgebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgen voor comfortabele en veilige routes. Met name voor de korte afstanden. • Plaatsing van laadpalen en creëren van extra stallingsruimte voor de fiets bij de stations en de (grote) ov-haltes. Wij doen dit in samenwerking met onze partners binnen het openbaar vervoer, met daarbij aandacht voor de integratie met het doelgroepenvervoer.

Wegen

Het wegennet vormt een belangrijke schakel tussen Het Hogeland en onder andere de stad Groningen. Enkele kernen binnen de gemeente worden doorsneden door een (provinciale) gebiedsontsluitingsweg (zogenaamde N-wegen), wat resulteert in enkele knelpunten op het gebied van leefbaarheid en verkeersveiligheid in de betreffende kernen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Eenduidig parkeerbeleid in centrumgebieden van de grotere kernen	<ul style="list-style-type: none"> • Harmoniseren (opstellen) parkeerbeleid.

»	Onderzoek naar de mogelijkheden voor een agrologistiek netwerk voor de gehele gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Het onderwerp agrologistiek als integraal onderdeel meenemen in de op te stellen mobiliteitsvisie.
»	Goede bereikbaarheid van de havens via het wegennet (zie ook programma 3).	<ul style="list-style-type: none"> • In overleg met de provincie komen tot een verbetering van de bereikbaarheid van de Eemshaven vanuit Groningen en vice versa via de N46 (Eemshavenweg). • Het (verder) verbeteren (i.s.m. de provincie Groningen) van de N361 als ruggengraat van de bereikbaarheid van het gebied voor o.a. de bereikbaarheid van het Lauwersmeergebied.

Openbaar vervoer

Het bereiken en behouden van een evenwichtige relatie tussen bereikbaarheid, economie en leefbaarheid is een grote uitdaging. Met betrekking tot het openbaar vervoer zet de trend van ketenmobiliteit zich verder door. Het regionale spoor en de grotere buslijnen zijn de dragers van het Ovsysteem. De kleinere dorpen worden bereikt door "Vervoer op Maat", hubs en slimme ketens. Het verduurzamen van deze mobiliteit is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Verdere verbeteringen van spoorveiligheid.	<ul style="list-style-type: none"> • Het verder saneren van NABO's (Niet Actief Beveiligde Overwegen).
» Het in stand houden en verbeteren van het openbaar vervoernetwerk.	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met de ketenpartners afspraken maken over het op peil houden, dan wel verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het openbaar vervoersnet, alsmede het stimuleren van ketenmobiliteit.

Recreatieve havens

Onze gemeente heeft relatief veel kleine en middelgrote recreatieve binnenhavens. De mate van bereikbaarheid over het water is wisselend. Dit heeft onder andere te maken met verschil in diepgang van de watergangen, de baggeropgave en de passeerbaarheid van de bruggen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Goede bereikbaarheid van het gebied voor de recreatievaart via toegankelijke (vaar)wegen.	<ul style="list-style-type: none"> • Evalueren baggerplannen en het beheerplan civiele constructies. • Opstellen van beleid voor vaarwegen. • Het stimuleren van de vaarrecreatie door het bieden van goede voorzieningen. • Het inventariseren en oplossen van knelpunten in vaarwegen.

Eemshaven

De Eemshaven is en blijft ambitieus. Naast de voorname rol in de elektriciteitsvoorziening wil het ook een rol gaan spelen in de waterstofeconomie. Dat gebeurt vanuit het uitgangspunt van vergroening van de industrie. Daarbij kan waterstof worden gebruikt als toekomstige vervanger van aardgas. Waterstof is ook in beeld voor lange afstand transport. Hoe deze kansen uitwerken gaan we in de toekomst zien.

Om voldoende waterstof en (groene) stroom te hebben dienen er voldoende stroomproducten te zijn. Dit zowel vanuit de grijze kant (centrales) als vanuit de groene kant (wind- en zonne-energie). Daarvoor is het ook van belang dat de energie die vanaf de Noordzee komt aanlandt in de Eemshaven. In 2021 worden er 21 windmolens in de Oostpolder geplaatst en vindt de afbouw plaats van de 380 Kv verbinding naar Vierverlaten. Dit alles ontsloten via de hoogspanningsstations van Tennet. Google heeft 30 ha. grond aangekocht in de Oostpolder. Dit voor de volgende fase van de bouw van de datacenters. Dat geeft incidentele werkgelegenheid tijdens de bouw, maar ook structurele (directe en indirecte) banen. De bouw zal nog enkele jaren in beslag nemen.

De stikstof discussie en regels geven ook beperkingen in de bouw van nieuwe bedrijven. Zeker in de gevallen waar er sprake is van uitstoot van stikstof. Sommige bedrijven hebben plannen gemaakt om te zorgen dat de uitstoot van stikstof naar bijna 0 gaat.

De on- en offshore windbedrijven gebruiken de Eemshaven als uitvalsbasis voor de bouw en het onderhoud van windparken op zee en land. Dat geeft ook weer werkgelegenheid in de haven. Vanuit het Akkoord voor de Noordzee wordt ook duidelijk dat de Eemshaven in beeld is voor de bouw van windparken naast en ten noorden van Gemini.

Wij nemen ook in 2021 deel aan Eemsdelta Green, het samenwerkingsverband van bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen om de doelstellingen van de vergroening van de industrie in de Eemshaven en Delfzijl richting 2030 te realiseren. Voor de internationale acquisitie van nieuwe bedrijven nemen we ook deel aan het triple-helix samenwerkingsverband Chemport Europe. Met name het nieuwe concept van de waterstofeconomie staat hierbij centraal. De Eemshaven kan als Energyport hierin een belangrijke rol vervullen. Wij stellen zowel voor Eemsdelta Green als voor het Chemport Europe een jaarlijkse bijdrage beschikbaar.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Vergroening van de industrie in de Eemshaven.	• Actieve deelname aan Eemsdelta Green en ondersteuning van groene initiatieven.
» Ondersteuning bieden aan bestaande en nieuw te vestigen bedrijven.	• Advisering, verlenen van vergunningen en het bieden van een goede infrastructuur.
» Samenwerking met nieuwe bedrijven.	• Acquisitie van nieuwe bedrijven.

Lauwersoog

Onderhoud haven en duurzaamheid

Bij het onderhoud in de haven zijn er plannen om over te gaan op walstroom. Het effect hiervan is dat de hoeveelheid stroom afneemt, maar ook dat diesel aggregaten op de schepen niet hoeven te draaien. Elke aansluiting heeft daarbij zijn eigen meter, zodat de gebruiker betaald. Daarnaast gaat het project van de verduurzaming van de haven verder. Zo wordt gewerkt aan het varen op waterstof en de komst van een waterstof tankstation voor zowel schepen als vracht en personenvervoer.

Verbeteringen dijk Lauwersmeer

Als gevolg van de verandering van het klimaat zal de zeewaterspiegel gaan stijgen. Daarom zullen de dijken daar waar nodig moeten worden verstevigd c.q. gewijzigd. Dit is ook het geval op het dijkvak Lauwersoog tot op de hoek met de Westpolder. Het betreft hier een stuk van 9 km. Meer info hierover vindt u in het programma bereikbaarheid.

Net op zee

In 2027 moet het windpark ten noorden van de Waddeneilanden gebruiksklaar zijn. De 700 mw. stroom die dit windpark gelegen naast het huidige windpark Gemini levert zal naar alle waarschijnlijkheid aanlanden in de Eemshaven. Maar voordat die stroom hier is wordt een kabel tracé gevolgd via de Noordzee, over Schiermonnikoog en door de Waddenzee om vervolg ter hoogte van Pieterburen een tracé door land te volgen. Om dit allemaal mogelijk te maken is er via het ministerie van EZK en 13 regiopartijen tezamen met Tennet een uitgebreid verkenningstraject geweest. Dit heeft geleid tot een regioadvies aan de minister van EZK.

De regio heeft hierbij gevraagd om compensatiebudget van € 75 miljoen. Dit om te gebruiken voor de risico's van verzilting, en de energietransitie van omwonenden van daar waar de wisselstroomkabels door het land gaan. Nadat de minister een keuze heeft gemaakt start er een vervolgproces om te komen tot detailengineering en komen de gevolgen voor agrariërs en de Waddenzee beter in beeld. Ook alle ambtelijke ondersteuning in dat proces vanuit de regionale overheden, dus ook vanuit de gemeente Het Hogeland, zal uit het gebiedsfonds gedekt moeten gaan worden.

Werelderfgoed centrum (WEC)

In april 2020 is het bestemmingsplan Lauwersoog-Waddenkwartier door uw raad vastgesteld. Er zijn een aantal beroepschriften bij de Raad van State ingediend. Er wordt gewerkt aan het verweerschrift. De stichting WEC-W heeft de projectorganisatie verder uitgewerkt en een aantal projectleiders aangesteld. Er is door de stichting WEC-W in februari 2020 een excursie georganiseerd naar Ribe (Denemarken). Hier is de WEC-community ontstaan met diverse stakeholders. De WEC-community heeft vier werkgroepen.

- Bouw en inrichting
- Missie en visie
- Content en programmering
- Samenwerking

De werkgroep bouw en inrichting heeft in samenwerking met de WEC-community een nieuw programma van eisen opgesteld rond de maximale grootte van het gebouw. Dit heeft inmiddels geresulteerd in een door Dorte Mandrup ontworpen nieuw voorlopig ontwerp van het gebouw. Het definitief ontwerp zal in december 2020 gereed zijn. Dat is ook het moment dat de raad van toezicht van het zeehondencentrum (belangrijkste financier/partner) een besluit zal nemen over een go/no go moment. Eén en ander hangt nauw samen met de beroepsschriften die zijn ingediend en de financiering van het totale project.

Voor de Business Development & Capital Campaign worden diverse gesprekken gevoerd om nieuwe partners te verbinden aan het WEC-W en de benodigde financiering te verwerven. Zo zijn er gesprekken met o.a. Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, IVN, Natuurmonumenten en Waddenvereniging.

Op het moment dat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, moet ook het parkeren voor de bezoekers van het WEC-W zijn georganiseerd. Het parkeren voor de bezoekers zal plaatsvinden op de locatie van Rijkswaterstaat en voor de medewerkers op het provinciaal terrein bij de sluisbediening. RWS verhuurt het terrein aan de gemeente die het terrein ook inricht (voor de inrichting wordt een investeringskrediet gevraagd waarvan de kapitaallasten door de huuropbrengsten worden gedekt).

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» "Vergroenen" van de haven met groene energie en zero waste.	<ul style="list-style-type: none">• Middels advies en subsidies stimuleren van onderzoek om te komen tot een duurzame haven.
» Door de realisatie van het werelderfgoed centrum ontstaat een slechtweervoorziening in de regio.	<ul style="list-style-type: none">• De wettelijke taken van de gemeente uitvoeren. (De bestemmingsplanprocedure en de aanvraag van de omgevingsvergunning behandelen).
» Een impuls voor onze gemeente. Bezoekers de waarden van het Unesco werelderfgoed Waddenzee laten ontdekken.	<ul style="list-style-type: none">• Actief deelnemen aan het kernteamoverleg (directie, ABC Nova, governance, business development, marketing etc.).
» Verbinden en samenwerken met diverse partijen/ondernemers.	<ul style="list-style-type: none">• Faciliteren en meedenken in de verbinding en samenwerking.• Realiseren parkeerterrein voor het WEC-W. Het bouwrijp afleveren van het terrein, het informatiepaviljoen en de verplaatsing van de visserijloods;• Afstemming in de stuurgroep Lauwersmeer en Duurzame Haven Lauwersoog.

Noordpolderzijk

Noordpolderzijk is een van onze unieke plekken in de gemeente en trekt jaarlijks (toenemend) veel toeristen. De toegankelijkheid van de haven voor schepen is echter al jaren een lastig probleem. Al sinds een aantal jaren proberen we tot een structurele oplossing te komen voor de problematiek door middel van de aanleg van een spoelzee. Het blijkt erg lastig om te komen tot een gedragen voorkeursalternatief vanwege de uiteenlopende belangen in het gebied. We hebben rond de zomermaanden van 2020 een ultieme poging gedaan om alle belangen te verenigen. De resultaten hiervan worden eind oktober verwacht waarop er in een bestuurlijk overleg een definitieve knoop doorgehakt gaat worden over een mogelijk vervolg.

De ontwikkelingen rondom Noordpolderzijl staan gelukkig niet stil. Het oude Rijkswaterstaatgebouw hebben we eindelijk kunnen aankopen, waardoor er weer nieuwe mogelijkheden zijn ontstaan voor het verbeteren van het kleinschalig toeristisch karakter van het gebied. Hiermee zien we ook nieuwe kansen ontstaan rondom de bereikbaarheid van het gebied vanaf het achterland, een kwaliteitsslag rondom het cultureel erfgoed, verbeteren van de agrarische randvoorwaarden en een verbetering van de natuurwaarden. Met meerdere belanghebbende partijen, Provincie Groningen, waterschap Noorderzijlvest, Het Groninger Landschap en omwonenden, zijn we nu hierover in gesprek en de wens is om een brede toekomstvisie voor het gebied te ontwikkelen. De bereikbaarheid van de haven, de verduurzaming van de gebouwen en het behoud van de uniciteit is en wordt hier uiteraard een onderdeel van.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Een integrale totaal/toekomstvisie.	<ul style="list-style-type: none"> • In overleg met de betrokken (gebieds)partij Inzicht krijgen in de mogelijkheden; • Samen ontwikkelen van integrale totaal/toekomstplannen.
» Een toegankelijke haven.	<ul style="list-style-type: none"> • Baggeren en ploegen van de haven. • Werken aan een structurele oplossing voor het baggerbezwaar in de vorm van een spoelzee.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- GR Havenschap Delfzijl/ Eemshaven (Groningen Seaports)
- Exploitatiemaatschappij haven Lauwersoog B.V.

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Bereikbaarheid (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	17.753	10.043	9.500	9.122	8.956	8.920
Incidenteel		355	60			
Totaal lasten	17.753	10.398	9.560	9.122	8.956	8.920

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	1.043	369	132	132	132	132
Incidenteel						
Totaal baten	1.043	369	132	132	132	132
Saldo programma *)	-16.710	-10.029	-9.428	-8.990	-8.824	-8.788

*) - = tekort; + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Onderhoud wegen		55	55	55	55	55
Baggerplan			-188	-32	9	9
Totaal mutaties	-8	-1	-133	23	64	64

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma Bereikbaarheid begroting 2020	10.029	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	719	N
- Budget voor gladheidsbestrijding was dubbel opgenomen in de begroting.	97	V
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	933	V
- In de begroting is gerekend met een omslagpercentage van 2,5%. In de begroting 2021 met 1,5%. Betreft doorbelasting van rentekosten, is in de begroting per saldo neutraal.	334	V
- Herberekening van de uitnutting van de investeringskredieten geeft de volgende mutatie op afschrijvingslasten. Zie ook toelichting baten en lasten.	134	N
- In de begroting 2021 is een incidenteel budget opgenomen voor het opstellen van een integraal mobiliteitsplan.	60	N
- De baggerkosten fluctueren jaarlijks. Mutatie wordt verrekend met de bestemmingsreserve.	47	V
- Overige mutaties < € 40.000	102	V
Saldo Programma Bereikbaarheid begroting 2021	9.428	

3. Economie & Werkgelegenheid

Omschrijving

Dit programma richt zich op het stimuleren van economische ontwikkeling en de bevordering van werkgelegenheid. Het ondernemersklimaat moet goed zijn voor grote bedrijven, voor het MKB en voor ZZP'ers. We zetten in op het versterken van de lokale economie, met aandacht voor de agrarische sector en voor de activiteiten in de havens.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Beleidskader

Voor dit programma zijn voor de gemeente Het Hogeland op dit moment nog geen beleidsdocumenten vastgesteld met uitzondering van die voor de markten. De notitie over de economische bouwstenen die is opgesteld tijdens de herindeling wordt nu gebruikt als leidraad voor nieuw te ontwikkelen beleid. In 2021 wordt het resterende beleid geactualiseerd.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal		Het Hogeland	Provincie Groningen
Beleidsindicator	Eenheid		
Functiemenging	%	41,3	51,0
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	136,2	126,8

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Agrarische sector

De landbouw heeft met veel veranderende regelgeving (zoals stikstof) en veranderende omstandigheden vanuit het klimaat. Dat vergt samenwerking met collega agrariërs (akkerbouwers met veehouders) en met het waterschap dat kan zorgen voor voldoende zoet water in de polders.

Als de grootste landbouwgemeente van Nederland staan wij agrariërs bij en nemen we deel aan projecten op dit vlak (Regio Deal, Pilot de Marne).

Vanuit de Economic Board Groningen hebben wij een bijdrage van € 40.000 toegezegd gekregen voor een het innovatieve project "Boerderij van de Toekomst". Er worden op het Hogeland veel nieuwe innovatieve toepassingen ontwikkeld voor de landbouw, o.a. binnen het project 5Groningen. Wij trekken hierin op met de agrarische sector en de rechtsopvolger van de Economic Board.

Visserij

Door het Akkoord voor de Noordzee worden de gebieden waar in de toekomst nog mag worden gevist steeds kleiner. Dit geeft een inkrimping van de visserijvloot. Dat is een landelijk effect dat ook effect heeft voor de visserij in Lauwersoog.

Breedband Snel Internet Groningen/project digitale connectiviteit

De aanleg van snel internet in het buitengebied zal naar verwachting begin 2021 zijn afgerond. Breedband Noord Groningen, waarin de zes aardbevingsgemeenten al sinds 2014 met elkaar samenwerken, zal naar verwachting daarom in 2021 haar werkzaamheden voor de bewoners en bedrijven in het buitengebied afsluiten. Er melden zich inmiddels nieuwe marktpartijen die bereid zijn

glasvezel aan te leggen in de dorpen en kleine kernen waar nu nog onvoldoende dekking van glasvezel is.

Ook de uitrol van 5G wordt in 2021 een belangrijk onderwerp. Daarom hebben de gezamenlijke aardbevingsgemeenten met elkaar afgesproken om de samenwerking binnen Breedband Noord Groningen te continueren. Ook de provincie heeft de wens uitgesproken om hierin te participeren en is bereid hierin voor een periode van 2 jaar financieel bij te dragen. De provincie heeft ons gevraagd als projecttrekker te willen blijven functioneren. Hiervoor is het project "Digitale connectiviteit en digitale vaardigheid" opgestart. Voor het project Digitale connectiviteit wordt aan de deelnemende gemeenten een jaarlijkse bijdrage gevraagd van € 0,25 per inwoner. Dit is vergelijkbaar met de bijdrage aan Breedband Noord Groningen. In 2020 is een subsidieaanvraag bij het thematische deel van het NPG ingediend.

Ambulante handel

In 2020 zijn de marktverordeningen geharmoniseerd. In 2021 zal (verder) gewerkt worden aan de uitwerking van de uitvoeringsmaatregelen, zoals een inrichtingsplan voor alle (6) weekmarkten. Ditzelfde geldt voor het beleid met betrekking tot standplaatsen. Ook dat is vorig jaar geharmoniseerd, maar heeft nog verdere uitwerking.

Samenwerkingsverband Regio Groningen-Assen

In het samenwerkingsverband is er volop aandacht voor regionale thema's rondom wonen, economie, infrastructuur en ruimtelijke kwaliteit. In 2020 is de Toekomstagenda voor de RGA en het nieuwe convenant voor de RGA vastgesteld. Vanuit die basis zal gewerkt worden aan een nieuwe regionale visie tot aan 2050. De Regio heeft het voortouw genomen in het in beeld brengen van de gevolgen van de Coronacrisis voor de bedrijven binnen de regio. Een substantieel deel van de werkgelegenheid wordt direct of indirect geraakt. Op basis van dat (extern) uitgevoerde onderzoek zijn en zullen scenario's worden uitgedacht. Voor het overige blijft de regio haar rol vervullen waar het gaat om de planning van woningbouw en bedrijventerreinen.

In het samenwerkingsverband wordt nu nog veel gewerkt vanuit de lijn van de voormalige gemeenten. Daarom willen wij een strategische lijn uit zetten in 2021. De genoemde regionale thema's kunnen daaraan worden gespiegeld en gekoppeld aan de actualiteit binnen onze gemeente. Op die manier halen wij meer uit de samenwerking en zetten wij in op thema's die onze gemeente ten goede komen.

Werkgelegenheid

Een goed functionerende arbeidsmarkt is van cruciaal belang voor zowel ondernemers als werkenden (en werkzoekenden). Wij ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een goed functionerende arbeidsmarkt. Een goed evenwicht tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt is een uitdaging. Wij werken samen met Werk In Zicht en het Werkplein binnen het project '1000 banenplan' om werkzoekenden duurzame kwalificaties en competenties te laten ontwikkelen, waardoor zij ook op de langere termijn aan de slag kunnen blijven. In 2021 zal duidelijk worden wat de arbeidsmarkt gevolgen zullen zijn door de Coronacrisis. De ontwikkeling van de Eemshaven als energie- en dataport is ook voor de werkgelegenheid in onze regio van zeer groot belang.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Voldoende gekwalificeerd personeel voor de binnen onze gemeente gevestigde bedrijven	<ul style="list-style-type: none">• Continuering van deelname aan het '1000-banenplan' project.• Faciliteren en stimuleren samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs.• Nauwe samenwerking met het Werkplein bij nieuwe vestigingen van bedrijven.
» Een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoering van het Uitvoeringsplan Detailhandelsvisie• Aantrekken van bedrijven die voor werkgelegenheid zorgen.
» Het bereikbaar houden van de gemeente	<ul style="list-style-type: none">• Blijven inzetten op goede weg- en spoorverbindingen van en naar Het Hogeland.• Afronding van het project 'snel internet Groningen' voor de bewoners en bedrijven in het buitengebied.

		<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar behoefte aan glasvezel in onze kernen. • Begeleiden van de invoering van het 5G netwerk en in kaart brengen 'witte vlekken' in de dekking binnen onze gemeente.
»	Bijdrage in de energietransitie	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdragen aan de energievisie van het team Duurzaamheid en Grondstoffen. • Actieve deelname aan Eemsdelta Green en Chemport Europe. • Lokale bedrijfsinitiatieven voor de energietransitie stimuleren en faciliteren. • Ruimte geven aan inwoners en bedrijven om invulling te geven aan ideeën voor energiebesparing. • Betrekken van het onderwijs bij de energietransitie en opleiden voor deze bedrijvigheid.

Fysieke Bedrijfsinfrastructuur

In 2020 is gestart met de totstandkoming van een nieuwe bedrijventerreinvisie. Streven is de visie in mei 2021 klaar te hebben. Doel van de visie is om planmatig met de ontwikkeling van de Bedrijventerreinen in de gemeente aan de slag te kunnen. Daarvoor wordt de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen voor de periode 2021- 2035 bepaald en zal er een uitvoeringsstrategie voor de verschillende bedrijventerreinen in onze gemeente worden opgesteld. Voornamelijk aanleiding is de instemming van de Regio Groningen-Assen om de beide bedrijventerrein in Winsum en Bedum te mogen uitbreiden met 1 ha ten behoeve van lokale bedrijvigheid. De visie zal zich echter niet beperken tot deze terreinen, maar zal gemeente breed worden ingestoken.

Als vervolg op de Bedrijventerreinvisie zal in 2021 gestart worden met een acquisitieproject voor de MKB-bedrijventerreinen in Ulrum, Winsum, Bedum en Uithuizen. Hiervoor is een bijdrage van € 40.000 beschikbaar gesteld door de Economic Board Groningen. Met name op het bedrijventerrein in Ulrum zijn nog voldoende hectares beschikbaar voor bedrijven die nieuwe vestigingsmogelijkheden zoeken. We kijken daarbij o.a. naar nieuwe koppelkansen tussen de landbouw en de agro business. Ook de visserijverwerking door de nabijheid van Lauwersoog kan nieuwe kansen bieden. We willen de goed lopende acquisitiesamenwerking in de regio met Groningen Seaports, de NOM, de Economic Board en de nieuwe gemeente Eemsdelta graag continueren.

Detailhandel

In 2020 is er een nieuwe detailhandelsvisie vastgesteld. De visie kent ook een Uitvoeringsplan met maatregelen om de opgenomen ambities te realiseren. De meeste maatregelen in de visie staan in het teken van het creëren van sterke compacte (kern) winkelgebieden in (in ieder geval) onze 4 belangrijkste kernen Bedum, Uithuizen, Winsum en Leens. Versterking van de openbare ruimte, compactheid van die winkelgebieden en het tegengaan van leegstand zijn daarin belangrijke thema's.

In dit kader zijn we reeds begonnen met de uitvoering van centrumplannen in Bedum, Winsum en Uithuizen en is er het voornemen ook voor het dorp Leens een door de ondernemersvereniging geïnitieerde centrumvisie of centrumplan vast te stellen. Daarvoor zal, net als voor de andere centrumplannen in Bedum, Uithuizen en Winsum, voor de uitvoering van het centrumplan in Leens ook NPG-geld worden aangevraagd.

Vaststelling van de detailhandelsvisie is vertraagd door de Coronacrisis die in maart 2020 uitbrak. De visie is daarom aangevuld met een 'Coronaparagraaf'. Conclusie is dat de aanbevelingen uit de visie onveranderd nodig blijven en zelfs nog noodzakelijker zijn geworden. Wij gaan de visie, samen met het ondernemersplatform, in het begin van 2021 evalueren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
» Voldoende aantrekkelijkheid en beschikbaarheid van vestigingsruimte voor bedrijven.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststelling van de bedrijventerreinenvisie. • Starten van een acquisitietraject voor onze MKB-bedrijventerreinen in Ulrum, Winsum, Bedum en Uithuizen. • Deelname aan het acquisitieoverleg voor zowel de grote bedrijven (NOM-GSP overleg Eemshaven-Delfzijl) als het MKB-acquisitieoverleg Eemsdelta/Het Hogeland.

Ondernemersfonds

Op 27 maart 2019 heeft uw raad o.a. besloten een Ondernemersfonds in te stellen en dit fonds te voeden uit de OZB (meer)opbrengsten voor niet-woningen. Het afgelopen jaar hebben we samen met de ondernemers in het Ondernemersplatform nagedacht hoe een dergelijk fonds vorm zou kunnen krijgen. Dit heeft geleid tot een voorstel van het Ondernemersplatform voor het ingaande 2021 instellen van een dergelijk (structureel) Ondernemersfonds. Een daartoe op te richten Stichting 'Ondernemersfonds Het Hogeland' krijgt daarbij flinke handelingsvrijheid. Het is een fonds voor en door ondernemers.

Ondertussen brak in 2020 de Coronacrisis uit. De gevolgen voor de bedrijven, de werkgelegenheid en het economisch klimaat waren groot. Voor het versterken van het economisch klimaat heeft het Ondernemersplatform ons verzocht een tijdelijk fonds in te stellen voor het financieren van collectieve maatregelen die dat economisch klimaat versterken. Het Fonds Economische Versterking – FEV) bestaat sinds juli 2020 en loopt tot 1 juli 2021. Het FEV is gevoed vanuit het Ondernemersfonds met een bedrag van € 300.000.

Het jaarlijkse dotatie aan het Ondernemersfonds is conform de uitkomsten van de Bouwstenennotitie in deze begroting gehalveerd.

Ondernemersplatform

Het Ondernemersplatform is dit jaar opgericht. Acht organisaties maken daar deel van uit. In dit eerste jaar heeft het platform een goede rol gespeeld, bijvoorbeeld bij de totstandkoming van de detailhandelsvisie. Daarnaast was het platform initiatiefrijk waar het ging over het Fonds Economische Versterking en het Ondernemersfonds.

Economic Board Groningen

De looptijd van het huidige EBG loopt af in 2020. Er wordt daarom door de gezamenlijke aardbevingsgemeenten gewerkt aan een continuering van de activiteiten van de EBG, voorlopig voor een projectperiode van twee jaren. Naar de vorm van financiering voor de diverse gemeenten vindt onderzoek plaats.

De EBG heeft veel ervaring opgedaan met het opzetten en uitvoeren van innovatieve programma's en projecten, waarmee de regio ook op de langere termijn haar voordeel kan doen. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van de EBG naar de inzet van oude NAM-locaties voor de energietransitie. De toekenning van deze opdracht vraagt om een duidelijke gezamenlijke doelstelling. Deze luidt als volgt: *'Het opstellen en uitvoeren van een meerjarenprogramma dat tot doel heeft MKB-ondernemers krachtig te ondersteunen bij onder meer groei, innovatie, internationalisering, financiering en bedrijfsvoering. Daartoe vervult de rechtsopvolger van de EBG een loketfunctie, benadert actief ondernemers en organiseert ondersteunende activiteiten.'*

Verder vindt onze gemeente het van groot belang dat de Economic Board hierbij de doelstellingen rond verduurzaming en vergroening van onze bedrijven ondersteunt en waar mogelijk hieraan bijdragen levert.

De bestaande samenwerking tussen de gemeenten en het Ondernemershuis Noord-Groningen zal ook worden gecontinueerd en worden ingebracht in de ondernemersloketfunctie. De bijdrage van

€ 0,25 per inwoner per jaar aan de activiteiten van het Ondernemershuis zal in 2021 en 2022 worden gecontinueerd.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Sterk(er) ondernemerschap	<ul style="list-style-type: none">• Samen met de andere participerende gemeenten zorgen voor continuering van de EBG-activiteiten.• Uitvoering geven aan het Fonds Economische Versterking.• Blijvende subsidiëring van het 'Ondernemersfonds Het Hogeland'.• Continuering van de bijdrage aan het Ondernemershuis Noord-Groningen.• Continuering van de faciliteiten van en aan het Ondernemersplatform.• Met de rechtsopvolger van de Economic Board Groningen worden nieuwe projecten ontwikkeld voor de stimulering van de economie en de werkgelegenheid.
» Organiseren, verbinding en samenwerking tussen ondernemers, ondernemers en gemeente en gemeenten onderling.	<ul style="list-style-type: none">• Actieve deelname aan de Regio Groningen-Assen op de beleidsvelden woningbouw, economie, mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit.

Recreatie en Toerisme

Recreatie en toerisme is een belangrijke economische pijler. Deze sector is hard getroffen door de coronacrisis. De economische gevolgen zijn op dit moment nog niet inzichtelijk. Ondanks de mooie zomer van 2020 en de vele toeristen die onze gemeente bezochten is het de vraag hoe de bedrijven het jaar financieel gaan afsluiten. We zullen de ondernemers bijstaan en samen kijken naar de diverse mogelijkheden en regelingen. We zien ook diverse nieuwe plannen en initiatieven ontstaan in de vrijetijdssector. Ook deze initiatiefnemers/ondernemers ondersteunen we bij de ontwikkeling van hun plannen.

Hoogtepunt van afgelopen zomer is de ANWB-verkiezing rond het Allermooiste dorp van Nederland. Winsum mag zich het allermooiste dorp van Nederland noemen! Wat een mooie opsteker voor het dorp Winsum, maar ook voor onze gemeente. Samen met het dorp, Stichting Promotie Waddenland en Marketing Groningen gaan we aan de slag om deze overwinning in te zetten voor de ontwikkeling van het toerisme en de promotie van het gebied in 2021.

Cultuur & toerisme is één van de sleutelopgaven in het huidige collegeprogramma. Samen met de toeristische organisatie gaan we in 2021 aan de slag met het opstellen van een nota/actieplan op het gebied van recreatie en toerisme. Gebiedsmarketing is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Daarnaast willen we investeren in de infrastructuur, zoals wandel- en fietspaden en toeristische trekpleisters. Samen met samenwerkingspartners wordt gekeken naar de vermarkting als ook naar het beter benutten van de status Unesco Werelderfgoed. De realisatie van het Werelderfgoed centrum is daarbij een kans die we willen benutten.

Verbinden Recreatie & Toerisme met Cultuur & Erfgoed

In de cultuurvisie is genoemd dat er grote kansen liggen om de culturele spelers te koppelen aan recreatie en toerisme. Met name bij de vermarkting van Het Hogeland is cultuur van grote waarde. Dit geldt ook voor ons erfgoed. We willen inzetten om een structurele verbinding zowel binnen de gemeente als ook in het veld te realiseren.

Toeristische organisatie

Met ingang van 2021 werken we met één nieuwe toeristische organisatie. Samen met deze toeristische organisatie en de ondernemers brengen we het toerisme naar een hoger plan. Daarin zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met organisaties buiten de gemeentegrens, zoals Marketing Groningen en Visit Wadden.

Het doel is een professionele, efficiënte, effectieve en flexibele organisatie door en voor ondernemers. Een organisatie die samen met de gemeente en andere partners Het Hogeland toeristisch goed op de kaart zet.

Het punt 'Eén toeristische regiomarketingorganisatie in de Gemeente Het Hogeland' komt in het najaar van 2020 in uw raad aan de orde.

Programma Lauwersmeer

Het Lauwersmeergebied is een gebied met vele functies zoals natuur, economie, landbouw, waterbeheer, haven- en defensieactiviteiten, visserij en toerisme. We streven samen met onze partners naar een toekomst die voor alle betrokkenen goed is.

Tijdens het symposium 50 jaar Lauwersmeer in mei 2019 is door een vijftal ondernemers uit het gebied het Manifest Lauwerskust 2050, een toekomstvisie op de Lauwerskust, aangeboden aan de leden van de Stuurgroep Lauwersmeer. Dit belangrijke gebiedsinitiatief wordt door de Stuurgroep Lauwersmeer betrokken bij de verdere ontwikkeling van het Lauwersmeergebied. Afstemmen, samenwerken en elkaar versterken zijn daarbij de basis ingrediënten.

In 2020 is de Gebiedsagenda Lauwersmeer 2020-2023 "De wind in de zeilen" vastgesteld. In het verlengde van de eerder opgestelde visie 'Koers voor het Lauwersmeer' zetten we in op een aantrekkelijk Lauwersmeergebied; een Lauwersmeer dat goed is voor mens en natuur.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Inspelen op kansen voor toerisme en versterking van toerisme en recreatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijke positionering van onze gemeente door samen met toeristische organisatie hun visie 'Het kleine geluk' uit te werken. • Samen met de toeristische organisatie opstellen nota/actieplan Toerisme. • Verder benutten van potentie van Werelderfgoed Waddenzee. • Voorbereiding realisatie Werelderfgoed Centrum Waddenzee. • Verbeteren regiomarketing door samenwerking met Marketing Groningen en Visit Wadden (https://www.visitwadden.nl).
» Verbinden cultuur en erfgoed met recreatie en toerisme	<ul style="list-style-type: none"> • Intern organiseren structurele afstemming tussen de teams. • Extern de diverse partijen met elkaar verbinden, toeristische organisatie met cultuurcafé en onderzoeken hoe erfgoed verbonden kan worden.
» Aantrekkelijke openbare ruimte en infrastructuur.	<ul style="list-style-type: none"> • Investeren (beheer en onderhoud) in openbare ruimte, waaronder de infrastructuur zoals fietspaden en waar mogelijk het aanbod uitbreiden. • Verder ontwikkelen vaarrecreatie, knelpunten worden samen met de verantwoordelijke partners aangepakt • Blijven participeren in routebureau Groningen.
» Versterken Lauwersmeergebied.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van gebiedsagenda Lauwersmeer 2020-2024 De Wind in de zeilen en daaruit voortvloeiende plannen en projecten. • Voorbereiding realisatie Werelderfgoed Centrum in het Lauwersmeergebied.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Enexis Holding N.V.
- Vordering op Enexis B.V.
- Verkoop Vennootschap B.V.
- CBL Vennootschap B.V.
- CSV Amsterdam B.V.
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Economie en Werkgelegenheid (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	2.000	1.769	1.428	1.427	1.427	1.427
Incidenteel						
Totaal lasten	2.000	1.769	1.428	1.427	1.427	1.427

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	1.768	1.015	797	797	797	797
Incidenteel						
Totaal baten	1.768	1.015	797	797	797	797
Saldo programma *)	-232	-755	-630	-630	-630	-630

*) - = tekort; + =
overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ruimte voor dorpen/ondernemers		-300				
Totaal mutaties	0	-300	0	0	0	0

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma Economie en werkgelegenheid begroting 2020	755	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	158	N
- Huurinkomsten De Vlijt vervallen	60	N
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	402	V
- In de begroting is gerekend met een omslagpercentage van 2,5%. In de begroting 2021 met 1,5%. Betreft doorbelasting van rentekosten, is in de begroting per saldo neutraal.	70	N
- Overige mutaties < € 40.000	10	V
Saldo Programma Economie en werkgelegenheid begroting 2021	630	

4. Leefbaarheid & Voorzieningen

Omschrijving

Wij willen graag een aantrekkelijke gemeente zijn voor onze inwoners. Daarom willen we voorzien in goed onderwijs, adequate onderwijshuisvesting en scholenspreiding. Maar ook verrichten we inspanningen op het gebied van o.a. peuterspeelzaalwerk en leerlingenvervoer. Daarnaast zorgen we voor een aantrekkelijk accommodatie- en activiteitenaanbod op het gebied van sport, kunst en cultuur.

Naast de genoemde onderwerpen zorgen we ook voor het onderhoud en het beheer van het openbaar groen en het ondersteunen en stimuleren van activiteiten voor de bescherming en de ontwikkeling van natuur en landschap.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken
- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresent., -productie en -participatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Beleidskader

Uw raad heeft inmiddels verschillende beleidsdocumenten vastgesteld. Op de onderwerpen waar we nog geen beleid hebben vastgesteld, zijn de vigerende beleidsplannen van de voormalige BMW-gemeenten van kracht;

- Visie Inwonerkracht Het Hogeland;
- Cultuurvisie gemeente Het Hogeland 2020-2023 'Groots in kleinschaligheid';
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob);
- Woonvisie Het Hogeland;
- Programma Krimp en Leefbaarheid vm. De Marne;
- Prestatieafspraken volkshuisvesting Het Hogeland;
- Dorpshuizenbeleid Het Hogeland;
- Beleidsnota Sport en Bewegen Bedum;
- Beleidsnota Sport en Bewegen Eemsmond;
- Beleidsnota Sport en Bewegen Winsum;
- Overeenkomsten Combinatie Functionaris/BuurSportCoaches/VerenigingsOndersteuners;
- Overeenkomst Lokaal Sport Akkoord gemeente Het Hogeland;
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs;
- Verordening leerlingenvervoer;
- Verordening Financiële en Materiële Gelijikstelling;
- Subsidieregeling peuteropvang.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal Beleidsindicator	Eenheid	Het Hogeland	Provincie Groningen
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,0	2,0
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	40	29
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,4	1,9
Niet-sporters	%	57,9	52,3

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Openbaar basisonderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor de bouw van openbare scholen binnen haar gemeentegrenzen. Met de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs is de gemeente niet meer het bevoegd gezag van de openbare scholen. Het stichten van een nieuwe school en de beslissing tot opheffing van een openbare school blijft wel voorbehouden aan de gemeente.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
» Het bereikbaar houden van openbaar basisonderwijs voor alle leerlingen in de gemeenten.	<ul style="list-style-type: none"> • Wanneer een openbare school verder gelegen is dan 6 km, dan ontvangen de ouders een kilometervergoeding voor het vervoer naar de school volgens de Verordening leerlingenvervoer. • De leerlingenaantallen worden jaarlijks gemonitord. Indien het aantal leerlingen op een school daalt tot nabij de opheffingsnorm, wordt er middels het OOGO-overleg gevoerd met het schoolbestuur over het in standhouden van de school. • Volgens de huidige leerlingenaantallen zullen er geen openbare basisscholen onder de opheffingsnorm komen in 2021. • In geval van een fusie van basisscholen wordt het waarborgen van openbaar onderwijs mee genomen als criterium in de besluitvorming van uw raad.

Onderwijshuisvesting

In het kader van de versterkingsopgave, zijn inmiddels veel scholen toekomstbestendig gemaakt. Daarnaast realiseren we ook nieuwe schoolgebouwen. Dit zal ook in de komende jaren het geval zijn. Wij dragen zodoende bij aan hoogwaardige en toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Het biedt tevens de mogelijkheid om te werken aan de (door)ontwikkeling van multifunctionele accommodaties.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
» Hoogwaardige en toekomstbestendige onderwijshuisvesting.	<ul style="list-style-type: none"> • Wij willen zorgen voor aardbevings- en toekomstbestendige schoolgebouwen, waarmee we binnen de mogelijkheden die we hebben willen bijdragen aan de toekomst van het onderwijs in onze gemeente. Door de bevolkingskrimp zullen we op een alternatieve wijze onze scholen aantrekkelijk en voldoende bemenst moeten houden. • Het scholenprogramma is volop in uitvoering en zal ook in 2021 verder worden voortgezet. In 2021 zal dit voornamelijk in de voormalige gemeente Eemsmond plaatsvinden.

	<ul style="list-style-type: none"> • Per geval wordt gekeken of er mogelijkheden zijn om toe te werken naar een multifunctionele accommodatie (MFA). De vestiging van meerdere functies in een schoolgebouw kan een belangrijke bijdrage betekenen aan de toekomstbestendigheid van het onderwijs en de leefbaarheid in de dorpskernen. Daarbij willen we mogelijke gebruikers van een MFA zo vroeg mogelijk in het proces betrekken. • Omdat we alleen de dialoog als middel hebben om te komen tot meer samenwerking tussen scholen onderling of het samengaan van scholen, zullen we ons niet beperken tot de voorgeschreven overlegmomenten (LEA en OOGO), maar proactief gesprekken en werkconferenties opzetten. Het komend jaar willen we in ieder geval twee werk/thema conferenties organiseren. • In 2021 worden een aantal scholen opgeleverd. Per geval zullen we -samen met de gebruikers- bekijken wat de beste beheervorm is. Daarbij willen we ook andere vormen van beheer openhouden, als dat voor het toekomstig gebruik van het gebouw beter zou kunnen zijn. Te denken valt bijvoorbeeld aan het inzetten van leegstand. • Bij tijdelijke en semipermanente huisvesting proberen we steeds -natuurlijk in overleg met betrokken scholen- in te zetten op hergebruik van bestaande en geschikte noodvoorzieningen. Dat kan behoorlijk kostenbesparend werken en sneller handelen mogelijk maken wat in het belang kan zijn van de betrokken school.
--	---

Onderwijsbeleid en leerling zaken

Onderwijs is cruciaal voor de ontwikkeling van onze jeugd. De eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders. Wij streven naar ondersteuning waar dat nodig is en willen zorgen voor goede voorzieningen. Wij willen achterstanden bij kinderen vroegtijdig signaleren en waar mogelijk voorkomen door passende vormen van voorschoolse educatie aan te bieden. Er is al een voorschools aanbod voor peuters vanaf twee jaar in de vorm van peuteropvang.

Wij hebben tevens de verantwoordelijkheid voor het vervoer van leerlingen naar het speciaal onderwijs, het uitvoeren van de leerplichtwet en we moeten zorgen voor een hoogwaardig, dekkend en gespreid voorschools aanbod van passend onderwijs.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Verbeteren van digitale vaardigheden van leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> • Het ICT-project 'Onderwijs Noord Groningen' van de Economic Board Groningen (EBG) voortzetten. Dit project is in 2018 gestart en heeft een looptijd van 4 jaar. Dit project wordt door middel van lessen en ondersteuning aan docenten en leerlingen in het onderwijs, uitgevoerd.
» Leerlingen (vroegtijdig) een leesaanbod aanbieden.	<ul style="list-style-type: none"> • Op alle peuteropvang locaties wordt het product 'Boekstart in de Kinderopvang' aangeboden, hiervoor verstrekken we subsidie aan Biblionet Groningen.

		<ul style="list-style-type: none"> Op 22 van de 34 basisscholen wordt inmiddels het programma 'de Bibliotheek op School' aangeboden. Dit wordt de komende jaren gefaseerd uitgebreid. Het programma richt zich op het stimuleren van lezen en het vergroten van leesplezier.
»	Passend educatief aanbod voor ieder kind vanaf 2 jaar.	<ul style="list-style-type: none"> Alle ouders van peuters vanaf de leeftijd van 2 jaar kunnen gebruik maken van peuteropvang. Het aanbod voor peuters van ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag wordt gesubsidieerd door de gemeente. Kinderen vanaf 2,5 jaar, die door de GGD worden geïndiceerd met een taalachterstand, kunnen aanvullend op de peuteropvang deelnemen aan een educatief programma, de voorschoolse educatie. Deze voorschoolse educatie wordt door de gemeente gesubsidieerd. De Voorschoolse Educatie moet voldoen aan de kwaliteitscriteria, die gesteld zijn in het kwaliteitskader. Aanbieders ontvangen hiervoor een jaarlijkse kwaliteitssubsidie.

Passend Onderwijs

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Passend onderwijs voor alle kinderen, zodat elk kind op zijn/haar niveau onderwijs krijgt, zowel cognitief als emotioneel.	<ul style="list-style-type: none"> Het uitrollen van de ondersteuningsroute in de scholen en het Sociaal Team Jeugd in Q3 van 2020. In 2021 wordt deze route gemonitord. Middels inzet van het stagnatiepunt, wordt het aantal thuiszitters en voortijdig schoolverlaters teruggedrongen. Voor leerlingen die niet in de woonplaats naar school kunnen, wordt vervoer ingezet.
»	Een goede verbinding tussen zorg en onderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> In het primair onderwijs zetten we laagdrempelige, preventieve hulp in om geïndiceerde jeugdhulp terug te dringen. In de scholen voor voortgezet onderwijs wordt een Schoolmaatschappelijk werker ingezet om de verbinding tussen school, leerling en sociaal team te optimaliseren en lichte vormen van begeleiding te geven. Deze is dan de Schoolcontactpersoon. Voor het primair onderwijs is de jeugdverpleegkundige van de GGD de schoolcontactpersoon.

Leerlingenvervoer

Als een school te ver weg is kan een kind onder bepaalde voorwaarden gebruik maken van het leerlingenvervoer. Het leerlingenvervoer is bedoeld voor kinderen die vanwege bijzondere omstandigheden zoals handicap of afstand niet zelfstandig naar school kunnen reizen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	We willen de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van kinderen in het voortgezet speciaal onderwijs vergroten.	<ul style="list-style-type: none"> We zorgen voor vervoer naar de dichtstbijzijnde school die voor de leerling toegankelijk is, door: Eigen vervoer te vergoeden in plaats van taxivervoer, voor zover dit mogelijk is. Reizen met openbaar vervoer, al dan niet met begeleiding, te stimuleren. Enkele stimuleringsmaatregelen zijn:

	<ul style="list-style-type: none"> • De gratis Voor Elkaar Pas van Arriva; • Een (tijdelijke) begeleiderskaart voor ouders/begeleiders; • Met scholen voor speciaal onderwijs (in samenwerking met Arriva) overleggen of leerlingen (op termijn) met het openbaar vervoer kunnen reizen.
--	---

Sport en Bewegen

De vaststelling van de beleidsnota sport en bewegen 2021 t/m 2024 is voorzien in het eerste kwartaal van 2021. De inrichting van een Lokaal Sportplatform wordt verder uitgewerkt. We blijven onze aandacht vestigen op sport- en bewegingsdeelname door het ondersteunen van onze sportclubs. Kwalitatief verantwoorde sportaccommodaties vinden we daarbij van groot belang.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Zoveel mogelijk inwoners een leven lang plezier laten beleven aan sport en bewegen.	<ul style="list-style-type: none"> • Het inzetten van de combinatiefunctionaris, buurtsportcoaches en verenigingsondersteuners. • Uitvoering geven aan de uitgangspunten van het Lokaal Sport Akkoord middels de bij het Lokaal Sport Akkoord verkregen financiële middelen.
»	Een functionele, goede en duurzame (toekomstbestendige) sportinfrastructuur	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van afstemming in het gebruik en de tarieven van de sportaccommodaties. • Het bewegen in de openbare ruimte wordt gestimuleerd, waarbij er meer aandacht wordt geschonken aan een beweegvriendelijke omgeving. • Er wordt regelmatig overleg gevoerd met sportaanbieders uitmondend in een Lokaal Sport Overleg gemeente Het Hogeland. Sportontwikkeling en sportstimulering, alsmede het kwalitatief verantwoord aanbieden van de beschikbare sportvoorzieningen zijn daarin de belangrijke pijlers. Ook worden er gesprekken gevoerd met individuele sportaanbieders over hun kansen en bedreigingen.
»	Meer kinderen aan de beweegnormen te laten voldoen.	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking met het onderwijs en de georganiseerde sport. • Inzet van interventies en vaardigheidstesten.

Sportaccommodaties

De samenstelling van de sportaccommodaties kent na de herindeling een divers karakter. Het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties vraagt een aanzienlijke inspanning. We willen onze sportaccommodaties veilig kunnen gebruiken. Een harmonisatie in beleid en uitvoering moet uiteindelijk leiden tot een gelijk gebruik door onze inwoners.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	De basisvoorzieningen voor sport en bewegen in de dorpen in stand houden, verbeteren en vernieuwen waar nodig.	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren van gezamenlijk en efficiënt gebruik van bestaande sportaccommodaties. • Het stimuleren van de samenwerking tussen verenigingen met het doel te komen tot een duurzaam beheer en gebruik. • In samenwerking met de initiatiefnemers wordt gewerkt aan een mogelijke realisatie van een multifunctionele accommodatie op het sportcomplex in Bedum. • In overleg met gebruikers de mogelijkheden tot zelfwerkzaamheid onderzoeken.

Cultuur

We staan voor een levendig en cultureel bruisend Hogeland. We willen iedereen in de gelegenheid stellen deel te nemen aan het culturele leven, waarbij de verbindende en verrijkende waarde van cultuur bijdraagt aan het welzijn van de inwoners en de aantrekkelijkheid van de gemeente voor bedrijven en bezoekers. Dit is ook de missie van de Cultuurvisie 2020-2023. De hoofdpunten van deze visie worden hieronder benoemd.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Overal cultuur van en voor iedereen	<ul style="list-style-type: none"> Ondersteunen, stimuleren en kenbaar maken van initiatieven en projecten van het Jeugdcultuurfonds, het Taalhuis, maatjesprojecten, de Bibliotheek op School en de inzet van de twee netwerken Cultuureducatie. De culturele partijen aanmoedigen vraaggericht te gaan werken en aan te sluiten bij de behoeften van hun doelgroepen. Ondersteunen van laagdrempelige culturele initiatieven.
» Vernieuwing en innovatie in de cultuursector om de cultuursector te laten aansluiten bij en/of bij te laten dragen aan ontwikkelingen in de samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks uitreiken van de Culturele Stimuleringsprijs gemeente Het Hogeland. Ruimte bieden aan instellingen om vanuit een sterke basis, te vernieuwen, met ruimte voor experiment. Aanjagen van nieuwe initiatieven in de sector. We bevorderen o.a. de samenwerking met andere sectoren en organiseren cultuurcafés/bijeenkomsten. Vernieuwende initiatieven en projecten omarmen we en ondersteunen we financieel.
» Cultureel ondernemerschap, culturele profilering en citymarketing	<ul style="list-style-type: none"> Versterken van samenwerkingen en netwerken van partijen zoals de provincie, de VGG, Platform Cultuur Hogeland (in oprichting), cultuurcafés, ondernemersverenigingen. Zoeken naar zinvolle vormen van ontmoeting tussen de sector en andere partijen ten behoeve van cross-overs en cultureel ondernemerschap. Inzetten van cultuurcoaches (cultuurcombinatiefunctionarissen). Benoemen, versterken en promoten van het culturele profiel en verhaal van het Hogeland samen met erfgoed, recreatie en toerisme.

Muziek- en Cultuuronderwijs

Muziek- en cultuuronderwijs kan een belangrijke bijdrage leveren aan de vorming en ontwikkeling van het individu en onze samenleving. Muziekschool Hunsingo, muziekschool Noordakkoord en Theaterschool Wonderboom fuseren per 2021 in 'Kunst- en Cultuurcentrum Het Hogeland'.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Eén aanbieder van muziek- en cultuuronderwijs. Met als doel een evenredige verspreiding van het aanbod in de gemeente en het verhogen van de kwaliteit van het aanbod.	<ul style="list-style-type: none"> Muziekschool Hunsingo, muziekschool Noordakkoord en Theaterschool Wonderboom waar nodig ondersteunen met de fusie tot één nieuwe aanbieder van muziek- en cultuuronderwijs.

»	Vernieuwing en versterking in muziek- en cultuuronderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> • De aanbieder van muziek- en cultuuronderwijs aanmoedigen om vraaggericht te werken. Voor de scholen zoveel mogelijk maatwerk leveren. • De samenwerking zowel binnen als buiten het culturele veld zoeken. • Inzetten van een cultuurcoach om het onderwijs en de muziek- en cultuuronderwijs sector meer met elkaar te laten verbinden en vernieuwende educatieve projecten aan te jagen. • Zorgen we voor versterking en thematische verdieping van het cultuureducatie-aanbod. Zoals bijvoorbeeld een educatiepakket over Lauwersoog Werelderfgoedcentrum. • Zoeken naar ingangen om cultuur meer en beter in te bedden in de buitenschoolse opvang en de school.
---	--	--

Bibliotheekwerk, de bibliotheek van de toekomst

Met De bibliotheek op school (Dbos) slaan onderwijs, bibliotheek en gemeente de handen ineen en komt er dagelijks aandacht voor taalontwikkeling, leesplezier en mediawijsheid op school en thuis. De bibliotheek helpt op basisscholen deze doelen te bereiken. De ambitie is om op alle basisscholen Dbos in te voeren. Van de 35 basisscholen in de gemeente hebben 13 scholen geen Dbos.

De bibliotheek van de toekomst moet het knooppunt voor ontmoeting, kennis en cultuur worden. Een multifunctionele plek voor leesbevordering, een stimulerende leeromgeving en een dynamische ontmoetingsplek. Binnen het bibliotheekconcept van de 'maatschappelijke bibliotheek' fungeert de bibliotheek als netwerkpartner en platform voor sociaal-maatschappelijke en culturele organisaties en verenigingen. Bibliotheekdiensten richten zich hierbij ook op de doelgroepen binnen het sociaal domein, onderwijs en kinderopvang.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Op alle basisscholen Dbos invoeren.	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeken of het programma Dbos uitgerold kan worden naar alle basisscholen, d.w.z. of een uitbreiding op 13 scholen mogelijk is.
<p>» Onze gemeente heeft de ambitie om te bouwen aan bibliotheken van de toekomst in de vier grote kernen, te weten Uithuizen, Winsum, Bedum en Leens.</p> <p>Het concept van de 'maatschappelijke bibliotheek' in het Hogeland te realiseren en om Dbos in te zetten op alle basisscholen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Door aan te haken bij de Centrumplannen Bedum, Uithuizen en Winsum onderzoeken we de mogelijkheden bibliotheken te verhuizen naar een centralere plek met lagere huisvestingskosten. • We onderzoeken de mogelijkheden om in dorpen buiten de vier kernen een andere vorm van dienstverlening te realiseren, zoals een mobiele dienstverlening. • Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van combinaties in financieringsstromen uit verschillende domeinen, zoals onderwijs- en leefbaarheidsgelden. • De doorontwikkeling van de 'maatschappelijke bibliotheek' waarin wordt ingezet op het vergroten van de platform- en netwerkfunctie van de bibliotheek. Hierbij speelt ook passende en aansprekende huisvesting een rol. • De opbrengst van de besparing op huisvestingskosten inzetten ten behoeve van

	inhoudelijke dienstverlening van Biblionet gericht op programmering in de bibliotheken.
--	---

Musea

Wij subsidiëren 3 musea, te weten: Menkemaborg, Verhildersum en Openluchtmuseum Hoogeland.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Organisatorisch en financieel gezonde musea.	<ul style="list-style-type: none"> • We werken samen met de musea. Samen met de musea onderzoeken we op welke wijze de exploitatie ervan geoptimaliseerd kan worden.

Cultureel erfgoed

Onder meer de huidige Erfgoedwet verplicht gemeenten om het archeologisch bodemarchief te beschermen en de archeologie binnen de ruimtelijke ordening te borgen. In dit kader dient onderzoek plaats te vinden in hoeverre initiatieven kunnen leiden tot aantasting van het archeologisch bodemarchief. Bij aantasting van archeologische waarden stelt de gemeente – in haar rol als bevoegd gezag – voorschriften op om de archeologie te borgen. De beleidskaart archeologie speelt hierbij een belangrijke rol.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Verantwoorde borging van de archeologie.	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimtelijke initiatieven toetsen op gevolgen archeologie en begeleiden van borging van archeologische waarden. • Actueel houden, harmoniseren en verbeteren beleidskaart. • Harmoniseren en actualiseren van archeologie in het bestemmingsplan in de vorm van een nieuw facetbestemmingsplan. • Adviseren en begeleiden bij initiatieven van inwoners en ondernemers.

Beleid erfgoed en monumenten

De instandhouding van rijksmonumenten zoals borgen, boerderij, molens, huizen en andere rijksmonumenten die van historische waarde zijn, is van groot belang. Ook gemeentelijke monumenten zijn van waarde en hebben nagenoeg dezelfde bescherming als rijksmonumenten. Wij zien het als onze taak om het behoud ervan te borgen in de vergunningverlening en de waardering van erfgoed in het algemeen uit te dragen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Instandhouding gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten.	<ul style="list-style-type: none"> • Het verstrekken van incidentele subsidies. • Het begeleiden van vergunningaanvragen samen met de monumentencommissie en (waar nodig) de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
» Bescherming cultuurhistorische waarden landschap, gebouwen en unieke kenmerken van het landschap. Dan wel het borgen van de ruimtelijke kwaliteit.	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen bestemmingsplan gebouwd erfgoed. • Het leveren van maatwerk en zo nodig opstellen van beeldkwaliteitsregels. • De concept-erfgoedvisie 'Erfgoed op Hogelandster wijze' nader uitwerken en afstemmen.
» Bekendheid erfgoed.	<ul style="list-style-type: none"> • Invulling geven aan de Open Monumentendag. • Verbinding zoeken met cultuur en toerisme.

Media

Lokale Omroep Het Hogeland is het najaar 2020 van start gegaan. Ze hebben een licentie tot november 2024.

Openbaar groen, recreatie

Groen wordt meer en meer gezien als factor die bijdraagt om negatieve effecten van klimaatverandering positief te kunnen beïnvloeden. De laatste jaren zijn we regelmatig geconfronteerd met plantenziekten en -plagen die een aanslag plegen op bomen. Vooral de essentaksterfte heeft veel slachtoffers geëist.

In 2019 heeft de eikenprocessierups voor het eerst onze gemeente bereikt. Gezien de relatief geringe aantallen eiken verwachten we niet dat de gevolgen heel groot worden, maar plaatselijk zou het overlast kunnen geven. Klimaatverandering kan ook in de toekomst mogelijk leiden tot voor ons nieuwe plantenziekten en -plagen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Openbaar groen dat door een goede technische staat en conditie niet tot onveilige situaties leidt.	<ul style="list-style-type: none">• Voorkomen onveilige situaties.• Meldingen adequaat afhandelen.• Opstellen beheerplannen.
» Natuurwaarden minimaal in stand houden	<ul style="list-style-type: none">• Bij uitvoering flora en fauna respecteren.• Groenbeleid en beheerplannen opstellen.
» Openbaar groen dat zorgt voor een prettige leef- en werkomgeving voor inwoners en bedrijven.	<ul style="list-style-type: none">• Duidelijke kaders opstellen hoe we om willen gaan met openbaar groen.• Efficiënt groenbeheer op basis van vastgesteld beleid en ambitie.• Inrichting optimaliseren door omvorming en herinrichting.• Inwoners betrekken bij planvorming• Input vragen en Informeren• Inwoners adviseren bij initiatieven en zelfwerkzaamheid.• Inwoners begeleiden en faciliteren bij zelfwerkzaamheid.
» Voldoende mogelijkheden voor inwoners om te kunnen recreëren in het openbaar groen.	<ul style="list-style-type: none">• Ruimte bieden voor sporten en spelen.• Wandelpaden in stand houden.• Zitplaatsen in het groen.

Speelvoorzieningen

We willen inwoners stimuleren om initiatief te nemen. Op het gebied van speelvoorzieningen is te merken dat daar relatief veel gebruik van wordt gemaakt. Voor het zelfbeheer van speelplekken is het aspect van aansprakelijkheid voor alle partijen nogal eens een reden om terughoudend te zijn.

Ook met zelfbeheer leiden initiatieven veelal tot een toename van beheerkosten. Dit is een aandachtspunt als het gaat om het toestaan ervan. Het realiseren van initiatieven met externe bijdragen leidt in de toekomst tot verwachtingen. Wanneer deze speeltoestellen vervangen moeten worden is daar budgettair geen rekening mee gehouden.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Aantrekkelijke speelvoorzieningen voor alle doelgroepen.	<ul style="list-style-type: none">• Duidelijke kaders hoe we om willen gaan met speelvoorzieningen.• Efficiënt beheer op basis van vastgesteld beleid en ambitie.• Doelgroepen betrekken bij planvorming.• Ruimte bieden voor initiatieven.• Input vragen en Informeren• Inwoners adviseren bij initiatieven en zelfwerkzaamheid.• Inwoners begeleiden en faciliteren bij zelfwerkzaamheid.

»	Veilige speelplekken voor kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Regelmatig inspecteren. • Adequaaf verhelpen geconstateerde gebreken en onveilige situaties. • Niet toestaan van onveilige speeltoestellen van inwoners in openbare ruimte.
---	-------------------------------------	---

Begraafplaatsen

Medio 2020 is gestart met de uitvoering van het nieuwe beleid. Uitvoeringsplannen zullen vooral gericht zijn op het behouden van voldoende capaciteit en het kunnen aanbieden van opties voor as bestemming.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Een waardige omgeving voor respectvol kunnen bijzetten van overledenen en herdenken.	<ul style="list-style-type: none"> • Streven naar relatief hoge graad van verzorging. • Opstellen groenbeleid en beheerplannen • Rechthebbenden aanspreken op verantwoordelijkheid bij grafonderhoud. • Onderhoud door vrijwilligers stimuleren. • Ondersteunen vrijwilligers: advies en faciliteren initiatieven.
» Voorzien in voldoende capaciteit voor bijzettingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Periodiek controleren capaciteit. • Opstellen inbreidingsplannen. • Opstellen ruimingsplannen.
» Uitbreiden dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none"> • Stroomvelden aanwijzen waar mogelijk. • Inventariseren opties voor bijzettingen urnen. • Inventariseren opties gedenkpalen.

Wonen en Leefbaarheid

Onze gemeente heeft gebieden met zowel bevolkingsgroei als -afname. Door veranderingen in de bevolkingssamenstelling zien we nu al een trend met minder jongeren en meer ouderen. Tegelijkertijd komen er steeds meer kleine huishoudens van 1 of 2 personen. Die veranderingen vragen om verstandige keuzes in het aanbod van voorzieningen en in de benodigde samenhang tussen leefbaarheid, wonen, welzijn en zorg. We vinden het belangrijk om samen met inwoners te werken aan een integrale aanpak en ontwikkeling van dorpen en willen daarbij recht doen aan de eigenheid van dorpen.

Dit is een integraal thema dat ook terugkomt in andere programma's en in het gaswinningsdossier. Het versterken van leefbaarheid heeft immers zowel te maken met sociale vitaliteit en inwonersinitiatief als kwaliteit van woon- en leefomgeving, mogelijkheid om elkaar te ontmoeten, veiligheid en met spreiding en bereikbaarheid van voorzieningen. De afstemming daarvan komt samen onder het thema Wonen en Leefbaarheid.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Initiatieven van inwoners krijgen de ruimte.	<ul style="list-style-type: none"> • Het faciliteren van inwonersinitiatieven (waaronder die van energiecoöperaties) ter behoud en verbetering van leefbaarheid in dorpen en buitengebied door: <ul style="list-style-type: none"> - Inzet van dorpencoördinatoren; - Informatie-uitwisseling en inspiratiesessies; - Subsidieverstrekking en dorpsbudget.
» Leefbaarheid in dorpen wordt behouden en waar nodig versterkt.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling integrale lokale gebiedsplannen, waar specifiek een actuele opgave ligt. Dat doen we in samenhang met de Omgevingsvisie en Wijkplannen op het gebied van duurzaamheid. • Samenbrengen van relevante partijen, • Evalueren en doorontwikkeling dorpsbudget.

»	Er is voor iedereen ruimte binnen de dorpen om elkaar te ontmoeten.	<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie dorpshuizenbeleid, inclusief uitvoering van de overgangsregeling i.v.m. verschillen in subsidiëring, • Ontwikkeling randvoorwaarden voor geharmoniseerd jeugdsozen beleid.
»	Inzicht in ontwikkelingen op het terrein van demografie, wonen en leefbaarheid t.b.v. beleidsontwikkeling, -evaluatie en bijstelling.	<ul style="list-style-type: none"> • Monitoren van ontwikkelingen op het terrein van demografie, wonen en leefbaarheid en waar nodig verdiepend en/of evaluerend onderzoek (laten) uitvoeren. Deze monitoring proberen we zoveel mogelijk te koppelen aan andere beleidsterreinen, zoals benodigd voor de omgevingsvisie en duurzaamheidsbeleid. • Waar nodig: haalbaarheidsstudies, evaluaties gebiedsaanpak, onderzoek naar voorzieningengebruik.

Wonen, zorg en welzijn

Door de veranderende bevolkingssamenstelling (meer ouderen, minder jongeren) is het belangrijk dat het zorg- en welzijnslandschap mee verandert. We vinden het belangrijk dat we goed zicht houden op kwaliteit en spreiding van het aanbod. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat we hierin een beperkte rol hebben. Soms dreigt een bepaald zorg- of welzijnsaanbod te verdwijnen doordat het economisch niet meer uit kan, maar er komen ook steeds nieuwe initiatieven van de bevolking of vanuit ideële organisaties die vernieuwing kunnen brengen.

Een andere ontwikkeling is dat mensen minder snel een indicatie krijgen voor 24 uren-zorg en -begeleiding en er daarnaast extra muralisatie plaatsvindt. Inwoners die voorheen in een GGZ-instelling verbleven (beschermd wonen) of in een traditioneel verzorgingshuis woonden, komen (weer) in de dorpen wonen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» De realisatie van nieuwe woonconcepten, met combinaties van wonen, welzijn en zorg.	<ul style="list-style-type: none"> • Samenbrengen van formele en informele partijen, intern en extern, betrokken bij het onderwerp. • Advisering over integrale gebiedsontwikkeling. • Afstemming met regiogemeenten.
» Een passende spreiding van woon-, zorg- en welzijnsaanbod, ingebed in de lokale structuren.	<ul style="list-style-type: none"> • Actueel houden van een overzichtskaart woon-zorginitiatieven. • Implementeren van afspraken met woningcorporaties over vestiging van ex-Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang-cliënten naar diverse dorpen en wijken.
» Zicht op gebruik en kwaliteit van het aanbod van wonen, in relatie tot zorg en toegankelijkheid.	<ul style="list-style-type: none"> • Zie het onderdeel Monitoren van ontwikkelingen Wonen en Leefbaarheid.
» Bevorderen van de kans rijkheid inwonersinitiatieven gericht op woon- en zorgconcepten.	<ul style="list-style-type: none"> • Facilitering van inwonersinitiatieven op het gebied van wonen, welzijn en zorg. • Organiseren van samenhangende interne dienstverlening, met integrale afweging.
» Inwoners kunnen langer veilig thuis wonen en zijn zich bewust van de maatregelen die ze zelf kunnen nemen.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering campagne 'Mijn huis op maat', waarbij getrainde vrijwilligers voorlichting geven aan huis. • Evaluatie van het project 'Mijn huis op maat'.
» Een grotere sociale huurvoorraad die mensen in staat stelt om langer in eigen huis te wonen.	<ul style="list-style-type: none"> • Prestatieafspraken maken met woningcorporaties en huurdersorganisaties. • Verspreiden van ervaringen Wierden en Borgen in project 'Opplussen Winsum'. • Ontwikkeling project 'Versnellen transitie woningvoorraad' (zie progr.6).

Subsidies

Harmonisatie

Op basis van de wet Arhi moeten de subsidieregelingen van de voormalige gemeenten per 1 januari 2021 op elkaar afgestemd c.q. geharmoniseerd zijn. Op 18 september 2019 heeft de gemeenteraad de notitie Kaderstelling Harmonisatie subsidiebeleid vastgesteld met als doel het inhoudelijk kader te stellen voor de harmonisatie. Dit kader is uitgewerkt in de Nota beleidskaders voor het subsidiebeleid Het Hogeland, vastgesteld door uw raad op 8 april 2020. In vervolg op deze kaders is de Algemene Subsidieregeling gemeente Het Hogeland opgesteld voor de verschillende beleidsonderdelen binnen het subsidiebeleid. De subsidieregels zijn zo opgebouwd dat doelgroepen en criteria voor subsidie tussentijds kunnen wijzigen.

Met de subsidieregeling wordt beoogd dat er op het gebied van subsidiëring geen verschillen in de gemeente meer zijn. Dit betekent ook dat een aantal organisaties geen subsidie meer zal ontvangen. Organisaties die de afgelopen vier jaren een subsidie hebben ontvangen, kunnen aanspraak maken op de overgangsregeling, indien zij aantoonbaar meer tijd nodig hebben om hun organisatie financieel op orde te krijgen als ze geen gemeentelijke subsidie meer ontvangen.

Visie

We willen dat iedereen mee kan doen in de Hogelandster samenleving, omdat dit belangrijk is voor onze inwoners, maar ook voor de samenleving als geheel. We stimuleren dat alle inwoners mee kunnen doen aan onze samenleving en zich kunnen ontwikkelen en kunnen groeien.

We stimuleren daarbij zowel de sociale cohesie in de dorpen als het sociale en menselijke kapitaal van onze inwoners. We willen een toegankelijke gemeente zijn voor onze inwoners.

Subsidie als middel

Via subsidie geven we sturing aan het bereiken van onze doelen en ambities. Dit doen wij door inwoners, vrijwilligersorganisaties en instellingen in staat te stellen om binnen het beleid passende activiteiten te realiseren. Om voor subsidie in aanmerking te komen, moeten de gesubsidieerde activiteiten een bijdrage leveren aan de realisatie van de gemeentelijke doelen.

Subsidieloket

Bij de uitvoering van de subsidieregels willen we werken met een subsidieloket. Met dit loket zorgen we ervoor dat alle subsidieaanvragen op één centraal punt in de organisatie binnenkomen, worden behandeld en procedures worden bewaakt. Dit bevordert de uniformiteit, kwaliteit, efficiëntie, effectiviteit en klantvriendelijkheid.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Vanaf 2021 geen verschillen meer in de gemeente qua subsidiëring.	<ul style="list-style-type: none">• Harmonisatie van de subsidies.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Stichting de Beemden

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Leefbaarheid en Voorzieningen (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	22.198	19.122	14.105	13.962	13.688	13.595
Incidenteel		44	49	15		
Totaal lasten	22.198	19.166	14.154	13.977	13.688	13.595

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	6.782	4.149	1.331	1.331	1.332	1.332
Incidenteel						
Totaal baten	6.782	4.149	1.331	1.331	1.332	1.332
Saldo programma *)	-15.416	-15.017	-12.824	-12.646	-12.356	-12.263

*) - = tekort; + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Scholenprogramma		288	288	288	288	288
Onderwijshuisvesting		30	11	30	30	30
Ruimte voor dorpen en ondernemers		1.525	75	-525	-75	-75
Friciekosten bibliotheek		-9				
Krimp en leefbaarheid		266	232	-40	-40	-40
Totaal mutaties		-25	606	353	843	843

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma Leefbaarheid en voorzieningen begroting 2020	15.017	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	1.804	V
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	57	N
- In de begroting is gerekend met een omslagpercentage van 2,5%. In de begroting 2021 met 1,5%. Betreft doorbelasting van rentekosten, is in de begroting per saldo neutraal.	527	V
- Herberekening van de uitnutting van de investeringskredieten geeft de volgende mutatie op afschrijvingslasten. Zie ook toelichting baten en lasten.	184	V
- Huren sportaccommodaties zijn bijgesteld op basis van de laatste inzichten.	111	N
- Nieuw voor Oud', subsidies voor Kunst en Cultuur worden ingezet voor cultuurcoaches.	40	N
- Nieuw voor Oud', subsidies voor Kunst en Cultuur worden ingezet voor cultuurcoaches.	40	V
- Overige mutaties < € 40.000	153	N
Saldo Programma Leefbaarheid en voorzieningen begroting 2021	12.824	

5. Sociaal Domein & Volksgezondheid

Omschrijving

Wij willen ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen in de samenleving. We stimuleren de zelfredzaamheid van de inwoners en zorgen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben. Daarbij voeren we activiteiten uit die zijn gericht op alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg. Ook begeleiden we werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Voor inwoners die dit niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. Verder richten we ons op ziektepreventie, gezondheidsbevordering en bescherming van onze inwoners.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7.1 Volksgezondheid

Beleidskader

Wij streven ernaar om in 2020 een koers voor het Sociaal Domein te ontwikkelen, waarin integraal beleid wordt opgenomen op het gebied van Jeugd, de Wmo en de Participatiewet, voor de komende jaren (programma Transformatie Sociaal Domein). Aan een Jaarprogramma Sociaal Domein wordt gewerkt.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal		Het Hogeland	Provincie Groningen
Beleidsindicator	Eenheid		
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	541,6	749,5
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	6	9
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	64,6	65,1
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	3	2
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	32,8	50,2
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar	27,2	28,6
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	12,4	11,7
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,9	1,3

Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3	0,4
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	81	75
Aantal afspraakbanen (intern)		19	
Aantal afspraakbanen (extern)		60	

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Basisondersteuning

We verstaan onder Basisondersteuning alle vormen van dienstverlening die voorliggend zijn aan een individuele voorziening. Van het verstrekken van informatie en advies, signalering, het bieden van licht (pedagogische) hulp tot aan het begeleiden naar hulpverlening, begeleiding of dagbesteding. Om gebruik te kunnen maken van basisondersteuning is geen voorafgaand individueel onderzoek nodig. Iedereen kan (soms tegen een vergoeding) gebruik maken van deze voorzieningen.

Mensenwerk Hogeland (onderdeel van de Tintengroep) is een maatschappelijke ondernemer die een deel van de basisondersteuning uitvoert. Samen met onze inwoners werkt Mensenwerk Hogeland aan versterking van zelfredzaamheid. Dit doen zij vanuit onze opdracht op de terreinen jeugd- en jongerenwerk, welzijns- en maatschappelijk werk en cliëntondersteuning.

De insteek is om zoveel mogelijk laagdrempelige, toegankelijke basisvoorzieningen beschikbaar te hebben voor onze inwoners. Door vroegtijdig te signaleren en laagdrempelige ondersteuning te bieden, proberen we erger te voorkomen. Een uitdaging in ons gebied is beschikbaarheid van voorzieningen. Dit vraagt om samenwerking tussen vele partijen en het zoeken naar passende, creatieve oplossingen voor ons gebied.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» We willen vroegtijdig signaleren en laagdrempelige ondersteuning bieden.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van laagdrempelige algemene voorzieningen. • Gebiedsgericht werken volgens het principe 'zichtbaar, laagdrempelig, dichtbij'. • Uitbreiding inzet wijkverpleegkundigen (pilot).
We willen meer inwoners ondersteuning aanbieden binnen het huidige contract.	<ul style="list-style-type: none"> • Mensenwerk Hogeland gaat voor volwassenen en oudere jeugd met ondersteuningsvragen meer groepswork aanbieden in plaats van individuele begeleiding.
We willen meer inwoners ondersteunen bij het aanvragen van zorg. Vooral bij aanvragen voor ondersteuning vanuit de Wet Langdurige Zorg.	<ul style="list-style-type: none"> • Mensenwerk Hogeland gaat de individuele cliëntondersteuning als zelfstandig aanbod beter profileren en communiceert dit naar inwoners en samenwerkingspartners.

Mantelzorg

Mantelzorgers hebben een steeds belangrijkere rol in de zorg en ondersteuning van onze inwoners. We zijn als gemeente verantwoordelijk voor de ondersteuning en de waardering van mantelzorgers. Dit doen we door zowel algemene voorzieningen, zoals het Steunpunt Mantelzorg Het Hogeland, als maatwerkvoorzieningen aan te bieden. Doel is dat mantelzorgers op hun eigen wijze en onverplicht zorg kunnen verlenen. Dat is een voorwaarde om overbelasting te voorkomen.

Mantelzorgondersteuning is onderdeel van de basisondersteuning die wordt uitgevoerd door Mensenwerk Hogeland. Samen met Mensenwerk Hogeland willen we aan de slag om de erkenning van "Mantelzorgvriendelijke werkgever" te verkrijgen. We willen hiermee een voorbeeldfunctie zijn voor andere werkgevers in de regio.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» We willen (jonge) mantelzorgers zo goed mogelijk ondersteunen bij hun zorgtaken.	<ul style="list-style-type: none"> • Het <i>vinden</i> (herkennen) van mantelzorgers door partners en het voorliggend veld en <i>verbinden</i> naar de juiste ondersteuning. • Het <i>versterken</i> en <i>verlichten</i> van mantelzorgers door: informatie en advies, contact met andere mantelzorgers (o.a. dag v/d Mantelzorg), respijtzorg, praktische hulp, onkostenvergoeding en educatie. • Het waarderen van mantelzorgers. • Meer inzet wijkverpleegkundigen (pilot).

Inzet wijkverpleegkundigen

De wijkverpleegkundigen sluiten vanuit een onafhankelijke rol aan bij de sociale teams en versterken de signalerende functie. Ze hebben een belangrijke preventieve functie binnen het voorliggende veld. Door vroegtijdig te signaleren en daar waar nodig door te verwijzen naar de juiste ondersteuning, wordt erger voorkomen. Vanuit verschillende hoeken horen we steeds de roep om (weer) meer inzet van de functie niet-toewijsbare zorg door wijkverpleegkundigen. Ook vanuit de professionals mantelzorgondersteuning hebben we meerdere malen het signaal gekregen dat die inzet gemist wordt. De niet toewijsbare zorg (voorheen ook wel S1 genoemd) werd uitgevoerd door de wijkverpleegkundige Sociaal Domein. Dit waren extra uren die de wijkverpleegkundige gebruikte voor het opmerken van andere zorg die een inwoner van onze gemeenten of degene die dicht bij de inwoner staat, nodig heeft. De uren voor de niet-toewijsbare zorg werden vergoed vanuit de zorgverzekeraar. De afgelopen jaren zijn deze uren steeds verder teruggeschoefd tot bijna nul. We hebben daarom vanuit gemeentelijke middelen een budget beschikbaar gesteld voor dit doel. We willen met een pilot starten en zijn in gesprek met Menzis om hierover afspraken te maken.

Statushouders

In april 2020 hebben wij een (versoberde versie) Beleidsplan statushouders en vervolg 2020 aangenomen. Dit beleid is geen nieuw beleid maar een aangepaste versie van het Plan participatie en integratie statushouders dat hiervoor van kracht was. Dit beleid heeft een looptijd tot aan de nieuwe Wet Inburgering per 1 juli 2021. De nieuwe wet betreft een stelselwijziging en vervangt het huidige inburgeringssysteem.

Het nieuwe inburgeringsstelsel heeft als maatschappelijk doel dat alle inburgeringsplichtigen snel en volwaardig meedoen aan de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk. Gemeenten krijgen binnen het nieuwe stelsel de regierol over de uitvoering van de inburgering.

Het jaar 2021 is een overgangsjaar waarin wij uitvoering geven aan de huidige wet en voorsorteren op de nieuwe Wet Inburgering. Uitvoering van de huidige wet evalueren wij zorgvuldig met onze Ketenpartners, waarna wij besluiten wat wij voort willen zetten, passende bij de nieuwe Wet Inburgering. Voor het implementeren van de nieuwe Wet Inburgering werken wij lokaal, regionaal en provinciaal samen met gemeenten en ketenpartners. Op deze wijze kunnen wij de beoogde doelen nastreven.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Alle statushouders participeren binnen de eigen mogelijkheden in Gemeente Het Hogeland.	<ul style="list-style-type: none"> • Statushouders begeleiden bij inburgering, integratie en participatie. • Maatschappelijke begeleiding aanbieden aan iedere statushouder die in gemeente Het Hogeland komt wonen. • Participatieverklaringstrajecten aanbieden aan iedere inburgering plichtige.
» Alle statushouders die in het kader van de Taakstelling Huisvesting Statushouders aan de gemeente gekoppeld zijn, binnen de gestelde termijn huisvesten.	<ul style="list-style-type: none"> • Doorlopend contact onderhouden met COA en met woningcorporaties over het beschikbaar stellen van woningen aan statushouders. • 2x per jaar overleg met woningcorporaties over huisvesting van statushouders.

<p>» Voorbereid zijn op de nieuwe Wet Inburgering die 1 juli 2021 ingaat en de nieuwe taken die hierbij horen voor de gemeente.</p> <p>Bij de wet passende ondersteuning aan statushouders en hun na reizigers.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Huidig beleid evalueren, aanpassen en nieuw beleid ontwikkelen en implementeren waarmee wordt voldaan aan de vereisten van de nieuwe Wet Inburgering 2021. • Afnemen van de brede intake, opstellen van het Plan Inburgering en Participatie (PIP), aanbieden van leerroutes, maatschappelijke begeleiding, participatieverklaringstraject, Module Arbeidsmarkt & Participatie (MAP), financiële ontzorging en de voortgang en handhaving van het PIP uitvoeren.
---	---

Vrijwilligerswerkbeleid

De gemeente heeft de wettelijke plicht om vrijwilligerswerkbeleid te formuleren en te laten uitvoeren. Het Wmo-, jeugd- en participatie-, sport-, gezondheids- en cultuurbeleid is zonder vrijwilligers en zonder ondersteuning en/of facilitering van vrijwilligers onmogelijk. In augustus 2020 hebben we besloten de coördinatie van de Steunpunten Vrijwilligerswerk en de uitvoering van het vrijwilligersbeleid niet meer als gemeente zelf te doen, maar vanaf 2021 door een externe partij te laten uitvoeren door middel van een subsidierelatie.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
<p>» Sterke vrijwilligersorganisaties in onze gemeente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Periodieke gesprekken met de uitvoerende partij. Belangrijke speerpunten zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Vrijwilligersorganisaties ondersteunen bij het vinden van vrijwilligers; - Vraag en aanbod rond vrijwilligerswerk bij elkaar brengen; - Twee fysieke steunpunten in de gemeente open houden waar inwoners en organisaties terecht kunnen.

Taalhuizen

De taalhuizen in het Hogeland zijn bedoeld voor laaggeletterden en iedereen die beter wil leren lezen, schrijven of rekenen. De taalhuizen in Het Hogeland zijn in de bibliotheken in Winsum, Leens, Bedum en Uithuizen te vinden.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
<p>» We willen meer mensen bereiken in de gemeente met lage basisvaardigheden (laaggeletterdheid). Ongeveer 3% van de potentiële doelgroep.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wij gaan medewerkers van maatschappelijke organisaties en werkgevers informeren over het signaleren en verwijzen van mensen met lage basisvaardigheden. • We zetten ervaringsdeskundigen in om inwoners en maatschappelijke organisaties te informeren over de hulp en ondersteuning bij lage basisvaardigheden. • Er zal een gebiedsgerichte aanpak ingezet worden. • We gaan meer gebruik maken van lokale communicatiekanalen en sociale media.
<p>» Professionele Taalhuizen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De Taalhuizen worden gecertificeerd op basis van landelijke kwaliteitskaders (bestuurlijk voorstel VNG-Rijk is momenteel onderwerp van gesprek). • We doen mee met de regionale aanpak laaggeletterdheid om zo kennis en praktijk regionaal te delen en te kunnen borgen.

Sociale Teams

De professionals in de Sociale Teams pakken hulpvragen van inwoners op en gaan in gesprek om samen met de inwoner, het gezinssysteem en het netwerk een duurzame oplossing te vinden voor het probleem. Het gaat om sociaal-maatschappelijke vraagstukken zoals opgroeien en opvoeden of langer zelfstandig thuis wonen en meedoen in de maatschappij.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Cultuuromslag (transformatie): <ul style="list-style-type: none">• Demedicaliseren en normaliseren/ eerst mogelijkheden van het netwerk en/of voorliggende voorziening onderzoeken voordat er een geïndiceerde voorziening wordt ingezet.• Eigenaarschap zoveel mogelijk bij inwoner/gezinssysteem.• Regievoeren/ resultaten/ 1 gezin 1 plan.• Integraal werken i.p.v. verkokerd.• Mogelijkheden aanverwant beleid benutten zoals sport.• Kostenbewustzijn.	<ul style="list-style-type: none">• Training/opleiding professionals in de Sociale Teams en partners in het veld om cultuuromslag te realiseren.• Werkprocessen en digitale systemen dusdanig inrichten dat het de transformatiedoelen ondersteunt.
» Wij bieden ondersteuning bij het organiseren van hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen.	<ul style="list-style-type: none">• Wij hebben professionals in dienst die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen.• Wij kopen deskundigheid in om de basisondersteuning in te richten.• Wij verwijzen daar waar nodig door naar gespecialiseerde zorg.

Minimabeleid

In de Bouwstenennotitie is een aantal bezuinigingsvoorstellen voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze bezuinigingen betreffen ook het Minimabeleid. Het doel van deze maatregelen is om de uitgaven verder te beperken. We willen hierbij opmerken dat alle regelingen een open einde hebben. Dit houdt in dat uitgaven afhankelijk zijn van het aantal aanvragen. De verwachting is dat het aantal aanvragen in 2020 en 2021 toeneemt door een toename van het aantal bijstandsuitkeringen als gevolg van de Coronamaatregelen en de krimp van de economie.

Voor het jaar 2021 moet een nieuwe uitvoeringsplan Minimabeleid worden opgesteld. De uitkomsten van de raadsbehandeling van de Bouwstenennotitie worden hierin meegenomen. De bedragen van het Participatiefonds en de Individuele inkomenstoeslag worden niet verlaagd. Wel zal naar de uitvoering van het minimabeleid worden gekeken, waarbij oneigenlijk gebruik zoveel mogelijk wordt tegengegaan. Naar verwachting brengt dit een besparing op de uitgaven met zich mee.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Inwoners met een laag inkomen moeten kunnen participeren.	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoering geven aan het nieuw opgestelde Uitvoeringsplan 2021:• Kind pakket aanbieden, waarbij kinderen met name in natura worden ondersteund.• Uitvoeren regeling Participatiefonds, waardoor inwoners de vrijheid hebben deel te nemen aan activiteiten die participatie bevorderen.• Subsidies verlenen aan maatschappelijke partners.• Mobiliteitsarmoede wordt aangepakt met proef Pilot Gratis reizen met het ov (Meedoen Pas) in het Hogeland. In 2020/2021 vindt monitoring plaats van het gebruik. In 2021 wordt een evaluatie uitgevoerd.

		<ul style="list-style-type: none"> • Aanpassingen van het uitvoeringsbeleid worden doorgevoerd op basis van de bouwstenennotitie.
»	Het mijden van zorg voorkomen onder inwoners met een laag inkomen, chronisch zieken en/of gehandicapten.	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeken of een deel van het eigen risico van de ziektekostenverzekering van inwoners met een laag inkomen kan worden vergoed. • Aanbieden van de collectieve ziektekostenverzekering van Menzis voor minima.
»	De inkomenssituatie van de inwoner adequaat in beeld krijgen, uitkering(en) snel en tijdig betalen en inwoners zo spoedig mogelijk naar werk of participatie helpen.	<ul style="list-style-type: none"> • Iedere inwoner waar nodig maatwerk leveren dat aansluit bij het gedachtegoed van de omgekeerde toets; doen wat de inwoner nodig heeft en vervolgens zorgen dat wetgeving daar (zoveel mogelijk) bij aansluit. • Intensieve dienstverlening/coaching richting werk/participatie en zoveel mogelijk werken met kleinere caseloads. • Ondersteuning van de inwoner bij het representatief verschijnen op sollicitatie- of netwerkgesprekken. • Ondersteuning, coaching en verwijzing bij schuldenproblematiek.
»	Statushouders starten schuldenvrij wanneer zij in onze gemeente gehuisvest worden.	<ul style="list-style-type: none"> • Verstrekken van 50% van de NIBUD-norm voor woninginrichting (om niet) aan de statushouder.

Leerwerkomgeving

Op 15 april 2020 heeft u ingestemd met het plan om in een periode van 7 jaar het werkbedrijf van de gemeente (Werkplein Ability) te transformeren naar een leerwerkbedrijf. Dit plan gaat ook als onderbouwing dienen voor een aanvraag bij het Nationaal Programma Groningen, waarin we samen met alle scholen binnen de gemeente voor VO, mbo en Praktijkschool extra willen inzetten op het ontwikkelen van de inwoners. Als het NPG instemt met het plan dan kunnen in 2021 de eerste stappen worden gezet.

Werkplein Ability was met verschillende projecten al begonnen om hieraan op experimentele wijze of in de vorm van een pilotproject invulling te geven. Het LeerOntwikkelCentrum in Wehe den Hoorn, het Wijkleerbedrijf in Winsum en Noorderhuizen zijn hier de voorbeelden van.

De transformatieperiode van 7 jaar betekent dat via een geleidelijke en natuurlijke weg de focus verschuift van werk naar inzet op ontwikkeling door werken en leren. En daarbij hoort ook een ander verdienmodel met een groter maatschappelijk effect, maar niet met meer kosten voor de gemeente. In 2020 wordt gestart met een businesscase om de maatschappelijke effecten in beeld te brengen en een verdeelmodel te formuleren voor het leerwerkbedrijf.

In 2021 zal alles rondom leren en werk voor zoveel mogelijk worden geconcentreerd rondom de locatie Uithuizen. De directe begeleiding naar werk door werkcoaches, werkpleinactiviteiten, jobcoaches, Noorderhuizen en het LeerOntwikkelCentrum vinden in 2021 vanuit Uithuizen plaats.

Het eerste jaar van de transformatieperiode betreft vooral het fysiek bij elkaar brengen van de verschillende onderdelen en van daaruit de nieuwe werkwijze en begeleiding organiseren.

In 2021 willen we de grote groep medewerkers die afhankelijk is van een beschutte werkplek van goed en zinvol werk voorzien en streven we naar kostenneutraal werken via externe en interne omzet.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
<p>» We bieden een veilige en passende werkplek voor degenen die zijn aangewezen op een beschutte werkplek.</p> <p>Over 2021 betreft het gemiddeld 264,65 fte en gemiddeld 20,42 fte Beschut Werk. De SW loopt af naar 242,47 fte in 2024 en BW loopt op naar 35,42 in 2024.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het organiseren van werk dat past bij de capaciteiten van de werknemer. • Werkplekaanpassingen. • Passende begeleiding. • Voldoen aan alle veiligheidseisen. • Medewerkers in staat stellen een opleiding te volgen.
<p>» Wij bieden mensen werk, bieden hen kans zich te ontwikkelen en uit te stromen naar regulier betaald werk.</p> <p>Ambitie is om 100 werkzoekenden in 2021 ontwikkelmogelijkheden te bieden binnen de leerwerk omgeving, waarbij 20 werkzoekenden een certificering en/of diploma halen en 60 werkzoekenden uitstromen naar werk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De infrastructuur omvormen van een productiebedrijf naar een hybride omgeving voor leren en werken. Productie en omzet is geen doel op zich maar staat in dienst van doelgroep en leeromgeving met een kostendekkende uitvoering. • Het organiseren van passende begeleiding voor werk en persoon. • Organiseren van passende opleidingen, versterken van competenties en vakbekwaamheden.
<p>» We ondersteunen de interne organisatie van de gemeente daar waar mogelijk. De sector Groen kan materieel in 2021 al worden gezien als een integraal onderdeel van onze organisatie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het organiseren van werk ten behoeve van de interne organisatie zoals post, schoonmaak, catering, inrichting kantoren, etc. • Onderzoek naar andere werksoorten waarvoor werknemers kunnen worden ingezet.
<p>» Plek bieden aan arbeidsmatige dagbesteding.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijkheden creëren voor arbeidsmatige dagbesteding in samenwerking met andere organisaties. • We maken in 2021 een start met 5 plekken voor arbeidsmatige dagbesteding.

Inclusief werkgeverschap (en diversiteit)

In het collegeprogramma hebben we inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid als doelstelling opgenomen. De vorming van het team Beheer en Onderhoud is een mooi voorbeeld van inclusief werkgeverschap. We werken ook aan het uitbreiden van afspraakbanen binnen onze eigen organisatie.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
<p>» Het realiseren van gemiddeld 17,69 fte afspraakbanen in 2021 (oplopend naar 32,69 in 2024). Wij willen de komende zeven jaar 10 fte aan vacatures (formatieruimte) invullen door mensen uit de doelgroep in het kader van inclusief werkgeverschap.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen de organisatie ruimte bieden voor SW-werknemers, afspraakbanen, beschut werkers voor nader te bepalen inclusiedoelgroepen. • Bij vacatures en nieuwe taken gericht kijken naar invulling door personen uit de doelgroep.
<p>» Voldoen aan de kwaliteitsnormen, zowel in het werk (Kwaliteitseisen Arbeid en Milieu) als in de begeleiding (job coaching).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiding organiseren in het werk en voor de persoon. • Investeren in competenties en vakbekwaamheid.

Arbeidsparticipatie & werkgeversdienstverlening

We zijn ons bewust van een veranderende economie en arbeidsmarkt als gevolg van Covid-19. Op welke manier dit invloed heeft op de arbeidsparticipatie, onze doelgroep(en), werkgevers en samenwerking binnen het Hogeland en de arbeidsmarktregio zullen we moeten afwachten. Wel kan voorzichtig worden aangenomen dat het aantal (landelijke en regionale) vacatures zal dalen en het aantal uitkeringen en werkzoekenden zal stijgen, zonder dat hier extra budget tegenover staat. We gaan proberen om binnen de grenzen van onze beperkte budgetten voor arbeidsparticipatie te doen wat absoluut nodig is, waarbij geldt; zelf doen wat zelf kan en uitbesteden wat we zelf niet kunnen doen.

Een groot deel van de huidige gemeentelijke doelgroep heeft nog steeds een aanzienlijke afstand tot de arbeidsmarkt en derhalve ook meer dan gemiddelde begeleiding nodig op de werkplek, als deze eenmaal gevonden is. Hieruit volgt dat ook de werkgever ondersteund en gefaciliteerd zal moeten worden bij het werven en behouden van kandidaten. Het stimuleren van sociaal ondernemerschap blijft nodig voor het plaatsen van kandidaten.

We proberen zoveel mogelijk een strategisch partnerschap op te bouwen met werkgevers binnen het Hogeland. Dat houdt in dat we willen meebewegen en meedenken met de werkgever, om zo vraag en aanbod nog beter op elkaar af te stemmen. Werkgevers kunnen met alle vragen over de arbeidsmarkt bij ons terecht. Er wordt voortdurend verder gebouwd aan de verbetering van dit strategisch partnerschap.

Om de krachten te bundelen zal ook de samenwerking met Werk in Zicht (het samenwerkingsverband van gemeenten, UWV en SW-bedrijven in Groningen en Noord-Drenthe) worden uitgebouwd. Vanuit deze samenwerking worden gezamenlijk binnen de arbeidsmarktregio projecten of activiteiten opgepakt.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Inwoners zo spoedig mogelijk naar werk of participatie helpen.	<ul style="list-style-type: none">• Intensieve (eigen) dienstverlening/coaching richting werk/participatie en zoveel mogelijk werken met kleinere caseloads.
» Werkgevers faciliteren door het opbouwen van een strategisch partnerschap.	<ul style="list-style-type: none">• Werkgevers adviseren in het geschikt maken van functies voor de gemeentelijke doelgroep (via jobcarving en herverdeling van werkzaamheden).• Inzet loonkostensubsidies en indien nodig werkplekaanpassingen.• Werkgevers administratief ontlasten.• Inzetten jobcoaches voor bereiken duurzame uitstroom.• Regelmatige werkgeversbijeenkomsten en banenmarkten organiseren, zowel lokaal als regionaal.• Voorlichtingsbijeenkomsten voor werkgevers organiseren over mogelijkheden en instrumenten.
» Samenwerking arbeidsmarktregio versterken.	<ul style="list-style-type: none">• Eén aanspreekpunt uit de arbeidsmarktregio bij grotere werkgevers.• Gespecialiseerde medewerkers gezamenlijk inzetten.• Grotere projecten gezamenlijk uitvoeren (1000-banenplan, kansrijk beroep, ontwikkeling job coaching).
» Sociaal ondernemen c.q. arbeidsparticipatie stimuleren	<ul style="list-style-type: none">• Organiseren van diverse activiteiten voor werkgevers.• Extra aandacht geven aan ondernemers die vooroplopen in het sociaal ondernemerschap.• Invulling geven aan SROI.

Begeleiding werkzoekenden

De begeleiding van de huidige en toekomstige gemeentelijke doelgroep kan niet alleen bestaan uit het stimuleren van zelfredzaamheid. Er is op tal van terreinen ondersteuning nodig voor het halen van resultaat, zowel in het voortraject naar werk als na de plaatsing bij werkgevers. Een groot deel van de doelgroep heeft te maken met problemen op meerdere leefgebieden, waarbij steeds geldt dat het hebben van werk meerdere problemen kan oplossen.

Het is belangrijk om in het voortraject naar werk juist de competenties en vaardigheden van de werkzoekende te vinden en te versterken. En waar mogelijk te certificeren. Het aanbieden van vakgerichte opleidingen (bij voorkeur via het Leerwerkbedrijf in Uithuizen) en begeleiding op de werkvloer door jobcoaches blijft daarbij een belangrijke rol spelen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Extra scholen en certificeren van werkzoekenden in relevante beroepsrichtingen.	<ul style="list-style-type: none">• Uitbreiden en continueren van opleidingen op locatie op niveau 1 en 2 (Bouw en Techniek, Zorg en Dienstverlening, Techniek).• Inzetten VCA-examinering in andere talen.• Praktijkleren en certificeren, bij voorkeur op locatie Uithuizen.
» Meer op de doelgroep gerichte dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none">• Inzet van eigen jobcoaches.• Werkcoaches waar mogelijk omscholen tot (gecertificeerde) jobcoaches.• Gerichte dienstverlening naar doelgroep (bijv. jongeren, ouderen en statushouders).• Samenwerking met werkgevers, scholen, leerplicht en RMC intensiveren (instroom beperken).

Huishoudelijke Ondersteuning

In de Huishoudelijke Ondersteuning verwachten we een verdere stijging van het gebruik van deze voorziening door een combinatie van demografische ontwikkelingen, het abonnementstarief en de beperking van toelating tot de Wet langdurige zorg. De stijging van het beroep op deze voorziening in combinatie met uitstroom van personeel en beperkte instroom van nieuw personeel maakt dat de continuïteit in de dienstverlening steeds meer onder druk staat.

De kosten voor de Huishoudelijke Hulp zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. Dit als gevolg van de wettelijke verplichting tot het betalen van een reële kostprijs. Door goede uitonderhandeling van prijsafspraken zijn we erin geslaagd om onze verplichtingen laag te houden ten opzichte van andere delen van Nederland. Ook voor de komende jaren zetten we ons in voor het maken van scherpe tariefafspraken met de aanbieders. Los van deze inzet, blijft het zoeken van (innovatieve) oplossingen om, binnen de wettelijke kaders, de uitgaven te beperken een duidelijk aandachtspunt.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Beheersen van de kosten Huishoudelijke Ondersteuning.	<ul style="list-style-type: none">• Goede afspraken maken met betrekking tot tariefstelling HO;• Zoeken naar (innovatieve) oplossingen waarbij de uitvoering van de wettelijke taken wordt geborgd, maar de uitgaven zoveel mogelijk worden beperkt.
» Continuïteit van de inzet van huishoudelijke ondersteuning, ook in de zomerperiode.	<ul style="list-style-type: none">• Tezamen met de aanbieders en Werkpleinen zoeken naar mogelijkheden om het personeelsbestand uit te breiden om continuïteit van ondersteuning te borgen;• Bezien in hoeverre er mogelijkheden bestaan om naar de toekomst toe de inzet van dienstverlening anders te plannen of te organiseren.

Hulpmiddelen en trapliften

Voor zowel hulpmiddelen als trapliften hebben we, naar tevredenheid, een langdurig contract afgesloten met de aanbieders. Ook in dit deel van de Wmo zullen we de komende jaren sterker de effecten van de wetwijzigingen ervaren. De verwachting is dat een toenemend beroep op duurdere middelen bijstelling van de contracten vraagt. De uitgaven voor voorzieningen zullen daardoor stijgen. Binnen dit deel van de uitvoering van de Wmo bestaan feitelijk geen sturingsmogelijkheden. Tezamen met de leveranciers houden we de ontwikkelingen in de gaten. Het is en blijft noodzaak om VWS en VNG te informeren over de concrete gevolgen van landelijke ontwikkelingen.

We zijn erin geslaagd om de overdracht van hulpmiddelen van de Wmo naar de Wlz te realiseren. Mensen die onder het regime van de Wlz worden gebracht, kunnen hierdoor niet langer gebruik maken van middelen uit de Wmo. Het gaat hier om een aanpassing in wetgeving waardoor we op deze uitgaven enigszins kunnen besparen.

Met de leverancier van de hulpmiddelen is afgesproken om te bezien hoe wij samen met de leverancier kunnen optrekken om de kosten te beheersen. Dit doen we ook met oog op de aanbesteding hulpmiddelen die we eind 2021 gaan voorbereiden. De gemiddelde kostprijs per hulpmiddel ligt in Nederland 20 euro hoger dan in onze gemeente. We streven er uiteraard naar om deze kostprijs zo laag mogelijk te houden door slimme indicaties en kritisch te kijken naar de mix van hulpmiddelen in ons kernassortiment.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Meten effecten wetwijzigingen.	<ul style="list-style-type: none">• Periodiek overleg voeren met zowel de aanbieders als de branchevereniging en VWS ter monitoring van de ontwikkelingen en de mogelijke effecten op het financiële vlak. Hierbij zal tevens gekeken worden naar de voorgenomen uitfasering van Wlz-hulpmiddelen;• Samen met de aanbieder van hulpmiddelen onderzoeken op welke wijze we de kosten kunnen beheersen.• Onderzoek naar de effecten van de indicatiestelling op het kernassortiment en het uitstaand bestand kritisch monitoren.

Publiek vervoer

Binnen het perceel Noord-Groningen werken we met de organisatie Publiek Vervoer en de ministeries van I&W en VWS samen aan de doorontwikkeling van vervoer in ruraal gebied en meer specifiek de integratie van vervoerstromen. Hiertoe volgen we de ontwikkelingen in MaaS (Mobility as a Service), applicaties en de trajecten rondom de ov-ambassadeurs. Als gevolg van COVID-19 zijn een aantal trajecten sterk vertraagd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het verbeteren van het vervoer vanuit Het Hogeland naar het ziekenhuis in Scheemda. Deze trajecten worden naar verwachting in 2021 pas daadwerkelijk geïmplementeerd.

Eind 2020 stelt het Ministerie van I&W een nieuwe subsidieregeling open ter bevordering van de integratie van vervoerstromen. In dit kader willen we kijken of we het project ov-ambassadeurs verder kunnen versterken en uitrollen. In 2021 krijgt naar verwachting ook de MaaS-pilot in Groningen en Drenthe vorm en inhoud. Deze pilot richt zich specifiek op ruraal gebied met als extra aandachtspunt de vervoersbehoefte van mensen met een beperking.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» De verbetering van vervoer door het "verslimmen" van vervoerstromen.	<ul style="list-style-type: none">• Het plotten van data, waardoor beter inzicht wordt verkregen in vervoerstromen en het gebruik van toegankelijke haltes en hubs kan worden bevorderd.

»	Het bevorderen van de integratie van vervoerstromen.	<ul style="list-style-type: none"> • Voortzetten deelname aan regionale en landelijke trajecten met Publiek Vervoer, CROW, I&W, VWS en VNG. • Bevorderen inzet van ov-ambassadeurs en applicaties waardoor meer geïndiceerde reizigers de komende jaren kunnen maken van het reguliere openbaar vervoer. Het gaat hier om onder andere leerlingen en Wmo-reizigers.
»	Aansluiting bij de Provinciale- en landelijke werkgroepen ter bevordering van vervoer in het rurale gebied.	<ul style="list-style-type: none"> • Participatie in het landelijk MaaS traject in het kader van de pilot Groningen-Drenthe.

Transformatie in de WMO

Verbeteren en uitbreiden van algemene voorzieningen in Het Hogeland.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Stimuleren van onderling contact.	<ul style="list-style-type: none"> • Continueren van de thuishamers op verschillende locaties, waaronder Uithuizen, Winsum, Ulrum, Den Andel en Bedum.
»	Preventie en het verminderen van het gebruik van maatwerkvoorzieningen.	<ul style="list-style-type: none"> • In het project transformatie in het sociaal domein worden verschillende richtingen onderzocht, zoals zorg en welzijn op recept.
»	Het vergroten van de samenwerking tussen de organisaties.	<ul style="list-style-type: none"> • Het up-to-date houden van de sociale kaart. Dit is een hulpmiddel voor indicatie en hulpverlening van o.a. de sociale teams.

Begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf

Wij hebben samen met onder andere de DAL-gemeenten begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf ingekocht. Omdat deze overeenkomsten niet verlengd kunnen worden, wordt momenteel gewerkt aan de uitvraag voor de nieuwe inkoopprocedure. Deze procedure wordt in 2021 afgerond. Gedurende de resterende looptijd van de overeenkomsten blijven de doelstellingen gericht op de optimale inzet van ondersteuning onverkort van toepassing.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Goede ondersteuning bieden aan onze inwoners in de vorm van dagbesteding en kortdurend verblijf.	<ul style="list-style-type: none"> • Het blijven monitoren van inzet en resultaat van de inzet van de producten als ingekocht in het kader van het Ommeland Model. Dit doen we middels individuele gesprekken met cliënten en aanbieders maar ook middels de inzet van contractbeheer en toezichthouders.

EHealth

Wij zijn actief betrokken in diverse regionale en landelijke netwerken gericht op de ontwikkeling en implementatie van EHealth in rurale gebied. De eerste voorzichtige stappen zijn in 2020 gezet met de invoering van de digitale stamtafel, voor de verdere uitrol en brede toepassing van EHealth wordt gekeken naar mogelijkheden voor cofinanciering.

<i>Wat willen we bereiken?</i>		<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Bevorderen van leefbaarheid en vermindering zorgdruk.	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar wensen, behoeften en mogelijkheden van e-toepassingen. • Start ontwikkeling pilots en projecten. • Onderzoek naar subsidiemogelijkheden ter bekostiging projecten en pilots.

Schuldhelpverlening

De professionele schuldhulpverlening is ondergebracht bij de Volkskredietbank in Appingedam voor de inwoners van de voormalige gemeente Eemsmond en bij Gemeentelijke Kredietbank in Groningen voor inwoners van de voormalige gemeenten Bedum, Winsum en De Marne. Beide banken voeren voor inwoners onder andere het budgetbeheer, schuldregeling en schuldsanering uit. Daarnaast worden leningen verstrekt aan inwoners.

De VKB betreft een GR met de gemeenten Oldambt, Veendam, Pekela, Delfzijl, Appingedam en Loppersum. Bij de GKB wordt dienstverlening ingekocht op basis van een dienstverleningsovereenkomst.

In het voorjaar van 2020 is onderzoek gedaan naar de toekomstige uitvoering van de professionele schuldhulpverlening. Besloten is om met beide kredietbanken verder te gaan. Hiermee is een goede schuldhulpverlening voor alle inwoners gewaarborgd.

Daarnaast heeft het Parlement voor de zomer van 2020 besloten om de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening te wijzigen en vroeg signalering op te nemen. Met ingang van 1 januari 2021 worden gemeenten verplicht om hier uitvoering aan te geven. Inmiddels is duidelijk dat hiervoor geen extra budget beschikbaar wordt gesteld door het rijk. Binnen de gemeentelijke begroting is ook geen financiële ruimte om de vroeg signalering te bekostigen. We verwachten echter wel dat het aantal inwoners met een problematische schuld met 30% gaat toenemen.

Begin 2021 wordt het nieuwe beleidsplan Schuldhelpverlening aan de raad aangeboden ter vaststelling.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Professionele schuldhulpverlening voor alle inwoners van de gemeente.	<ul style="list-style-type: none">• Invoering wijziging wet gemeentelijke schuldhulpverlening.• Invoering nieuw beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2021 en verder.

Plan van Aanpak Jeugdhulp en beheersmaatregelen

In de afgelopen jaren zijn de tekorten in de jeugdzorg flink opgelopen. In 2019 is een plan van aanpak opgesteld waarin maatregelen staan beschreven die ertoe moeten leiden dat jeugdhulp efficiënter en goedkoper georganiseerd wordt, maar die ook de kwaliteit van zorg voor onze inwoners blijft garanderen om zo de transformatiedoelstellingen (de doelstellingen uit de Jeugdwet) te realiseren.

In 2020 hebben we extra maatregelen genomen om de tekorten terug te dringen (de beheersmaatregelen). Een belangrijk onderdeel hiervan is de ombuiging van de toenemende indicaties naar voorliggende voorzieningen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Het verminderen van huisartsenverwijzingen naar specialistische jeugdhulp.	<ul style="list-style-type: none">• In 2020 zijn bijna alle huisartsen voorzien van een Ondersteuner Jeugd en Gezin (OJG). Hierdoor wordt jeugdhulpaanbod dichtbij en laagdrempelig georganiseerd en verwijzingen van huisartsen naar gespecialiseerde hulp verminderd. In 2021 monitoren we de inzet van de OJG en sturen waar nodig bij.
» Snellere signalering en waar mogelijk afschalen van jeugdhulpproblematiek.	<ul style="list-style-type: none">• We breiden de basisondersteuning uit voor groepsondersteuning, individuele ondersteuning, leun- en steuncontacten en maatjestracten met als doel de geïndiceerde hulp terug te dringen.• Op het primair en voortgezet onderwijs zetten we laagdrempelige hulp in om geïndiceerde jeugdhulp terug te dringen.• Op het voortgezet onderwijs wordt in 2021 gestart met het vormen van preventie

		<p>interventieteams (PIT), met als doel overkoepelend preventief aanbod aan te bieden.</p> <ul style="list-style-type: none"> Op dit moment wordt de mogelijkheid van een echtscheidingsloket onderzocht. Als dit kansrijk is starten we hiermee in 2021.
»	Jongeren met lichte begeleiding naar zelfredzaamheid een mogelijkheid bieden zich te vestigen in onze gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> In 2020 zijn we gestart met de voorbereiding van een pilot kamertraining. In 2021 wordt deze pilot uitgevoerd. De doelgroep zijn jongeren waarbij beschermd wonen 18+ of verblijf middels (verlengde) jeugdhulp 18- een te zware vorm van hulpverlening is, maar waarbij ambulante ondersteuning nog te licht is. De resultaten van de pilot dienen als input voor de inkoop van hulpverlening voor 16-27 jarigen.
»	Vergroten lokaal aanbod gezinsgetrouwe opvoedsituaties, om jongeren zo thuis nabij mogelijk op te laten groeien.	<ul style="list-style-type: none"> Er dit jaar onderzocht voor welke doelgroep een uitbreiding van lokale gezinshuizen wenselijk is. De relatie tussen gezinshuizen en pleegouders wordt hierin ook meegenomen. Indien wenselijk, wordt in 2021 een plan van aanpak opgesteld en wordt gestart met de uitvoering.
»	Nieuwe, meer integrale oplossingen.	<ul style="list-style-type: none"> Er wordt een pilot uitgevoerd om de uitgaven aan de top 20 gezinnen met de meeste ondersteuning terug te dringen. We starten een project voor het inzetten van een gezinsverzorgende voor gezinnen die het niet lukt om op eigen kracht hun kinderen veilig en gezond op te laten groeien. We willen hiermee dure zorg voorkomen.

Transformatie jeugdhulp regio Groningen

Naast de verschillende maatregelen die we lokaal nemen, werken we met andere Groninger gemeenten en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) samen om de tekorten terug te dringen en om de transformatiedoelstellingen te bereiken. Voor de jeugdhulpregio Groningen is t/m 2021 € 3,6 miljoen beschikbaar vanuit het Transformatiefonds dat het rijk beschikbaar heeft gesteld. Maatregelen uit ons lokale Plan van Aanpak worden waar mogelijk gekoppeld aan projecten binnen dit Transformatiefonds.

Inkoop jeugdhulp

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen. De inkoop van een groot deel van de jeugdzorg hebben wij gemandateerd aan de RIGG. De RIGG sluit overeenkomsten met jeugdhulpaanbieders die voldoen aan en akkoord gaan met de door de RIGG gestelde eisen en voorwaarden. Het huidige mandaat loopt door t/m 2021. Eind 2020 wordt bepaald op welke manier de Groninger gemeenten de jeugdhulp vanaf 2022 gaan inkopen. In 2021 worden de mogelijke aanpassingen geïmplementeerd.

Mogelijk gaan wij verschillende vormen van lichte jeugdhulp vanaf 2022 niet meer inkopen via de RIGG, maar zelf. Deze aanpassingen worden dan in 2021 voorbereid.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Voldoende aanbod van jeugdzorg in onze regio.	<ul style="list-style-type: none"> We geven, samen met de andere Groninger gemeenten, de RIGG-input om de juiste jeugdzorg voor onze inwoners in te kopen. De Groninger Gemeenten en de regionale zorgaanbieders werken samen om in onze regio voldoende hooggespecialiseerde zorg beschikbaar te houden.

Wmo

Transformatie in de Wmo.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Inwoners kunnen lokaal een aanvraag doen voor een indicatie 'Beschermd Wonen'.	<ul style="list-style-type: none">• De indicatiestelling, die nu nog gemandateerd is aan de centrumgemeente, wordt lokaal uitgevoerd.
» Een succesvolle uitstroom van mensen uit een beschermd wonen locatie.	<ul style="list-style-type: none">• In verband met de decentralisatie van beschermd wonen maken we afspraken met woningbouwcorporaties en zorgaanbieders over huisvesting van cliënten in dorpen en wijken.
» Mensen met een psychische kwetsbaarheid hebben een hogere kwaliteit van leven en betrokken partijen rondom de inwoner werken beter samen.	<ul style="list-style-type: none">• We zetten in op verbetering van de samenwerking tussen betrokken partijen, preventie en verminderen van recidive van psychische problematiek door de uitvoering van het meerjarenprogramma GGz, samen met de Groninger gemeenten, politie en ketenpartners. Voorbeelden hiervan zijn: het implementeren van de crisiskaart, verbeteren van de uitvraag op de meldkamer, gesprekken voeren met (ervaringsdeskundige) inwoners over het leven met een psychische kwetsbaarheid, sneller contact met de inwoner nadat hij/zij is beoordeeld op de crisisbeoordelingslocatie van Lentis.
» Een nog betere verbinding tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein.	<ul style="list-style-type: none">• We maken afspraken om de samenwerking te verbeteren tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein. Denk hierbij aan de samenwerking bij de OGGz, nazorg ex-gedetineerden, plaatsingen vanuit de forensische zorg, de uitvoering van de Wet verplichte GGz, implementatie van het Model Aanpak Voorkoming Escalatie, etc.
» Een bijdetijdse inloopvoorziening voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.	<ul style="list-style-type: none">• We hebben resultaatafspraken gemaakt voor het jaar 2021 en verder. In 2021 monitoren we hierop en spreken de zorgaanbieder hier (zo nodig) op aan.

Spoed voor Jeugd

Als er vanwege de veiligheid van kinderen met spoed jeugdzorg moet worden ingezet, dan kan er gebruik worden gemaakt van de structuur 'Spoed voor Jeugd'. Hierin werken jeugdhulpaanbieders samen om bij een crisis de noodzakelijke zorg te bieden. Deze zorg kan bestaan uit ambulante zorg, opvang in een gezinshuis, pleeggezin of andere verblijfsvoorziening. 'Spoed voor Jeugd' is een verantwoordelijkheid van de Groninger gemeenten en is zowel in het vrijwillig als het gedwongen kader.

Met ingang van 1 juli 2020 is de samenwerkingsstructuur 'Spoed voor Jeugd' op een andere wijze gaan werken. Centraal in deze nieuwe werkwijze staat de samenwerking met de sociale teams en de zorgaanbieders om door analyse en monitoring te komen tot voorstellen om crisissituaties te voorkomen. In 2021 zal deze analyse en monitoring worden vervolgd en wordt de uitvoering geëvalueerd.

Samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming

Als de jeugdhulp in het vrijwillig kader niet toereikend is, wordt er een verzoek tot onderzoek ingediend bij de Raad voor de Kinderbescherming. De raad voor de Kinderbescherming kan vervolgens de kinderrechter een advies voorleggen om de jeugdhulp gedwongen op te leggen. Met een samenwerkingsovereenkomst hebben de Raad voor de Kinderbescherming (Raad) en de Groninger gemeenten voor de jaren 2017 t/m 2020 afspraken vastgelegd over de samenwerking, uitwisseling van informatie, inzet van jeugdbescherming en optreden bij crisissituaties. Het nieuwe samenwerkingsprotocol vanaf 2021 moet in 2021 worden afgesloten.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» We beschikken over een sluitende 24 uren spoeddienst die in crises situaties hulp in kan zetten.	<ul style="list-style-type: none"> In nauwe samenwerking met de jeugdhulpaanbieders en de andere Groninger gemeenten wordt de nieuwe structuur voor crisishulp geëvalueerd en verder ontwikkeld.

Volksgezondheid

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Gezonde inwoners in een gezonde leefomgeving, gezond opgroeien en gezond meedoen in de gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van het lokaal positief gezondheidsbeleid 'Gezond in het Hogeland' in samenwerking met inwoners en maatschappelijke organisaties. Bij de leefstijlthema's sluiten we aan bij het gemeentelijk beleid om armoede te verminderen.
» Een optimale start van de eerste 1.000 dagen van een kind.	<ul style="list-style-type: none"> Het project Kansrijke start uitvoeren. Dit is een samenwerking tussen de jeugdgezondheidszorg, sociale teams en andere betrokken organisaties.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z)

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Sociaal domein en Volksgezondheid (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	79.052	79.151	80.314	79.805	79.358	79.347
Incidenteel		400	871	565	66	
Totaal lasten	79.052	79.551	81.185	80.370	79.424	79.347

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	22.155	22.046	23.390	23.390	23.390	23.390
Incidenteel						
Totaal baten	22.155	22.046	23.390	23.390	23.390	23.390
Saldo programma *)	-56.896	-57.505	-57.795	-56.980	-56.034	-55.957

*) - = tekort; + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sociaal domein	-1.659	-372	1.000			
Totaal mutaties	-1.659	-372	1.000	0	0	0

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma Sociaal domein en volksgezondheid begroting 2020	57.505	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	953	N
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	497	V
- Herberekening van de uitnutting van de investeringskredieten geeft de volgende mutatie op afschrijvingslasten. Zie ook toelichting baten en lasten.	102	N
- Budget voor subsidie vrijwilligers is verhoogd, de loonkosten voor de gemeente mbt vrijwilligerswerk komen hiermee te vervallen.	87	N
- Omzet voor interne dienstverlening van Ablility is verlaagd (denk aan post, lunch e.d.). Deze is ook als taakstelling opgenomen en zal op de interne posten gerealiseerd moeten worden.	286	N
- Door uitstroom van de WSW-geïndiceerden vallen de salariskosten lager uit.	187	V
- Recente specificaties van het BUIG budget laten een grotere stijging zien dan de prognose voor de BUIG gerelateerde uitgaven. Voordeel is het saldo van baten en lasten.	663	V
- De WMO-uitgaven (huishoudelijke ondersteuning) laten een fors nadelig effect zien. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het afzonderlijke memo wat is verstuurd. Bij het opstellen van de begroting valt de prognose nog negatiever uit. Deze wordt deels gedekt uit de stelpost prijscompensatie en daarnaast is een taakstelling opgenomen van € 100.000.	1.087	N
- Door onder andere prijscorrecties en toename van aantal cliënten Begeleiding (PGB & ZIN) zien we een negatief effect op basis van de prognose. Deze uitzetting wordt grotendeels gedekt uit de stelpost prijscompensatie.	336	N
- In de begroting 2021 is het jeugdbudget opgehoogd met € 600.000, daarnaast is een deel van de taakstelling gerealiseerd. Per saldo laat dit budget een uitzetting zien van bijna € 2 ton. Dit komt met name door de toename van verblijf.	195	N
- Mutatie wordt voor 135.000 V veroorzaakt door het niet meer inhuren van gedragswetenschappers. Deze zijn nu in dienst van de gemeente. Dat is goedkoper dan inhuur.	112	V

- Sociaal en cultureelwerk; mutaties vanuit de Bouwstenennotitie zijn verwerkt. Voor een toelichting, zie Bouwstenennotitie.	75	V
- Dorpsbudgetten; mutaties vanuit de Bouwstenennotitie zijn verwerkt. Voor een toelichting, zie Bouwstenennotitie.	450	V
- Wmo; mutaties vanuit de Bouwstenennotitie zijn verwerkt. Voor een toelichting, zie Bouwstenennotitie.	119	V
- Bijzondere bijstand; mutaties vanuit de Bouwstenennotitie zijn verwerkt. Voor een toelichting, zie Bouwstenennotitie.	302	V
- Participatie; mutaties vanuit de Bouwstenennotitie zijn verwerkt. Voor een toelichting, zie Bouwstenennotitie.	100	V
- Overige mutaties < € 40.000	251	V
Saldo Programma Sociaal domein en volksgezondheid begroting 2021	57.795	

6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

Omschrijving

Wij willen de woon-, werk- en leefomgeving van onze inwoners op peil houden. Zo ondersteunen we nieuwe initiatieven en bestaande trajecten rond het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen. Ook willen we kwalitatief goede en kwantitatief voldoende woningen, die aansluiten bij de behoefte en groei van de gemeente. Daarbij bewaken we de bouwkundige, duurzame en esthetische kwaliteit van de te bouwen woningen.

Samen met anderen werken we aan een leefomgeving en een milieu waarin ook toekomstige generaties goed kunnen leven. Dat doen we door duurzaam te investeren in bodem, water, lucht en natuur, in duurzame energiebronnen en door minder energie te gebruiken. Daarnaast voeren we onze wettelijke milieutaken uit.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)
- 8.3 Wonen en bouwen

Beleidskader

Voor dit programma is eind 2020 de nieuwe woonvisie voor de gemeente Het Hogeland vastgesteld. In 2020 is gewerkt aan de omgevingsvisie en is de woonvisie geschreven. Waar het beleid nog niet geharmoniseerd is, werken we op het gebied van beleid nog door met de bestaande plannen uit de vier voormalige gemeenten. Hierbij moet gedacht worden aan de volgende (soort) documenten):

- Beleids- en beheerplannen voor afval en riolering;
- Milieubeleidsplannen;
- Beleid- en beheerplannen voor de begraafplaatsen;
- Regiovisie Groningen - Assen;
- Vigerende bestemmingsplannen;
- Grondexploitaties en grondbeleid.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal <i>Beleidsindicator</i>	<i>Eenheid</i>	Het Hogeland	Provincie Groningen
Omvang huishoudelijk afval	<i>Kg / inwoner</i>	219	196
Hernieuwbare elektriciteit	%	82,9	26,5
Gemiddelde WOZ-waarde	<i>X € 1.000</i>	174	186
Nieuw gebouwde woningen	<i>Aantal per 1.000 woningen</i>	2,3	7,7
Demografische druk	%	63,6	51,1
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	<i>In euro's</i>	782	766
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	<i>In euro's</i>	829	834

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Waterketen (riolering en watersysteem)

In de waterketen wordt voor het afvalwater- en het oppervlaktewatersysteem beleid geformuleerd in het Gemeentelijk Water en Rioleringsplan (GWRP). In het GWRP zijn doelstellingen geformuleerd voor de volksgezondheid en een klimaatbestendige leefomgeving. In het kader van de volksgezondheid is beleid geformuleerd t.b.v. de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het GWRP is vastgesteld voor de duur van 5 jaar voor de planperiode 2021-2025.

Naast het uitvoeringsprogramma voor Het Hogeland wordt ook aan een uitvoeringsprogramma voor de regionale waterketensamenwerking gewerkt.

De samenwerking in de waterketen is regio breed (Groningen en Noord Drenthe) georganiseerd. In deze regionale samenwerking werken waterschappen, waterbedrijven en gemeenten in 5 clusters gezamenlijk aan regionale opgaven. Wij vormen samen met de gemeente Westerkwartier het cluster Groningen-West. Het waterketenakkoord loopt tot 2025.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Zorg dragen voor de inrichting van een veilige, gezonde en klimaatbestendige leefomgeving.	<ul style="list-style-type: none">• In gezamenlijkheid uitvoering geven aan maatregelen en ontwikkelingen.• Doelmatiger inrichten van de (afval)waterketen en benaderen als één systeem op zuiveringskringniveau.• Terugdringen wateroverlast in bebouwd gebied.• Inspelen op bevolkingsontwikkeling en nieuwe technieken.• Het uitvoeren van een risicoanalyse op de uitkomsten van de stresstest en vertalen in maatregelen met als doelstelling een klimaatbestendige infrastructuur.
» De waterketensamenwerking streeft naar het verlagen van de maatschappelijke kosten, verminderen van de kwetsbaarheid, verbeteren van de kwaliteit van beheer en het duurzaam beheren van de waterketen.	<ul style="list-style-type: none">• Samen sturen door inzicht te krijgen in de systemen op zuiveringskringniveau en samen in te grijpen.• Databeheer riolering optimaliseren (regionaal team Gegevens Beheer).• Meten en monitoren van het rioleringssysteem regionaal faciliteren.• Participeren in de ontwikkelingen van Klimaatadaptatie, Omgevingswet en energietransitie.

Afvalinzameling in Het Hogeland Grondstoffenbeleid

In 2020 is het nieuwe grondstoffenbeleid voor de jaren 2020 – 2030 vastgesteld. De VANG-doelstelling, het terugdringen van het aantal kilo's restafval van 200 kg per inwoner per jaar naar 30 kg in 2025, is hierbij het hoofddoel. We zijn daarbij op zoek naar een optimale balans tussen het aanmoedigen van afvalscheiding en het beheersen van de kosten. Om dit doel te halen is de afvalinzameling per 1 januari 2021 geharmoniseerd en is Diftar+ ingevoerd. Door het invoeren van Diftar+ werken we met een uniform systeem en serviceniveau.

Naast de invoering van Diftar+ wordt er een optimalisatie- en vervangingsplan gemaakt voor (ondergrondse) verzamelcontainers voor huishoudelijk afval. In het plan wordt niet alleen gekeken naar de mogelijkheden voor restafval, maar ook groente, fruit en etensresten.

Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar de oud papier inzameling. De aanbesteding voor de jaren 2021 en 2022 is laag uitgevallen, dus de noodzaak om aanpassingen door te voeren is noodzakelijk. Met het onderzoek willen kijken naar een optimaal en efficiënt systeem waardoor meer papier uit het restafval gaat en overal in de gemeente papier ingezameld wordt. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenspraak met de huidige door de gemeente aangewezen inzamelaars (scholen en verenigingen).

Bedrijfsmatige afvalinzameling gemeentelijke gebouwen

Het afval dat de gemeente zelf produceert is bedrijfsafval. Dit mag niet mee met de huisvuilinzameling. Onder andere op kantoren en gemeentewerven produceert gemeente afval zoals papier, restafval, ICT- en garage afval. Voor alle bedrijfsafvalstromen zal een aanbesteding gestart worden, zodat de inzameling bij één of meer marktpartijen ondergebracht kan worden.

Zwerfafval

Op dit moment krijgen gemeenten van de Rijksoverheid een zwerfafvalvergoeding van € 1,19 per inwoner voor de aanpak van zwerfafval. Deze vergoeding heeft onder andere het doel om gedragsbeïnvloeding, participatie en slimmer beheer te stimuleren. De vergoeding loopt tot en met 2022. De gemeente moet de keuze maken of zij hier na 2022 structureel gelden voor wil vrijmaken.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Grondstoffenbeleid	<ul style="list-style-type: none">• Optimalisatie- en vervangingsplan opstellen voor (ondergrondse) verzamelcontainers voor huishoudelijk afval.• Onderzoek spreiding glas- en textielcontainers.• Ten uitvoer brengen van optimalisatie- en vervangingsplan voor (ondergrondse) verzamelcontainers voor huishoudelijk afval.• Onderzoek naar inzameling oud papier en karton in samenspraak met de inzamelaars (scholen en verenigingen).
» Reduceren fijn huishoudelijk restafval naar 30 kg per inwoner per jaar in 2025.	<ul style="list-style-type: none">• Voorlichting geven door middel van huis-aan-huis informatie, sociale media en op scholen.• Excursie organiseren naar de na scheidingsfabriek.• Stimuleren gedragsverandering bij afvalscheiding.• Meer en/of betere voorzieningen in de dorpen voor de bronscheidingsfracties zoals glas, textiel en oud papier.
» Afvalinzameling gemeentelijke gebouwen.	<ul style="list-style-type: none">• Voor het bedrijfsmatige afval van de gemeentelijke gebouwen en de 'grijze' lijst met verenigingen zal een separate inzameling opgezet worden.
» Zwerfafval.	<ul style="list-style-type: none">• Opstellen van een zwerfafvalplan voor het aanvragen van de vergoeding.• Ten uitvoer brengen van het zwerfafvalplan.

Duurzaamheid

Duurzaamheidsvisie

In 2020 is de duurzaamheidsvisie opgesteld. Hierin worden de kaders en doelen op het gebied van duurzaamheid binnen de gemeente bepaald. De duurzaamheidsvisie zal als paraplu fungeren voor alle duurzame activiteiten en beleid binnen de gemeente. Deze visie heeft betrekking op korte termijn (collegeperiode) - en lange termijn doelen en zal de basis vormen voor andere beleidsstukken en visies. Als uitgangspunt hiervoor gebruiken we de door de VN opgestelde Sustainable Development Goals. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: schoon water, betaalbare en schone energie en duurzame steden en gemeenschappen. Binnen een aantal beleidsterreinen worden visies en beleid opgesteld met incidenteel geld waar uitvoeringsprogramma's uit rollen.

De duurzaamheidsvisie levert input voor de omgevingsvisie en is overkoepelend voor het Milieubeleidsplan, de grootschalige energievisie en een visie circulaire economie. Hieruit voortkomt een uitvoeringsprogramma voor de verschillende deeltherreinen (incl. uitvoeringsbudgetten).

Regionale Energiestrategie

Om invulling te geven aan de nationale doelen en afspraken in het Klimaatakkoord krijgen we taken en rollen toebedeeld met betrekking tot de energietransitie. Dit heeft met name betrekking op de taakvelden

gebouwde omgeving (warmtevoorziening) en duurzame elektriciteitsproductie (ruimte). Op regionaal niveau zullen de doelstellingen uitgewerkt worden in de Regionale Energiestrategie regio provincie Groningen. Gezamenlijk met de regionale RES-partners bepalen we hoeveel duurzame elektriciteit we op een gedragen en goed ingepaste manier willen opwekken en hoe we kunnen profiteren van de energietransitie. Ook worden mogelijk beschikbare bronnen van duurzame warmte in beeld gebracht en worden de uitgangspunten beschreven voor een goede verdeling van deze warmte en de infrastructuur die daarvoor nodig is. In oktober 2020 is de concept RES (het Groningse RES-bod) ingediend bij het Nationaal Programma RES. Het streven is erop gericht om in maart 2021 de RES 1.0 klaar te hebben, de RES 1.0 is de definitieve RES inclusief de eventuele restopgave. Na vaststelling en beoordeling NPRES van de RES 1.0 volgt verankering in de ruimtelijke plannen van provincie en gemeenten en een tweejaarlijkse herijking van de RES.

Duurzame elektriciteitsproductie

We gaan beleid ontwikkelen voor de energietransitie op kleine schaal en het lokaal initiatief stimuleren, de kleinschalige duurzame energievisie was hiertoe een eerste aanzet. Deze visie wordt in het najaar geëvalueerd en mogelijk aangepast. Door de problemen met de netcapaciteit in grote delen van onze gemeente dienen we ook andere opties te onderzoeken (b.v. opslag, deelauto's).

Tevens gaan we op zoek naar (externe) financiële mogelijkheden om het mogelijk te maken dat iedereen, laagdrempelig, kan deelnemen aan duurzame initiatieven. Het ontstaan en voorkomen van energie-armoede is daarbij een aandachtspunt.

Gebouwde omgeving (warmtetransitie)

De gemeenten hebben de verplichting om voor eind 2021 een Transitievisie Warmte op te stellen. Wij maken in deze visie inzichtelijk welke planning wordt gehanteerd bij het aardgasvrij maken van onze (meer dan 50) dorpen, kernen en buurtschappen. Hiervoor is gedegen onderzoek nodig om in beeld te brengen welke oplossingen voor onze gemeente haalbaar zijn, zowel in technisch, financieel als sociaal opzicht. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar koppelkansen, bv. met de versterkingsopgave, sociale woningbouw, of aansluiten bij bestaande energiecoöperaties. Hierbij onderzoeken we welke kleinschalige collectieve oplossingen mogelijk zijn, maar ook de toepassing van restwarmte uit de industrie (bv. Friesland Campina, Rixona en Heiploeg en restwarmte uit de Eemsdelta) in de gebouwde omgeving. We kijken hierbij nadrukkelijk of deze projecten zich lenen voor subsidies dan wel cofinanciering (bv. Rijk, NPG en/of Europees).

Jaarlijks worden minimaal 2 wijkuitvoeringsplannen opgesteld. De bedoeling is deze plannen zodanig op te stellen dat ze te kopiëren zijn naar de overige kernen. Hiervoor worden de kernen ingedeeld in groepen die qua sociale opbouw, grootte en type bebouwing op elkaar lijken. Voor deze groepen wordt een plan op hoofdlijnen gemaakt, dat vervolgens per kern in detail wordt uitgewerkt. Die uitwerking zal waar mogelijk samen met de bewoners van die kern worden gedaan, maar in ieder geval met uitgebreide participatie.

Deelname aan het Warmte TransitieCentrum Groningen is hiervoor onontbeerlijk, omdat dit centrum de gezamenlijke opgave van alle gemeenten in Groningen slim verbindt, waardoor kennis en expertise tegen zeer lage prijzen beschikbaar is.

Proeftuin aardgasvrijewijken (PAW)

In 2020 is er een nieuwe ronde PAW geweest. De PAW is een Rijksbijdrage om wijken en/of dorpen van het aardgas te koppelen. In 2020 is deze bijdrage aangevraagd voor een kleinschalig warmtenet in Zuidwolde. Het is mogelijk dat ook in 2021 een nieuwe ronde wordt opengesteld. Als dat zo is zullen we hieraan deelnemen.

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Wij hebben met betrekking tot het verduurzamen van ons maatschappelijk vastgoed zelf een belangrijke voorbeeldfunctie te vervullen door te streven naar duurzame gemeentelijke gebouwen en voertuigen. Voor het maatschappelijk vastgoed betreft dit overigens een wettelijke verplichting.

Participatie (inwoners en energiecoöperaties)

We streven naar een optimale participatie van inwoners bij nieuwe ontwikkelingen in het ruimtelijk domein. We willen inwoners betrekken bij het vormgeven van de energietransitie in onze regio. We stimuleren hierbij zowel de sociale cohesie in de dorpen als het sociale en menselijke kapitaal van onze inwoners. Er is een participatietraject opgezet voor meerdere beleidsterreinen.

Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. De stijging van de gemiddelde temperatuur brengt extremer weer met zich mee: natter, droger en heter. Het resultaat: wateroverlast, hittestress, schade aan groen en gewassen. Het Rijk heeft in het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie (DPRA) een grote rol voor de gemeenten weggelegd. We hebben in 2019 samen met het Waterschap Noorderzijlvest de stresstesten uitgevoerd die in het DPRA verplicht worden gesteld. De resultaten hiervan zijn in 2020 besproken in de klimaatdialogen met andere overheden. In 2021 worden deze dialogen ook gevoerd met maatschappelijke partners. Deze dialogen zullen resulteren in een visie op klimaatadaptatie. Er wordt naar gestreefd om geen afzonderlijke uitvoeringsplannen te maken, maar vooral in te zetten op koppelkansen bij andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Duurzame mobiliteit

Elektrische deelauto's

Naar verwachting gaan we in 2021 duurzame deelauto-projecten uitrollen en faciliteren. Er zijn inmiddels ook enkele subsidies toegezegd om deze projecten verder vorm te kunnen geven (project van EIK - Waddenfonds brede openstelling 2018 en EIK SDE+ subsidie voor een zonnedak op De Mencke in Uithuizen en Sporthal Scherphorn in Uithuizermeeden).

Slim laadplein

De gemeenten Het Hogeland, Loppersum en Westerkwartier hebben in 2020, onder coördinatie van de provincie Groningen, een rijkssubsidie ontvangen voor de uitrol van slimme laadpleinen waarbij bi-directioneel geladen kan worden. Dit betekent dat deze laadpalen niet alleen de auto's kunnen opladen maar ook ontladen. Dit is handig om zo pieken en dalen op het elektriciteitsnet op te vangen. De realisatie van het slimme laadplein zal naar verwachting plaatsvinden in 2021.

1000 laadpalen concessie

Dit project betreft het plaatsen van 1000 openbare laadpalen in Groningen en Drenthe met 100% Nederlandse, groene stroom. Hier is dit jaar een start mee gemaakt en dit zal in 2021 doorlopen. Innovatief in dit project is dat e-rijders een eigen (lokale) energieleverancier kunnen kiezen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Duurzaamheidsvisie.	• Uitvoeringsplannen opstellen.
» Opstellen RES 1.0.	• Belangen behartigen belangrijkste stakeholders in onze gemeente (o.a. inwoners, landschap en industrie). • Gegevens verzamelen, evt. aanvullende onderzoeken etc. • Vaststellen RES 1.0.
» Duurzame elektriciteitsproductie.	• Andere opties onderzoeken i.v.m. netcapaciteit (o.a. opslag, deelauto's). • Op zoek naar (externe) financiële mogelijkheden om laagdrempelige, lokale initiatieven te faciliteren/stimuleren (gemeentelijke daken).
» Gebouwde omgeving.	• Opstellen Transitievisie Warmte. • Opstellen van zeker 2 wijkuitvoeringsplannen per jaar. • Voorbeeldfunctie vervullen door te streven naar duurzame gemeentelijke gebouwen en voertuigen.
» Klimaatadaptatie.	• Visie en uitvoeringsplannen ontwikkelen omtrent klimaatadaptatie in de openbare ruimte.
» Duurzame mobiliteit.	• Faciliteren van deelauto-projecten. • Realiseren van een slim laadplein. • Laadpalen plaatsen op openbare gronden.

Lopende projecten en trajecten

Groen en natuur

Het Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN) verzorgt structureel natuur en milieueducatie bij de basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs. Het Groninger Landschap verzorgt jaarlijks in het educatiecentrum van het Groninger Landschap in Pieterburen een les in vogels of zoogdieren voor de leerlingen van groep 7 van alle basisscholen.

Contractmanagement inkoop energie (GGPG)

Om bij de inkoop van energie door de gemeente toe te zien op de realisatie van additionele groene elektriciteit en de realisatie van SROI te monitoren vindt structureel contractmanagement plaats met het samenwerkingsverband Groninger Gemeenten en Provincie Groningen (GGPG).

Provinciaal Groninger Energie Service Collectief (ProGrESCO)

De ProGrESCO is een samenwerkingsverband van de provincie Groningen en de Groninger gemeenten gericht op verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. Het samenwerkingsverband helpt de gemeenten met het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed door het delen van kennis en ervaring en gezamenlijk onderzoek te doen.

Energieloket

Het energieloket is een wettelijke verplichting vanuit het Energieakkoord van 2016. De website van het energieloket levert op een laagdrempelige manier informatie aan particulieren over energie. Tevens worden er jaarlijks campagnes georganiseerd zoals een isolatieveiling en de duurzame huizenroute.

Regeling reductie energieverbruik (RRE)

In 2020 heeft het Rijk een subsidie van ruim 1 miljoen euro toegezegd aan de gemeenten Appingedam, Delfzijl, Het Hogeland, Loppersum en Westerkwartier voor het uitvoeren van de Regeling Reductie Energieverbruik (RRE). Deze regeling is bedoeld om particuliere woningeigenaren te helpen bij het verduurzamen van hun woning. De uitwerking zal in gezamenlijkheid met het Energieloket Groningen en de 5 gemeenten plaatsvinden in 2020/ 2021. Er zullen onder andere energiecoaches worden opgeleid om makkelijk toe te passen energiebesparingsmogelijkheden inzichtelijk te maken zodat woningeigenaren op een laagdrempelige manier de stap kunnen maken voor het verduurzamen van de woning.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Informeren en communiceren met inwoners over milieu en natuur.	<ul style="list-style-type: none">• IVN en Groninger Landschap faciliteren.• Het Energieloket faciliteren.• Uitvoering geven aan RRE
» Verduurzaming gemeentelijke gebouwen.	<ul style="list-style-type: none">• Contractmanagement van GPGG• Deelname aan leernetwerk ProGrESCO.

Ruimtelijke ordening

Het ruimtelijk beleid is neergelegd in verschillende visies en plannen. Nieuwe initiatieven worden getoetst aan bestaand beleid. Als ontwikkelingen in de samenleving dit vragen, vindt actualisering en bijstelling van het beleid plaats. De verschillende visies worden vervangen door een Omgevingsvisie.

Ruimtelijke visies

- Toekomstvisie Ruimte 2017 (Bedum, de Marne, Winsum en Eemsum)
- Structuurvisie Winsum 2013
- Structuurvisie De Marne 2014
- Structuurvisie Bedum 2006
- Ontwikkelingsvisie Eemsdelta 2013
- Structuurvisie Eemsum-Delfzijl 2017
- Visie Centrumontwikkeling Uithuizen 2016
- Kernkwaliteiten Cultuurhistorisch erfgoed Eemsum 2012
- Diverse identiteitsstudies voormalige gemeente Eemsum
- Woon- en leefbaarheidsplan (Eemsum-De Marne)
- Woonvisie Winsum 2014

- Leefbaarheidsplan Bedum 2015
- Welstandsnota's Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum

Implementatie Omgevingswet

De Omgevingswet vraagt een omslag in denken over de inrichting, beleving en gebruik van onze leefomgeving. Het bovenliggende doel is om meer maatwerk te kunnen gaan leveren voor initiatieven uit de samenleving en meer integraliteit te creëren in het beleid voor de fysieke leefomgeving. We starten met de ontwikkeling van een Omgevingsvisie. Omdat we op meerdere onderdelen van de leefomgeving visies willen ontwikkelen (wonen, mobiliteit, energie) zetten we in op het zoveel mogelijk integraal benaderen van de vraagstukken, zodat we onze inwoners niet onnodig vaak consulteren en vragen om te participeren. De Omgevingsvisie is daarbij een handig vehikel om de integrale benadering nader vorm te geven. Hiervoor is een projectgroep ingericht. Naast de projectgroep Omgevingsvisie zijn nog vier projectgroepen ingericht. Dat zijn de projectgroepen: Omgevingsplan, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH), Processen & Informatievoorziening (P&I) en Werkwijze & Gedrag (W&I).

We gaan in ieder geval samen met bestuur en inwoners werken aan het opstellen van de Omgevingsvisie. Verder zullen we de eerste stappen gaan zetten om te komen tot een Omgevingsplan voor de gehele gemeente. Ook wordt het hele proces van vergunning verlenen opgebouwd en geïmplementeerd. Daarnaast worden de benodigde stappen gezet om het achterliggende digitale stelsel voor de Omgeving wet vorm te geven. Daarbij wordt tegelijk gekeken wat de vereiste werkwijze is en welk gedrag er bij die nieuwe werkwijze past. Per project zijn de vereiste capaciteit en middelen voor de implementatie voor 2020 in de voorjaarsnota en voor de jaren daarna in de kadernota vastgesteld.

Bestemmingsplan Eemshaven

Het bestemmingsplan Eemshaven biedt een actuele juridisch/planologische regeling voor de Eemshaven. Het bestemmingsplan vervangt de huidige beheer verordening. De juridische regeling maakt geen andere ontwikkelingen mogelijk dan de ontwikkelingen die reeds zijn toegestaan. In die zin is er sprake van een consoliderend bestemmingsplan. Het voorontwerpbestemmingsplan is in 2019 voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage. De commissie heeft advies uitgebracht en naar aanleiding hiervan zal nog een aanvulling op het Milieueffectrapport (MER) dienen plaats te vinden. Ook zal de problematiek rondom het Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) verder moeten worden onderzocht. Het PAS maakte mogelijk dat bij nieuwe ontwikkelingen een beroep kon worden gedaan op toekomstige maatregelen die de stikstofdepositie doen afnemen. Als gevolg van een uitspraak van de Raad van State mag dat niet meer en moet concreet worden aangetoond dat geen stikstofdepositie op Natura-2000 gebieden zal kunnen plaatsvinden. Dit betekent dat er moet worden gezocht naar een andere oplossing dan nu in het voorontwerpbestemmingsplan is aangegeven. Het voorontwerp was immers nog gebaseerd op de PAS-regeling. Nu deze juridisch niet meer houdbaar is, zal deze regeling moeten worden vervangen. Het blijkt dat dit nog niet eenvoudig is. Om te komen tot een goede regeling in het bestemmingsplan, moet op voorhand kunnen worden aangegeven op welke wijze met nieuwe ontwikkelingen wordt omgegaan in relatie tot de stikstofdepositie.

Welstandsnota

De huidige welstandsnota's van de voormalige gemeenten verschillen in opzet van elkaar en bevatten bovendien regelingen die met name voor de stedelijke gebieden sterk afwijken. Zo bevinden zich uitsluitend in de voormalige gemeente De Marne verschillende welstandsvrije gebieden. Inmiddels is er een notitie gemaakt waarin de bouwstenen worden weergegeven voor een nieuw welstandsbeleid. Deze criteria dienen in 2021 te worden uitgewerkt.

Planschade

Planschade kan ontstaan door een planologisch besluit, meestal de vaststelling van een nieuw of gewijzigd bestemmingsplan of door een afwijking van een bestemmingsplan door het verlenen van een omgevingsvergunning. Het betreft een in de Wet ruimtelijke ordening (WRO) geregelde vorm van schadevergoeding voor het ontstaan van waardedaling van onroerende zaken en bepaalde vormen van inkomensschade.

Wanneer er geen sprake is van een eigen gemeentelijk initiatief voor het aanpassen van een bestemmingsplan, dan is de gemeente ook de partij die tot uitbetaling dient over te gaan. Bij alle andere initiatieven, bv. van een particulier, bedrijf, stichting ed., zal eventuele planschade via een overeenkomst

verhaald worden op de initiatiefnemer. In dat geval betaalt de gemeente uitsluitend de procedurele kosten, zoals het inschakelen van een onafhankelijk bureau die de gemeente adviseert omtrent de planschade.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Bescherming cultuurhistorische waarden landschap en gebouwen en unieke kenmerken van het landschap.	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen bestemmingsplan gebouwd erfgoed. • Borgen ruimtelijke kwaliteit door leveren maatwerk en zo nodig opstellen beeldkwaliteitsregels.
» Realiseren goed economisch klimaat door ruimtelijk faciliteren nieuwe bedrijfsvestigingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatieven in de Eemshaven dan wel elders onderzoeken op mogelijkheden voor vestiging (geluid, draagvlak, landschappelijke inpassing, externe veiligheid etc.). • Actualiseren bestemmingsplan Eemshaven. • Opvang tijdelijke werknemers Eemshaven. • Kwaliteitsimpuls centrumplannen omzetten in goede planologische regeling. • Onderzoeken ruimtelijke mogelijkheden nieuwe bedrijfsvestigingen.
» Realiseren duurzaam klimaat door ruimtelijk faciliteren ontwikkelingen op basis van Regionale Energietransitie (RES).	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek mogelijkheden repowering bestaande windturbines in de Eemshaven. • Meewerken aan een planologische regeling voor Windpark Eemshaven West. • In overleg met ministerie EZK-mogelijkheden onderzoeken voor aanlanding bij de Eemshaven van verbinding Wind op zee. • Opstellen ruimtelijke kaders grootschalige zonneparken en windparken.
» Ruimtelijk faciliteren versterkingsprogramma.	<ul style="list-style-type: none"> • Actualisering bestemmingsplannen i.v.m. uitvoering versterkingsprogramma. • Tijdelijke huisvesting realiseren.
» Actuele regelingen in het kader van welstand.	<ul style="list-style-type: none"> • Actualiseren welstandsnota's.

Grondexploitaties

De grondexploitatie is een begroting die wordt opgesteld om de kosten en opbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan in beeld te brengen. De grondexploitatie wordt jaarlijks herzien. Alle financiële consequenties worden dan een op een verwerkt in de jaarrekening. Een grondexploitatie is een goed instrument dat ingezet kan worden om te sturen op risico's, kwaliteit, planning en resultaten van grotere ontwikkelingsplannen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
<p>» Realiseren van ruimtelijke ontwikkelingsplannen op het gebied van woningbouw, bedrijventerreinen en centrumplannen.</p> <p>Hierbij sturen op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Financieel overzicht, - Risicobeheersing, - Kostenverhaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks de grondexploitaties herzien voorafgaand aan de jaarrekening. • De verbinding tussen de gegevens van de grondexploitaties en het financieel systeem optimaliseren. • Bijhouden van relevante wet- en regelgeving. • Opstellen van een nota Grondprijzen. • Harmoniseren van het uitgiftebeleid. • Een gedegen basis neerleggen omtrent informatieverstrekking bouwkavels en vervolgens marketing.

Wonen en bouwen

Wij hebben een divers woningmarkt gebied, waarbij er nabij de stad nog sprake is van bevolkingstoename en waar zich meer richting het wad bevolkingsafname voordoet. Voor de hele gemeente geldt echter dat er een grote transformatie-opgave is om de woningvoorraad aan te laten sluiten bij de demografische ontwikkelingen. Dit betekent dat zowel de voorraad als de woonomgeving geschikt moeten zijn voor ouderen, maar dat de dorpen ook leefbaar moeten blijven voor andere bevolkingsgroepen. Deze opgaven zijn veelal te omvangrijk om alleen op te kunnen pakken, vandaar dat samenwerkingen in regionaal verband van belang zijn.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Passend beleid op het gebied van wonen, in relatie tot demografie, leefbaarheid, zorg en welzijn.	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoeren Woonvisie en opstellen plan van aanpak.• Zie programma 4, onderdeel Wonen en Leefbaarheid, en wonen, zorg en welzijn.
» Een geschikte, betaalbare huurwoningvoorraad op de juiste locatie met de juiste kwaliteit.	<ul style="list-style-type: none">• Actualiseren van prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersorganisaties, zie programma 4.• Opstellen viertal koersdocumenten wonen, die n.a.v. specifieke vraagstukken in dorpen of cluster van dorpen opgesteld worden.
» Regionale samenwerking bij regionale opgaven op de woningmarkt gezamenlijk op pakken.	<ul style="list-style-type: none">• Deelname samenwerkingsverband Regio Groningen -Assen.• Kennisuitwisseling met Eemsdelta.
» Integrale gebiedsontwikkeling, passend bij de eigenheid van dorpen.	<ul style="list-style-type: none">• Zie programma 4: Leefbaarheid en Voorzieningen, onderdeel Wonen en Leefbaarheid.
» Handhaven en verbetering kwaliteit koopsector.	<ul style="list-style-type: none">• Tegengaan leegstand en verloedering door renovatie, her invulling of uit name.• Stimuleren transformatie woningvoorraad (levensloopbestendig en duurzaam).• Inzetten van stimuleringsregelingen waarbij eigenaren een lening tegen lage rente kunnen verkrijgen via SVN.
» Vernieuwing van de woningvoorraad, zodat er meer doorstroming ontstaat en er variatie in woningbouw is.	<ul style="list-style-type: none">• Binnen de regionale afspraken uitvoering geven aan sloop- en nieuwbouwopgave, onder meer in Bedum, Winsum, Uithuizermeeden, Uithuizen, Roodeschool, Warffum en Zoutkamp.• Monitoren van migratie en sociale huurvoorraad (zie Monitoring, programma 4).• Sloop/nieuwbouw in het kader van de versterkingsopgave afstemmen op de vraag.

(Vervangend) bouwen

De sociale huurvoorraad is gedeeltelijk verouderd en wordt daarom in een aantal wijken aangepakt. Soms is dat door grondige renovatie, soms door sloop en vervangende nieuwbouw. Deze ontwikkeling speelt momenteel in de wijken Uithuizen Noord, Roodeschool, Zoutkamp, Warffum en in drie wijken in Bedum, te weten de Professorenbuurt, Borgenbuurt en de Zeeheldenbuurt. Bij deze renovatie/sloop en nieuwbouwprojecten leggen we waar mogelijk een verbinding met het gaswinningsdossier en maatschappelijk vastgoed in nabijgelegen gebied, maar ook met de komende warmtetransitie (van het aardgas af).

Fysieke Leefomgeving

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Vernieuwde sociale huurvoorraad, passend bij lokale vraag woningmarkt.	<ul style="list-style-type: none">• Ruimtelijk faciliteren van diverse uitbreidingsplannen van corporaties (ook in relatie tot het gaswinningsdossier en duurzaamheid).

»	Toevoegen kwaliteit particuliere woningvoorraad, passend bij demografische samenstelling.	<ul style="list-style-type: none"> • Oriëntatie op nieuwe uit- en inbreidingslocaties. • Faciliteren van initiatieven m.b.t. de ontwikkeling van nieuwe woonconcepten.
»	Het leveren van een essentiële bijdrage aan het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit (lucht, geluid, klimaat, geur, bodem, natuur, veiligheid).	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren en monitoren risico- en prioriteit-gestuurd beleid voor Vergunningen, Meldingen en Toezicht en Handhaving (VTH) aan de hand van de Big Eight. • Locatie-informatie op VTH -gebied actualiseren en (digitaal) raadpleegbaar maken. • Mede met de provincie en ODG ontwikkelen van een Hinderapp voor inwoners over klachten betreffende geluid en geur. • Uitvoeren geluidszonebeheer bij zone plichtige bedrijfsterreinen (o.a. Eemshaven, Bedum, Lauwersoog). • Bijdrage leveren aan overdracht wettelijke bodemtaken van provincie naar gemeente in kader Omgevingswet (gemeente wordt bevoegd gezag). • Implementatie Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging in de bouw. • Handhaven en continueren van een goede samenwerking met ketenpartners (provincie, GGD, ODG, Veiligheidsregio, Libau, waterschap, politie, Rijkswaterstaat en natuurbeschermingsorganisaties). • Uitvoering geven aan verstandig opdrachtgever- en eigenaarschap van GR Omgevingsdienst Groningen. • Het verlenen van juridisch houdbare vergunningen binnen de wettelijke termijnen. • Het houden van toezicht op diverse zaken in de fysieke leefomgeving. • Het waar nodig initiëren van handhaving.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- RES-regio Groningen
- Vereniging Waddenzeegemeenten
- Eemsdelta 2050
- Regiegroep Warmtetransport Eemsdelta
- Omgevingsdienst Groningen
- Vuilwerkingsbedrijf Noord-Groningen
- Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG)
- GR Werkorganisatie DEAL (VTH)
- Groningen Milieu

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Ruimtelijke Ordening, Wonen en Duurzaamheid (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	24.079	20.196	16.057	16.766	16.748	16.402
Incidenteel		528	75			
Totaal lasten	24.079	20.724	16.132	16.766	16.748	16.402

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	22.292	17.268	15.943	17.027	17.035	16.901
Incidenteel						
Totaal baten	22.292	17.268	15.943	17.027	17.035	16.901
Saldo programma *)	-1.786	-3.456	-188	261	287	499

*) - = tekort; + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Onderhoud begraafplaatsen			-25	-25	-25	-25
Totaal mutaties			-25	-25	-25	-25

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma RO, Wonen & Duurzaamheid begroting 2020	3.456	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	204	V
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	1.969	V
- In de begroting is gerekend met een omslagpercentage van 2,5%. In de	573	V
- Op basis van de (concept) plannen voor afval en riolering zijn de budgetten aangepast. Door toerekening van overhead en BTW leidt dat in dit programma tot een nadeel.	576	N
- Op basis van de jaarrekening en de actualisatie van de grexen, zijn de budgetten aangepast.	78	V
- Als gemeente Het Hogeland zijn we uit de GR WO-Deal gestapt. De bijdrage komt daarmee te vervallen. Dit leidt bij de post salarissen tot een verhoging van het budget.	941	V
- Overige mutaties < € 40.000	79	V
Saldo Programma RO, Wonen & Duurzaamheid begroting 2021	188	

7. Burger & Bestuur

Omschrijving

Dit programma betreft de relatie tussen de bestuursorganen van de gemeente Het Hogeland en de mensen die er wonen. We verlenen – steeds meer digitaal - diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen. De bestuurders en ambtenaren zoeken oplossingen, beantwoorden vragen, leveren producten en geven informatie. De bestuursorganen - de gemeenteraad, het college en de burgemeester – geven invulling aan het democratisch besluitvormingsproces. Er zijn voor het jaar 2021 geen extra activiteiten voorzien in dit programma bovenop de reguliere taken en derhalve ook geen grote verschuiving of toevoeging van middelen.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

0.01 Bestuur

0.02 Burgerzaken

Beleidskader

Voor dit programma zijn voor de gemeente Het Hogeland de volgende beleidsdocumenten vastgesteld:

- Het Hogeland Legesverordening tarieventabel 2019, 1e wijziging 2019
- Het Hogeland Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal	Het Hogeland		Provincie
Beleidsindicator	Eenheid		Groningen
n.v.t.			

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Bestuur

Door de schaalvergroting bij de herindeling zijn wij een middelgrote gemeente in de provincie Groningen. Dit vraagt om aandacht voor de positionering van onze gemeente in het bestuurlijk speelveld in de regio.

Wij hebben een uitgestrekt grondgebied met vele dorpen en kernen. Dit vraagt om blijvende inzet op burgers nabijheid. Als eerste overheid moeten wij makkelijk te vinden en te bereiken zijn. Een passende communicatiestijl en –strategie is daarvoor cruciaal.

Het functioneren van uw gemeenteraad en ons college, ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheden en bevoegdheden, vraagt om voortdurende reflectie en afstemming.

Om onze stem goed te laten klinken op regionaal, landelijk en Europees niveau is het noodzakelijk om in te zetten op een lobbystrategie; zelfstandig, maar daar waar mogelijk ook gezamenlijk met bestuurlijke partners.

In het voorjaar van 2021 staan de verkiezingen voor de Tweede Kamerleden gepland. Verwacht mag worden dat de gevolgen van de coronacrisis ook merkbaar zullen zijn bij deze verkiezingen. De organisatie daarvan zal extra tijd en aandacht van de ambtelijke organisatie vergen.

Burgerzaken

Mede op basis van het eerder genomen besluit om de openingstijden van de gemeentehuizen aan te passen, is de dienstverlening en bedrijfsvoering vanuit burgerzaken in 2020 verbeterd en doorontwikkeld. Hierbij is stevig ingezet op het terugdringen van de hoge mate van inhuur(kosten) door de dienstverlening effectiever en efficiënter te organiseren zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit

van de dienstverlening. De Corona – maatregelen die zijn genomen heeft dit proces nog eens versneld doordat de dienstverlening sindsdien is gecentreerd in Winsum en Uithuizen, de digitale dienstverlening verder is uitgebreid en onze inwoners en ondernemers flink gebruik gemaakt hebben van onze digitale diensten, zoals het aanvragen van een uittreksel, akte of verklaring omtrent Gedrag, het doorgeven van een overlijden of het regelen van een ondertrouw/ huwelijksaangifte. Ook is het mogelijk geworden om een gemeentelijk briefadres aan te kunnen bieden aan dak – en thuisloze inwoners.

Sinds juni 2020 is het mogelijk om reisdocumenten en rijbewijzen (thuis) te laten bezorgen tegen een eigen bijdrage van € 5,-. Ongeveer 8% van onze inwoners kiest voor deze vorm van dienstverlening waarbij met name rijbewijzen worden bezorgd. De extra kosten die wij maken om waarde documenten te laten bezorgen, passen binnen onze begroting. De behaalde resultaten van het verbeteren van onze dienstverlening zijn gerapporteerd aan de directie en het college (memo 12 mei 2020). Hieruit blijkt o.a. dat ruim 70% van alle verhuizingen inmiddels digitaal wordt doorgegeven aan de gemeente. Ook hebben we in 2020 verder ingezet op het verbeteren van onze kwaliteit, onder behulp van implementatie van het Handboek Burgerzaken waarin al onze (wettelijke) procedures zijn uitgeschreven en vastgelegd. Bij deze implementatie is veel aandacht besteed aan bewustwording bij de medewerkers, het naleven van onze procedures en het toepassen van functiescheiding t.b.v. aanvragen en verstrekken van waarde documenten. Ook hebben veel medewerkers inhoudelijke trainingen en opleidingen gevolgd, is de standplaats van de backoffice (en daarmee van het hele team burgerzaken) gewijzigd van Leens naar Uithuizen en hebben we ingezet op het verstevigen van de samenwerking met ketenpartners zoals uitvaartondernemers.

Als onderdeel van de efficiencytaakstelling wordt Burgerzaken gecentraliseerd. In het kader van de hieraan gekoppelde bezuinigingsopgave voor burgerzaken à € 250.000,-, is in samenwerking met het project Dienstverlening – en Huisvestingsconcept, onze dienstverlening opnieuw tegen het licht gehouden. Hierbij is onderzocht hoe we de dienstverlening verder kunnen verbeteren/ door ontwikkelen en nog efficiënter in kunnen richten, zodat de bezuinigingsopgave kan worden gerealiseerd. Mede op basis van de analysenota 'Strategische keuzes dienstverlening team burgerzaken' d.d. 20 juni 2019, blijkt dat de besparing alleen gerealiseerd kan worden wanneer de dienstverlening gecentraliseerd blijft zoals dit is besloten en ingericht op basis van de Corona – maatregelen. Dit betekent dat alleen de locaties Winsum en Uithuizen geopend zijn. Deze keuze sluit aan bij de uitgangspunten van het Dienstverlening- en Huisvestingsconcept.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Realiseren bezuinigingsopgave burgerzaken à € 250.000	<ul style="list-style-type: none"> • Centraliseren van de dienstverlening in Winsum en Uithuizen. • Binnen de bestaande middelen hebben we ruimte gecreëerd om een coördinator aan te kunnen stellen om de teamontwikkeling verder te bevorderen, te sturen op effectieve bezetting met zo min mogelijk externe inhuur en de dienstverlening – en kwaliteitsdoelstellingen te realiseren (daarmee voortborduren op behaalde resultaten in 2020). • Verregaande digitalisering van onze processen (digitale aanvragen volledig digitaal afhandelen en zoveel mogelijk geautomatiseerd – zonder tussenkomst van een medewerker).
» Verhogen inhoudelijke kwaliteit burgerzaken	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidskaders uitwerken en implementeren (aankoop adresfraude en toezicht houden op de kwaliteit van de BRP). • Frontofficemedewerkers allemaal op gelijk niveau (mbo4). • Backoffice medewerkers verder opleiden (richting hbo – niveau). • Verdere uniformering werkprocessen en instructies. • Optimaliseren functioneel beheer iBurgerzaken/ verbeteren operationeel gebruik iBurgerzaken

		ter ondersteuning van onze processen en kwaliteit en compleetheid van de BRP. <ul style="list-style-type: none"> • Digitaliseren archief burgerzaken en burgerlijke stand (o.a. brondocumenten zoals Uittrekstel en Akten). • Digitaliseren verkiezingsprocessen o.b.v. iVerkiezingen (automatische selecties stemgerechtigden en automatische mutaties in het kiesbestand van de BRP).
»	Verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidskaders verder uitwerken en implementeren (dienstverlening op locatie en huisbezoeken). • Mogelijkheden van onze digitale dienstverlening onder de aandacht brengen bij inwoners en stimuleren gebruik van onze digitale diensten. • Nieuwe vormen van (digitale) dienstverlening verkiezingen o.b.v. iVerkiezingen (digitaal aanvragen vervangende stempassen, volmacht en kiezerspas). • Live brengen digitale aangifte van geboorte i.s.m. verloskundigenpraktijken.
»	Leveren van maatwerk.	<ul style="list-style-type: none"> • Implementeren dienstverlening op locatie, meer huisbezoeken brengen aan kwetsbare inwoners. • Oog houden voor kwetsbare en ook minder digitaal vaardige inwoners door o.a. ruime openstellingen van de recepties en publieksbalies.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- GR voor het grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Eems-Dollard Regio
- Vereniging voor Waddenzeegemeenten

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Burger en Bestuur (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	6.429	3.712	3.982	3.980	3.980	3.980
Incidenteel				10		
Totaal lasten	6.429	3.712	3.982	3.990	3.980	3.980

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	642	665	683	683	684	684

Incidenteel						
Totaal baten	642	665	683	683	684	684
Saldo programma *)	-5.787	-3.047	-3.299	-3.306	-3.296	-3.296

*) - = tekort; + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
geen mutaties						
Totaal mutaties						

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma Burger & Bestuur begroting 2020	3.047	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	848	N
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	138	V
- Het contract met de accountant is een jaar verlengd. Nieuwe afspraken hebben geleid tot lagere kosten.	86	V
- Diverse budgetten voor representatie, opleiding en zijn naar beneden bijgesteld.	48	V
- Met het centraliseren van Burgerzaken is een besparing gerealiseerd.	160	V
- Overige mutaties < € 40.000	165	V
Saldo Programma Burger & Bestuur begroting 2021	3.299	

8. Bedrijfsvoering

Omschrijving

De bedrijfsvoering is de motor van de gemeentelijke organisatie en omvat alles wat we doen om ervoor te zorgen dat iedereen zijn werk zo goed mogelijk kan uitvoeren om daarmee de burger maximaal van dienst te kunnen zijn. Processen en projecten moeten worden georganiseerd, aangestuurd en beheerst.

De kosten voor de bedrijfsvoering voor het concern zijn zichtbaar binnen dit programma. Dit programma betreft dan ook alle kosten die gemaakt worden ter ondersteuning van de hele organisatie, inclusief de kosten van gemeentelijke gebouwen waarin de gemeentelijke organisatie is gehuisvest.

In de overige programma's weergegeven lasten en baten zijn direct aan de activiteiten binnen het betreffende programma toe te rekenen. Hierdoor is het makkelijker een beeld te vormen van de directe financiële gevolgen van een gemeentelijke activiteit.

De inhoud van dit programma heeft een duidelijke relatie met de paragraaf Bedrijfsvoering. Beide onderdelen kunnen in samenhang worden gelezen. Het programma gaat in op de verplichte drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'. De paragraaf gaat in op de wijze waarop Het Hogeland dit heeft georganiseerd.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

0.4 Overhead

Beleidskader

Voor dit programma is voor de gemeente een groot aantal beleidsdocumenten vastgesteld. Voor het totaaloverzicht verwijzen we naar het Normenkader gemeente Het Hogeland dat binnenkort zal worden vastgesteld ten behoeve van onszelf en de Accountant.

Beleidsindicatoren

De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing op dit programma:

Kengetal		Het Hogeland	Provincie Groningen
Beleidsindicator	Eenheid		
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	10,72	NB
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	9,90	NB
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 564,08	NB
Externe Inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	6,5%	NB
Overhead	% van de totale lasten	16,9%	NB

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Beheer overige gebouwen en gronden

Vanwege het ontbreken van een heldere visie en rol voor vastgoed is in 2020 het Vastgoedkader opgesteld. Daarnaast is het MJOP geactualiseerd omwille van een adequaat gebouwenbeheer. In de paragraaf bedrijfsvoering zetten we uiteen wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Als gevolg van de herindeling werken de kosten van vastgoed verstorend door in onze gemeentelijke financiën. In de Bouwstenennotitie hebben we u inzicht gegeven in ons voornemen om kosten terug te dringen middels het op termijn afstoten van een voormalig gemeentehuis, centralisatie van medewerkers waardoor het huurcontract voor De Beurs kan worden beëindigd en het centraliseren van onze dienstverlening voor burgerzaken.

Overhead

Dienstverlening

Op basis van onze visie Ruimte! willen we verder vormgeven aan onze dienstverlening. Daarbij willen we vooral samenwerken met onze omgeving. We willen toegankelijk zijn en bewoners en andere partijen betrekken bij de vormgeving van onze dienstverlening. Onze belangrijkste doelen en hoe we dit willen bereiken ziet u in onderstaande tabel.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» De basis op orde.	<ul style="list-style-type: none">• Onze bedrijfsprocessen verder stroomlijnen.• Onze financiële huishouding verder op orde brengen.
» Optimale dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none">• De organisatie door ontwikkelen vanuit de visie Ruimte! En het daarop gebaseerde dienstverleningsconcept implementeren.• Vanuit de doorontwikkeling een krachtige organisatie neerzetten die is toegerust op integrale samenwerking met de omgeving.
» Toegankelijke gemeente.	<ul style="list-style-type: none">• Op basis van nulmeting verbeteringen doorvoeren bij het Klantcontactcentrum.• Bewoners beter informeren door eenvoudig taalgebruik, kort bondig schrijven.• Verhogen percentage aanname telefoon van 90% naar 95%.• Uitvoeren gebruikerstesten op website.
» De inwoner centraal.	<ul style="list-style-type: none">• Ontwikkelen programma Inwoner Centraal.• Opzetten communicatieprogramma Toekomst@HetHogeland.

Sluitende begroting

De belangrijkste eis van de toezichthouder op het gebied van de gemeentelijke financiële huishouding is het sluitend zijn van de (meerjaren)begroting. In het licht van een gemeentelijke herindeling is dit vaak een opgave die de nodige keuzes en creativiteit vraagt. Daarbij is het in de eerste jaren zaak om een steeds beter beeld te krijgen van de benodigde financiële middelen in de nieuwe gemeente, met andere opgaven en een nieuwe organisatie. Dit vraagt ook om ervaringscijfers die op dit moment nog niet voor handen zijn. Bij elk P&C-document zullen de budgetten echter worden bijgesteld met de steeds scherper wordende inzichten.

Ook voor de nu voorliggende begroting zijn er de nodige keuzes te maken. Deze hebben wij zoveel mogelijk onderbouwd opgenomen, of de keuzes worden op korte termijn verder uitgewerkt.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Begroting met een sluitende (meerjaren) raming.	<ul style="list-style-type: none">• De budgetten zijn steeds scherper en beter onderbouwd. In de opstelling van de begroting 2020 is hier een grote slag in gemaakt en deze slag is doorgezet in de begroting 2021. In de hiernavolgende P&C-documenten zal ook steeds weer bijstelling plaatsvinden op basis van ervaring en verkregen inzichten.• Binnen de organisatie is met de teams van gedachten gewisseld over de mogelijk te maken keuzes in het huidige beleid. Daarbij wordt in beeld gebracht wat de gevolgen en risico's zijn. Daar waar mogelijk zijn voorgestelde keuzes in deze begroting verwerkt.
» Financiële ruimte voor ambities.	<ul style="list-style-type: none">• Zoals hiervoor genoemd, is er met de teams geïnventariseerd welke mogelijke keuzes er gemaakt kunnen worden. Dit ook in relatie tot de ambities van onze gemeente. Bij het opmaken

	van de Voorjaarsnota 2020 is gebleken dat voor een gezonde financiële positie en dito vermogenspositie fors in de uitgaven moet worden gesneden en daarnaast belastingen extra moeten worden verhoogd. De voorstellen daartoe zijn vervat in de zogenaamde Bouwstenennotitie ter vervanging van het kader stellende deel van de Voorjaarsnota. Deze bouwstenen zijn richtinggevend in het neerleggen van een solide fundament voor onze financiële en vermogenshuishouding om zo een betrouwbare basis te vormen om onze ambities op te stoelen.
--	--

Rechtmatigheidsverantwoording

De accountant geeft naast een verklaring voor getrouwheid ook een verklaring af voor het rechtmatig handelen van de gemeente. In lijn met een wetswijziging die in 2020 wordt verwacht (rechtmatigheidsverantwoording) zal dit echter veranderen. De wetswijziging moet echter nog door de Kamer. De verklaring voor het oordeel of de organisatie rechtmatig heeft gehandeld zal verschuiven naar een verantwoording van het college naar uw raad. Dit wordt de rechtmatigheidsverantwoording genoemd.

De genoemde wet zal naar alle waarschijnlijkheid in 2021 in werking treden. Vanaf dat moment zal onze interne controle zo ingericht moeten zijn dat het college op een goed onderbouwde wijze een verklaring en verantwoording aan de raad kan aanbieden met betrekking tot het rechtmatig handelen van de organisatie. In 2020 is gestart met de voorbereiding op deze wetswijziging.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Rechtmatigheidsverantwoording door college aan raad (2021).	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen voorbereidende notitie voor de inrichting van AO/IC t.b.v. de rechtmatigheidsverantwoording.

In Control

Eén van de belangrijkste aandachtspunten op het gebied van de bedrijfsvoering van een nieuwe organisatie is het 'In Control' komen van de organisatie. Doordat de processen binnen de organisatie opnieuw zijn gevormd, moeten ook de control instrumenten opnieuw worden opgebouwd. Het is daarbij goed om te weten wat 'In Control' betekent. Daarmee komen de stappen die worden gezet in een goed perspectief te staan.

Het 'In Control' zijn steunt op drie pijlers. De eerste wordt Business Assurance genoemd. Dit wil zeggen dat de organisatie die dingen uitvoert die zijn afgesproken, evenals de beoordeling of de gegevens tijdig, juist en volledig zijn verwerkt. De tweede pijler betreft Risico Management, zodat de impact van de risico's kunnen worden ingeperkt. De derde pijler betreft Compliance. Dat wil zeggen dat we de processen uitvoeren conform geldende wet- en regelgeving.

Veel verordeningen en rapportages die inmiddels zijn opgezet en aan u zijn voorgelegd maken onderdeel uit van bovenstaand proces. In de onderstaande tabel vindt u een korte weergave van wat we op dit terrein willen bereiken en wat we hier concreet voor doen of hebben gedaan.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Risico's zo veel mogelijk beperken	<ul style="list-style-type: none"> • Opzet risicomanagement met behulp van NARIS • Opstellen Interne controleplan • Uitvoeren verbijzonderde Interne controles • Beheersmaatregelen treffen • Signaleren risico's
» Juiste informatie verstrekken aan de raad over de uitvoering van de plannen	<ul style="list-style-type: none"> • Opzetten/doorontwikkelen P&C-documenten • Rapporteren over grote projecten

»	Zorgen voor een rechtmatige uitvoering van de processen	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen interne controleplan • Uitvoering interne controles om rechtmatigheid aan te tonen • Doorontwikkeling AO/IC
---	---	---

Peer review

In 2020 hebben wij onze processen om in control te komen extern laten beoordelen door Haute Equipe. Gelet op de herindeling en de opgaven waarvoor de gemeente zich gesteld ziet was het oordeel dat de gemeente redelijk in control is, passend bij de fase van organisatieontwikkeling waarin wij zitten. Tevens zijn aanbevelingen gedaan die deels al geëffectueerd waren of zijn of in de nabije toekomst geëffectueerd worden.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- N.V. Waterbedrijf Groningen

Wat mag het kosten?

Lasten en baten programma Bedrijfsvoering (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	28.866	29.114	26.493	26.799	26.317	25.959
Incidenteel		500	1.079	54		
Totaal lasten	28.866	29.614	27.572	26.853	26.317	25.959

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	600	127	293	293	293	293
Incidenteel						
Totaal baten	600	127	293	293	293	293
Saldo programma *)	-27.993	-29.487	-27.279	-26.559	-26.024	-25.666

*) - = tekort; + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Groot onderhoud gebouwen		621	311	311	311	311
Totaal mutaties		6	311	311	311	311

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Programma Bedrijfsvoering begroting 2020	29.487	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	973	V
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	1.134	V
- In de begroting is gerekend met een omslagpercentage van 2,5%. In de	123	V
- Herberekening van de uitnutting van de investeringskredieten geeft de volgende mutatie op afschrijvingslasten. Zie ook toelichting baten en lasten.	314	N
- Op basis van de realisatie zijn de huuropbrengsten van verschillende panden aangepast.	148	V
- In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie. De steiging in dit programma wordt grotendeels verklaard door het opnemen van vacatures ivm het stoppen met WO-Deal.	1.052	N
- Vanuit de ondersteunende afdelingen (administratie, control, P&C enz.) worden uren doorbelast aan Gaswinning om zo beter inzicht te krijgen in de kosten van het bestrijden van de gevolgen van de gaswinning.	717	V
- Het budget voor personeelsverstrekkingen is naar beneden bijgesteld.	138	V
- De budgetten voor automatisering zijn herverdeeld in de begroting, dat leidt in dit programma tot een voordeel.	110	V
- De licentiekosten voor archiefapplicaties laat een voordeel zien.	60	V
- Overige mutaties < € 40.000	172	V
Saldo Programma Bedrijfsvoering begroting 2020	27.279	

Algemene Dekkingsmiddelen

Omschrijving

Dit programma heeft, anders dan de vorige programma's, vooral een financieel technisch karakter. De algemene dekkingsmiddelen betreffen de lasten en baten die over de programma's heengaan. De baten dienen als dekkingsmiddel voor alle programma's. Hierbij valt te denken aan inkomsten uit het gemeentefonds, uit gemeentelijke belastingen, dividendopbrengsten en aan uitgaven vanuit de financieringsfunctie en onvoorziene uitgaven. Dit programma gaat in op de verwachte ontwikkelingen in deze uitgaven en inkomsten voor de komende jaren.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.70 AU en overige uitkering gemeentefonds
- 0.80 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)

Beleidskader

Voor dit programma zijn voor de gemeente Het Hogeland de volgende beleidsdocumenten vastgesteld. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld verordeningen, visies, beleidsnota's en uitvoeringsplannen:

- Nota Reserves en Voorzieningen (raadsvergadering 14 maart 2019)
- Belastingverordeningen (worden jaarlijks in nov./dec. vastgesteld)

Wat mag het kosten?

Lasten en baten Algemene dekkingsmiddelen (x € 1.000)

Lasten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	167	-2.449	436	393	2.238	3.839
Incidenteel		1.309	-12			
Totaal lasten	167	-1.140	424	393	2.238	3.839

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel	115.002	111.759	117.144	118.530	120.101	121.477
Incidenteel		2.661	2.661	2.661		
Totaal baten	115.002	114.420	119.805	121.191	120.101	121.477
Saldo programma *)	114.836	115.560	119.381	120.798	117.864	117.638

*) - = tekort; + = overschot

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve °)		61	1.983	4.531	2.948	2.988
Claims		33	33	33	33	33
Jaarovergang	-208	-13	745	4564	2981	3021

Toelichting Algemene dekkingsmiddelen

Lasten en baten Algemene dekkingsmiddelen (x € 1.000)

Lasten	Rekening		2021	Begroting		
	2019	2020		2022	2023	2024
Algemene uitkering						
Lokale heffingen	-1.016	1.033	923	902	827	827
Vennootschapsbelasting						
Onvoorzien		100	100	100	100	100
Treasury	1.500	-1.942	-887	-1.141	-1.469	-1.453
Overige eigen middelen	-640	1.647	2.584	7.547	6.635	8.688
Totaal lasten	-156	838	2.621	7.408	6.092	8.162

Baten	Rekening		Begroting			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene uitkering	94.031	92.123	93.116	91.197	91.899	91.999
Lokale heffingen	19.461	21.429	20.434	21.137	21.351	21.705
Vennootschapsbelasting						
Onvoorzien						
Treasury	1.080	785	745	645	645	645
Overige eigen middelen	425	2.061	106	1.049	1.158	1.408
Totaal baten	114.997	116.398	114.402	114.028	115.052	115.756
Saldo programma	114.841	115.560	111.781	106.620	108.960	107.594

Algemene uitkering

Gemeenten ontvangen uit het gemeentefonds een algemene uitkering van het Rijk. Deze uitkering is vrij besteedbaar. De berekening van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerd op de Septembercirculaire 2020. In de bijlage is een specificatie opgenomen van de berekening.

Lokale heffingen

Onder lokale heffingen in het kader van de algemene dekkingsmiddelen worden die heffingen verstaan, waarvan de besteding niet gebonden is. Voor onze gemeente spreken we dan over de Onroerendezaakbelasting, de Forensenbelasting, de Toeristenbelasting en de Roerende zaakbelasting. In de paragraaf Lokale heffingen wordt nader ingegaan op ons beleid en de ontwikkeling van de lokale heffingen.

Vennootschapsbelasting

Overheidsondernemingen zoals gemeenten, provincies en waterschappen zijn belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Dit houdt in dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden belastingplichtig zijn.

Onvoorzien

Voorgeschreven is dat gemeenten een bedrag voor onvoorzien opnemen in de begroting. In de financiële verordening is hiervoor een bedrag genoemd van € 100.000. Dit bedrag is bedoeld ter dekking van onverwachte incidentele uitgaven.

Treasury

Onder treasury verstaan we alle kosten en ontvangsten die samenhangen met het aangaan en verstrekken van geldleningen. Daarnaast worden ook de dividendopbrengsten van deelnemingen verantwoord binnen het taakveld Treasury.

Overige algemene middelen

De overige algemene middelen bestaan uit stelposten en taakstellingen. Stelposten worden geraamd voor zaken waar wel ruimte voor in de begroting moet worden opgenomen, maar die nog niet aan een programma zijn toe te wijzen. Een voorbeeld hiervan is loon- en prijsstijging; in de algemene uitkering ontvangen we hiervoor een vergoeding. Deze vergoeding wordt als last begroot en is daarmee dekking voor de stijgingen die zich in het jaar voordoen. In verband met verschillende doorgevoerde prijsstijgingen, hebben we de ruimte voor prijsontwikkeling in deze begroting reeds volledig ingezet.

Voorstellen voor bijvoorbeeld tariefsverhogingen van lokale lasten worden ook als stelpost opgenomen. Deze verhogingen worden functioneel geraamd, zodra besluitvorming van de raad heeft plaatsgevonden.

Toelichting op de afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste (structurele) afwijkingen ten opzichte van de begroting van het voorgaande jaar toegelicht. Een specificatie van de incidentele posten binnen dit programma vindt u terug in de financiële begroting.

Mutaties Begroting 2021 (bedragen x € 1.000)		V/N
Saldo Algemene dekkingsmiddelen begroting 2020	-115.560	
<i>Mutaties</i>		
- Salariskosten zijn in de BGR 2021 herverdeeld. In totaliteit blijven de salariskosten binnen het kader uit de Bouwstenennotitie.	162	V
- Vervallen incidentele ramingen 2020.	586	V
- In de begroting is gerekend met een omslagpercentage van 2,5%. In de begroting 2021 met 1,5%. Betreft doorbelasting van rentekosten, is in de begroting per saldo neutraal.	1.407	N
- De rentekosten van onze vaste geldleningen zijn aangepast aan de verplichting voor 2021.	199	V
- Het budget voor externen is ingezet voor het aantrekken van personele versterking bij het cluster WOZ.	75	V
- Op basis van de uitkomsten van de Septembercirculaire is de raming van de Algemene Uitkering geactualiseerd.	2.623	V
- In de begroting zijn een aantal stelposten opgenomen, met per salde een nadelig effect van € 733.000. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de toelichting op baten en lasten.	733	N
- In afwachting van besluiten van de raad is de verhoging van de lokale heffingen als stelpost meegenomen.	2.287	V
- Overige mutaties < € 40.000	29	V
Saldo Algemene dekkingsmiddelen begroting 2021	-119.381	

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

Met de paragraaf Lokale heffingen bieden wij de raad inzicht in de eigen inkomsten en de lastendruk die de lokale heffingen veroorzaken. Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen, heffingen en retributies. Het is één van de verplichte paragrafen voor de begroting en het jaarverslag op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording.

In deze paragraaf gaan wij in op:

- De geraamde inkomsten;
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- Een overzicht van de hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin bij de berekening van de tarieven die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden, evenals een duiding van de beleidsuitgangspunten inzake de kosten berekeningen;
- Een aanduiding van de lokale belastingdruk;
- Een beschrijving van het kwijscheldingsbeleid.

De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid. De wettelijke grondslag om gemeentelijke belastingen te heffen wordt gevonden in artikel 216 van de Gemeentewet. Dit artikel bepaalt dat de gemeenteraad kan besluiten tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van een gemeentelijke belasting door het vaststellen van een belastingverordening.

Ontwikkelingen en aanpassingen van de tarieven van de lokale heffingen worden beheerst door de volgende beleidskaders:

- Ontwikkelingen in wetgeving;
- Financiële positie van de gemeente.

In deze paragraaf wordt ingezoomd op de lokale lastendruk, ontwikkelingen in het belastingveld, de diverse belastingen en heffingen en ten slotte het gemeentelijke kwijscheldingsbeleid.

Voor de tarieven is voor 2021 in de begroting het volgende verwerkt:

- Voor alle belastingen, rechten en leges (met uitzondering van de Rijksleges) wordt een inflatiecorrectie toegepast van 1,5%. Uitgezonderd hierop zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing;
- Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt uitgegaan van een 100% kostendekkend tarief.

Inhoud paragraaf

- Ontwikkeling lokale belastingdruk voor de burger
- De verschillende heffingen
- Totaaloverzicht gemeentelijke heffingen
- Belastingen en beleid
- Retributies gemeentelijk bezit en beleid
- Retributies gemeentelijke diensten en beleid
- Overhead toerekening aan kostendekkende leges en nieuwe BBV
- Kwijscheldingsbeleid

Ontwikkelingen lokale lastendruk

De lokale lastendruk is de som van de onroerendezaakbelasting (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Bij de bepaling van de lokale lastendruk (tarieven) wordt voor de OZB uitgegaan van een eigenaar van een woning en voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing van een standaard (meer persoons) huishouden. Op het moment van schrijven wordt er hard gewerkt aan de herwaardering. Vooralsnog gaan we uit van een stijging van de WOZ-waarde met 6%. Omdat de herwaardering nog niet volledig is afgerond, kan het definitieve tarief in de vast te stellen verordening nog afwijken.

Belasting/Heffing	Het Hogeland			
		2020		2021
Gemiddelde WOZ-waarde woning	€	166.000,00	€	176.000,00
Tarief eigenaren woning		0,1714%		0,1923%
Aanslag Onroerende zaakbelasting	€	284,52	€	338,45
Aanslag Afvalstoffenheffing*	€	257,00	€	288,00
Aanslag Rioolheffing	€	258,96	€	230,00
Totaal gemeentelijke lastendruk	€	800,48	€	856,45

* voor de afvalstoffenheffing is gerekend met een gemiddeld tarief voor 2020

In onderstaand overzicht wordt op basis van de cijfers over 2020 een vergelijking van de lokale lastendruk per gezin gegeven van de gemeenten uit de regio (gegevens zijn gebaseerd op databestanden van het Coelo):

Gemeente	Woning		Gemiddelde WOZ-waarde			
			€ 166.000,00			
	OZB-eigendom		Afvalstoffen-			
	%	Bedrag	heffing *	Riool-heffing	Belasting druk	
Het Hogeland	0,1714	€ 285	€ 271	€ 259	€ 815	
Loppersum	0,1731	€ 287	€ 241	€ 346	€ 874	
Appingedam	0,2426	€ 403	€ 277	€ 236	€ 916	
Delfzijl	0,2065	€ 343	€ 268	€ 266	€ 877	
Midden groningen	0,2080	€ 345	€ 260	€ 190	€ 795	
Veendam	0,2261	€ 375	€ 279	€ 104	€ 758	
Stadskanaal	0,1925	€ 320	€ 232	€ 183	€ 735	
Oldambt	0,2316	€ 384	€ 222	€ 243	€ 849	

* waar de afvalstoffenheffing afhankelijk is van de hoeveelheid afval en het aantal ledigingen is een gemiddeld bedrag berekend.

Op basis van bovenstaand overzicht kunnen we de conclusie trekken dat de lastendruk in Het Hogeland gemiddeld is.

Voor niet-woningen ziet de lokale lastendruk er als volgt uit:

Belasting/Heffing	Het Hogeland			
		2020		2021
Gemiddelde WOZ-waarde NW	€	301.000,00	€	298.000,00
Tarief eigenaren Niet Woning		0,4369%		0,4725%
Tarief gebruikers Niet-Woning		0,3518%		0,3784%
Aanslag Onroerende zaakbelasting	€	2.373,99	€	2.535,68
Aanslag Afvalstoffenheffing*	€	257,00	€	288,00
Aanslag Rioolheffing	€	258,96	€	230,00
Totaal gemeentelijke lastendruk	€	2.889,95	€	3.053,68

* voor de afvalstoffenheffing is gerekend met een gemiddeld tarief voor 2020

Verschillende heffingen, belastingen en retributies

De lokale heffingen zijn te verdelen in belastingen en retributies/bestemmingsheffingen. Kort gezegd komt het verschil erop neer dat belastingen worden geheven zonder dat daar een aanwijsbare tegenprestatie van de overheid tegenover staat. De gemeente maakt hiervoor geen directe kosten. Bij bestemmingsheffingen, retributies, is dit wel het geval: de burger betaalt een vergoeding voor de dienst die de gemeente aan hem verleent.

De Gemeentewet maakt onderscheid naar retributies en diensten die zij verleent voor aan de ene kant het gebruik van gemeentebezittingen en werken en inrichtingen die de gemeente beheert, en aan de andere kant de door gemeenten verleende diensten.

Voor de bestemmingsheffingen, retributies geldt een maximale dekkingsgraad van 100% van de kosten. Binnen de gemeente Het Hogeland worden de volgende belastingen en bestemmingsheffingen/retributies geheven:

Belastingen

- Onroerendezaakbelasting
- Roerende zaakbelasting
- Forensenbelasting
- Toeristenbelasting

Retributies, bestemmingsheffingen gebruik van gemeentebezittingen, werken en inrichtingen

- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing

Retributies, bestemmingsheffingen voor de verlening van diensten

- Leges burgerzaken
- Leges omgevingsvergunningen
- Leges dienstverlening Europese richtlijn
- Marktgelden
- Lijkbezorgingsrechten/begraafrechten

Totaaloverzicht van de gemeentelijke heffingen

De totale opbrengst aan belastingen en retributies in de gemeente Het Hogeland laat zich als volgt specificeren:

Belastingsoort	Begroting		Begroting	
	2020		2021	
Onroerende zaakbelasting	€	22.468.210	€	24.415.031
Forsenbelasting	€	215.329	€	220.317
Roerende zaakbelasting	€	5.192	€	5.317
Toeristenbelasting	€	358.070	€	366.529
Afvalstoffenheffing	€	5.791.044	€	5.931.920
Rioolheffing	€	5.934.988	€	5.223.453
Lijkbezorgingsrechten	€	710.228	€	726.224
Secretarieleges	€	662.795	€	691.210
Bouwleges	€	1.339.797	€	1.376.560
Marktgelden	€	25.578	€	26.192

Belastingen en beleid

Belasting: Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Grondslag: Art 220 Gemeentewet

Doel: De OZB is een belangrijke bron van de algemene middelen waar de gemeente een vrije bestemming aan kan geven. Dat betekent dat de inkomsten geen vooraf bepaald bestemmingsdoel hebben. De opbrengst van de OZB draagt bij aan het voorzieningenniveau van de gemeente.

De onroerendezaakbelastingen (OZB) worden geheven op onroerende zaken van eigenaren van woningen en niet-woningen en van de gebruikers van niet-woningen. De grondslag voor de OZB is de WOZ-waarde zoals wordt vastgesteld volgens de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ). De Wet WOZ gaat daarbij uit van de waarde in het economische verkeer. Die WOZ-waarde komt overeen met de prijs die door kopers voor de woningen is betaald (de 'vrije verkoopwaarde'). De WOZ-waarden van niet woningen wordt mede bepaald door huurcijfers in combinatie met landelijke taxatiewijzers.

OZB en tarief in 2021

Op de opbrengsten van de OZB voor woningen en niet woningen wordt een inflatiecorrectie toegepast van 1,5% in 2021. Eén van de bouwstenen uit de Bouwstenennotitie is een extra verhoging van de OZB van 7,5%. Daarnaast zien we dat de areaaluitbreiding achter blijft bij de raming, conform de gebruikelijke systematiek van het berekenen van het tarief wordt dit meegenomen in de berekening van het tarief voor 2021. De OZB-opbrengsten stijgen met ruim € 2,4 miljoen. Onderstaand worden de OZB-tarieven weergegeven. De tarieven voor 2021 zijn nog onder voorbehoud, omdat ten tijde van het opstellen van deze paragraaf de hertaxatie nog niet volledig is afgerond.

OZB Tarief	2020	2021
Soort		
Eig. Woning	0,1714%	0,1923%
Eig. Niet Woning	0,4369%	0,4725%
Gebr. Niet Woning	0,3518%	0,3784%

*** de tarieven voor 2021 zijn onder voorbehoud. Wanneer de definitieve waardeontwikkeling bekend is zullen de tarieven opnieuw berekend worden.*

WOZ-waardeontwikkeling en tariefontwikkeling

Het definitieve OZB-tarief wordt bepaald op basis van de meest actuele WOZ-waarden aan het einde van het jaar. Indien deze waarden gaan afwijken kan dit gevolgen hebben op de wijziging van het OZB-tarief. Bij deze WOZ-waarden worden de ontwikkelingen van de grote objecten niet betrokken. Het tarief wordt bepaald op basis van de verwachte opbrengst (inclusief inflatiecorrectie en exclusief areaaluitbreiding) en de nieuwe waarden naar prijspeil 1 januari 2020 (waarde peildatum). Hiermee wordt met de waardeontwikkeling rekening gehouden in de bepaling van het definitieve tarief.

In de Bouwstenennotitie stelden wij een verhoging van de OZB opbrengsten voor van 7,5%. Op de OZB percentages in deze begroting zijn daarnaast nog een aantal correcties toegepast. Dit zijn:

- Inflatiecorrectie van 1,5%;
- Dekking uren afvalstoffenheffing 1%;
- Achterblijvende areaaluitbreiding.

Van de drie bovenstaande correcties lichten we de dekking uren afvalstoffenheffing en de achterblijvende areaaluitbreiding kort toe.

Dekking uren afvalstoffenheffing

De tarieven voor de afvalstoffenheffing waren in 2019 en 2020 nog niet geharmoniseerd. Deze tarieven waren dus nog gebaseerd op de kostenstructuur uit de voormalige gemeenten. Voor 2020 hebben wij voorstellen gedaan voor geharmoniseerde tarieven. Onderdeel van deze harmonisatie was ook een nieuwe beoordeling van de toegerekende ambtelijke uren. Als gevolg van deze lagere toerekening, drukt er ca. € 200.000 extra op onze gemeentelijke begroting. Ter compensatie stellen wij voor het OZB tarief met 1% extra te verhogen.

Achterblijvende Areaaluitbreiding

Bij de vaststelling van de OZB tarieven voor 2019 hebben we ons gebaseerd op de OZB opbrengstenramingen in de vier voormalige gemeenten. In deze begrotingen waren ook behoorlijke opbrengsten opgenomen in verband met verwachte areaaluitbreiding. In de realisatie blijkt deze geraamde areaaluitbreiding lang niet gehaald te zijn. Dit geeft met name een probleem bij de OZB opbrengsten woningen.

Wij hebben reeds melding gemaakt van achterblijvende areaaluitbreiding bij zowel woningen als niet woningen in de jaarstukken over 2019. Wij verwachten deze areaaluitbreiding ook in 2020 niet in de

geraamde mate te realiseren. Wel zien wij een behoorlijke stijging van de totale WOZ waarde van de woningen in onze gemeente. Wij stellen voor om de hogere WOZ waarden in te zetten voor de realisatie van de geraamde opbrengsten.

Omgaan met opbrengsten OZB van grote objecten

Onze gemeente kent een aantal grote objecten, die een groot aandeel hebben in de geraamde OZB inkomsten. Daarbij kan met name gedacht worden aan de bedrijven in de Eemshaven. De opbrengsten van deze grote objecten proberen we zo reëel mogelijk te ramen. We erkennen de nodige risico's rond de raming van de waardes van grote objecten. De energiemarkt laat een licht herstel zien en de centrales hebben de eerste stappen gezet op weg naar de energietransitie. Het is nog niet duidelijk of deze ontwikkelingen een "positieve" uitwerking hebben op de WOZ-waarden van energiecentrales.

De compensatieregeling voor eigenaren en gebruikers van niet-woning

Wij hebben in maart 2019 de "Uitvoeringsregeling compensatie onroerendezaakbelasting niet-woningen" vastgesteld. De reden voor de invoering van deze regeling is dat de tarieven voor OZB niet-woningen naar het niveau "Eemsmond" zijn gebracht. Hierdoor gaan vooral de eigenaren en/of gebruikers van niet-woningen in de voormalige gemeenten Bedum, Winsum en De Marne meer OZB betalen.

Door middel van de compensatieregeling worden eigenaren en/of gebruikers van niet-woningen enigszins tegemoetgekomen in de hogere aanslag OZB. De regeling geldt voor een periode van 3 jaar (2019: 75%; 2020: 50%). In hoofdlijnen ziet de uitvoeringsregeling er als volgt uit. Iedere eigenaar en/of gebruiker van een niet-woning in onze gemeente kreeg 75% OZB gecompenseerd in 2019, als het totaal van de aanslagregels OZB van de niet-woning meer is dan € 250 en kleiner dan of gelijk is aan € 1.500. Het jaar waarmee werd vergeleken is het jaar 2018. 2021 is het laatste jaar dat de compensatie nog geldt. Voor 2021 is het percentage 25%.

Omgaan met WOZ-waarderingen in relatie tot aardbevingsproblematiek

Schaderegeling

Sinds 2015 is afgesproken om een schaderegeling in het leven te roepen. Deze wordt ook in omliggende gemeenten toegepast. In deze regeling wordt erkende aardbevingsschade die nog niet is hersteld, éénmalig in mindering gebracht op de WOZ-waarde. Deze regeling wordt breed gewaardeerd en voorkomt een deel van de bezwaarschriften.

Schaderegeling in 2020

Sinds 2017 hebben wij het accent gelegd om in het voortraject al eventuele schade mee te nemen bij de waardebeoordeling. Dus de beschikte WOZ-waarde is de WOZ-waarde inclusief eventuele aardbevingsschade. In 2020 zijn er in totaal 382 schademeldingen binnengekomen.

Regeling waardevermeerdering

Huiseigenaren in het Groningse aardbevingsgebied kunnen vanaf 1 november 2020 voor de waardedaling van hun woning vanwege aardbevingen een vergoeding aanvragen bij het instituut mijnbouwschade Groningen (IMG). De hoogte van deze compensatie is per gemeente vastgesteld, maar kan per postcode wel verschillen. Dat staat in een brief die minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Minister Wiebes volgt daarmee de conclusies van een adviescommissie die de afgelopen maanden verschillende berekeningsmethoden voor de vergoeding van waardedaling heeft onderzocht.

Als uitgangspunt geldt de WOZ-waarde per peildatum 1 januari 2019. Dit betekent dat de WOZ-waarde voor belastingjaar 2020 geldt als input voor de compensatie.

Tegen de belastingaanslag voor 2020 zijn veel bezwaren binnengekomen tegen een te lage WOZ-waarde. In totaal zijn er in de informele fase (dus voor bezwaartermijn) 137 verzoeken geweest. In de formele fase zijn er 312 verzoeken geweest. Bij een verhoging van de WOZ-waarde krijgt de belastingplichtige een nieuwe aanslag voor de OZB.

De WOZ-waarden sinds 1 oktober 2016 openbaar

De WOZ-waarden van woningen zijn vanaf 1 oktober 2016 een openbaar gegeven. Vanaf dat moment kunnen de inwoners van de gemeente Het Hogeland de WOZ-waarde van hun woning vergelijken met die van andere woningen zonder tussenkomst van de gemeente. Iedereen kan eenvoudig en

laagdrempelig de WOZ-waarde opvragen bij één centraal punt, het online WOZ-waardeloket, door de woning waarvan men de waarde wil weten aan te klikken op een plattegrond of een adres op te geven.

Belasting:	Forensenbelasting
Grondslag:	Artikel 223 Gemeentewet
Doel:	De forensenbelasting is een belasting op tweede woningen voor mensen die niet in de gemeente Het Hogeland staan ingeschreven en meer dan 90 dagen per jaar in Het Hogeland een gemeubileerde woning voor zich beschikbaar houden. Rechtvaardiging voor deze belasting is dat gemeenten kosten maken voor niet-inwoners die verblijf houden en die door hun verblijf hier gebruikmaken van de gemeentelijke voorzieningen.

Het bedrag van de aanslag forensenbelasting is een vast tarief. De opbrengst van de forensenbelasting is bestemd voor de algemene middelen. Het aantal woningen dat als tweede woning wordt gebruikt wisselt jaarlijks. Het wel of niet kunnen opleggen van een aanslag is immers mede afhankelijk van of bewoners zich in de Basis Registratie Personen hebben laten inschrijven. Daarom fluctueren ook de jaarlijkse opbrengsten.

Het tarief bedraagt voor 2021 € 964,25.

Belasting:	Toeristenbelasting
Grondslag:	Toeristenbelasting: artikel 224 Gemeentewet
Doel:	Het gaat om een heffing voor het houden van verblijf binnen de gemeente door personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven, maar wel gebruik maken van de voorzieningen binnen de gemeente Het Hogeland.

Sinds 2020 geldt voor de hele gemeente Het Hogeland toeristenbelasting.

Wij hanteren een gedifferentieerd tarief. De toeristenbelasting wordt geheven naar een tarief per persoon per overnachting. De tarieven zijn € 1,00 voor een overnachting op een camping en € 1,50 voor een overnachting in andere gelegenheden (hotels, pensions, B&B, etc.).

Tarief voor 5 jaar vaststellen

Het is gebruikelijk om jaarlijks de inflatie toe te passen op de belastingen. De toepassing is niet voor de toeristenbelasting. Inflatie berekenen houdt voor de ondernemers in dat zij jaarlijks kosten moeten maken om hun informatiemateriaal hierop aan te passen. Denk aan de website, maar ook folders en informatiepakketten. Daarnaast ontstaan door het doorberekenen van inflatie niet te hanteren bedragen (2% van €1,50 zou betekenen €1,53). Voorgesteld wordt om 1 keer per 5 jaar de inflatie door te berekenen in het tarief zodat de ondernemers 1 keer in de 5 jaar hun informatie hoeven aan te passen.

Retributies gemeentelijk bezit en beleid

De gemeente Het Hogeland kent 2 soorten heffingen (afvalstoffenheffing en de rioolheffing) in verband met gebruik van gemeentelijke bezittingen, werken en inrichtingen.

Belasting:	Afvalstoffenheffing
Grondslag:	Afvalstoffenheffing: artikel 15.33 Wet milieubeheer
Doel:	Met de opbrengst van de heffing worden de lasten van de inzameling en verwerking van het (grof)huishoudelijk afval dat door de gemeente wordt ingezameld gedekt.

Er zijn twee reinigingsheffingen: afvalstoffenheffing wordt geheven voor het inzamelen van huishoudelijk afval bij woningen; reinigingsrechten worden geheven voor het inzamelen van bedrijfsafval.

	Opbrengst	Kosten	Overhead	Kosten overhead	incl. %
Verordening afvalstoffenheffing	5.931.920	5.730.193	201.727	5.791.044	100%

Per 2021 wordt afval op een nieuwe manier ingezameld. Vorig jaar werd het huisvuil nog ingezameld volgens de systemen uit de vier voormalige gemeenten. De tarieven zijn nu gelijkgetrokken.

Vanuit het coalitieakkoord zijn de volgende uitgangspunten voor het nieuwe afvalbeleid van toepassing:

1. Eén systeem voor de afvalinzameling en verrekening;
2. Het creëren van bewustwording bij burgers en ondernemers;
3. Het terugdringen van het aantal kilo's restafval per huishouden;
4. Optimale balans tussen afvalscheiding en kostenbeheersing

Inwoners betrokken

Vorig jaar konden Hogelandsters hun mening geven over hoe het nieuwe afvalbeleid eruit moest komen te zien. Ze konden kiezen uit vier varianten. Een flinke meerderheid, 72 procent, koos voor de variant waarbij de grijze en groene container eens per twee weken geleegd worden. Ze gaven verder aan dat de groene container in de zomerperiode wekelijks geleegd zou moeten worden.

Minder afval

Wij willen bijdragen aan het landelijke doel om te komen tot minder afval, en meer hergebruik. Dit is vastgelegd in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). LAP3, het derde Landelijk Afvalbeheerplan, heeft een looptijd van 2017 tot en met 2029. Overheden zijn wettelijk verplicht om bij al hun besluiten die het afvalbeheer raken, rekening te houden met het LAP. In LAP3 is de verwachting vastgelegd dat de hoeveelheid restafval zal afnemen tot gemiddeld 30 kg/inwoner in 2025.

Een ruime meerderheid van de Hogelandsters is voor een 'diftar-systeem': betalen voor de hoeveelheid aangeboden huisvuil.

Voor- en nascheiding

Dit betekent dat plastic, metaal en drankkartons door de inzamelaar achteraf van het huisvuil worden gescheiden, net zoals dat nu het geval is. Dat gebeurt vanaf 2021 ook met luiers. Gft, oud papier, textiel en glas blijven de inwoners zelf scheiden omdat deze stromen niet achteraf gescheiden kunnen worden.

Veranderingen

Per 1 januari 2021 gaan inwoners van Het Hogeland betalen voor het aantal keren dat de grijze container wordt geleegd. Dat gebeurt met een frequentie van één keer in de twee weken. Die frequentie geldt ook voor de groene container. Maar in de zomerperiode kan de groene container wekelijks worden aangeboden. Hogelandsters krijgen nieuwe huisvuilcontainers. Ze kunnen na 1 januari vier keer per jaar gratis bij de milieustraten terecht voor het inleveren van grofvuil en tuinafval. Klein chemisch afval kunnen ze vanaf dan alleen bij de milieustraten kwijt.

Belasting:	Rioolheffing
Grondslag:	Artikel 228a Gemeentewet
Doel:	Met de opbrengst van de rioolheffing worden de lasten van de gemeentelijke riolering gedekt, evenals de lasten die voortvloeien uit de gemeentelijke watertaken.

Rioolheffing wordt geheven voor de dekking van de kosten van de instandhouding van de gemeentelijke riolering.

De rioolheffing wordt jaarlijks geheven van de eigenaar van een pand die (in) direct aangesloten is op het gemeentelijke rioolstelsel. De hoogte van de aanslag is een vast bedrag per aansluiting. Ben je alleen eigenaar van een pand en (in)direct aangesloten op het gemeentelijk rioleringsstelsel betaal je een vast bedrag.

Vanuit het coalitieakkoord is aangegeven dat er wordt gewerkt aan een nieuw afvalwaterbeleidsplan en wordt er gestreefd naar een optimale samenwerking binnen de waterketen. Voor 2021 is een nieuw afvalwaterbeleidsplan vastgesteld.

Ook bij de rioolheffing geldt als uitgangspunt dat de tarieven volledig kostendekkend moeten zijn.

	Opbrengst	Kosten	Overhead	Kosten overhead	incl. %
Verordening rioolheffing	5.223.453	4.817.462	405.991	5.223.453	100%

Voor de begroting 2021 komen wij tot het volgende de tarieven voor de rioolheffing eigendom:

- Per perceel € 230,--
- Per garagebox € 76,67

Retributies voor gemeentelijke diensten

Retributies aangeduid als Leges (rechten die hun grondslag vinden in artikel 229 van de Gemeentewet) worden geheven voor door de gemeente verstrekte diensten. Deze diensten staan beschreven in de tarieventabel die bij de verordening hoort. Diensten kunnen verschillend van aard zijn, zoals een aanvraag voor een (bouw-)beschikking c.q. vergunning of het verstrekken van afschriften en documenten (paspoorten en rijbewijzen). Er zijn veel verschillende tarieven. Daarom zijn deze tarieven niet in deze paragraaf opgenomen.

Voor steeds meer tarieven gelden tarieven die wettelijk zijn vastgelegd of waarvoor in de wet maximale tarieven zijn bepaald die door de gemeente geheven mogen worden. Het aantal tarieven waarop wettelijke maximumtarieven van toepassing zijn, zal in de komende jaren nog verder toenemen. In veel situaties zijn de kosten van het product hoger dan het tarief dat de gemeente mag heffen. Dit beperkt het aantal tarieven dat nog volledig kostendekkend kan zijn.

Vanaf 2 juni 2020 kan een paspoort, identiteitskaart, rijbewijs of gehandicaptenparkeerkaart worden bezorgd. Dat kost € 5,00 extra. Een spoedaanvraag kan niet worden bezorgd.

Bij de legestarieven geldt als uitgangspunt volledige dekking van de kosten. Door de Rijksoverheid wordt al meerdere jaren aangedrongen op meer transparantie van de legestarieven. Omdat wij dit standpunt onderschrijven, wordt op dit moment bekeken op welke wijze dit in de gemeente Het Hogeland nog beter mogelijk is. Op deze wijze wordt beoogd meer duidelijkheid en acceptatie van de tarieven te bewerkstelligen.

De nieuwe verslaggevingseisen schrijven voor dat de kosten, opbrengsten en dekkingsgraad, kostendekkend, van de bestemmingsheffingen worden weergegeven.

Belasting:	Lijkbezorgingsrechten
Grondslag:	Artikel 229 Gemeentewet
Doel:	Met de opbrengst worden de exploitatielasten van de begraafplaatsen gedekt.

Uw raad heeft op 15 april 2020 ingestemd met de inhoud van de nota "*Begraafbeleid 2020 gemeente Het Hogeland*". In deze nota is onder andere het beleid voor de diverse tarieven 2020, die gehanteerd worden voor het begraven opgenomen. Door de vier voormalige gemeenten waren in november 2018 nagenoeg gelijklopende verordeningen lijkbezorgingsrechten 2019 vastgesteld. Alleen de bijbehorende tarieventabellen verschilden, omdat deze nog toegesneden waren op het eigen grondgebied van de vier gemeenten. De geharmoniseerde Verordening Lijkbezorgingsrechten 2020 is op 17 juni vastgesteld.

Leges

Diensten kunnen verschillend van aard zijn, zoals een aanvraag voor een (bouw-)beschikking c.q. vergunning of het verstrekken van afschriften en documenten (paspoorten en rijbewijzen). Er zijn veel verschillende tarieven daarom worden deze tarieven niet in deze paragraaf opgenomen.

Overhead toerekening aan kostendekkende leges en nieuwe BBV

Voor de lokale heffingen kan de gemeenten de integrale kosten via de heffingen in rekening brengen. Dat zijn de directe kosten vermeerderd met een redelijke opslag voor de overhead. Voor het bepalen van een redelijke overhead werd onder het oude BBV aangesloten bij de manier waarop in de begroting

de overhead werd toegerekend. Middels een kostenverdeelstaat werden alle overheadkosten als 'een bedrag' toegerekend aan de producten. Zo konden deze één op één overgenomen worden in de berekening van de kostendekkendheid.

Door de wijziging in de voorschriften kan dat niet meer. De diverse kosten (die voorheen onder de verzamelnaam 'apparatuurkosten' vielen) zijn meer direct toegerekend aan de producten (en dus de programma's). Het restant is afzonderlijk verantwoord onder het hoofdstuk Overhead.

Hierdoor is het nodig om afspraken te maken over de toerekening van deze overhead om zo de kostendekkendheid van de heffingen te bepalen. Deze werkwijze is ook vastgelegd in de financiële verordening.

Bovenstaande houdt in dat voor de bepaling van de kostendekkendheid van de heffingen de overhead alleen buiten de begroting om aan de tarieven kan worden toegerekend. De gemeente is vrij in de wijze waarop overhead aan heffingen wordt doorberekend. In de begroting 2021 is weer uitgegaan van het toerekenen van overhead aan de heffingen op basis van de omvang van de loonkosten. Dit is een transparante en eenvoudige methode om overhead toe te rekenen.

Het opslagpercentage wordt dan als volgt berekend:

$$\text{Totale overhead} / \text{totale loonkosten} = \text{opslagpercentage}$$

Op basis van de begroting van de gemeente Het Hogeland is de opslag voor 2021 berekend op 72,70%.

Lasten overhead (€)	Loonkosten (€)	Opslag %
€ 26.982.068	€ 37.116.403	72,70%

Voordeel van deze systematiek is de eenvoud. Omdat alle loonkosten met een vast percentage worden verhoogd, kan het bedrag dat in de heffing wordt betrokken met een vast percentage van 72,97% worden verhoogd.

Kwijtschelding

Er wordt een kwijtscheldingsbeleid gehanteerd voor bewoners met een laag inkomen die bovendien geen vermogen hebben. De kwijtscheldingsregeling is gebonden aan landelijke normen. Op basis van de betalingscapaciteit van inwoners (de betalingscapaciteit wordt bepaald aan de hand van onder andere het vermogen en het inkomen) wordt berekend of bewoners in aanmerking komen voor de kwijtscheldingsregeling. Op basis van de (technische) berekening wordt wel of geen kwijtschelding verleend.

Wij maken gebruik van een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets via het Inlichtingenbureau. Dit instituut functioneert onder de paraplu van de VNG. Het instituut heeft toegang tot gegevens van de Rijksbelastingdienst, de Rijks Dienst Wegverkeer, uitkeringsinstanties etc. Dit betekent dat iemand die recht heeft op kwijtschelding dat mogelijk ook heeft in een volgend belastingjaar. Niet ieder jaar hoeft dan opnieuw een aanvraagformulier te worden ingevuld.

Natuurlijk kan er als er geen geautomatiseerd kwijtscheldingsverzoek is verleend altijd een kwijtscheldingsverzoek worden ingediend. In 2020 hebben 650 belastingplichtigen een geautomatiseerde kwijtschelding ontvangen. Daarnaast zijn er 820 verzoeken om kwijtschelding ingediend. De verwachting is dat dit aantal ook in 2021 wordt gehaald. Vanaf 2021 zal het Noordelijk Belasting Kantoor de kwijtscheldingsverzoeken gaan toetsen. De burger hoeft dus maar één formulier in te vullen dat geldt voor twee instanties.

Weerstandsvermogen & Risicomanagement

Beleid risicomanagement en weerstandsvermogen

Het te voeren beleid staat vastgesteld in de 'Nota Risicomanagement gemeente Het Hogeland'. Momenteel is een werkgroep doende het beleid te implementeren in de organisatie.

Het bepalen van het weerstandsvermogen is een onderdeel van risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie. In de 'Nota Risicomanagement' zijn diverse beleidskaders opgenomen ten aanzien van risicomanagement. Het beleidskader omtrent het weerstandsvermogen behelst onder meer hoe om te gaan met reserves en voorzieningen die relevant zijn voor de bepaling van het beschikbare weerstandsvermogen en de werkwijze rondom het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen.

Toelichting weerstandsvermogen

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (kortweg BBV) is het weerstandsvermogen gedefinieerd als "de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie".

In het vervolg van deze paragraaf zijn deze beide elementen aangeduid als a. Beschikbare weerstandscapaciteit en b. Benodigde weerstandscapaciteit. Beide elementen zijn onderstaand uitgewerkt voor de gemeente Het Hogeland.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald op basis van een inschatting van de risico's die de gemeente Het Hogeland loopt. Startpunt voor de inschatting van de risico's voor de begroting is de meest recente overzicht van risico's namelijk die opgenomen in de jaarstukken 2019. De hierin opgenomen risico's zijn geactualiseerd en aangevuld met een aantal nieuwe risico's.

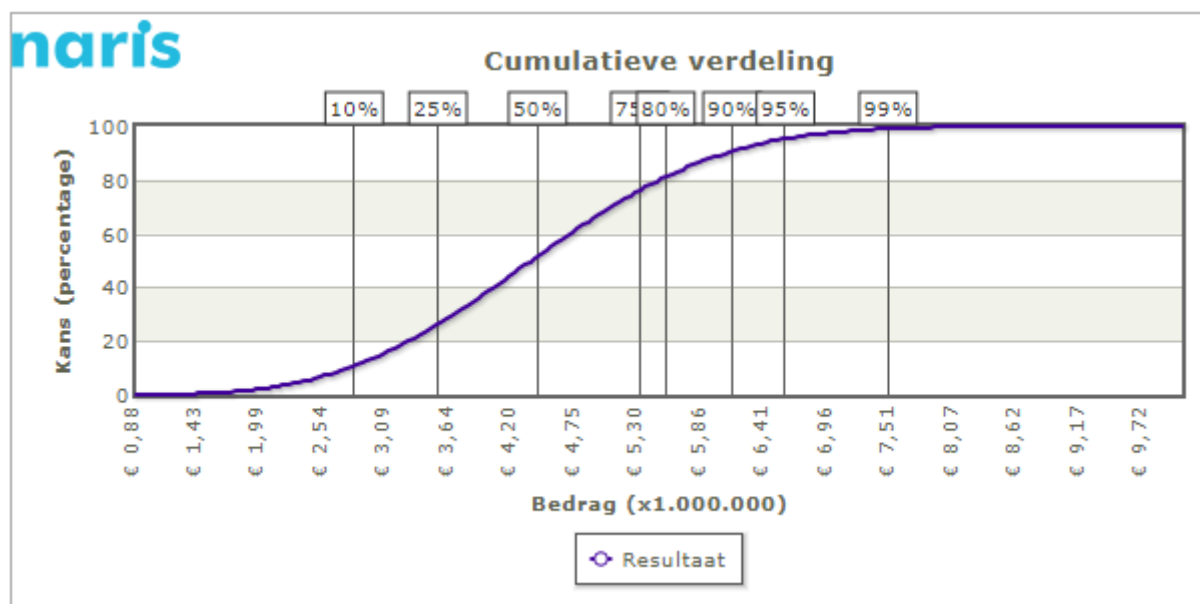
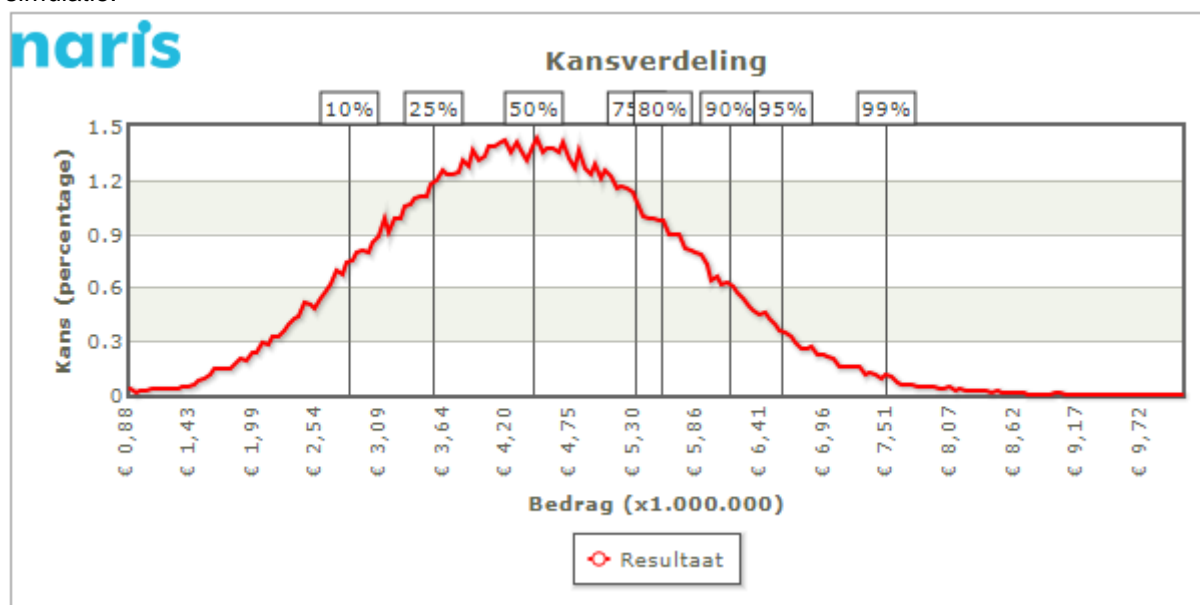
In eerste instantie zijn de risico's geïdentificeerd en geclassificeerd. De risico's zijn onderverdeeld naar risico's die (vooralsnog) niet relevant zijn voor het weerstandsvermogen en risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen. De risico's die wel relevant zijn voor het weerstandsvermogen, zijn beoordeeld op het financiële effect (impact) en de kans dat ze zich daadwerkelijke voordoen. De vertaling van de inschatting van risico's naar de benodigde weerstandscapaciteit vindt plaats met gebruikmaking van de Monte Carlo simulatie. Middels deze simulatie worden 100.000 trekkingen gedaan; dit betekent dat het complete risicoprofiel 100.000 keer wordt doorgerekend. Deze methodiek is een algemeen geaccepteerde wijze om te rekenen met onzekerheden. Op basis van alle onderliggende risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit voor de gemeente Het Hogeland.

Onderstaande tabel bevat de resultaten van deze statistische analyse voor wat betreft overschrijdingskansen. Daarbij is de overschrijdingskans + zekerheidspercentage altijd 100% (75% zekerheid dat het bijbehorende bedrag voldoende is om de risico's op te vangen, betekent automatisch een kans van 25% dat dit bedrag niet voldoende is). Onderstaande tabel geeft de relatie tussen betrouwbaarheid en aan te houden weerstandscapaciteit aan. Een weerstandscapaciteit van € 6,1 miljoen geeft bijvoorbeeld een betrouwbaarheid van 90%.

Tabel 1: Weerstandscapaciteit versus overschrijdingskansen

Zekerheidspercentage	Overschrijdingskans	Bedrag in € mln.
10%	90%	2,73
25%	75%	3,48
50%	50%	4,35
75%	25%	5,25
80%	20%	5,47
90%	10%	6,10
95%	5%	6,52
99%	1%	7,42

Onderstaande twee figuren geven een grafische weergave van de uitkomsten van de Monte Carlo simulatie.

Bij het beoordelen van het benodigd weerstandsvermogen van de gemeente Het Hogeland gaan we uit van een zekerheidspercentage van 90%, ofwel een overschrijdingskans van 10%. Dit percentage is bij Nederlandse decentrale overheden een algemeen geaccepteerd uitgangspunt en wordt daarmee gezien als resulterend in een verantwoord bedrag ter dekking van risico's. Bij hogere percentages zekerheid zou ook de benodigde weerstandscapaciteit onevenredig snel toenemen. Dit betekent dat bij de beoordeling van het weerstandsvermogen als uitgangspunt geldt dat een bedrag van € 6,1 miljoen benodigd is om risico's op te kunnen vangen.

Naast deze statistieken op geaggregeerd niveau geeft de Monte Carlo simulatie ook inzicht in de gemiddelde invloed die individuele risico's hebben op de totale schattingen van de schadelast. In onderstaande tabel zijn op basis van deze invloed de tien grootste financiële risico's van de gemeente Het Hogeland weergegeven, met daarbij de onderliggende inschatting van de kans op optreden en de maximale financiële impact.

Tabel 2: Relatieve impact individuele risico's

Risicogebeurtenis	Kans op optreden	Maximaal financieel gevolg	Invloed
(Hogere) tekorten grondexploitaties		€ 834.828	19,05%
Niet realiseren taakstelling jeugdzorg	50%	€ 1.750.000	15,78%
Verplichting tot het uitvoeren van projecten in het kader van het IBP (interbestuurlijk programma) die meer kosten dan het bedrag dat we daarvoor van het Rijk hebben ontvangen of waarvoor de door het Rijk ontvangen bedragen niet gereserveerd zijn.	70%	€ 1.000.000	11,95%
OZB opbrengsten grote objecten Eemshaven wijken af van raming	50%	€ 1.500.000	11,43%
Niet realiseren van de taakstelling op het terugdringen van de personeelskosten	75%	€ 750.000	10,71%
Tegenvallers bij onderhoud van kapitaalgoederen welke niet binnen de daarvoor beschikbare reserves op te vangen zijn	40%	€ 1.500.000	6,86%
Extra rijksvergoeding jeugd wordt niet structureel uitgekeerd	50%	€ 1.025.000	5,82%
Negatief effect wijziging verdeelmaat-staven die de basis vormen voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds, die niet direct in de begroting kan worden opgevangen.	50%	€ 1.000.000	5,73%
Cyberrisico's (ransomware, DDOS aanval, misbruik machine-identiteiten)	20%	€1.300.000	3,40%
Rijksfinanciering 'voormalig' WSW en de middelen voor de nieuwe doelgroep (Wajong en begeleiding) sluit niet meer aan op transitie werkplein Ability naar leer/werkbedrijf.	50%	€ 300.000	1,71%

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is in het BBV gedefinieerd als:

“... de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken”

Daarnaast is in de circulaire die in 2003 bij de invoering van het BBV als toelichting hierop verschenen is, de volgende passage opgenomen over de beschikbare weerstandscapaciteit:

“De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie of gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden zoals bijvoorbeeld de algemene reserve, maar ook de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves. Stille reserves zijn de meerwaarde van activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd doch direct verkoopbaar zijn indien men dat zou willen.”

De hier genoemde voorbeelden van elementen waaruit de beschikbare weerstandscapaciteit kan bestaan komen onderstaand achtereenvolgens kort aan de orde met daarbij een argumentatie voor het al dan niet meenemen ervan in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Algemene reserve

Het aanhouden van een algemene reserve kan verschillende doelen dienen. Eén daarvan is altijd ook het opvangen van financiële effecten van onvoorziene gebeurtenissen (risico's). De algemene reserve vormt daarmee een vanzelfsprekend onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit, de ruimte die nog aanwezig is tussen de huidige opbrengst en de maximaal toegestane belastingopbrengst is in veel gemeenten onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Het is hierbij echter de vraag of dit realistisch is, of in geval van een grote financiële tegenvaller inderdaad bijvoorbeeld de OZB wordt verhoogd om deze tegenvaller te dekken. Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt de artikel 12-norm gebruikt. Dit is de

norm die gehanteerd wordt bij het aanvragen van artikel 12 steun. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat er binnen de gemeente nog ruimte is om de belastingtarieven te verhogen. Bij de gemeente Het Hogeland is het berekende gemiddelde OZB-tarief hoger dan het percentage voor toelating tot artikel 12 en de tarieven van de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en rioolrechten zijn 100% kostendekkend, waardoor er momenteel geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

Stille reserves

Het meetellen van stille reserves in de beschikbare weerstandscapaciteit is pas gerechtvaardigd als verkoop daadwerkelijk aan de orde is. Tot die tijd is uitgangspunt dat de onderliggende activa noodzakelijk zijn voor de uitvoering van gemeentelijke taken, vervreemding dus niet aan de orde is en een eventuele theoretische overwaarde dus niet te verzilveren is.

Naast deze drie elementen zijn bestemmingsreserves (ten onrechte) een veel genoemd onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Bestemmingsreserves dienen een specifiek doel en zijn niet eenvoudig aan te wenden voor het opvangen van risico's. Daarnaast draait weerstandsvermogen om het waarborgen van continuïteit van beleid, we willen niet dat iedere tegenvaller leidt tot een bezuiniging op vastgesteld beleid. Door een bestemmingsreserve in te zetten ter dekking van de schade van opgetreden risico's zou dit wel het geval zijn.

Op basis van bovenstaande keuzes is de beschikbare weerstandscapaciteit bij het opstellen van deze begroting als volgt:

Onderdeel	Bedrag
Algemene reserve	€ 6.204.975
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 0
TOTAAL	€ 6.204.975

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is gedefinieerd als de beschikbare weerstandscapaciteit (het totaal van niet in verplichtingen vastgelegde middelen) in relatie tot de risico's waarvoor geen maatregelen kunnen worden getroffen of waarvoor nog een resterend financieel risico blijft bestaan, na de genomen beheersmaatregelen (de benodigde weerstandscapaciteit). De omvang van het weerstandsvermogen moet in verhouding staan tot de risico's die de gemeente Het Hogeland loopt.

De confrontatie tussen de aanwezige financiële buffer en de financiële gevolgen van risico's is uit te drukken in de vorm van een ratio:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{ratio weerstandsvermogen}$$

Op basis van de gegevens voor de gemeente Het Hogeland met betrekking tot benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit leidt dit tot onderstaande berekening van de ratio weerstandsvermogen:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{6,2 \text{ mln.}}{6,1 \text{ mln.}} = 1,02$$

De berekende ratio is een indicator voor het weerstandsvermogen van de gemeente. Als de berekende ratio 1 of meer is, dan kunnen volgens de gehanteerde methodiek de incidentele gevolgen van risico's worden opgevangen.

In onderstaande tabel zijn de ratio's nader toegelicht.

Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
Groter dan 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen 0,8 en 1,0	Matig
Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Financiële kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat in deze paragraaf vijf financiële kengetallen opgenomen dienen te worden. Deze kengetallen geven op een eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de gemeente.

	Financiële kengetallen			
	2021	2022	2023	2024
Netto schuldquote	78%	79%	73%	66%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	70%	71%	66%	59%
Solvabiliteitsratio	14%	15%	16%	18%
Kengetal grondexploitatie	2%	2%	2%	2%
Kengetal structurele exploitatieruimte	0%	1%	1%	2%
Kengetal belastingcapaciteit	102%	102%	104%	105%

De provincie Groningen heeft onderstaande normering opgesteld waarmee de kengetallen op waarden kunnen worden ingeschat.

	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Kengetal structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Kengetal belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente Het Hogeland heeft een oppervlakte van ca. 930 km², waarvan ca. 500 km² landoppervlakte. Een belangrijk deel van de landoppervlakte beslaat de openbare ruimte. In die openbare ruimte vinden een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken, verplaatsen en recreëren. Ten behoeve van deze activiteiten beschikt de gemeente over een aantal belangrijke kapitaalgoederen: wegen, riolering, openbaar groen, speelvoorzieningen, civiele kunstwerken (bruggen, steigers en beschoeiingen), openbare verlichting en gebouwen. Goed onderhoud en beheer is van wezenlijk belang voor het in stand houden van deze kapitaalgoederen. Dit kan samengevat worden onder de term BOR (Beheer Openbare Ruimte).

Door het opgaan van vier gemeenten in de gemeente Het Hogeland ligt er de komende jaren een belangrijke taak voor de gemeente om beleids- en beheerplannen aangaande de kapitaalgoederen te harmoniseren, actualiseren en samen te voegen. Daarbij zullen keuzes gemaakt moeten worden in prioriteitstelling van deze plannen.

Wegen

Areaal Verhardingen

Het Hogeland heeft ongeveer 4,44 miljoen m² verhardingen in beheer (waaronder 2,89 miljoen m² asfaltverharding/betonverhardingen, 1,49 miljoen m² klinkerverhardingen en een klein deel half/onverharde wegen). De vervangingswaarde is ca. 272 miljoen euro.

Het beheer van de verhardingen wordt bepaald op basis van de systematiek rationeel wegbeheer. Rationeel wegbeheer is de minimale onderhoudsrichtlijn van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- & Wegenbouw en Verkeerstechiek (CROW). Alle verhardingen worden op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Elk jaar vindt een inspectie plaats van de verhardingen. Hiermee wordt de actuele situatie van de kwaliteit bepaald. Via het beheersysteem wordt de benodigde onderhoudsbehoefte bepaald op basis van het vastgesteld onderhoudsniveau. De onderhoudsbehoefte wordt vervolgens vertaald in een meerjaren uitvoeringsplan. Alle uitvoeringsplannen worden onderling afgestemd waarbij gedacht kan worden aan andere infrastructurele werkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

In 2020 zijn het beleidsplan, het beheerplan en het handboek openbare ruimte opgesteld. Eind 2020 is het beleidsplan aan de raad aangeboden.

Zorgplicht Wegen

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke zorgplicht en het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet er, met betrekking tot het beheer en onderhoud van de wegen, blijvend aandacht zijn voor het afgesproken kwaliteitsniveau en het bijhouden van beheergegevens. Vooral de totale data van het wegenareaal moet blijvend worden geactualiseerd. Dit gebeurt in het wegen onderhoudsprogramma Obsurv. Met deze data kan een nauwkeurige analyse gemaakt worden van de toestand van het wegenareaal. Deze analyse is noodzakelijk voor het actualiseren van beleid, het opstellen van meerjaren beheer/uitvoeringsplan en het vertalen van de financiële consequenties. Op grond van de taakstelling genoemd in de Bouwstenennotitie, het achterstallig en het regulier onderhoud kan het zijn dat niet al het benodigde onderhoud direct kan worden uitgevoerd. In het beleidsplan staat het gekozen onderhoudsscenario. Jaarlijks wordt gerapporteerd over de risico's ten aanzien van het achterstallig onderhoud.

De kostenplaats wegen omvat naast de kostensoorten Verhardingen ook onder andere de kostensoorten Bermen/Schonen Sloten, Bebording, Openbaar Vervoer Haltes, Belijning & Bebakening, Straatmeubilair en Gladheidsbestrijding. In 2021 zullen hiervoor beleid-/beheer-/uitvoeringsplannen worden gemaakt. De gemiddelde reguliere onderhoudskosten en het achterstallig onderhoud hiervan moeten eveneens in 2021 worden bepaald.

Overzicht lasten kapitaalgoed wegen 2021 (x € 1.000)

	Begroot
Jaarbudget onderhoud wegen	1.577

Riolering en water

Waterketen (riolering en watersysteem)

In de waterketen wordt voor het afvalwater- en het oppervlaktewatersysteem beleid geformuleerd in het Gemeentelijk Water en Rioleringsplan (GWRP). In het GWRP zijn doelstellingen geformuleerd voor de volksgezondheid en een klimaatbestendige leefomgeving. In het kader van de volksgezondheid is beleid geformuleerd t.b.v. de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het GWRP is vastgesteld voor de duur van 5 jaar voor de planperiode 2021-2025.

Het uitvoeringsprogramma van het GWRP is vertaald in een rioolheffingsberekening. In deze rioolheffingsberekening is de heffingswijze de beheer- en onderhoudskosten en investeringen alsmede de toerekeningen berekend voor de planperiode van het GWRP. In de toerekening zijn veegkosten, slootonderhoud en baggerkosten voor 50% toegerekend aan de rioolheffing.

Het tarief is berekend op € 230,00 Voor hemelwaterlozingen wordt 1/3 van het tarief in rekening gebracht € 76,67.

De gemeente Het Hogeland heeft 22.481 aansluitingen en daarnaast nog 689 aansluitingen van hemelwater.

Naast het uitvoeringsprogramma voor Het Hogeland wordt ook aan een uitvoeringsprogramma voor de regionale waterketensamenwerking gewerkt.

De samenwerking in de waterketen is regio breed (Groningen en Noord Drenthe) georganiseerd. In deze regionale samenwerking werken waterschappen, waterbedrijven en gemeenten in 5 clusters gezamenlijk aan regionale opgaven. Gemeente Het Hogeland vormt samen met de gemeente Westerkwartier het cluster Groningen-West. Het waterketenakkoord loopt tot 2025.

In 2019 is de landelijke Stresstest uitgevoerd en zijn risicogebieden m.b.t. klimaatadaptatie in beeld gebracht. In 2020 heeft een risicoanalyse plaatsgevonden en zijn maatregelen geformuleerd voor een klimaatbestendige leefomgeving. De doelstelling voor een klimaatbestendige leefomgeving worden meegenomen in de beleidsplannen en vertaald in basis riolerings- en inrichtingsplannen naar maatregelen.

Beheer- en onderhoudsprogramma's worden uitgewerkt in meerjarig uitvoeringsprogramma's voor baggeren, grondwater, Vrijverval en mechanische riolering, IBA's, drainage- en duikerssystemen.

Overzicht lasten kapitaalgoed riolen 2021 (x € 1.000)

	Begroot
Jaarbudget onderhoud riolen, IBA's en pompgemalen (excl. inzet eigen uren)	762,5
	Begroot
Investeringen 2021	10.310

Openbaar groen

Gemeente Het Hogeland koerst op besluitvorming voor nieuw groenbeleid eind 2020. De benodigde data voor de beheerplannen is dan mogelijk nog niet volledig op orde. Verwachting is dat dit medio 2021

gereed is. Dit betekent dat we ons vooralsnog baseren op historische gegevens van de voormalige gemeenten. Wanneer alle data betreffende groen op orde is gaan we de beheerplannen actualiseren.

Vooralsnog wordt het groen onderhouden op kwaliteitsniveau B, dit is gemiddeld het kwaliteitsniveau zoals nu wordt toegepast. Met deze keuze ontstaat relatief weinig kapitaalsvernietiging, is het onderhoud voor inwoners acceptabel, nemen klachten en meldingen niet toe, en ontstaan er geen onacceptabele risico's.

Nieuw beleid leidt mogelijk tot een gewijzigde ambitie met andere consequenties. Besluitvorming is hiervoor bepalend.

Groen op begraafplaatsen wordt traditioneel op een relatief hoog kwaliteitsniveau onderhouden. Als onderdeel van het groenbeleidsplan wordt ook voor begraafplaatsen de ambitie en het kwaliteitsniveau vastgesteld. Vooralsnog is een Basisniveau het uitgangspunt. Er wordt voorlopig nog gebruik gemaakt van bestaande beheerplannen.

Jaarlijks worden groenvakken gerenoveerd of omgevormd zodat deze in overeenstemming komen met het beoogde beheerbeeld en het vastgestelde kwaliteitsniveau. Hiervoor worden jaarlijks groenobjecten geselecteerd die daar niet aan voldoen. De uitvoering vindt plaats op basis van prioriteit en beschikbare middelen. Groen heeft meestal ook niet het eeuwige leven en daarom zal renovatie van groen altijd aan de orde blijven.

Vanaf 2009 zijn er in het plantsoen geen chemische bestrijdingsmiddelen meer toegepast. Dit betekent dat, bij een ongewijzigde ambitie en areaal, er een grotere fysieke inspanning nodig is dan voorheen. Daarnaast zorgen factoren als afname van (uitvoerende) fte's, onvoorziene werkzaamheden, calamiteiten en piekmomenten in de werkzaamheden ervoor dat de ambitie met enige regelmaat onder druk staat. Met name waar het verwachtingspatroon hoger is, zoals op begraafplaatsen, is dit het geval.

Vanaf de herindeling is Ability onderdeel gaan uitmaken van de organisatie. De integratie met de uitvoerende teams is, mede afhankelijk van werkwijze en werkverdeling, een ontwikkeling die in 2021 verder vorm wordt gegeven.

Vanaf de herindeling is aandacht besteed aan het inrichten van een professioneler inkoop- en aanbestedingsbeleid. Naar verwachting leidt dit tot meer aanbestedingen, onder andere voor maaien van bermen en watergangen. Vooralsnog wordt een deel van deze werkzaamheden door de eigen organisatie uitgevoerd. Verspreid in de gemeente zijn een aantal bermen die ecologisch worden beheerd. We streven ernaar dit in stand te houden. Nieuw beleid moet uitwijzen wat voor de komende jaren de ambitie is en welke doelen we willen bereiken.

Er is geen volledig inzicht in de conditie van het bomenbestand. Om invulling te kunnen geven aan de wettelijke zorgplicht is dat wel noodzakelijk. Door gebrek aan middelen is dit in 2020 niet gelukt. Afhankelijk van financiële middelen willen we dit in 2021 hebben opgelost. Bomenbeleid wordt onderdeel van het nieuwe groenbeleid. Het bevat dan onder meer kaders voor later op te stellen beleidsregels voor kappen en herplant. Besluitvorming is bepalend voor de wijze waarop we onze zorgplicht gaan invullen, en in algemene zin wat we met bomenbeleid willen bereiken.

Overzicht lasten kapitaalgoed openbaar groen 2021 (x € 1.000)

	Begroot
Jaarbudget onderhoud groen (excl. inzet eigen uren)	264,9

Openbare verlichting

Areaal Openbare Verlichting

Het Hogeland heeft ongeveer 11.700 lantaarnpalen en 12.500 lampen in beheer.

Het beheer van de openbare verlichting wordt bepaald op basis van de landelijke normeringen en regelgeving. In het beheersysteem, MOON, zijn de beheergegevens inzichtelijk. MOON is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar vanaf elke locatie. Inwoners kunnen via de website een storing direct melden. Hiervan wordt vaak gebruik gemaakt. De monteur kan bij schade eenvoudig en efficiënt een schade of storing opzoeken. Alle openbare verlichting wordt op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Elk jaar vindt een inspectie plaats. Hiermee wordt de actuele situatie en kwaliteit van de openbare verlichting bepaald. Via het beheersysteem wordt de benodigde onderhoudsbehoefte vervolgens vertaald in een meerjaren uitvoeringsplan. Alle uitvoeringsplannen worden onderling afgestemd waarbij gedacht kan worden aan andere infrastructurele werkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

De kabels voor de stroom naar de lantaarnpaal zijn in beheer en eigendom bij de netwerkbeheerder Enexis. Het netwerk is i.v.m. de energietransitie, de terug levering via opwekking d.m.v. zon en wind, hiervoor nog niet toereikend. Storingen kunnen hierdoor optreden. Ook kunnen door aanhoudende droge en natte perioden door zettingen storingen ontstaan.

In de 2e helft van 2020 zijn het beleidsplan, het beheerplan en het handboek openbare ruimte opgesteld om vervolgens eind 2020 aan u aan te bieden. Op het gebied van de openbare verlichting wordt nauw samengewerkt met andere Groninger gemeenten en de provincie Groningen. Kennis wordt gedeeld en het beheer en onderhoud is gezamenlijk aanbesteed.

Zorgplicht Openbare Verlichting

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke zorgplicht en het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet er met betrekking tot het beheer en onderhoud van de openbare verlichting blijvend aandacht zijn voor de afgesproken kwaliteit en het bijhouden van de beheergegevens. De gegevens en uitgangspunten van het areaal zijn van belang voor het bepalen van het beleidskader, het opstellen van meerjaren/beheerplannen en het vertalen van de financiële consequenties. Tevens kunnen andere beleidskaders van ruimtelijke kwaliteit of klimaat, zoals donkerte, door een zorgvuldig gekozen openbare verlichting beter worden ondersteund.

Op grond van de taakstelling genoemd in de bouwstenennotitie, het achterstallig en het regulier onderhoud kan het zijn dat niet al het benodigde onderhoud direct kan worden uitgevoerd. In het beleidsplan staat het gekozen onderhoudsscenario. Jaarlijks wordt gerapporteerd over de risico's ten aanzien van het achterstallig onderhoud.

Overzicht lasten kapitaalgoed openbare verlichting 2021 (x € 1.000)

	Begroot
Jaarbudget onderhoud openbare verlichting (excl. inzet eigen uren)	287
	Begroot
Investerings 2021	186

Speelvoorzieningen

Het beleid voor speelvoorzieningen van de voormalige gemeenten is ook in 2021 vooralsnog nog leidend. Dit leidt voorlopig tot verschillende werkwijzen in het beheer. We streven ernaar beleid en beheer medio 2021 te hebben geharmoniseerd waarbij dan ook beter inzicht ontstaat in de benodigde middelen.

De prioriteit in het beheer ligt bij het voldoen aan de wettelijke zorgplicht. Speeltoestellen en speelplekken moeten voldoen aan het Attractiebesluit Speeltoestellen. Dit betreft vooral veiligheidsaspecten. Om de veiligheid te waarborgen worden speeltoestellen en speelplekken regelmatig geïnspecteerd en geconstateerde tekortkomingen verholpen. Op sommige locaties hebben inwoners een deel van het beheer op zich genomen.

Niet alleen nieuwe ontwikkelingen en vervanging, maar ook inwonersinitiatieven moeten voldoen aan het Attractiebesluit Speeltoestellen. Dit is reden om ook kritisch te zijn bij het ongevraagd plaatsen van toestellen op openbaar terrein door inwoners. Het aspect van aansprakelijkheid is zwaarwegend en meestal van doorslaggevende betekenis of het is toegestaan. Nieuw beleid moet daar keuzes in maken.

Een uitgangspunt voor nieuw beleid dat ook nu al toegepast wordt, is het betrekken van inwoners bij de inrichting van speelplekken. Dit is een uitgangspunt dat in algemene zin eerder als ambitie is uitgesproken. Initiatieven van inwoners moeten uiteindelijk ook beheerd worden. Uitgangspunt is dat bewoners zelf de door het initiatief ontstane voorzieningen onderhouden. Om de zorgplicht te borgen zullen we wel zelf voorzien in inspecties.

In 2019 is veel aandacht besteed aan het inrichten van een professioneler inkoop- en aanbestedingsbeleid. Naar verwachting leidt dit onder meer tot aanbestedingen voor inspectie, reparaties en inrichten van speelplekken. Voor een deel voeren maatschappelijke organisaties onderhoud uit. Onderzocht moet worden hoe we daar in het aanbestedingstrajecten mee omgaan.

Overzicht lasten kapitaalgoed speelvoorzieningen 2021 (x € 1.000)

	Begroot
Jaarbudget speelvoorzieningen	50

Civiele constructies

Areaal Civiele Constructies

Het areaal civiele constructies omvat: bruggen, beweegbare bruggen, remming- & geleide werken, fietstunnels, steigers, damwanden, beschoeiingen, kades en duikers.

Het Hogeland heeft veel bruggen (265 st.), duikers (134 st.), steigers (59 st.), damwanden/beschoeiingen (60.900 m²) en kaden (3.216 m²), civiele constructies genoemd, in beheer. De vervangingswaarde is ca. 78 miljoen euro.

Het beheer van deze civiele constructies wordt bepaald op basis van de landelijke normeringen en regelgeving. Alle civiele constructies worden op een uniforme en objectieve wijze geïnspecteerd. Om de twee jaar vindt een inspectie plaats. In 2020 heeft er een inspectie plaatsgevonden. Hiermee wordt de actuele situatie en kwaliteit bepaald. Via het beheersysteem wordt de benodigde onderhoudsbehoefte vervolgens vertaald in een meerjaren uitvoeringsplan. Alle uitvoeringsplannen worden onderling afgestemd waarbij gedacht kan worden aan andere infrastructurele werkzaamheden, verkeersmaatregelen, uitbreidingsplannen, herstructureringsplannen e.d.

Eind 2020 zijn het beleidsplan, het beheerplan en het handboek opgesteld. Vervolgens wordt het aan u aangeboden.

Zorgplicht Civiele constructies

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke zorgplicht en het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet er met betrekking tot het beheer en onderhoud van de civiele constructies blijvend aandacht zijn voor de afgesproken kwaliteit en het bijhouden van de beheergegevens. Vooral de totale data van het areaal moet op orde blijven. Dit gebeurt in het onderhoudsprogramma Obsurv ondersteund door specialistische beheerprogramma's. Met deze data kan vervolgens een nauwkeurige analyse gemaakt worden van de toestand van het areaal.

Deze analyse is noodzakelijk voor het bepalen van het beleidskader/beleidskeuzes, het opstellen van meerjaren/beheerplannen en het vertalen van de financiële consequenties.

Op grond van de taakstelling genoemd in de Bouwstenennotitie, het achterstallig en het regulier onderhoud kan het zijn dat niet al het benodigde onderhoud direct kan worden uitgevoerd. In het beleidsplan staat het gekozen onderhoudsscenario. Jaarlijks wordt gerapporteerd over de risico's ten aanzien van het achterstallig onderhoud.

Overzicht lasten kapitaalgoed civiele kunstwerken 2021 (x € 1.000)

	Begroot
Jaarbudget onderhoud civiele constructies	342
	Begroot
Investerings 2021	1.103

Gebouwen

Inleiding

Vanwege het ontbreken van een heldere visie en rol voor vastgoed is in 2020 het Vastgoedkader opgesteld. Hierin worden doelstellingen en doorontwikkeling van het team Vastgoed verwoord om het team te laten professionaliseren waarbij het Vastgoedkader als onderlegger voor de komende jaren dient. Het vastgoedkader is met de overige afdelingen van onze gemeente besproken vanwege de vele raakvlakken. Om goed gebouwbeheer te realiseren is het MJOP geactualiseerd.

Wat willen we bereiken

- Een strategische sturing op het complete gemeentelijke vastgoed.
- Het vervullen van de eigenaarsrol van het complete vastgoed.
- De vastgoedinformatie, kosten en opbrengsten per object in beeld brengen om een effectieve inzet van middelen mogelijk te maken door middel van een dashboard.
- Uitgangspunt is een gezonde bedrijfsvoering waarbij er vanuit een meerjarenperspectief en referentiekader van de exploitatie financieel gestuurd wordt op de portefeuille waarbij transparantie rondom het vastgoed het uitgangspunt is.
- Een passend vastgoedportefeuille die aansluit bij de wettelijke taken en beleid van gemeente Het Hogeland.
- Veilig en functioneel vastgoed die op (wettelijke) duurzame wijze wordt ingezet.

Plan van aanpak

- De MJOP's van de gebouwen, inclusief panden Ability, zijn opgesteld en verwerkt in een database.
- Samenvoegen alle gebouwen in één onderhoudsprogramma Planon en laten beheren door team Vastgoed.
- Het Vastgoedkader inclusief begroting laten vaststellen en overgaan tot implementatie.
- Uitvoering inrichting vastgoedinformatiesysteem en vastgoedadministratie.
- Uitvoering onderhoudszaken zoals opgenomen in MJOP's.
- Uitvoering herstel mogelijke aardbevingsschade aan en in gemeentelijke gebouwen.
- Mede opstellen notitie (herziening) huisvestingconcept gemeentelijke organisatie.
- Inhoud geven aan versteviging of vervangende nieuwbouw van 22 schoolgebouwen.
- Afstoten van geselecteerd vastgoed.

Stijging van de gemiddelde onderhoudskosten

Vanwege in het verleden diverse gekozen beleidsuitgangspunten en toevoeging van Ability panden zijn de beschikbare onderhoudsbudgetten op basis van de actuele MJOP's niet toereikend. Door marktwerking zijn de afgelopen tijd de kosten voor onderhoudswerkzaamheden fors gestegen waarbij ook het Coronavirus een negatieve invloed zal hebben op de kosten voor de geplande onderhoudswerkzaamheden.

Bezuinigingen

Onze gemeente staat voor een bezuinigingsuitdaging die van invloed zal zijn op de wijze waarop de panden zullen worden beheerd en onderhouden. De inhoud van de vastgoedportefeuille wordt de komende drie jaar gescreend en zal niet passend vastgoed worden afgestoten.

De budgetten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed van de voormalige BMW-gemeenten staan op dit moment in de reserve. Om de verhoging van de onderhoudskosten die zijn ontstaan na de herindeling en herijking van het vastgoed te kunnen dekken wordt een voorziening voor het vastgoedonderhoud opgezet en vindt een jaarlijkse dotatie plaats. Het verschil tussen de oude en nieuwe opzet zal de eerstkomende vijf jaar worden gedekt uit het onderhoudsbedrag BMW uit de reserve waarna deze volledig op nul komt te staan. Na deze periode zal opnieuw moeten worden gekeken naar de wijze van het dekken van de onderhoudskosten. De kosten van de jaarlijkse indexering zal worden bekostigd uit een speciaal gemeentelijk fonds waar ook andere afdelingen uit putten.

Stippen op de horizon

- Vastellen van het vastgoedkader en de begroting (2020)
- Implementatie MJOP's in Planon (2020)
- Optimalisatie afdeling vastgoed (2020)
- Vastgoedinformatie per object inzichtelijk maken door toepassing van een dashboard (2021)
- Contractbeheer en inhoud vastgoedportefeuille optimaliseren (2020 – 2023)

Overzicht lasten kapitaalgoed gebouwen 2021 (x € 1.000)

	Begroot
Jaarbudget rationeel gebouwenbeheer (<i>excl. inzet eigen uren</i>)	1.016
	Begroot
Investeringsen 2021	9

Financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) geeft een belangrijk, bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van de treasury functie, alsmede voor het scheppen van voorwaarden om deze te kunnen uitvoeren. Op lokaal niveau is deze regelgeving vertaald in het door uw raad op 30 januari 2019 vastgestelde treasury statuut. In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasury functie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Voorts is de gemeente wettelijk verplicht (op grond van artikel 13 van het BBV) jaarlijks een paragraaf betreffende de financiering op te nemen in zowel de begroting als de jaarrekening. Deze financieringsparagraaf is in samenhang met het treasury statuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasury functie van de gemeente.

Doelstellingen van de treasury functie

De gemeente Het Hogeland onderkent het belang van een verantwoord en adequaat beheer van haar financiële middelen. De treasury functie van de gemeente Het Hogeland richt zich op:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beschermen van gemeentelijke vermogens- (en rente-) resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico, koersrisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico;
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasury statuut.

Relatiebeheer

De gemeente Het Hogeland beoogt het realiseren van gunstige c.q. marktconforme condities voor af te nemen financiële diensten. De voorwaarden daarvoor zijn vastgelegd in het treasury statuut.

Voor het reguliere betalingsverkeer hebben we een overeenkomst afgesloten met de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG). In de overeenkomst is geregeld dat de bank een gedeelte van het kasbeheer verricht tegen gunstige rentetarieven. In de overeenkomst is een kredietlimiet bepaald. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen of uitzetten. Minimaal één keer per jaar vindt met de BNG-overleg plaats over de relevante terreinen met betrekking tot het betalingsverkeer.

Naast de BNG heeft de gemeente Het Hogeland nog rekeningen bij de Rabobank voor onder meer het afstorten van kasgeld.

Risicobeheer

Met betrekking tot risicobeheer gelden de volgende algemene uitgangspunten:

De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de "publieke taak" uitsluitend verstrekken aan door de Gemeenteraad goedgekeurde derde partijen, waarbij vooraf informatie wordt ingewonnen over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij.

Een en ander is vastgelegd in de Nota met beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Het Hogeland die door de raad is vastgesteld op 5 november 2019.

De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasury functie indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Het prudente karakter van deze uitzettingen wordt gewaarborgd middels de richtlijnen en limieten van het treasury statuut.

Vanuit de doelstellingen van het treasury beleid valt af te leiden dat risico's zijn te onderkennen ten aanzien van de rente, krediet en liquiditeit. De Wet Fido geeft een aantal verplichte elementen aan die de genoemde risico's beperken of elimineren. Het doel van het treasury statuut is o.a. deze risico's te beperken c.q. te beheersen. Een belangrijke eis uit de Wet Fido is dat de uitvoering van de treasury functie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer voorzichtig dient te zijn. De gemeente Het Hogeland heeft geen beleggingen die niet in het verlengde van de publieke taak liggen.

Renterisicobeheer

Voor wat betreft renterisicobeheer hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De kasgeldlimiet wordt niet overschreden conform de Wet Fido.
- De renterisiconorm wordt niet overschreden conform de Wet Fido.
- Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- De rente typische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie;
- De rentevisie van de gemeente wordt opgesteld op basis van de rentevisie van minimaal twee vooraanstaande financiële instellingen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximumbedrag waarvoor de gemeentemiddelen mag aantrekken op de geldmarkt. De kortlopende middelen worden aangetrokken in de vorm van kasgeldleningen en kredietlimiet op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is een instrument ter beperking van het renterisico. Bij overschrijding van de limiet dient op termijn voorzien te worden in vaste financiering.

Bij de berekening van de kasgeldlimiet wordt uitgegaan van het begrotingstotaal van de gemeente aan het begin van het dienstjaar en is voor de gemeenten de norm vastgesteld op 8,5%. Op een begrotingstotaal van afgerond € 166 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet voor 2021 € 14.110.000.

Renterisiconorm

Gemeenten moeten rapporteren over het renterisico dat zij over de vaste schuld lopen. Het renterisico op de vaste schuld is in de Wet Fido omschreven als: "de mate waarin het saldo van de rentelasten van een openbaar lichaam verandert door wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen met een oorspronkelijke rente typische looptijd van een jaar of langer". Het renterisico op de vaste schuld dient te voldoen aan de renterisiconorm; deze norm is in een wettelijke uitvoeringsregeling uitgewerkt als een bedrag ter hoogte van 20% van de totale lasten van de begroting en tenminste € 2,5 miljoen. Met het stellen van deze normen stelt het Rijk een kader om gemeenten tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille te laten komen, dat het renterisico uit renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt.

Berekening Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

	2021	Begroting		
		2022	2023	2024
1. Renteherziening op vaste schuld	-			
2. Aflossingen	15.567	6.812	8.318	6.135
3. Renterisico (1 + 2)	15.567	6.812	8.318	6.135
4. Totale lasten begroting	159.351	157.709	157.597	158.289
5. Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
6. Renterisiconorm (4 x 5)	31.870	31.542	31.519	31.658
7. Ruimte (6 -/- 3)	16.303	24.730	23.201	25.523

De wettelijke vastgestelde renterisiconorm van 20% houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Op basis van bovenstaande tabel is zichtbaar dat we ruim binnen de wettelijke vastgestelde norm blijven.

Rentevisie

Een rentevisie is een toekomstverwachting over de renteontwikkeling, op basis waarvan een financierings- en beleggingsbeleid wordt gevoerd. Afhankelijk van de (interne of externe) ontwikkelingen zal de gemeente haar rentevisie actualiseren. De rentevisie kan daarbij gebaseerd worden op de rentevisie van enkele gezaghebbende financiële instellingen, zoals onze "huisbankier" de BNG.

De rente op de kapitaalmarkt (lang geld) schommelt medio 2020 rond de 0,45%. De berekende omslagrente bedraagt 1,5%.

Voor kort geld zijn we in de begroting 2021 uitgegaan van 1,5 % voor aan te trekken kort geld (financieringsstekort) en 0 % weg te zetten kort geld (financieringsoverschot).

Renterisico op kasgeld

Voor het liquiditeitenbeheer heeft de gemeente lopende rekeningen bij de BNG en de Rabobank. De betalingen en ontvangsten lopen hoofdzakelijk via de BNG. Om een lagere EMU-schuld te bewerkstelligen voor de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden) is per 1 januari 2014 het 'schatkistbankieren' verplicht gesteld voor decentrale overheden. Het aanhouden van middelen in de schatkist van het Rijk moet zorgen voor een lagere financieringsbehoefte van het Rijk.

Het schatkistbankieren houdt in dat 'overtollige' liquide middelen van decentrale overheden moeten worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Aan het schatkistbankieren zijn regels en voorwaarden verbonden. Onder andere moeten liquide middelen boven een drempel van 0,75 % van het begrotingstotaal worden aangehouden bij de schatkist van het Rijk. Hierbij geldt een minimum van € 250.000. Overtollige middelen moeten dagelijks worden overgeboekt naar de schatkist. Over de middelen die aangehouden worden bij de schatkist wordt een rentepercentage van 0,00% gehanteerd. Tevens wordt er een kas bijgehouden. Kastransacties worden tot een minimum beperkt. Ook de omvang van de kas is minimaal.

Kredietrisicobeheer

Bij het uitzetten van middelen uit hoofde van treasury gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitzettingen vinden uitsluitend plaats bij: Nederlandse overheden en andere publiekrechtelijke lichamen voor wiens waardepapier een solvabiliteitsratio van 0% geldt.
- Bij het verstrekken van leningen of garantstelling uit hoofde van de publieke taak worden zoveel mogelijk zekerheden of garanties geëist.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van derivaten.

Liquiditeitsrisico's

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat ontstaat, indien door wijzigingen in de liquiditeitenplanning en meerjaren investeringsplanning de financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen. Vooral nog is er sprake van een evenwichtige spreiding over het gehele jaar. Ook de uitvoering van het investeringsplan speelt een belangrijke rol. Hiervoor is het noodzakelijk om op het juiste moment de financieringsmiddelen beschikbaar te hebben.

De gemeente beperkt haar interne liquiditeitsrisico's door haar treasury activiteiten te baseren op een recente liquiditeitsprognose.

Koersrisicobeheer

De gemeente beperkt de koersrisico's op uitzettingen uit hoofde van treasury, door daarbij uitsluitend producten te hanteren die conform de Wet Fido zijn toegestaan. Tevens beperkt de gemeente de koersrisico's door de looptijd van de uitzettingen af te stemmen op de liquiditeitenplanning.

Valutarisico's

Deze risico's hebben betrekking op de kans dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen op de valutamarkt. Valutarisico's worden in de gemeente uitgesloten door uitsluitend leningen te verstrekken, aan te gaan of te garanderen in de euro.

Geldstromenbeheer

Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te minimaliseren wordt het liquiditeitsgebruik beperkt door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitenplanning af te stemmen. Hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen. Ook worden de kosten beperkt door het betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uit te laten voeren door één bank.

Financiering

Bij het aantrekken van financieringen voor een periode van één jaar en langer gelden de volgende uitgangspunten:

- Financieringen worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak;
- Financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken om het renteresultaat te optimaliseren;
- Toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;

- Geld wordt uitsluitend aangetrokken op basis van een recente liquiditeitsprognose en een actuele rentevisie.

Mutaties in leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

	bedrag
Stand per 1 januari 2021	102.964
Nieuwe leningen	-
Reguliere aflossingen	15.447
Vervroegde aflossingen	-
Stand per 31 december 2021	87.517

Rentetoerekening

In het wijzigingsbesluit Besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Met andere woorden, rente die direct verband houdt met een taakveld betreft de (omslag)rente die moet worden toegerekend aan investeringen binnen dat taakveld.

In de begroting 2021 hebben we geen bespaarde rente berekend. Het berekenen van een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) creëert een fictieve rentelast en leidt naar het oordeel van de commissie BBV tot het (onnodig) opblazen van de programmalasten en gaat daarmee ten koste van de eenvoud en transparantie. Derhalve adviseert de Commissie BBV vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet toe te passen.

Berekening renteomslag 2021

1. Financieringsoverschot/-tekort			
boekwaarde investeringen 01-01-2021			171.122.869
eigen financieringsmiddelen 01-01-2021	51.355.152		
saldo nog niet afgeloste geldleningen 01-01-2021	<u>102.963.520</u>		
			154.318.672
tekort (+) / overschot (-/-) aan vaste financieringsmiddelen			16.804.197

2. Rentelasten			
rente van langlopende leningen (2021)			2.016.151
rente van financieringstekort	1,50%	(0% bij overschot)	<u>252.063</u>
totaal te verdelen rente			2.268.214

3. Omslagpercentage			
	<i>investeringen</i>	<i>rente</i>	
boekwaarde investeringen	171.122.869	2.268.214	
buiten de omslag:			
investeringen met vaste rente (zie specificatie)	20.928.834	421.269	
investeringen voor de renteomslag	<u>150.194.035</u>	<u>1.846.944</u>	
omslagpercentage			1,230%
Afgerond (met maximaal 0,5% omhoog)			1,50%

<i>Specificatie: Investerings met vaste rente</i>	<i>boek waarde 1-1-2021</i>	<i>rente</i>	
Leningen diversen	7.682.916	35.818	
Leningen woningbouwcorporatie	4.233.516	182.672	
Bouwgrondexploitatie	9.012.402	202.779	
Diverse projecten met projectleningen/vaste rente			
<i>totaal investeringen met vaste rente</i>	<u>20.928.834</u>	<u>421.269</u>	

In onderstaand renteschema is inzichtelijk hoe omgegaan wordt met de rentekosten.

Renteschema

		Begroting 2021
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering	
	1. Rente langlopende leningen	2.016.151
	2. Rente kortlopende geldleningen (<i>rente over financieringstekort of-overschot</i>)	252.063
b.	Externe rentebaten	-
	Saldo rentelasten en rentebaten	2.268.214
c.	1. Doorbelaste rente aan grondexploitatie	202.779
	2. Doorbelaste rente aan projectfinanciering	-
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	202.779
d.	1. Rente aan eigen vermogen	-
	2. Rente aan eigen voorzieningen	-
	Subtotaal	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.470.993
e.	Werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	
	- vast percentage	421.269
	- renteomslag	2.268.214
	Saldo werkelijk toe te rekenen rente	2.689.483
	Rente resultaat op Treasury	-218.490

Bedrijfsvoering

Concern

Na een herindeling staat er gemiddeld drie jaar voor het harmoniseren en inregelen van processen. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan het realiseren van nieuwe bestuurlijke ambities. Hiervoor is op papier een organisatie ingetekend maar de primaire opgave, waar elke net heringedeelde gemeente zich voor ziet gesteld, is het neerzetten van een goed ingeregelde organisatie. Een soepel samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie en teams onderling moeten garant staan voor goede dienstverlening aan onze inwoners.

Onderdeel van deze harmonisatie is ook de zoektocht naar de meest passende bezetting. Die zoektocht is weerbarstig omdat met name de eerste jaren extra geïnvesteerd moet worden in harmonisatie alvorens de veronderstelde 'efficiencywinst' van de herindeling verzilverd kan worden. Vooralsnog is de inzet dat we in 2023 de taken uitvoeren tegen de loonkosten die bij aanvang van de herindeling in de respectieve begrotingen beschikbaar was. Het verloop van deze taakstelling ziet u onderstaand schematisch weergegeven. In deze taakstelling wordt gestuurd op budget en niet op formatie.

Schematisch levert dit het volgende beeld op (in miljoen euro):

Taakstelling personele lasten				
bedragen x € 1.000				
	2021	2022	2023	2024
Taakstelling personeel	-1.335	-1.885	-2.185	-2.185
Concreet ingevuld	-1.193	-954	-954	-954
Restant taakstelling personeel	-142	-931	-1231	-1231

Inmiddels hebben we ca. € 1 miljoen van de taakstelling geëffectueerd. Daarmee liggen we goed op schema voor de invulling van de taakstellende opgave. In de loop van 2021 en verder zullen we langs de lijnen van het opgestelde plan ook het restant van de taakstelling concreet invullen.

Kenmerkend voor een fusieorganisatie is dat harmonisatie gepaard gaat met extra inhuur en doorgaans een meer dan gemiddeld ziekteverzuim. De hiervoor in 2020 beschikbare budgetten zijn volledig benut en vragen voor 2021 een omslag in werken. Omdat er substantieel minder budget is voor inhuur zal de uitvoering meer binnen de bestaande teams moeten worden opgepakt en afhankelijk van de voortgang van de harmonisatie zal waar nodig een bijstelling van de planning moeten plaatsvinden. Voor terugdringing van het ziekteverzuim geldt dat waar dit verzuim werk -gerelateerd is extra inzet wordt gepleegd op passende begeleiding en re-integratie.

Het jaar 2020 gaat de geschiedenisboeken in met een pandemie vanwege het besmettelijke Covid -19 virus. Voor de organisatie een forse aanpassing. Deels vanwege de te plegen inzet voor onze getroffen klanten en deels omdat deze inzet vooral vanuit huis diende plaats te vinden. Maar als organisatie hebben we aangetoond dat we flexibel zijn en ons gemakkelijk hebben aangepast aan de nieuwe situatie met werken op afstand. Aannemelijk is dat we de komende jaren de ambtelijke inzet meer gaan verdelen over thuiswerk en de fysieke aanwezigheid in het gemeentekantoor.

HRM

Ontwikkelen HRM-visie

In de eerste helft van 2020 is de besturingsvisie van Het Hogeland vertaald naar een HRM-visie. Deze visie moet naar de toekomst kaderstellend zijn voor de invulling - en bijstelling van HR-beleid en HR-regelingen. Goed en modern werkgeverschap is hierbij een belangrijk uitgangspunt. De visie willen we ontwikkelen in afstemming met verschillende stakeholders vanuit de organisatie. Vanuit deze visie wordt ook verder vormgegeven aan organisatievraagstukken en team –ontwikkelingsvraagstukken en in combinatie hiermee zullen ook thema's als integriteit, dienstverlening, leiderschap en talentontwikkeling verder vorm en inhoud moeten krijgen. Onderdeel van de talentontwikkeling is aandacht voor bewustwording van eigenaarschap en ontwikkeling van medewerkers als onderdeel van een lerende organisatie.

Optimaliseren van de dienstverlening

Binnen het team HRM zal aandacht zijn voor optimalisering van de interne werkprocessen met het doel de dienstverlening kwalitatief verder te ontwikkelen. Accuraatheid, dienstbaarheid, professionaliteit en aandacht voor maatwerk en de menselijke maat vinden we als team belangrijke graadmeters. Ook vraagt de samenwerking met collega's van andere teams onze aandacht. Voor een integraal advies voor managementvraagstukken is in ieder geval een nauwe samenwerking met collega's van het team P&C belangrijk.

Professioneel partner in het organisatie- en team ontwikkelingsvraagstuk in de richting die de organisatie heeft gekozen.

Zelforganisatie en werken vanuit de bedoeling vraagt van alle medewerkers bewustwording en een andere manier van werken. Het vraagt om ontwikkeling van individuele medewerkers en van de teams. Wat is het en wat betekent het voor ons? Waar staan we nu en hoe worden we volwassen(er) in deze nieuwe manier van organiseren en werken? Wat is daarvoor nodig? En hoe vliegen we dat aan? Hiervoor wordt samen met directie en teamcoaches de komende periode een programma ontwikkeld.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Ontwikkelen HRM-visie.	<ul style="list-style-type: none">• Met behulp van input verschillende stakeholders de HR-visie ontwikkelen voor de komende 3 jaren waarin onder andere ruimte is voor;<ul style="list-style-type: none">• Goed werkgeverschap• Mobiliteit en wendbaarheid• Strategische personeelsplanning.
» Optimaliseren dienstverlening HRM.	<ul style="list-style-type: none">• Beleid en regelingen waar nodig aanpassen tegen het licht van de HR-visie.• Interne processen en werkafspraken door ontwikkelen.• Verschillende scenario's voor inrichten functiehuis team HRM onderzoeken i.r.t. de opgaven waar het team voor staat.
» Professioneel partner in het organisatieontwikkelingsvraagstuk in de richting die de organisatie heeft gekozen.	<ul style="list-style-type: none">• In partnerschap en multidisciplinaire samenwerking met anderen uit de organisatie een programma ontwikkelen.
» E-HRM: implementatiefase evalueren en afronden.	<ul style="list-style-type: none">• In partnerschap E-HRM verder ontwikkelen/implementeren.• Zo veel mogelijk zorgen voor een integraal E-HRM proces.• Wanneer de basis goed is ingericht één voor één stapsgewijs nieuwe modules (die passend zijn voor en aansluiten bij de organisatieontwikkeling en -doelen) implementeren.

Optimaliseren dienstverlening en doorontwikkeling EHRM

In de laatste maanden van 2020 wordt via een Europees aanbestedingstraject een nieuw EHRM-systeem aangeschaft. In 2021 zal dit systeem worden geïmplementeerd zodat het uiterlijk per 1 januari 2022 volledig operationeel zal zijn. Dit systeem moet het mogelijk maken de HRM-werkprocessen verder te digitaliseren en via selfservice beschikbaar te hebben, waardoor een verdere optimalisering van de HRM-dienstverlening mogelijk wordt.

Aandacht voor Duurzame inzetbaarheid

We willen een organisatie zijn waar medewerkers met plezier en energie werken en dat doen waar ze goed in zijn. We weten uit ervaring dat dat bijdraagt aan de gezondheid van medewerkers. In 2019 en 2020 was het ziekteverzuim in onze organisatie te hoog. Voor de uitbraak van Corona lag het percentage rond de 9% onder ambtelijk personeel en tussen de 13 en 14 % onder medewerkers van

de SW en de nieuwe doelgroep (participatiewet). We zien sinds de Corona-uitbraak een daling van het verzuim over de hele linie. Deze daling sluit aan bij de landelijke trend. De vraag is of deze trend zich doorzet. In 2021 zetten we in op een grotere mate van gezondheid en op minder afwezigheid als gevolg van ziekte. Het streven is om het verzuimpercentage onder ambtenaren te laten dalen naar maximaal 6% (landelijk gemiddelde gemeenteambtenaren 5,8 %) en voor de medewerkers die vallen onder de SW en de participatiewet het percentage minimaal stabiel te houden en bij voorkeur te laten dalen.

Aandacht voor krapte op de arbeidsmarkt

We merken dat de arbeidsmarkt voor specifieke technische functies krap is. Dit vraagt om maatwerk en een creatieve benadering van de arbeidsmarkt. Ook moeten we ervoor zorgen dat we een aantrekkelijke werkgever blijven. De eigen werving en selectie moet creatief en effectief zijn. Ook onze partners die flexmedewerkers leveren zijn belangrijk om succesvol moeilijk vervulbare vacatures in te kunnen blijven vullen.

Communicatie

Een gemeente dichtbij met ruimte voor de Hogelandsters

De gemeente Het Hogeland stelt in de dienstverlening de inwoner centraal. Dit heeft gevolgen voor de communicatie met inwoners. Onze informatie is tijdig, volledig en we betrekken inwoners zoveel mogelijk bij wat we doen en laten en doen dat zo programmatisch en integraal mogelijk. Onze communicatieactiviteiten rondom onder andere Omgevingsvisie en Lokaal Programma NPG bundelen we vanaf 2020 onder de vlag van Toekomst@HetHogeland. Met deze bundeling sluiten we aan op de belevingswereld van onze inwoners en overvragen we ze niet.

Nieuwe participatievormen

In verband met de corona crisis ontwikkelt de gemeente nieuwe participatievormen. Dat zullen hoofdzakelijk digitale participatievormen zijn, omdat grote bijeenkomsten met grote aantallen inwoners niet mogelijk zijn, zolang er nog sprake is van corona. Daarbij zullen we meer gebruik maken van (bewegend) beeld dan in voorgaande jaren. In de start van de coronaperiode maakten we gebruik van filmpjes op sociale media om coronabeleid en - activiteiten toe te lichten. Dit werd veel bekeken en gedeeld. We gaan dit daarom continueren. Voor de niet-digitale inwoners blijven er andere, alternatieve vormen beschikbaar, zodat ook deze groep inwoners betrokken blijft.

Het Hogeland als toeristische trekpleister

Een ander extra aandachtspunt ten opzichte van vorig jaar is de inzet van communicatie voor Het Hogeland als toeristische trekpleister. De nominatie van Winsum als mooiste dorp van Nederland heeft voldoende aanleiding geboden om Het Hogeland zichtbaarder te maken. De gemeente zal Instagram inzetten om Het Hogeland als toeristische trekker zichtbaarder te maken. Daarnaast gaan we onderzoeken hoe we de Winsumnominatie kunnen inzetten op het terrein van woningbouw en economische bedrijvigheid.

Een zichtbare gemeente

Het aantal volgers op de gemeentelijke sociale mediakanalen Facebook en Twitter blijft stijgen. Ook de interactie met inwoners stijgt. Dat betekent dat we meer inzet zullen plegen op deze interactie, zodat vragen beantwoord worden en klachten verholpen. We blijven deze kanalen ook inzetten om transparant te blijven over de besluitvorming en activiteiten van het college. Uiteraard wordt ook de regionale pers ingelicht. Belangrijke nieuwsuitingen verschijnen ook in 2021 nog steeds wekelijks op papier; op de gemeentepagina in de Noorderkrant.

Bestuur dichtbij met ruimte voor de Hogelandsters

De gemeente Het Hogeland stelt in de dienstverlening de inwoner centraal. Dit heeft effecten op de communicatie met en informatie naar inwoners.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Bijdragen aan transformatie organisatie waarbij inwoner centraal staat. Dat betekent: <ul style="list-style-type: none"> • Communicatie en informatie op maat 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen programma Inwoner Centraal. • Ontwikkelen content kalender op basis van Newsroom ervaringen: op welke onderwerpen reageren inwoners op de gemeentelijke dienstverlening?

• Tijdige, volledige en juiste informatie.	• Intern: training en coaching impactbewustzijn en effectieve communicatie vanuit de Newsroom.
Bundelen van informatievragen aan inwoners.	• Opzetten communicatieprogramma Toekomst@HetHogeland.

KCC

Het KCC is voor inwoners, bedrijven en partners dé ingang voor contact met het Hogeland. Het KCC is te bereiken via de contactkanalen: telefoon, WhatsApp, Facebook, Twitter en de website. Vanaf de oprichting van het KCC op 7 januari 2019 streeft het KCC naar een verdere verbetering & ontwikkeling van de dienstverlening van Het Hogeland.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Optimale dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van nulmetinggegevens verbeteringen doorvoeren • Bewoners beter informeren door eenvoudig taalgebruik, kort bondig schrijven • Continuïteit organisatie verbeteren bij afwezigheid van collega's in geval van ziekteverzuim of vakantie. • Verhogen percentage aanname telefoon van 90% naar 95% • Average Handling Time verminderen • Houden klantreizen

KCC Online is verantwoordelijk voor zowel het functioneel, technische en content beheer van onze website *hethogeland.nl*. KCC Online streeft een optimale onlinedienstverlening richting inwoners, bedrijven en partners van Het Hogeland na.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Toegankelijke informatieve website	<ul style="list-style-type: none"> • Collega's Het Hogeland ondersteunen in en bewust maken van het belang van toegankelijkheid content. Onderdeel hiervan is de schrijfwijzer. • Uitvoeren gebruikerstesten • Analyse site statistieken • Intensieve samenwerking met het KCC, communicatie, alle vak afdelingen en Informatiemanagement • Contact andere gemeenten • Bijhouden ontwikkelingen nieuwe toepassingen, technieken.

Informatisering en automatisering

Van Strategisch Informatie Beleid naar Uitvoeringsagenda

Met het in het najaar van 2020 vast te stellen strategisch informatiebeleid zetten we een proces in van jaarlijks, cyclisch herzien en herijken van langere termijnbeleid t.a.v. de informatievoorziening. Het kunnen afwegen van initiatieven, wensen en ontwikkelingen tegen dit beleid zal de besluitvorming over de ICT en digitalisering versterken op basis van een uitvoeringsagenda. Met beleid en uitvoeringsagenda kan er gestuurd worden op de juiste ontwikkeling van de informatievoorzieningsfunctie en de toepassing van middelen voor de ICT.

Digitalisering en transformatie

In lijn met de bestuursopdracht Dienstverlening zal digitalisering en digitale transformatie voor de komende periode een belangrijke opgave vormen. De vereisten vanuit landelijk, de eigen ambities ten aanzien van digitale dienstverlening en de verwachtingen van onze inwoners, maken dat er sterk integraal moet worden gekeken naar digitalisering van de dienstverlening en producten van de gemeente. Digitaal waar het kan en persoonlijk waar noodzakelijk, gaan hand in hand. Met de reeds lopende trajecten oplopend, zal hiervoor een aanpak worden gekozen en uitgevoerd.

Gegevensmanagement samen en veilig

Naast dat er veel aandacht is voor de gegevenskwaliteit wordt er landelijke ook veel ontwikkeld m.b.t. het gemeenschappelijk gebruik van gegevens door overheden. In het programma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) werken gemeenten samen in de uitvoering van hun taken, met als

leidend principe: collectief inspelen op nieuwe wetgeving, technologie en ontwikkelingen die alle gemeenten aangaan. Voor het gegevensmanagement van Het Hogeland zijn met name de onderdelen Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) en de ICT-infrastructuur voor de uitwisseling van gegevens binnen en tussen gemeenten (Common Ground) erg relevant. Tot nu toe zijn deze ontwikkelingen enigszins op afstand gevolgd. In 2021 zullen we deze ontwikkelingen vertalen naar de gevolgen voor de gemeentelijk informatiearchitectuur als onderdeel van ons Strategisch Informatie Beleid.

Versterking informatieveiligheid en compliance

Ter versterking van de inzet van ICT in een veilige omgeving die voldoet aan de wet- en regelgeving zoals die geldt worden een aantal elementen van informatiebeveiliging op beleid gesteld. Logging-beleid, autorisatiemanagement, encryptiebeleid, thuiswerkbeleid en werkplekconcept worden herzien. Hierbij spelen ook de Corona-ontwikkelingen, Dienstverleningsconcept en huisvestingsbeleid een grote rol. Deze beleidsdocumenten worden in de loop van 2020/2021 opgesteld en ter vaststelling voorgelegd.

Op het gebied van digitale wetgeving (WOO, WDO en andere) komen er veel veranderingen aan en wordt de informatievoorziening op relatief veel punten sterk geraakt. De komende periode zal dat in goede banen moeten worden geleid en in goed onderling overleg worden geïmplementeerd.

Aanbesteden met beleid

De komende paar jaren en zeker 2020/2021 brengen ons veel aanbestedingen op het softwarevlak. Deze moeten verantwoord en passend binnen ons aanbestedingsbeleid worden uitgevoerd. Om hierin een goede verantwoorde weg te vinden wordt in 2020 aan een aanbesteding strategie gewerkt. Op basis hiervan kunnen keuzes worden gemaakt en vastgesteld en met leveranciers worden afgestemd. Op deze manier kan verstandig en met beleid worden aanbesteed.

Invoering Omgevingswet per 1-1-2022

Op 1 januari 2022 gaat de Omgevingswet in. Elke gemeente moet dan zijn aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Om hierop aan te sluiten moet er software worden aangeschaft en geïmplementeerd. De invoering van de Omgevingswet raakt de informatievoorziening van de gemeente in z'n volle omvang en kan worden gezien als de digitale transformatie van het ruimtelijke domein. Binnen het Programma omgevingswet wordt geregeld dat per 1-1-2022 de gemeente gereed is om, in de eerste plaats, de omgevingswet conform de minimale eisen uit te voeren en klaar te zijn om doorontwikkeling tot 2024 conform de ambities in het programmaplan op te pakken.

Stappen in Informatiearchitectuur

Veel ontwikkelingen, wensen en plannen zorgen voor aanpassingen in de informatievoorziening als geheel, het applicatielandschap verandert en de infrastructuur verandert daarin mee. Om deze veranderingen en ontwikkelingen te kunnen 'vangen' en vertalen naar onze Het Hogeland omgeving, processen, informatiehuishouding en applicaties is het noodzakelijk dat er een informatiearchitectuur wordt opgezet en onderhouden. In 2021 wil informatiemanagement hier belangrijke stappen in maken met het updaten van de softwarecatalogus en het herzien van het applicatielandschapsmodel, aansluiten op de gegevensmanagement taken en beleid ten aanzien van architectuur in de IV-processen beschrijven.

Door ontwikkelen Functioneel Beheer

Vanuit de herindeling is er een zeer diverse inrichting van de functioneel beheer functie, de schakel tussen proces, informatie en applicatie en aanspreekpunt voor de I&A-organisatie. Na enige initiële bijeenkomsten en afstemmingen in 2019/2020 is het tijd om een plan te maken deze laag in de informatievoorziening te professionaliseren en versterken. In 2021 moet dit uitmonden in een implementatietraject en structurele aandacht voor deze groep. In het verlengde hiervan is ook de versteviging van het Changeproces een I&A brede prioriteit.

	<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Omgevingswet operationeel.	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten keten van gemeentelijke applicatie(s) tot het nieuwe omgevingsloket. • Participeren in het Programma Omgevingswet.

»	Vervangen software en hardware middels integraal afgewogen aanbestedingsprocessen.	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van rechtmatigheid en doelmatigheid een aanbestedingsstrategie opstellen, waarbij de continuïteit van de bedrijfsvoering is gewaarborgd en risico's voor desinvesteringen worden vermeden.
»	Verbeteren Infrastructuur op Landelijk netwerk .	<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie GGI-Netwerk. • Implementatie GGI-Veilig.
»	Vertaling Strategisch Informatiebeleid naar producten	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen beleid op gebieden van Cloud, Regievoering, Functioneel beheer, Informatiebeheer.
»	Informatie Architectuur verbeteren	<ul style="list-style-type: none"> • Door ontwikkelen Architectuurprincipes • Incorporeren Architectuur proces in besluitvorming • Aansluiten op landelijke architectuur ontwikkelingen • Op orde brengen architectuur (documentatie, softwarecatalogus, applicatielandschap)

Gegevensmanagement

Samenhangende objectenregistratie(SOR)

Het ministerie van BZK is gestart met "Doorontwikkeling in Samenhang" van de geo-basisregistraties (DiS Geo). Onderdeel hiervan is het samenvoegen van enkele bestaande geo-basisregistraties tot een samenhangende objectenregistratie(SOR). Een samenhangende objectenregistratie is een uniforme registratie met daarin basisgegevens over objecten in de fysieke werkelijkheid die zich voor gebruikers als één registratie gedraagt. Hieronder wordt verstaan; *"de objecten die in het terrein zichtbaar zijn, zoals gebouwen, wegen, water, spoorlijnen en bomen, terreindelen, aangevuld met enkele (administratieve) objecten als woonplaatsen, gemeentegrenzen en openbare ruimten."* In de objectenregistratie gaan in ieder geval de objecten van de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG) en de basisregistratie grootschalige topografie (BGT) op. Daarnaast is het de bedoeling dat ook het gedeelte van de WOZ-administratie waarin objectgegevens zijn opgenomen en een aantal basisgegevens uit aanpalende registraties in de objectenregistratie worden opgenomen. 2021 is een oriëntatie jaar waarin het transitieplan vanuit het ministerie van BZK verder vorm zal krijgen. Eventuele effecten zullen vanaf 2022 worden meegenomen in de begrotingscyclus.

BAG-oppervlakte en de WOZ

Vanaf 2022 is het verplicht om de WOZ-waarde van woningen te waarderen op basis van oppervlakte. Tot dusver waarderen we woningen nog op basis van inhoud. Dit heeft impact op de datahuishouding van gemeente. Er is inmiddels een start gemaakt met de transitie naar waarderen op basis van gebruiksoppervlakte. Deze waarden moeten aansluiten op de BAG-oppervlakte. In 2020 is gestart met het registeren/omzetten van het juist BAG-oppervlakte. De omzetting zal in 2021 worden afgerond. Het uitgangspunt is dat de WOZ-waarden van woningen die in 2022 bekend gemaakt gaan worden (dus waarde peildatum 1 januari 2021) allemaal gebaseerd zijn op een taxatie die gebaseerd is op de oppervlakte zoals die in de BAG is vastgelegd.

WKPB wordt BRK-PB

De huidige Wkpb houdt uiterlijk 31 december 2020 op te bestaan en wordt opgevolgd door Basisregistratie Kadaster publiekrechtelijke beperkingen (BRK-PB). De essentie van het nieuwe systeem is dat alle beperkingenbesluiten binnen de huidige Landelijke Voorziening Wkpb (LV Wkpb) in de BRK-PB worden geregistreerd. Hiervoor is een transitie noodzakelijk van alle besluiten die nu nog in de afzonderlijke gemeentelijke beheersystemen zijn geregistreerd. Omdat alle gegevens in 1 systeem komen, kunnen gebruikers (vooral notarissen en makelaars) via 1 kanaal alle publiekrechtelijke beperkingen van alle overheden raadplegen, inclusief de onderliggende brondocumenten. Hiermee wordt de kenbaarheid van deze beperkingen aanzienlijk verbeterd.

Doorontwikkeling data-gedreven werken en Geografische Informatie

In 2021 zal de focus liggen om het gegevensmanagement nog beter op orde te krijgen. Dit gaat niet alleen over de kwaliteit van gegevens, maar vooral ook over het verwerken en gebruiken van deze gegevens in de werkprocessen van de diverse domeinen. In het verlengde hiervan zullen samen met domeindeskundigen overzichten, rapportage en dashboards worden ontwikkeld. Belangrijk aandachtsgebied hierbij is de gegevensvoorziening in het Sociaal Domein en het Ruimtelijke Domein.

Voor het Sociale Domein willen we o.b.v. juiste, volledige en actuele gegevens meer inzicht bieden waarmee het ontwikkelen, evalueren en uitvoeren van beleid beter kan worden vormgegeven.

Voor het Ruimtelijke Domein geldt dat, met de komst van nieuwe omgevingswet per 1-1-2022, de kwaliteit en het gebruik van de geografisch gegevens steeds belangrijker worden voor inwoners, ondernemers en ketenpartners. In het programma Omgevingswet wordt geregeld dat de ontsluiting van de relevante gegevens per 1-1-2022 gerealiseerd wordt, conform de minimale eisen die de omgevingswet daaraan stelt. Vervolgens zal er een doorontwikkeling plaatsvinden richting 2024, waarin er steeds meer Geografische informatie, in de vorm van kaarten, 3D-informatie, beschikbaar zal komen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
» Kwaliteit en beschikbaarheid van gegevens (ten behoeve van andere teams en externe afnemers) borgen, conform de eisen die hier volgens de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) worden gesteld	<ul style="list-style-type: none"> • Procesoptimalisatie en kwaliteitsverbetering van de basisregistraties. • Personen (BRP). • Grootchalige Topografie(BGT). • Ondergrond (BRO). • Adressen en Gebouwen(BAG). • Onroerende Zaken (WOZ). • Publiekrechtelijke beperkingen (BRK-PB). • Omzetting inhoud naar gebruikersoppervlakte ten behoeve van de Basisregistratie Wet Waardering Onroerende zaken (WOZ).
» Ontwikkelen richting een gemeente die op basis van juiste, volledige en actuele (basisregistratie)gegevens beleid maakt, uitvoert en evalueert	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van integrale overzichten, kaarten, dashboards ten behoeve van het diverse domeinen. • Ontwikkeling en beschikbaar stellen van eenduidige, betrouwbare en actuele GEO/GIS informatie/tooling.
» Optimalisatie gegevensverwerking en gebruik binnen dienstverlening-/ en bedrijfsvoering processen. Hierbij zijn de volgende ontwikkelingen richtinggevend: <ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) • Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) • ICT-infrastructuur voor de uitwisseling van gegevens binnen en tussen gemeenten (Common Ground) 	<ul style="list-style-type: none"> • Optimalisering gegevensverwerking, -distributie en -gebruik binnen taak specifieke applicaties.

Informatiebeheer

Verdere implementatie digitaal- en zaakgericht werken in de organisatie

Voor wat betreft de verdere uitrol van het digitaal- en zaakgericht werken zijn er de afgelopen periode goede resultaten geboekt. Er worden flink veel meer zaken aangemaakt en deze worden bovendien vlotter afgehandeld. De bestuurlijke besluitvorming loopt inmiddels ook deels via het zaakstelsel en er is een gebruikersgroep ingericht om de wensen vanuit de diverse teams verder vorm te geven. 2021 zal in het teken staan van verder optimalisering van het digitaal zaakgericht werken in lijn met het principe "Digitaal tenzij" Met name het snel zoeken en vinden van informatie en het verbeteren van de 'look and feel' zijn zaken waar we de komende tijd op gaan inzetten. Samen met het KCC wordt ingezet op verdere integratie van het digitale dienstverleningsproces. Hierbij gaan we ook op zoek naar de beste oplossing voor het afhandelen van de meldingen openbare ruimte. Ook lopen er nog tal van processen buiten het zaakstelsel waarbij de (digitale) archivering niet geborgd is. Het koppelen van het zaakstelsel aan deze processen borgt een goede digitale archivering waardoor in de nabije toekomst volledig digitaal werken mogelijk is.

Analoge- en digitale archieven op orde

Voor wat betreft het digitaal - en analoog archief blijven we in 2021 bezig met het wegwerken van achterstanden. Er is een overzicht opgesteld van de meest urgente achterstanden. Door het overzicht en het beter verdelen van de archiefbestanden over de diverse archiefbewaarplaatsen is er voldoende ruimte voor een adequaat beheer ontstaan. Neemt niet weg dat we conform archiefwet verplicht zijn bestanden te inventariseren om over te kunnen dragen. Hiervoor is ook nodig dat de meest urgente achterstanden worden weggewerkt. Uit een recente nulmeting die we hebben laten uitvoeren door een externe partij (Doxis) wordt duidelijk dat we hier op korte termijn een oplossing voor moeten gaan zoeken. Het beheren van zowel analoge als digitale archieven (de huidige hybride situatie) is arbeidsintensief en relatief duur in vergelijking met een volledig digitaal beheer. In het kader van de digitale transformatie zal een plan worden opgesteld welke stappen nodig zijn om de slag te maken naar het uitgangspunt "Digitaal tenzij". De uitvoering hiervan zal over meerdere jaren worden uitgespreid.

Verbeteren digitale dienstverlening aan interne en externe klant

Diverse bestanden zijn nog niet digitaal beschikbaar. Met name de opvragen uit de bouwdoSSIers vergen veel tijd van het team, temeer omdat deze bestanden verdeeld zijn over vier vestigingen. Derhalve zijn we gestart met een digitaliseringsproject met als doel alle bouwdoSSIers digitaal beschikbaar te kunnen stellen. Uithuizen is inmiddels afgerond, Bedum volgt later dit jaar, de verwachting is dat we volgend jaar Winsum en Leens kunnen afronden. Hierdoor kunnen we enerzijds een beter service verlenen aan in- en externe klanten en spelen we anderzijds uren vrij binnen het team om aan achterstanden te kunnen werken.

Ook binnen het sociaal domein is er een behoefte om klantdoSSIers te digitaliseren. Daarnaast ondersteunen we HRM bij de opbouw van een digitaal personeelsdoSsier in Motion en kijken we met het team van burgerzaken naar digitaliseringsmogelijkheden. Naast (retro) scannen wordt ook nadrukkelijk gekeken welke processen voor vervanging in aanmerking kunnen komen opdat we afscheid kunnen gaan nemen van grote hoeveelheden analoog archief en volledig digitaal kunnen gaan werken. Hiervoor is de verdere implementatie van het kwaliteitssysteem binnen het opgestelde informatiebeheerbeleid noodzakelijk.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Verdere implementatie digitaal - en zaakgericht werken in de organisatie	<ul style="list-style-type: none">• Koppeling Join met backoffice applicaties• Verdere implementatie van bestuurlijke besluitvorming in Join.• Up-to-date testomgeving.• Implementatie e-learning module.• Integratie JKC en zaaksysteem.• Oplossing meldingen openbare ruimte.
» Analoge- en digitale archieven op orde	<ul style="list-style-type: none">• Afsluiting van diverse fysieke inventarissen conform plan van aanpak.• Mogelijk m.b.v. externe inhuur.• Vervangingsproces implementeren waardoor uitsluitend digitaal gearchiveerd gaat worden.
» Verbeteren digitale dienstverlening aan interne en externe klant	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoeren diverse scanprojecten, o.a. bouwdoSSIers en het digitaal beschikbaar stellen van doSSIers waar nodig.• Ondersteunen bij scanprojecten o.a. voor het sociaal domein en HRM.• Uitvoeren informatiebeheerbeleid en implementeren kwaliteitssysteem.• Deelname aan Beeldbank en Groninger Archiefnet (beschikbaar stellen foto's en historische bronnen).

Automatisering

Verbeteren continuïteit bij crisis

Om de continuïteit van de informatievoorziening bij forse incidenten te waarborgen, is er een business continuity plan opgesteld. Hierin zijn de cruciale processen beschreven die moeten doorgaan tijdens

een crisissituatie. Om dit te realiseren dienen er technische maatregelen te worden genomen, waaronder een uitwijkvoorziening. In 2021 zal de verdere uitwerking en realisatie plaatsvinden.

Verbeteren Infrastructuur op Landelijk Netwerk (GGI)

Het nationaal Gemeentelijk Netwerk, GemNet, gaat op de schop. De VNG heeft een nieuw netwerkconcept uitgewerkt en opgeleverd, genaamd GGI. Doel: Veilige dataconnecties met andere overheden waardoor samenwerken tussen gemeenten en andere overheden beter, veiliger en gemakkelijker wordt. Steeds meer gemeente sluiten aan op het GGI. Nu al maar ook 2021 gaan we aansluiten op GGI en zullen de diensten van GemNet uitfasen en migreren naar GGI.

Doorontwikkeling digitale werkplek

O.a. de corona crisis heeft laten zien hoe de organisatie in staat is om op afstand (thuis) gebruik te maken van de digitale middelen die nodig zijn om werkzaamheden te verrichten. Over het algemeen kunnen we stellen dat dat goed lukt. Er zijn echter ook een aantal functionele behoeften die beter kunnen worden gefaciliteerd. In lijn met de I&A-visie stond dat al als doorontwikkeling op de rol. De corona crisis heeft voor een urgentere en een specifiekere behoefte gezorgd. Op onderdelen is daar inmiddels in voorzien. De komende tijd zal er worden gekeken wat er nodig is om de organisatie adequaat en nog beter te faciliteren voor het structureel werken op afstand. Dit betreft overigens niet alleen het faciliteren van technische mogelijkheden, maar ook het instrueren en het 'digitaal vaardig' maken van gebruikers. I.s.m. informatiemanagement en HR zullen hier de plannen voor worden ontwikkeld.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Verbeteren Continuïteit bij Crisis.	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren van uitwijklocatie
» Verbeteren Infrastructuur op Landelijk netwerk .	<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie GGI-Netwerk • Implementatie GGI-Veilig.
» Omgevingswet operationeel.	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten keten van gemeentelijke applicatie tot het nieuwe omgevingsloket. • Participeren in het Programma Omgevingswet.
» Vervangen software en hardware	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiding, adviseren en implementeren van technische componenten die voortvloeien uit aanbestedingskalender.
» Uitsfasen van de oude transitie werkplek omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Migreren of uitsfasen van oude transitie omgeving naar nieuwe het Hogeland omgeving.

Juridische Zaken

Het team van juridische zaken ondersteunt en adviseert de organisatie en het bestuur op juridische aspecten van de werkzaamheden. In die rol is het de inzet van het team om de juridische kwaliteit van het gemeentelijke handelen te versterken.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Versterking dan wel borging van de juridische kwaliteit van de gemeentelijke organisatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van een juridische risicoanalyse worden vanuit het team JZ andere teams ondersteund om de juridische kwaliteit van processen of producten op niveau te brengen of te houden.

Inkoop

Inkooptaken en -verantwoordelijkheden zijn decentraal belegd bij de teams. Het Centraal Coördinerend Inkoopteam (CCI) heeft een adviserende en faciliterende rol richting de teams. Advisering geschiedt zowel gevraagd als ongevraagd met als doel om professioneel in te kopen. Dat is: volgens geldende wet- en regelgeving en het huidige beleid op het gebied van inkoop, aanbesteden en contractmanagement. Op die manier wordt gewerkt aan een inkoopvolwassen gemeentelijke organisatie, waarbij professioneel wordt ingekocht en teams en teamcoaches in staat zijn om voorliggende taken op het terrein van inkoop en contractmanagement naar behoren uit te oefenen.

Vanuit de uitrol van het programma 'Het Hogeland verdient goed inkopen' zijn teams bezig met lopende aanbestedingen en met de voorbereiding van nog uit te voeren inkooptrajecten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
» Een centraal inkoopteam dat kan blijven inspelen op trends en ontwikkelingen op het gebied van inkoop en contractmanagement.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering van de pilot Procureplan met het oog op een actuele aanbestedingskalender.
» Besparing realiseren	<ul style="list-style-type: none"> • In de verschillende fasen van het inkooptraject de voorliggende besparingsmogelijkheden benutten, bijvoorbeeld bij de behoeftestelling, bij de vaststelling van het bestedingsbudget, door middel van onderzoek naar samenwerking en bij de prijsstelling.

Planning en Control

Voor planning en control is een apart team Planning & Control ingericht. Het kader voor de werkzaamheden is opgenomen in de verplichte verordeningen (op basis van de gemeentewet):

- Artikel 212: Financiële verordening;
- Artikel 213: Controleverordening;
- Artikel 213: Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid.

Het team Planning en Control (P&C) is als adviserend en ondersteunend team in praktische zin een soort stafafdeling. Het team heeft immers geen directe verantwoordelijkheid in de uitvoering van de processen die zijn belegd in de lijn, anders dan de uitvoering van de P&C-cyclus en de regie op de totstandkoming van de P&C-documenten. Om op een goede wijze onafhankelijk te kunnen adviseren, controleren en rapporteren is dat van belang.

Het team voert de regie op de uitvoering van de P&C-cyclus en is verantwoordelijk voor de totstandkoming van de P&C-documenten. Daarnaast adviseert dit onderdeel in algemene zin over organisatie brede P&C-vraagstukken. Voortdurend wordt gewerkt aan een cyclus die raad, college en management in staat stelt om tijdig de juiste beslissingen te nemen.

Het team ondersteunt en adviseert de andere teams in de organisatie bij P&C en financieel gerelateerde werkzaamheden. Het advies richting de verschillende teams vindt plaats in samenhang met de Businesscontrollers.

Speciale medewerkers van het team op het gebied van Administratieve Organisatie (AO) en Interne Controle (IC) leveren een bijdrage aan het rechtmatig en doelmatig handelen van de organisatie en adviseren hierover vanuit een onafhankelijke positie. Verder ondersteunt AO/IC de organisatie bij het vastleggen van de processen.

De fiscaal medewerker van het team adviseert de organisatie bij fiscale vraagstukken en is tevens verantwoordelijk voor fiscale aangiftes bij de belastingdienst (btw en Vpb)

In control zijn

Zoals ook kort beschreven in het programma 'Bedrijfsvoering', is de belangrijkste uitdaging van het team P&C om samen met de organisatie *in control* te komen en te blijven. Om invulling te kunnen geven aan deze opgave, moet eerst duidelijk zijn wat we daar precies onder verstaan.

Wij sluiten aan bij het model waarin zogenaamde defensielijnen (lines of defense) worden onderscheiden. In de eerste lijn onderscheiden we de interne controles in de verschillende processen binnen de teams. Daaromheen adviseert business control over risico's en door te voeren verbeteringen. In de derde lijn onderscheiden we de interne controle dat uitvoering geeft aan ons eigen controleplan. De laatste lijn wordt gevormd door de auditfunctie waarin ook het werk van de accountant valt.

Om vast te stellen dat je daadwerkelijk in control bent, kijken we naar de drie belangrijke doelstellingen voor de interne beheersing.

Business Assurance: Dit wil zeggen dat je zeker wilt weten dat de activiteiten die je voor je 'klanten' (burgers en interne klanten) uitvoert goed worden gedaan. Het gaat hier de beoordeling of je doet wat je met elkaar hebt afgesproken, maar ook om zaken als juistheid, tijdigheid en volledigheid van verwerkte gegevens. Om invulling te geven aan deze doelstelling, hebben we onze P&C-cyclus vormgegeven met een verantwoording volgens de 3-W-structuur.

Risico Management: Daarnaast wil je een goed beeld hebben van mogelijke gebeurtenissen waarvan je niet wilt dat deze daadwerkelijk plaatsvinden of waarvan je, als ze plaatsvinden, de impact wilt beperken. Daarom zijn wij momenteel bezig om risicomangement verder vorm te geven en in te bedden in de organisatie. Dit doen wij met behulp van het softwarepakket van Naris, waarin middels 'de Monte Carlo' systematiek de kansen en impact van de verschillende risico's worden doorgerekend. Zodoende zijn wij in staat om een goede inschatting te maken van ons benodigd weerstandsvermogen. Dit is een voortdurend cyclisch proces. In de toekomst gaan we risicobeheersing breder vormgeven.

Compliance: Tot slot wil je er zeker van zijn dat je activiteiten, producten en afspraken passen binnen de geldende wet- en regelgeving en dat het gedrag van werknemers en representanten van de organisatie integer is en in lijn is met de doelstellingen van onze gemeente. Om ervoor te zorgen dat deze doelstellingen worden behaald, zijn beheersingsmaatregelen nodig. Deze zijn er in vele verschillende vormen. Wij geven hier vorm en inhoud aan middels onze interne controle. Onlangs is het uitvoeringsplan AO/IC door ons college vastgesteld, waarin is vastgelegd op welke processen we welke controles uitvoeren. Op dit vlak ligt er ook een sterke link naar het risicomangement. Uitkomsten van deze controles zijn input voor het risicomangement en andersom.

Bovenstaande drie doelstellingen zijn de basis voor verschillende maatregelen en processen die zijn opgezet en nog steeds verder worden uitgewerkt:

- Notitie planning en control;
- P&C-cyclus producten (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota, jaarstukken)
- Budgethoudersregeling;
- Financiële verordening en regelingen;
- Controleverordening;
- Uitvoeringsplan AO/IC;
- Notitie inrichting AO/IC t.b.v. rechtmatigheidsverantwoording;
- Treasury statuut;
- A3 plannen per team.

Er zijn, zoals uit bovenstaande blijkt, verschillende stappen gezet en er zal nog veel volgen, aangezien Planning & Control een cyclisch proces is, waarin steeds weer wordt bijgesteld naar aanleiding van steeds veranderende omstandigheden.

Eén van deze wijzigingen is de verwachte rechtmatigheidsverklaring. Vanaf boekjaar 2021 worden het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring. Dat gaat ook gevolgen hebben voor het financieel beleid, de inrichting en de financiële verantwoording binnen de gemeente. De controleverklaring van de jaarrekening verschuift dan van de accountant naar de gemeente zelf, waarbij het college zich verantwoord.

Wij zullen nu reeds de eerste stappen moeten zetten naar een eigen rechtmatigheidsverantwoording. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de vastlegging van verplichtingen in combinatie met contractbeheer. Het ministerie werkt aan een wetswijziging met betrekking tot de rechtmatigheid. Vanuit de VNG zullen er modellen beschikbaar komen met minimale vereisten. In de loop van 2020 zullen wij een voorbereidende notitie opstellen.

Financiële administratie

De financiële administratie is volop bezig met het verbeteren van haar processen waarin gekozen wordt voor het beste van de 'vijf werelden'. Het delen van kennis heeft in de aanloop naar 2019 intern al efficiency opgeleverd. In 2021 wordt verder gebouwd aan verbeteringen en efficiencycyclagen die nu mogelijk zijn door de schaalgrootte van de nieuwe organisatie.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Aan administratie gerelateerd papierverbruik terugdringen	<ul style="list-style-type: none"> • Werkprocessen verder digitaliseren. • Bewustwording bij medewerkers stimuleren.
» Optimaliseren debiteurenbeheer	<ul style="list-style-type: none"> • Proces van debiteurenadministratie verder automatiseren. • Ruimte laten ontstaan voor persoonlijke benadering bij betalingsachterstand.
» Aanslagoplegging OZB op basis van oppervlaktewaardering WOZ	<ul style="list-style-type: none"> • Voorafgaand aan de aanslagoplegging in 2022 de nieuwe WOZ – waarde naar de peildatum 01-01-2021 nadrukkelijk monitoren op kwaliteit na omzetting van de data.
» Correcte aanslagoplegging	<ul style="list-style-type: none"> • Aanslagoplegging permanent op kwaliteit en volledigheid monitoren.
» Verplichtingenadministratie	<ul style="list-style-type: none"> • Afronden van de test van het gebruiksgemak en de werking van de huidige software. • Op een beheersbare wijze uitrollen van de verplichtingenadministratie, binnen de organisatie.

Informatiebeveiliging en privacy

Met betrekking tot informatiebeveiliging streeft de gemeente ernaar om eind 2022 op volwassenheidsniveau 3 te opereren. De focus ligt op de informatiebeveiligingsprocessen van I&A, facilitair, vastgoed/duurzaamheid, HRM en bij teams die met gevoelige informatie of (bijzondere) persoonsgegevens werken. Dit betekent dat beheersmaatregelen zijn gedocumenteerd en op gestructureerde en geformaliseerde wijze worden uitgevoerd, waarbij de uitvoering is aantoonbaar.

Om te komen tot volwassenheidsniveau 3 zijn doelen gesteld die voortkomen uit het normenkader de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. De doelen voor het aankomend jaar staan hieronder in de tabel beschreven. Om deze doelen te bereiken is een integraal aanpak noodzakelijk. De teams die hier een rol in spelen zijn: HRM, inkoop, informatisering, automatisering, vastgoed en duurzaamheid, facilitair, juridische zaken, financiën P&C en de staf. De volgende doelstellingen we bereiken.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Onderliggende beleidsstukken, kaderstellingen, procedures en werkinstructies opstellen, zodat processen op gestructureerde en geformaliseerde wijze worden uitgevoerd en informatiebeveiliging in overeenstemming met het beleid is.	<ul style="list-style-type: none"> • (Verder) ontwikkelen beleidsdocumenten, procedures, kaderstellingen.
» Informatiebeveiliging borgen in de organisatie door duidelijk gedefinieerd te hebben wie waarvoor verantwoordelijk is en een proces op te zetten dat zorgt voor continue borging en verbetering.	<ul style="list-style-type: none"> • Dit zal een traject worden die projectmatig aangepakt dient te worden. In eerste instantie zal ingezet worden op de kritische bedrijfsprocessen en vervolgens verder worden uitgebreid.
» Bedrijfsmiddelen van de organisatie identificeren en passende verantwoordelijkheden ter bescherming definiëren.	<ul style="list-style-type: none"> • Dit zal eveneens een traject worden die procesmatig wordt aangepakt. Dit zal samen met de teams worden opgepakt.
» Toegang voor bevoegde gebruikers bewerkstelligen en onbevoegde toegang tot systemen en diensten te voorkomen.	<ul style="list-style-type: none"> • Autorisatiemanagement verder professionaliseren.
» Onbevoegde fysieke toegang tot, schade aan en interferentie met informatie en informatie verwerkende faciliteiten van de organisatie voorkomen.	<ul style="list-style-type: none"> • De fysieke beveiliging van de gemeentelocaties optimaliseren.
» Correcte en veilige bediening van informatie verwerkende faciliteiten waarborgen.	<ul style="list-style-type: none"> • Wijzigingsbeheer verder professionaliseren

»	Gebeurtenissen vastleggen en bewijs verzamelen.	<ul style="list-style-type: none"> Doelen stellen m.b.t. de logging en monitoring van systemen en uitvoering hieraan geven.
»	Een overeengekomen niveau van informatiebeveiliging en dienstverlening in overeenstemming met de leveranciersovereenkomsten handhaven.	<ul style="list-style-type: none"> Samen met het inkoop team inzetten op contractmanagement (<i>m.b.t. informatiebeveiliging</i>).
»	Een consistente en doeltreffende aanpak bewerkstelligen van het beheer van informatiebeveiligingsincidenten, met inbegrip van communicatie over beveiligingsgebeurtenissen en zwakke plekken in de beveiliging.	<ul style="list-style-type: none"> Verder professionaliseren incidentenmanagement
»	Informeren van medewerkers omtrent informatiebeveiliging en privacy	<ul style="list-style-type: none"> Samen met de FG het organiseren van bewustwordingssessies op teamniveau.

Privacy

Privacy is een grondrecht. Gemeente Het Hogeland verwerkt talloze persoonsgegevens van onder andere inwoners en medewerkers. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) dient als basis waar organisaties binnen de EU aan dienen te voldoen. De komende jaren zal de gemeente zich dan ook moeten inzetten om te voldoen aan deze wetgeving. Eén van de vereisten is een overzicht van alle verwerkingen van persoonsgegevens die de gemeente doet. Hiervoor is het van belang dat alle processen in kaart gebracht zijn. Dit is prioriteit voor 2021 en wordt integraal opgepakt.

In 2021 blijft het van belang dat er bij nieuwe ontwikkelingen ook aan privacy wordt gedacht. Hier hebben onze inwoners recht op. Betrokkenen worden zich steeds bewuster van de rechten die men geniet op basis van de AVG en hier zal de gemeente zich goed op moeten voorbereiden. In 2021 dienen er dan ook procedures opgesteld te zijn om deze privacy rechten ten uitvoer te kunnen brengen. Voor alle aangelegenheden betreffende privacy & gegevensbescherming is het van belang dat de medewerkers van de gemeente Het Hogeland getraind worden. In de afgelopen jaren is hier al in samenwerking met de CISO aan gewerkt en dit wordt voortgezet in 2021. Voor een aantal teams zal bewustwording een terugkerend onderwerp zijn. De implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) dient voortgezet te worden waarna er toezicht op de uitvoering van de AVG ingeregeld kan worden.

	<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
»	Informeren van medewerkers omtrent informatiebeveiliging en privacy	<ul style="list-style-type: none"> Samen met de CISO het organiseren van bewustwordingssessies op teamniveau.
»	Toezicht op de procedure meldplicht datalekken	<ul style="list-style-type: none"> De huidige procedure werkt goed. Het verbeteren van het proces door het datalek register in Join te verwerken.
»	Overzicht in de ondertekende verwerkersovereenkomsten en een overzicht van externe organisaties waar nog geen verwerkersovereenkomst mee is. Vervolgens dienen deze overeenkomsten beheerd te worden.	<ul style="list-style-type: none"> Het opstellen van een procesbeschrijving.
»	Het vullen en beheren van het Register verwerkingsactiviteiten. Dit is een taak van elk team afzonderlijk.	<ul style="list-style-type: none"> Het bieden van ondersteuning en advies.
»	Procesbeschrijvingen m.b.t. de rechten van betrokkenen. Dit zijn:	<ul style="list-style-type: none"> Deze werkzaamheden dienen nog bij een team ondergebracht te worden.

	<ul style="list-style-type: none"> • Inzagerecht; • Recht op vergetelheid; • Recht op rectificatie en aanvulling; • Recht op data portabiliteit; • Recht op beperking van de verwerking; • Recht niet te worden onderworpen aan profilering; • Recht op bezwaar tegen een verwerking; • Recht op informatie. 	
»	Toeziën op een correcte naleving van de AVG	<ul style="list-style-type: none"> • Het opstellen van een privacy beleid. Daarnaast het vormgeven van de toezichthoudende taak van de Functionaris Gegevensbescherming.

Facilitaire zaken

Door de herindeling maakt de gemeente Het Hogeland gebruik van veel verschillende leveranciers. Voor een goede beheersing en de uniformiteit van werken is het wenselijk dat het aantal leveranciers wordt teruggebracht. Tevens zorgt dit voor het terugdringen van het aantal facturen dat moet worden verwerkt.

In de periode tot en met 2022 heeft de gemeente meerdere inkooptrajecten/aanbestedingen af te ronden. Om deze aanbestedingen, vaak Europese procedures, te kunnen bemensen is in tijdelijkheid extra inkoopcapaciteit nodig.

We willen zo goed mogelijk in control komen voor wat betreft de leveranciersafspraken. De functie en of rol van contractmanagement is nog niet belegd. Team Facilitair zal samen met team Inkoop een pilot voorbereiden voor contractmanagement. In 2020 heeft een verkenning plaatsgevonden op welke wijze contractmanagement op adequate wijze kan worden ingericht voor team Facilitair. Doelstelling is om dit vervolgens organisatie breed in te richten voor alle contracten.

Sinds januari wordt gewerkt met één Servicedesk waar men terecht kan voor alle vragen en meldingen over de facilitaire- en ICT-dienstverlening. Een brede Servicedesk voor een groot deel van de interne dienstverlening die in eerste instantie “unskilled” van start is gegaan. Dit wil zeggen dat meldingen vooral worden aangenomen, geregistreerd en doorgezet naar een behandelaar/specialist. Inmiddels worden steeds meer meldingen in de eerste lijn afgehandeld.

Alle klantcontacten komen binnen via één systeem, het Selfservice Portaal, welke door andere teams steeds meer wordt gevonden en gewaardeerd. We blijven daardoor groeien en door ontwikkelen. Ontwikkelingen in het huisvestingsconcept van Het Hogeland, waaronder het versneld afstoten van 1 gemeentelocatie, vragen om aanpassingen in het huidige werkplekconcept. Daarnaast zien we dat veel medewerkers thuis werken als gevolg van de maatregelen rond COVID-19. Een tijdelijke aanleiding met een, naar wij verwachten, blijvend effect op het gebruik van onze werkplekken. Allemaal factoren die vragen om een innovatief werkplekconcept op korte en lange termijn. In nauwe samenwerking met de teams HRM en I&A gebruikt team Facilitair het jaar 2021 om goed te anticiperen op genoemde ontwikkelingen en zet in deze lijn de beschikbare middelen in om de nodige stappen voorwaarts te zetten.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?
»	Leveranciersafspraken in control krijgen	<ul style="list-style-type: none"> • Het aandragen van eisen en wensen, waarmee - samen met team Inkoop - een inkooptraject gestart kan worden • Terugbrengen van het aantal leveranciers en facturen • Inrichten van contractmanagement.
»	Goed werkende Servicedesk	<ul style="list-style-type: none"> • Opleiden van medewerkers • Doorontwikkeling van het Selfservice Portaal (TOPdesk) o.a.:

	<ul style="list-style-type: none"> • Implementeren en optimaliseren van onderliggende processen, zoals autorisatiemanagement, changemanagement en toegangsbeleid • Doorontwikkeling van de kennisbank van het Selfservice Portaal.
--	--

Vastgoed

In aanvulling op het programma Bedrijfsvoering geven we onderstaand weer wat we willen bereiken en wat we daarvoor willen gaan doen,

Wat willen we bereiken

- Een strategische sturing op het complete gemeentelijke vastgoed.
- Het vervullen van de eigenaarsrol van het complete vastgoed.
- De vastgoedinformatie, kosten en opbrengsten per object in beeld brengen om een effectieve inzet van middelen mogelijk te maken door middel van een dashboard.
- Een gezonde bedrijfsvoering waarbij er vanuit een meerjarenperspectief en referentiekader van de exploitatie financieel gestuurd wordt op de vastgoedportefeuille en waarbij transparantie rondom het vastgoed het uitgangspunt is.
- Een passende vastgoedportefeuille die aansluit bij de wettelijke taken en het beleid van gemeente Het Hogeland.
- Veilig en functioneel vastgoed dat op (wettelijke) duurzame wijze wordt ingezet.

Wat gaan we daarvoor doen

- De MJOP's van de gebouwen, inclusief panden Ability, zijn opgesteld en verwerkt in een database.
- Samenvoegen alle gebouwen in één onderhoudsprogramma Planon en laten beheren door team Vastgoed.
- Het Vastgoedkader inclusief begroting laten vaststellen en overgaan tot implementatie.
- Uitvoering inrichting vastgoedinformatiesysteem en vastgoedadministratie.
- Uitvoering onderhoudszaken zoals opgenomen in MJOP's.
- Uitvoering herstel mogelijke aardbevingsschade aan en in gemeentelijke gebouwen.
- Mede opstellen notitie (herziening) huisvestingconcept gemeentelijke organisatie.
- Inhoud geven aan versteviging of vervangende nieuwbouw van 22 schoolgebouwen.
- Afstoten van geselecteerd vastgoed.

Stijging van de gemiddelde onderhoudskosten

Vanwege in het verleden diverse gekozen beleidsuitgangspunten en toevoeging van Ability panden zijn de beschikbare onderhoudsbudgetten op basis van de actuele MJOP's niet toereikend. Door marktwerking zijn de afgelopen tijd de kosten voor onderhoudswerkzaamheden fors gestegen waarbij ook het Coronavirus een negatieve invloed zal hebben op de kosten voor de geplande onderhoudswerkzaamheden.

Bezuinigingen

Onze gemeente staat voor een uitdagende bezuiniging op ons vastgoed, die van invloed is op de wijze waarop panden zullen worden beheerd en onderhouden. De inhoud van de vastgoedportefeuille wordt de komende drie jaar gescreend en niet passend vastgoed zal worden afgestoten. De budgetten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed van de voormalige BMW-gemeenten staan op dit moment in de reserve. Om de verhoging van de onderhoudskosten die zijn ontstaan na de herindeling en herijking van het vastgoed te kunnen dekken wordt een voorziening voor het vastgoedonderhoud opgezet en vindt een jaarlijkse dotatie plaats. Het verschil tussen de oude en nieuwe opzet zal de eerstkomende vijf jaar worden gedekt uit het onderhoudsbedrag BMW uit de reserve waarna deze volledig op nul komt te staan. Na deze periode zal opnieuw moeten worden gekeken naar de wijze van het dekken van de onderhoudskosten. De kosten van de jaarlijkse indexering zal worden bekostigd uit een speciaal gemeentelijk fonds waar ook andere afdelingen uit putten.

Verbonden partijen

Algemeen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt hiervoor het begrip 'verbonden partijen' gebruikt. Het gaat dan om derde partijen waarin de gemeente een aanmerkelijk financieel en bestuurlijk belang heeft. Hieronder worden de deelnemingen verstaan van onze gemeente in gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, vennootschappen, stichtingen en verenigingen.

Financieel belang

Er is sprake van een financieel belang als een aan een verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag bij faillissement niet verhaald kan worden of als de gemeente aansprakelijk is wanneer de gemeente haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang

Van een bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft in de rechtspersoon via het aandeelhouderschap en/of via het recht tot voordracht of benoeming van personen in de bestuursorganen van een rechtspersoon.

Overzicht Verbonden Partijen

De gemeente Het Hogeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in onderstaande verbonden partijen. De lijst bestaat uit gemeenschappelijke regelingen die voldoen aan de definitie van verbonden partij, namelijk dat er sprake moet zijn van een bestuurlijk en financieel belang. Voor de vermelding van de balansstanden en de financiële resultaten is uitgegaan van de jaarstukken 2019 van de betreffende verbonden partij.

Naam	Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stel zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: <ul style="list-style-type: none"> • Brandweezorg; • Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; • Rampenbestrijding en crisisbeheersing; • Bevolkingszorg; • Melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.
Programma	1. Veiligheid
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester.
Financieel belang	De kosten voor de Veiligheidsregio Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2021 voor Het Hogeland bedraagt € 3.713.762.
Eigen vermogen *	31-12-2019: - €10.272 31-12-2018: € 6.721
Vreemd vermogen *	31-12-2019: € 36.707 31-12-2018: € 20.777
Financieel resultaat *	2019: € 15.328 (N) 2018: € 1.605 (V)
Risico's	Als gevolg van de vorming van een voorziening voor FLO ultimo 2019 van circa € 15,2 miljoen is er sprake van een negatieve algemene reserve en is er niet voldoende weerstandsvermogen beschikbaar.
Ontwikkelingen	VRG heeft zich, op basis van de recente ontwikkelingen en de BBV, genoodzaakt gezien in de jaarrekening 2019 een voorziening van circa € 15,2 miljoen te treffen inzake de kosten van de Regeling FLO-overgangsrecht 75% netto garantie (FLO2018). Het eigen vermogen van VRG wordt daardoor sterk negatief (circa € 10,3 miljoen). Zoals wettelijk geregeld moeten de deelnemende gemeentetekorten in de GR opvangen. In het najaar van 2020 zal VRG, in samenwerking met de deelnemende gemeenten en in overleg met de Provincie Groningen, een plan uitwerken om het negatieve eigen vermogen op te lossen.

* Bedragen x € 1.000

Naam	Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de volgende belangen; <ul style="list-style-type: none"> • Bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; • Bevolkingszorg.
Programma	5. Sociaal domein & Volksgezondheid
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.
Financieel belang	De kosten voor PG&Z worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2021 voor Het Hogeland bedraagt € 2.327.347.
Eigen vermogen *	31-12-2019: € 3.988 31-12-2018: € 1.917
Vreemd vermogen *	31-12-2019: € 17.956 31-12-2018: € 1.272
Financieel resultaat *	2019: € 2.071 (V) 2018: € 936 (N)
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Vestigingsplaats	Veendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De ODG verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester.
Financieel belang	De kosten voor de ODG worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2021 voor Het Hogeland bedraagt € 711.398.
Eigen vermogen *	31-12-2019: € 1.773 31-12-2018: € 2.943
Vreemd vermogen *	31-12-2019: € 3.125 31-12-2018: € 2.523
Financieel resultaat *	2019: € 350 (V) 2018: € 1.078 (V)
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de VTH-taken.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen		
Vestigingsplaats	Usquert		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling en openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieu hygiënische verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen.		
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid		
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland (vm. De Marne, Winsum en Eemsmond) en Loppersum, per 1 januari 2021 gemeente Eemsdelta.		
Bestuurlijk belang	De gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (raadslid en wethouder) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).		
Financieel belang	De kosten (exploitatietekort) voor Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Het Hogeland bedraagt: € 75.000.		
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	3.166
	31-12-2018:	€	3.362
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	1.202
	31-12-2018:	€	1.093
Financieel resultaat *	2019:	€	4 (N)
	2018:	€	32 (V)
Risico's	<p>Het uiteindelijke tekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is de verdeling van de baten en lasten van de deelnemende gemeenten geregeld.</p> <p>In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.</p>		
Ontwikkelingen	<p>Het Dagelijks Bestuur (DB) van het Vuilverwerkingsbedrijf heeft op 11 juni 2020 besloten om het Algemeen Bestuur (AB) voor te stellen om het voornemen om de GR per 1-1-2021 op te heffen met een jaar door te schuiven naar 1-1-2022. Het AB heeft op 2 juli 2020 ingestemd met dit voorstel.</p> <p>Het DB is tot dit voorstel gekomen doordat ook Afvalbeheer Noord-Groningen BV te kennen heeft gegeven zichzelf op te willen heffen en wel per 1-1-2022. Praktisch gezien is het dan handiger om beide organisaties gelijktijdig op te heffen.</p> <p>Voordeel van deze besluitvorming is dat de gemeente nu waarschijnlijk de overdracht van het onderhoud stortlichaam aan de provincie (nazorgfonds) nog binnen het Vuilverwerkingsbedrijf kan afdoen.</p>		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG)		
Vestigingsplaats	Groningen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot doel de behartiging van de belangen van preventie en het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig van de gemeenten uit de regio, het bevorderen van overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen en het ketenbeheer, en mogelijk andere milieu- en reinigingstaken.		
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid		
Deelnemende partijen	De gemeenten Het Hogeland (vm. Bedum), Groningen en Westerkwartier.		
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.		
Financieel belang	In de begroting 2021 is een bijdrage geraamd ad € 644.000.		
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	1.019
	31-12-2018:	€	1.019
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	3.561
	31-12-2018:	€	3.694
Financieel resultaat *	2019:	€	0 (V/N)
	2018:	€	0 (V/N)
Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.		
Ontwikkelingen	<p>Het contract met Attero loopt af op 1 januari 2022.</p> <p>Om vanaf 1 januari 2022 weer een verwerker te hebben, is door het ARCG onderzoek gedaan naar aanbesteden en inbesteden. Voor aanbesteden kwam alleen Attero in aanmerking en voor inbesteden Omrin. Door het bureau KplusV is een verkenning gedaan. Hieruit kwam naar voren dat inbesteden financieel gunstig is, minste risico's met zich meebrengt en de gemeente inspraak blijft houden. Om te kunnen inbesteden, wordt de gemeente aandeelhouder van Omrin (letteraandeel B). De gemeenten Het Hogeland en Westerkwartier krijgen dan ieder 50 aandelen en Groningen 360. Het collegevoorstel over inbesteden staat op 11 november gepland in uw raad.</p>		

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR voor het grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Eems-Dollard Regio			
Vestigingsplaats	Leer (Duitsland)			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doelstelling en openbaar belang	De GR heeft tot doel het bevorderen en realiseren van grensoverschrijdende samenwerking op regionaal en plaatselijk niveau. In het bijzonder alle maatregelen ter versterking en ontwikkeling van de betrekking tussen de gebieden aan beide zijden van de grens af te stemmen en passende oplossingen voor de op dit terrein optredende problemen te treffen.			
Programma	7. Burger en Bestuur			
Deelnemende partijen	Duitse en Nederlandse gemeenten, alsmede andere regionale overheden, Kamers van Koophandel in de Eems Dollard Regio.			
Bestuurlijk belang				
Financieel belang	In de begroting 2021 is een bijdrage geraamd van € 5.900.			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	NB	
	31-12-2018:	€	465	
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	NB	
	31-12-2018:	€	3.679	
Financieel resultaat *	2019:	€	NB	(V/N)
	2018:	€	36	(V)
Risico's	Geen			
Ontwikkelingen				

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR Havenschap Delfzijl/Eemshaven (Groningen Seaports)		
Vestigingsplaats	Delfzijl		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling en openbaar belang	Verantwoord, integer en duurzaam de economische activiteiten - en dus de werkgelegenheid - te stimuleren in de havens, industrieterreinen en andere logistieke knooppunten die Groningen Seaports beheert of waar het de regie voert.		
Programma	2. Bereikbaarheid		
Deelnemende partijen	Raden, staten en colleges van de provincie Groningen, de gemeente Delfzijl (per 1 januari 2021 Eemsdelta) en de gemeente Het Hogeland.		
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Bestuur door twee wethouders en twee raadsleden.		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	228.322
	31-12-2018:	€	227.444
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	327.993
	31-12-2018:	€	318.060
Financieel resultaat *	2019:	€	460 (V)
	2018:	€	1.558 (V)
Risico's	De GR staat borg voor de financiering van GSP NV. Behoudens publieke taken (havenmeester) vinden alle (financiële) activiteiten plaats in de NV.		
Ontwikkelingen	Het eigen vermogen van de NV GSP wordt toereikend geacht om de risico's op te kunnen vangen.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR Volkskredietbank voor Noordoost Groningen
Vestigingsplaats	Appingedam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De bank is een kredietbank als bedoeld in de Wet op het Consumentenkrediet en heeft geen winstoogmerk. De regeling wordt getroffen ten bate van een zo doelmatig mogelijke uitvoering van de volgende belangen: a. het verlenen van hulp om te komen tot een financieel stabiele situatie bij burgers die in financiële moeilijkheden verkeren of dreigen te raken; b. het op zakelijk en sociaal verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan sociale kredieten; c. het voorkomen van maatschappelijke minder gewenste vormen van financiële dienstverlening.
Programma	5. Sociaal Domein en volksgezondheid
Deelnemende partijen	Gemeente Appingedam, Delfzijl en Loppersum (per 1 januari 2021 gemeente Eemsdelta), Het Hogeland, Oldambt, Pekela en Veendam.
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur door een wethouder.
Financieel belang	In de begroting 2020 is een bijdrage geraamd van € 321.900.
Eigen vermogen *	31-12-2019: € 0 31-12-2018: € 0
Vreemd vermogen *	31-12-2019: € 6.631 31-12-2018: € 6.443
Financieel resultaat *	2019: € 0 (V/N) 2018: € 0 (V/N)
Risico's	Er zijn diverse risico's aanwezig (claims, rente, personeel, macro-economische effecten, etc.). Deze zijn echter niet groot. De VKB beschikt niet over een weerstandsvermogen om tegenvallers op te vangen.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	GR Werkorganisatie DEAL (VTH)		
Vestigingsplaats	Delfzijl		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling en openbaar belang	Doel van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering door de WerkOrganisatie DEAL van de door de deelnemende gemeenten opgedragen taken.		
Programma	6. Ruimtelijke Ordening, Wonen en Duurzaamheid		
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland, Delfzijl, Appingedam en Loppersum (per 1 januari 2021 Eemsdelta).		
Bestuurlijk belang	Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in zowel het Algemeen Bestuur als in het Dagelijks Bestuur.		
Financieel belang	Vanaf de begroting 2021 is geen gemeentelijke bijdrage meer geraamd.		
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	230
	31-12-2018:	€	739
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	776
	31-12-2018:	€	634
Financieel resultaat *	2019:	€	509 (N)
	2018:	€	479 (V)
Risico's			
Ontwikkelingen	Met ingang van 1 januari 2021 zullen de gemeenten Eemsdelta en de gemeente Het Hogeland de zogeheten VTH- taken door de eigen gemeentelijke organisatie uitvoeren. Het streven is om deze gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2021 te ontbinden.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Enexis Holding N.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	4.112.000
	31-12-2018:	€	4.024.000
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	4.146.000
	31-12-2018:	€	3.691.000
Financieel resultaat *	2019:	€	210.000 (V)
	2018:	€	319.000 (V)
Risico's	Enexis is financieel gezond, heeft een eigen vermogen van meer dan 50% (wettelijk vereist is 40%).		
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	Vordering op Enexis B.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Het overnemen van het netwerk door Enexis kon door Enexis niet bekostigd worden. Daarom heeft Essent haar een lening verstrekt. Deze lening is buiten de deal met RWE gehouden. De aandeelhouders hebben deze lening overgenomen.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	-9
	31-12-2018:	€	-2
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	9
	31-12-2018:	€	356.319
Financieel resultaat *	2019:	€	7 (N)
	2018:	€	11 (N)
Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art. 2.:81 BW.		
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 heeft het bestuur van de vennootschap een besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorgelegd. De vennootschap is daarmee opgeheven, ontbonden en uitgeschreven uit het Handelsregister.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Verkoop Vennootschap B.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de Verkopende Aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	71
	31-12-2018:	€	136
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	16
	31-12-2018:	€	22
Financieel resultaat *	2019:	€	- (N)
	2018:	€	10 (N)
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.		
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 heeft het bestuur van de vennootschap een besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorgelegd. De vennootschap is daarmee opgeheven, ontbonden en uitgeschreven uit het Handelsregister.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	CBL Vennootschap B.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Vennootschap voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschap vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	125
	31-12-2018:	€	137
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	5
	31-12-2018:	€	22
Financieel resultaat *	2019:	€	12 (N)
	2018:	€	9 (N)
Risico's	<p>Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p>		
Ontwikkelingen	<p>In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 heeft het bestuur van de vennootschap een besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorgelegd. De vennootschap is daarmee opgeheven, ontbonden en uitgeschreven uit het Handelsregister.</p>		

* Bedragen x € 1.000

Naam	CSV Amsterdam B.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Er loopt nog een procedure tussen Essent en de Staat der Nederlanden. Deze BV draagt zorg voor de afwikkeling van deze procedure.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	452
	31-12-2018:	€	746
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	84
	31-12-2018:	€	45
Financieel resultaat *	2019:	€	294 (N)
	2018:	€	124 (N)
Risico's	Het financiële risico is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.		
Ontwikkelingen	<p>Nadat in juni 2016 een compromis werd bereikt tussen CSV Amsterdam BV, Recycleco B.V. en Attero Holding B.V. over betwiste (fiscale) claims alsmede over een belastingteruggave is in april 2020 een tweede en finale compromis bereikt tussen voor de beëindiging van alle resterende geschillen met betrekking tot betwiste (fiscale) claims, alsmede over een belastingteruggave. Het resterend vermogen op de Escrow-rekening is in mei 2020 onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling van het werkkapitaal volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders.</p> <p>De vennootschap zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting.</p> <p>Op het moment is de vennootschap in afwachting van de reactie van de Belastingdienst op het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie de procedure al dan niet worden voortgezet.</p> <p>Na afwikkeling van deze bezwaar- en/of beroepsprocedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure zal de vennootschap kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	In deze vennootschap is het belang (50%) van Essent in EPZ ondergebracht.		
Programma	3. Economie en Werkgelegenheid		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	1.590
	31-12-2018:	€	1.605
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	455
	31-12-2018:	€	24
Financieel resultaat *	2019:	€	15 (N)
	2018:	€	15 (N)
Risico's	Het financiële risico is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.		
Ontwikkelingen	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2021 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank is een betrokken partner en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Programma	8. Bedrijfsvoering		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van het rijk, provincies en gemeenten.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	4.887
	31-12-2018:	€	4.991
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	144.802
	31-12-2018:	€	132.518
Financieel resultaat *	2019:	€	163.000 (V)
	2018:	€	337.000 (V)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.		
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	N.V. Waterbedrijf Groningen		
Vestigingsplaats	Groningen		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Leveren van drinkwater.		
Programma	8. Bedrijfsvoering		
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang			
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	83.874
	31-12-2018:	€	75.525
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	138.427
	31-12-2018:	€	133.475
Financieel resultaat *	2019:	€	2.171 (V)
	2018:	€	2.017 (V)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.		
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	Exploitiemaatschappij Haven Lauwersoog B.V.	
Vestigingsplaats	Lauwersoog	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Doelstelling en openbaar belang	Verantwoordelijk voor het exploiteren, beheer en onderhoud van de haven Lauwersoog.	
Programma	2. Bereikbaarheid	
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland, Noardeast-Fryslan en de visafslag.	
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).	
Financieel belang	180 aandelen (nominale waarde/aandeel € 45,45)(45%)	
Eigen vermogen *	31-12-2018:	€ 467
	31-12-2017:	€ 103
Vreemd vermogen *	31-12-2018:	€ 1.379
	31-12-2017:	€ 1.661
Financieel resultaat *	2018:	€ 64 (V)
	2017:	€ 67 (V)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.	
Ontwikkelingen		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Groningen Milieu (Omrin)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Doelstelling en openbaar belang	Het ophalen van huisvuil.		
Programma	6. Ruimtelijke ordening, Wonen en Duurzaamheid		
Deelnemende partijen	BV Groningen Milieu is 100% dochter van NV Fryslân Milieu.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).		
Financieel belang	5.000 aandelen (45%)		
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	-
	31-12-2018:	€	31
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	-
	31-12-2018:	€	104
Financieel resultaat *	2019:	€	- (V/N)
	2018:	€	19 (V)
Risico's			
Ontwikkelingen	Groningen Milieu (Omrin) wordt vanaf 1 januari 2021 regievoerder en eerste aanspreekpunt betreft de inzameling van het huisvuil. De dienstverleningsovereenkomst wordt hierop aangepast.		

* Bedragen x € 1.000

Naam	Stichting De Beemden		
Vestigingsplaats	Bedum		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling en openbaar belang	De stichting stelt zich ten doel de exploitatie van: <ul style="list-style-type: none"> • Zwembad De Beemden; • Andere sportaccommodaties in de voormalige gemeente Bedum. 		
Programma	4. Leefbaarheid en Voorzieningen		
Deelnemende partijen	Gemeente Het Hogeland en minimaal twee natuurlijke personen.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de stichting bestaat uit minimaal drie leden. Het college van de voormalige gemeente Bedum heeft op 27 april 2010 besloten vooralsnog geen lid voor te dragen voor benoeming in het bestuur van stichting "De Beemden". Dit heeft vooral te maken met het behoud van een onafhankelijke positie van het betreffende collegelid (portefeuillehouder sportzaken).		
Financieel belang	In de begroting 2021 is een bijdrage geraamd van € 116.063.		
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€	188
	31-12-2018:	€	157
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€	60
	31-12-2018:	€	139
Financieel resultaat *	2019:	€	31 (V)
	2018:	€	48 (V)
Risico's			
Ontwikkelingen			

* Bedragen x € 1.000

Naam	Stichting Beheer Oikocredit Nederland Fonds
Vestigingsplaats	Utrecht
Rechtsvorm	Stichting
Doelstelling en openbaar belang	Verstrekken van microkrediet in ontwikkelingslanden.
Programma	
Deelnemende partijen	Particulieren en bedrijven.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	12 aandelen (nominale waarde/aandeel € 200)
Eigen vermogen *	31-12-2019: € 585 31-12-2018: € 585
Vreemd vermogen *	31-12-2019: € 316 31-12-2018: € 256
Financieel resultaat *	2019: € 0 (V/N) 2018: € 0 (V/N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

* Bedragen x € 1.000

Naam	Vereniging van Waddenzeegemeenten	
Vestigingsplaats	Harlingen (statutair), Delfzijl (secretariaat)	
Rechtsvorm	Vereniging	
Doelstelling en openbaar belang	Het tot stand brengen en in stand houden van een overlegstructuur voor het Waddenzeegebiet om te komen tot een samenhangend beleid voor dit gebied.	
Programma	7. Burger en Bestuur	
Deelnemende partijen	Gemeente Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Texel, Vlieland, Harlingen, Het Hogeland, Delfzijl (per 1 januari 2021 Eemsdelta), Noardeast-Fryslân, Het Bildt, Waadhoeke, Súdwest-Fryslân, Hollands Kroon, Den Helder en Oldambt.	
Bestuurlijk belang		
Financieel belang	Jaarlijkse ledenbijdrage gebaseerd op bedrag per inwoner.	
Eigen vermogen *	31-12-2019:	€ 28
	31-12-2018:	€ 19
Vreemd vermogen *	31-12-2019:	€ 154
	31-12-2018:	€ 181
Financieel resultaat *	2019:	€ 9 (V)
	2018:	€ 6 (N)
Risico's		
Ontwikkelingen		

* Bedragen x € 1.000

Grondbeleid

Grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, lokale economie, natuur en landschap, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te realiseren. De nog op te stellen nota grondbeleid schept het kader voor de manier waarop de gemeente haar rol (actief, passief of facilitair), haar ontwikkelstrategie en kostenverdeling bij initiatieven bepaalt. Daarnaast biedt de nota een kader voor de manier waarop zij haar instrumenten inzet om haar doelstellingen te realiseren.

Omdat de doelstellingen ten aanzien van het grondbeleid van de voormalige gemeenten niet veel van elkaar verschillen zal het Grondbeleid van Het Hogeland voor het eerst in 2022 worden opgesteld. Verwacht mag worden dat ook Het Hogeland voor wat betreft het onderdeel grondzaken inzet op het behalen van onderstaande doelen:

- Het bevorderen en tijdig mogelijk maken van het gewenste ruimtegebruik;
- Het bevorderen van de gewenste ruimtelijke kwaliteit binnen ontwikkelingsplannen;
- Het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, exploitanten, eigenaren en gemeente;
- Risicobeheersing (financieel en juridisch) van ruimtelijke ontwikkelingen;
- Streven naar een marktconform financieel resultaat.

Integer, betrouwbaar, zakelijke, doelmatig en professioneel

Wij willen op professionele en zorgvuldige wijze onze taken rond grondzaken uitvoeren. Hiervoor zal continu geïnvesteerd worden in het bijhouden van vakkennis en het bijhouden van relevante wet- en regelgeving. Het verkennen van de marktomstandigheden, de behoeften van inwoners, organisaties en ondernemers is hierbij van wezenlijk belang. Dienstverlenend wanneer het kan, zakelijk wanneer het moet, maar in alle gevallen juridisch correct geregeld (transparant, marktconform en formeel vastgelegd). In alle gevallen geldt dat maatwerk de boventoon voert bij de selectie van, en de wijze waarop, de instrumenten worden ingezet. Ook de bestuurlijke wens om regelarm te willen werken wordt daarbij vertaald met het op zoek gaan naar het instrument (koop, huur, erfpacht, ingebruikname, etc.) dat voor die situatie het meest passend is.

De stand van zaken van de exploitatieopzetten wordt hieronder in de verschillende tabellen omschreven. Voorafgaand aan de jaarrekening worden de exploitatieopzetten voortaan jaarlijks geactualiseerd en door de raad vastgesteld. De actualisatie van de exploitatieopzetten 2019 (herziening 2020) is door u in juni 2020 vastgesteld. De ramingen in de tabellen zijn op basis van deze vastgestelde exploitaties.

Grondexploitatie	Locatie	Berekende eindwaarde 2020 looptijd einde project	Nieuwe voorziening jaarrekening 2019 op basis van eindwaarde
Bedrijvenpark De Marne	Ulrum	€ 383.410,00	€ -
Tuinbouwbedrijventerrein	Kruisweg	€ -14.645,00	€ 15.000,00
Bedrijventer. Boterdiep fase 2	Bedum	€ -323.018,26	€ 323.018,26
Vogelzang	Bedum	€ 2.220,92	€ -
Trekweg	Ulrum	€ -356.251,00	€ 356.251,00
Almersma	Uithuizen	€ -1.356.044,00	€ 1.356.044,00
LTS	Uithuizen	€ -459.000,00	€ 469.621,00
Scherphorn noord	Uithuizemeeden	€ 243.732,00	€ -
Munster fase 1	Winsum	€ -276.448,00	€ 276.448,00
Ter Laan 4	Bedum	€ 72.190,74	
Nijverheidsweg woon werk	Uithuizen	€ 89.055,22	
Centrumplan Uithuizen	Uithuizen	€ 3.889.747,33	€ 3.889.747,33

* Voor de plannen De Laan Zuid te Warffum en Scherphorn Zuid te Uithuizemeeden zijn er geen actieve grondexploitaties. De bouw kavels worden wel uitgegeven. Deze voorziening van € 334.000 is ingesteld ter dekking van de kosten van het woonrijp maken van de genoemde plannen.

De huidige reserve Grondbedrijf (grondexploitaties) heeft een verwacht saldo van afgerond € 371.000.

Locatie Vogelzang heeft nog een bestemmingsreserve Bovenwijkse kosten van afgerond € 15.000 eventueel te gebruiken voor tegenvallers in kosten voor woonrijp maken.

Locatie Ter Laan 4 heeft nog een bestemmingsreserve Bovenwijkse voorzieningen afgerond € 118.000. Vanuit de grex worden hier geen bijdragen meer aan toegevoegd. Deze reserve wordt ingezet voor projecten grenzend aan het plangebied van Ter Laan 4.

Locatie Leens-Oost heeft nog een voorziening van € 83.000. De gemeente heeft de openbare ruimte van de projectontwikkelaar overgenomen. Deze voorziening is nodig voor de laatste woonrijp kosten van dit plan.

Aardbevingen

Het Hogeland: Veilig en Vitaal

De gevolgen van de gaswinning en de aardbevingen zijn voor de gemeente Het Hogeland van grote invloed. Het vraagstuk rond de veiligheid voor de inwoners is complex. We hebben in onze gemeente een versterkingsopgave maar ook de schades aan panden zijn door ons hele gebied zichtbaar. De moeizaam verlopende afhandeling van gemelde schades heeft onder meer effect op de gezondheid en veerkracht van onze inwoners.

Met 2030 als tijdshorizon, streven we in de gemeente Het Hogeland naar een veilige, duurzame en leefbare toekomst, waar eenieder met vertrouwen zijn ontwikkeling in eigen hand neemt.

Daarbij hanteren we de volgende doelen:

1. Veiligheid voor alle inwoners
2. Een toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven
3. Als betrouwbare overheid in continue verbinding met onze omgeving

1. Veiligheid voor alle inwoners.

De gemeente Het Hogeland streeft naar een veilige leef- en werkomgeving, het behoud van de leefbaarheid in de dorpen en daar waar mogelijk te versterken. Goede bereikbare voorzieningen maar ook veilige schoolgebouwen, zorginstellingen en woningen zijn daarbij belangrijk. Perspectief bieden betekent ook oog hebben voor economische kansen en daarnaast bijvoorbeeld behoud van erfgoed. Kortom, een Veilig en Vitaal Het Hogeland waarin we naast onze inwoners staan.

In 2020 is het lokale plan van aanpak versterking Het Hogeland vastgesteld. In dit plan is de prioritering opgenomen van de panden die mogelijk moeten versterkt. Deze panden liggen verspreid door ons gebied. Onze opgave betreft de mogelijke versterking van 2353 adressen. Hierbij hanteren we het advies van het Staatstoezicht op de Mijnen om veiligheid voorop te stellen. In het plan van aanpak versterking hebben we een aantal opdrachten opgenomen die de NCG moet uitvoeren. We sturen op het behalen van deze resultaten voordat we in 2021 een nieuw lokaal plan van aanpak zullen vaststellen.

We zien de versterkingsopgave ook als een koppelkans voor onze inwoners. We betrekken daarbij bijvoorbeeld ook opgaven die we zien als het gaat om verduurzaming. Door met inwoners, ondernemers en de woningcorporaties in gesprek te gaan en met elkaar te bekijken hoe we de versterking van de panden willen oppakken, wat de inwoners daarin willen en hoe de corporaties dit willen combineren met hun eigen doelstellingen ten aanzien van de strategische woningvoorraad.

In 2021 zullen de eerste woningen worden versterkt dan wel zijn herbouwd in Kantens en Uithuizen. De tijdelijke huisvesting en de daarvoor benodigde ruimtelijke procedures en het betrekken van inwoners bij deze opgaven zijn afgerond in 2020. De opgave en planvorming voor de overige dorpen als Uithuizen, Winsum, Bedum, Zandweer en Uithuizermeeden lopen uiteraard ook door. Daar waar tijdelijke huisvesting nodig is zet de gemeente alles op alles om zoveel mogelijk voortgang te houden op onderdelen zodat vertraging wordt voorkomen. Tevens zet de gemeente de kansen voor versnelling in die vanuit de Bouwimpuls worden gegeven.

De versterking en vernieuwing van onze scholen zal ook in 2021 volop verder gaan (zie voor meer toelichting bij "Grote Projecten"). Dit geldt ook voor de versterking en vernieuwing van de zorgpanden. Er worden verdere voorbereidingen getroffen voor een nieuw project Beschermd wonen in Uithuizen, een initiatief van de zorgpartijen Noorderzorg, Cosis en Lentis. De gemeente faciliteert dit voorbereidingsproces om te komen tot een definitief ontwerpplan.

Naast de opgave van de versterking van panden volgen we nauwlettend de (beleids)ontwikkelingen rond de gaswinning in het Groninger Gasveld, als ook de gaswinning in de kleine gasvelden die zich in Het Hogeland bevinden in de gaten. Samen met de regio stellen we, daar waar nodig, zienswijzen op en/of maken we gebruik van de mogelijkheid om als gemeente in beroep te gaan tegen vaststellingsbesluiten van de minister.

De gevolgen van de gaswinning hebben ook een grote impact op het welzijn en welbevinden van onze inwoners. We zetten volop in op het ondersteunen en informeren van onze inwoners. Voor de regio zien we hier een belangrijke rol voor de Tafel Sociaal en Gezondheid. Ook zal vanuit specifieke deskundigheid, via aardbevingscoaches (verbonden aan sociale teams), het luisterend oor aan onze inwoners in 2021 worden geboden. We monitoren de inzet, het verloop en de resultaten van de aardbevingscoaches.

We beïnvloeden waar mogelijk ook de activiteiten van het Instituut Mijnbouwschade. Onder meer de voortgang van de schadeafhandeling, de invoering van de waardedalingenregeling en de smartengeldregeling ter vergoeding van geleden immateriële schade zullen we nauwgezet volgen.

2. Kop op 't Hogeland: Een toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven

In 2021 zullen we uitvoering geven aan het lokaal programmaplan NPG /bidboek Kop op 't Hogeland, dat we in 2020 bij het programmabureau NPG hebben ingediend, na een intensief participatietraject met onze inwoners om tot een gedragen plan te komen. We proberen de geformuleerde programmalijnen/ thema's verder uit te werken en om te zetten naar concrete projecten die kunnen worden ingediend bij NPG. De projecten Zoutkamp en "Werkleerbedrijf" worden in (verdere) uitvoering gebracht. De projecten, zoals de Plus op de centrumplannen in Uithuizen, Uithuizerveen, Bedum en Winsum, waar reeds vanuit eerdere tranches NPG-geld in 2019 aan Het Hogeland is toegekend zullen verder tot ontwikkeling komen en tot uitvoering worden gebracht.

3. Als betrouwbare overheid in continue verbinding met onze omgeving

De ontwikkelingen in het aardbevingsdossier zijn in volle gang in de veelheid van vragen en opgaven die dit dossier met zich meebrengt. Zo is er in 2020 volop discussie gevoerd over de governance, is het ministerie van BZK verantwoordelijk geworden voor de versterkingsopgave en wordt de versterkingsopgave vanuit een meer crisisaanpak gezien etc. De NCG heeft meer mandaat gekregen en is uitvoeringsorganisatie geworden. De wet versterken moet geïmplementeerd worden waaruit volgt dat de gemeente meer regie moet krijgen. Met de concrete uitwerking en implementatie van deze ontwikkelingen is in 2020 een start gemaakt maar deze moeten in 2021 nog een meer vanzelfsprekende plek en werkwijze vinden. We trekken nauw samen op met de regio en brengen dit in balans met onze eigen gemeentelijke koers en vraagstukken.

4. Begroting 2021

Hoewel een aantal zaken concreter wordt is er nog wel sprake van een aantal onzekerheden in de ontwikkelingen die op onze gemeente afkomen. Daardoor is het moeilijk de toekomst precies te begroten. Nauwlettend wordt in de gaten gehouden of en welke externe ontwikkelingen van invloed gaan zijn op de (financiële) positie van de gemeente. Zodra zich ontwikkelingen voordoen die de begroting onder druk zetten worden college en raad op de hoogte gebracht.

De programmabegroting aardbevingen voor 2021 bedraagt op dit moment € 1.795.264. De afspraken met het Rijk om de lumpsumvergoeding te vergroten zijn in een vergevorderd stadium. We nemen de toegezegde bedragen voor de periode 2020-2024 daarom op in de meerjarenbegroting van het programma aardbevingen. Dit nog wel onder voorbehoud van definitieve besluitvorming.

Hieronder is dit meerjarenperspectief opgenomen. Let op: deze is exclusief de begroting van het scholenprogramma en NPG-gelden.

Meerjarenraming programma aardbevingen excl. NPG-gelden	Begr-2020	Begr-2021	Begr-2022	Begr-2023	Begr-2024
<i>Inkomsten:</i>					
Lumpsumvergoeding 2020-2024	1.690.000	1.860.000	1.520.000	1.350.000	1.180.000
Onttrekking bestemmingsreserve koppelkansen (€500.000)	PM	PM	PM	PM	PM
Overschot Eemsmond	238.000				
Jaarrekening 2020	246.000				
Overheveling restant via NJN (resultaatbestemming)	172.000	550.736	479.536	68.336	0
Totaal geraamde baten	2.346.000	2.410.736	1.999.536	1.418.336	1.180.000
<i>Kostenpost:</i>					
Personeelskosten uit lumpsumvergoeding (kernteam en eerste schil)	1.113.704	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
<i>Personeelskosten overig tbv versterking (zie separate begroting)</i>	464.200	746.200	746.200	500.000	500.000
Kosten communicatie algemeen	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Cursussen en opleidingen	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Subsidies en giften	17.500	15.000	15.000	15.000	15.000
Onderzoeken divers (gebiedsstudies)	75.540	65.000	65.000	65.000	65.000
Kosten agroprogramma eenmalige bijdrage	15.000				
Planschade Antea Kantens	4.320				
Onvoorzien	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal geraamde kosten	1.795.264	1.931.200	1.931.200	1.635.000	1.635.000
Saldo Baten en Lasten	550.736	479.536	68.336	-216.664	-455.000

Scholenprogramma heeft voor uitvoeringskosten eigen begroting

Wat we hieruit kunnen afleiden is dat we mede door de hogere toegekende lumpsumbedragen tot en met 2023 een positief saldo hebben. Dan gaan we daarbij wel uit van het overhevelen van het restantbedrag uit voorgaande jaren. We kunnen het ons niet veroorloven, nu de versterkingsopgave op gang gaat komen, deze te laten vrijvallen in de Algemene Reserve. We kunnen bovendien de inkomsten uit leges hier ook mogelijk bij betrekken.

Met de overheveling kunnen we zowel de personeelskosten als de materiële kosten, die we moeten maken als gevolg van de aardbevingen, met de huidige inzichten dragen. Vanaf 2023 zien we een negatief saldo. De reserve "koppelkansen" à € 500.000,- kunnen we mogelijk benutten om dit negatief saldo om te buigen. Concrete bestedingsplannen gekoppeld aan de diverse versterkingsopgaven kunnen daarom volgen vanaf 2021 ev.

Er is nog een deel (ca. 70.000 euro) beschikbaar vanuit de verkregen subsidie NPG t.b.v. het opstellen van het lokaal programmaplan. Voorbereidingskosten moeten worden verhaald op projectgelden die door NPG worden toegekend aan de hand van geaccordeerde projectplannen.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i>
» Veiligheid voor alle inwoners Een uitgevoerde versterkingsopgave voor woningen voor het jaar 2030, via een gebiedsgerichte aanpak	<ul style="list-style-type: none"> Invloed uitoefenen op keuzes versterkingsaanpak, inzet in regionale samenwerking op uitvoering afspraken met het Rijk Uitvoeren lokaal plan van aanpak versterking woningen, voor diverse dorpen in Het Hogeland

		<ul style="list-style-type: none"> • Scenario's ontwikkelen met betrekking tot tijdelijke huisvesting • Verkennen noodzakelijke planprocedures en voorbereiden wat kan, ondanks onzekerheden, vertalen in draaiboeken en concrete acties • Inzetten "gebiedsagenda's" voor dorpen met versterkingsopgave • Koppelen aan ontwikkelingen woon- en leefbaarheidsplannen en andere autonome ontwikkelingen • Aandacht voor "specials", erfgoed, boerderijen etc. • Aandacht en aanpak organiseren voor effecten van de versterking voor welzijn en welbevinden bewoners
»	Een uitgevoerde versterkingsopgave voor scholen voor 2022.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren scholenprogramma, versterking schoolgebouwen en nieuwbouw.
»	Een uitgevoerde versterkingsopgave voor zorginstellingen in het jaar 2024, in samenhang met visie zorglandschap Het Hogeland	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan zorgakkoord 2019 • Meedenken met vastgoedeigenaren en zorginstellingen over vervolgaanpak • Scenario's ontwikkelen met betrekking tot tijdelijke huisvesting. • Verkennen noodzakelijke planprocedures en voorbereiden wat kan, ondanks onzekerheden, vertalen in draaiboeken en concrete acties
»	Handelingsperspectief op (complexe) schadegevallen en bij acuut onveilige situaties	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet plegen op een zorgvuldige en ruimhartige schadeafhandeling conform gemaakte afspraken met het Rijk • Nauwgezet volgen implementatie waardedalingenregeling en smartengeldregeling • Afspraken maken over gegevensdeling met IMG om inzicht in schadegevallen en looptijd te krijgen.
»	Gaswinning terug naar 0 in 2022, minimale negatieve gevolgen gaswinning kleine gasvelden	<ul style="list-style-type: none"> • Via gemeentelijk adviesrecht, in regionale afstemming, invloed uitoefenen op besluiten Rijk voor Groninger Gasveld en kleine gasvelden
»	<p>Kop op 't Hogeland: Een toekomstperspectief voor inwoners en bedrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • De inhoud van het Nationaal programma is medebepaald door Het Hogeland • De kansen van NPG optimaal benutten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Invloed uitoefenen op het proces van totstandkoming kaders NPG en governance • Uitvoering geven aan lokaal programmaplan 2020 in samenspraak met onze inwoners en andere stakeholders.
»	<p>Als betrouwbare overheid in continue verbinding met onze omgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heldere communicatiestrategie richting/voor bestuur, organisatie en samenleving en visie op samenwerking met regio en Rijk 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan communicatiestrategie/position paper • Inzet plegen en maximale invloed op inhoud en proces in aardbevingsdossier, gebaseerd op eigen doelstellingen en communicatiestrategie

Grote projecten

Centrumplannen

In onze gemeente wordt gewerkt aan programma's voor het versterken van de centra in de plaatsen Winsum, Uithuizen, Bedum en Uithuizermeeden. Deze programma's en projecten hebben als doel om door een goed voorzieningsniveau een aantrekkelijk en vitaal centrumgebied te bieden en hierdoor bij te dragen aan de algemene leefbaarheid.

Uit het Nationaal Programma Groningen (hierna te noemen: NPG) is 11,61 miljoen euro beschikbaar gekomen om een "plus" te zetten op de realisatie van de centrumplannen in Bedum, Winsum, Uithuizen en Uithuizermeeden. Deze extra middelen worden besteed aan aanvullende projectonderdelen in deze centra, waarvoor in de binnen de vroegere gemeenten nog gemaakte plannen geen financiële ruimte aanwezig was.

Waar nodig en mogelijk worden met de middelen extra (verpauperde) panden in de centra aangekocht en gesaneerd, eventueel in samenhang met de realisatie van nieuwe infrastructuur (nieuwe zichtlijnen) en/of nieuwe functies (zorg/cultuur). Daarnaast wordt geïnvesteerd in verdere verhoging van de ruimtelijke kwaliteit van het openbaar gebied. Dit alles met het doel om de aantrekkelijkheid van de centra verder te vergroten en een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid. Nog meer dan in het verleden al gepland:

- Krijgen leegstaande winkels in de centra een nieuwe invulling door subsidiëring van verplaatsingen van winkels van buiten de centra naar in de centra en/of van omvorming naar levensloopbestendige woningen of een andere bestemming;
- Worden het exterieur en (eventueel) het interieur van winkels in de centra met subsidie opgeknapt;
- Wordt de kwaliteit van het openbaar gebied vergroot.

De betreffende oorspronkelijke subsidieregelingen hebben een opvolger gekregen in een nieuwe geüniformeerde regeling "Nadere regels versterking centra vier dorpen Het Hogeland" die van toepassing verklaard is op de centra van Bedum, Winsum, Uithuizen en Uithuizermeeden.

Programma Centrumontwikkeling Winsum

Met de uitvoering van het Centrumplan Winsum wordt versterking van het centrum van Winsum nagestreefd. Dit met het doel om te komen tot een economisch sterk, compact, aantrekkelijk en levendig winkelcentrum. Hiervoor zijn in de vm. gemeente Winsum een drietal pijlers gestart.

Vastgoedontwikkeling

De eerste pijler betreft de ontwikkeling van de locatie Boogplein in het centrum van Winsum. Doel hiervan is om te komen tot herontwikkeling en inrichting van deze voormalige bedrijfslocatie. Dit met een duurzame en hoogwaardige invulling van de locatie Boogplein, met een gedifferentieerd programma met appartementen, woningen, en winkelareaal. En tevens met ruimte voor publieke functies als verkeer, parkeren en een aantrekkelijk woon- en verblijfsgebied.

Herinrichting openbare ruimte

De tweede pijler betreft de aanpak van de openbare ruimte in het centrum van Winsum. Het gaat daarbij om te komen tot het verhogen van de aantrekkelijkheid en kwaliteit van het openbare gebied in het centrum, waaronder de inrichting van de openbare ruimte van het Boogplein. Hiervoor was reeds in het verleden in vm. Gemeente Winsum een krediet beschikbaar gesteld.

Subsidieregeling vastgoed

De laatste pijler betreft de uitvoering van de oorspronkelijke subsidieregeling "versterking centrum van Winsum" en met NPG-middelen gefinancierde opvolger "Nadere regels versterking centra vier dorpen Het Hogeland". Met deze subsidieregelingen wordt de concentratie van winkels en het versterken van de winkelstructuur in het kernwinkelgebied Winsum/ Obergum beoogd. Hierbij gaat het om verbetering van de algehele beeldkwaliteit en de aantrekkelijkheid en kwaliteit van de bebouwing binnen het kernwinkelgebied.

Nationaal Programma Groningen (Wierde van waarde)

De middelen van het NPG zijn bedoeld om een plus te zetten op de al lopende (centrum)projecten.

Voor het centrum van Winsum wordt daarbij ingezet op de aanpak van het gebied ten noorden van het Winsumerdiep, rond de kerk en Hoofdstraat Obergum (schetsplan Wierde van waarde). Het gaat hierbij om versterking van het functioneren van dit gebied als kernwinkelgebied én cultureel hart van het dorp Winsum. Wij willen dit bereiken door verbetering van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het kernwinkelgebied Winsum/Obergum en versterking van de culturele voorzieningen binnen het kernwinkelgebied Winsum/Obergum.

Doel: Het programma beoogt een economisch sterk, aantrekkelijk, compact en vitaal centrum in Winsum. Dit doel willen wij bereiken door concentratie van winkels, vastgoedontwikkeling en het herinrichten en opwaarderen van de openbare ruimte.

Resultaten 2021: In 2020 zijn zowel de planontwikkeling voor het vastgoed van het Boogplein, als het ontwerp van de openbare ruimte (ten zuiden van het Winsumerdiep) afgerond. Tevens hebben wij voor deze ontwikkelingen een bestemmingsplanprocedure opgestart en doorlopen.

Wij verwachten dat begin 2021 de bestemmingsplanprocedure (inclusief beroepsmogelijkheden) zal worden afgerond. Daarna kan medio 2021 een aanvang worden gemaakt met de uitvoering en realisatie van de plannen. Dit betekent dat wij na onherroepelijk worden van het bestemmingsplan de locatie van het Boogplein bouwrijp zullen gaan maken. Om zo de realisatie van de appartementen en overige vastgoed aan mogelijk te maken.

Tevens zullen wij een start maken met de herinrichting van een deel van de openbare ruimte in het centrum van Winsum. Wij zijn voornemens om de openbare ruimte gefaseerd te gaan aanpakken. Dit ter voorkoming van onnodige kosten en overlast als gevolg van dubbel werk en schade door bouwactiviteiten.

De subsidieregelingen "versterking centrum van Winsum" en "Nadere regels versterking centra vier dorpen Het Hogeland" zijn in Winsum een succes gebleken. In 2020 hebben wij vanuit deze regelingen het volledig beschikbare budget (voorlopig) toegekend. Hierdoor hebben wij enkele ondernemers met belangstelling voor de subsidieregeling moeten teleurstellen.

Een aanzienlijk deel van deze plannen, met name uit de regeling "Versterking centrum van Winsum" zijn inmiddels geheel uitgevoerd en afgerond. Voor de regeling "Nadere regels versterking centra vier dorpen Het Hogeland" geldt dat circa de helft van plannen waarvoor subsidie is toegekend, of nog in uitvoering zijn, of nog door de subsidieontvanger moeten worden gestart. Wij verwachten in 2021 de uitvoering van deze regelingen grotendeels te kunnen afronden.

Voor het gebied ten noorden van het Winsumerdiep, rond de kerk en Hoofdstraat Obergum (schetsplan Wierde van waarde) zijn wij in 2020 gestart om middels een participatief traject met alle betrokkenen te komen tot een visie op de ontwikkeling van dit gebied. Wij hopen om medio 2021 uw raad een gedragen visie te kunnen voorleggen. Daarna kan worden begonnen met de uitvoering en realiseren van deze visie.

Programma Centrumontwikkeling Uithuizen

Uithuizen vormt een regionaal verzorgend centrum. Om deze centrumfunctie te behouden en te versterken is het noodzakelijk om te blijven investeren in kwaliteit. Groeiende leegstand leidt tot verpaupering en tot het ontstaan van een negatieve spiraal. Voor de leefbaarheid moeten de supermarkten in het dorp blijven. De aanzuigende werking daarvan biedt ook aan de kleinere winkels een toekomstperspectief. Daarnaast is het goed voor de werkgelegenheid; nadrukkelijk ook die van jongeren. Het op peil houden en versterken van de voorzieningen is van groot belang voor de leefbaarheid van Uithuizen en omgeving. Wij werken hierbij nauw samen met de Handelsvereniging Uithuizen.

Doel: Het programma beoogt een economisch sterk, compact, leefbaar en onderscheidend winkelcentrum, waar het prettig verblijven is. Een sprankelend centrum.

De afgeleide doelen zijn verwoord in de onderliggende projecten te weten;

- Blink
- Molenerf

- Schoolstraat en
- Bestrijding leegstand.

NPG en subsidies

Voor het programma is in 2019 vanuit het NPG een bijdrage ontvangen. Deze bijdrage maakt realisering van het project 'Bestrijding leegstand' en een plus op de drie andere reeds lopende projecten mogelijk. Het gaat dan om (mogelijk) aan te kopen en te slopen panden en de inrichting van de openbare ruimte in met name het project Schoolstraat.

Eerder toegekende subsidies voor het programma zijn:

- Een gecombineerde provinciale subsidie vanuit het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2016-2020 en het Financieel Arrangement Eemsdelta ten behoeve van het totale programma.
- Een subsidie van het NCG, Kansrijk Groningen, voor het vervangen van de duikerbrug Snik door een hogere brug en het inrichten van de directe omgeving.

Project Molenerf

Doel: Het project Molenerf verbindt het Molenerf met de Blink.

Door de verplaatsing en sloop van de supermarkten wordt ruimte gemaakt voor een laan van het Molenerf-Snik naar de Zuiderstraat. Hierdoor ontstaat een transparante en aantrekkelijke verbinding vanuit het Molenerf richting Blink, centrum.

Gelijktijdig ontstaan up-to-date supermarkten qua oppervlakte en inrichtingseisen. Jumbo en Lidl worden beter ingepast in de ruimtelijke structuur. De voldoende aanwezige parkeerplaatsen krijgen een betere inrichting in het groen. Nieuwbouw op de SNS-locatie zorgt voor een kwalitatief hoogwaardige begrenzing aan de oostzijde van de Blink met winkel/horeca invulling en appartementen.

Resultaten 2021: Stedenbouwkundige uitwerking, VO, DO en bestek Molenerf. Tevens het opstellen van het bestemmingsplan

Project Schoolstraat Uithuizen

Doel: Initiatieven van de marktpartijen om te investeren in het centrum honoreren om gezamenlijk een kwaliteitsslag te realiseren. De Aldi en de AH worden gefaciliteerd in verplaatsing en/of nieuwbouw in het gebied. Er moeten voldoende parkeerplaatsen komen, evenals een goede verkeerskundige verbinding tussen het parkeerplein en het centrum. De parkeerplaatsen krijgen een betere inrichting in het groen.

Randvoorwaarden voor de benodigde ontwikkelruimte worden bepaald. Op het moment dat er zicht is op de aan te kopen panden, kan het plan worden uitgewerkt. Het geheel aan supermarkten, parkeerplaatsen en verbindingen wordt zorgvuldig ingepast in een ruimtelijke structuur, die past bij het dorpse beeld. Ten behoeve van de ontwikkeling van de AH is de Kerkstraat onttrokken aan de openbaarheid. De Kerkstraat zal worden verwijderd en het naastgelegen verpauperde pand, een voormalige bakkerij, wordt gesloopt. De jaren-80 aanbouw gebouwd voor een kerkgemeenschap wordt gesloopt, waarbij invulling afhankelijk is van het totaalplan. Het historische deel van De Rank is verkocht in een openbaar traject.

Resultaten 2021:

Benodigde ontwikkelruimte is beschikbaar. Randvoorwaarden zijn bepaald.

- Sloop jaren-80 deel De Rank en plan ten behoeve van invulling vrijkomend gebied en pand
- Stedenbouwkundige uitwerking, VO, DO en bestek Schoolstraat
- Opstellen bestemmingsplan
- Start realisatie

Bestrijding leegstand

Doel: De leegstand zowel preventief als correctief bestrijden met een pakket van initiatieven. Daarmee niet alleen het totale centrum aantrekkelijk maken en een kwaliteitsimpuls geven, maar ook in algemene zin de aantrekkelijkheid vergroten voor nieuwe vestigingen en investeerders.

Resultaten 2021:

Uitvoering geven aan 'Nadere regels versterking centra vier dorpen Het Hogeland'; een subsidieregeling voor de centra van de dorpen Bedum, Uithuizen, Uithuizermeeden en Winsum, waardoor ondernemers worden gestimuleerd te investeren in hun ondernemingen. Dit onder meer door hen te faciliteren bij het verplaatsen van hun bedrijf naar de centra of het verbeteren van hun nieuwe dan wel bestaande bedrijfspand.

Aankoop en herontwikkeling van verpauperde panden eventueel in samenhang met de realisatie van nieuwe infrastructuur en/of nieuwe functies.

Programma Centrumontwikkeling Bedum

Het programma centrumontwikkeling in Bedum is van groot belang voor het voorzieningenniveau in de plaats Bedum en draagt bij aan het vormgeven van de regionale identiteit van die plaats. Door het combineren van verschillende ontwikkelingen worden positieve kansen en mogelijkheden versterkt en negatieve punten weggenomen.

Het programma vergroot, door versterking van de identiteit en functie van het centrum, de leefbaarheid van de kern Bedum. Primair gaat het om de versterking van de (commerciële) verzorgingsfunctie van het centrum door middel van vernieuwing en concentratie.

Parallel aan het centrumplan loopt de ontwikkeling van de nieuwbouw van Bederawalda door woningstichting Wierden en Borgen: van een gedateerd appartementencomplex voor ouderen naar (levensloopbestendige) appartementen en grondgebonden woningen en de mogelijke nieuwbouw van een gezondheidscentrum op initiatief van de huisartsenpraktijk.

Tevens van invloed zijn andere projecten op locaties in of grenzend aan het centrum, zoals de verbouw/nieuwbouw van scholen (Regenboog en Togtemaarschool). Ook worden knelpunten in de parkeervoorzieningen weggenomen en krijgt het openbaar gebied een kwalitatieve impuls door een aangepaste herinrichting, waarbij het verblijfsklimaat door toevoeging van een nieuw plein wordt verbeterd.

Het op te lossen probleem is dat in het centrum:

- Het kwalitatief niveau van de bebouwing en het aanbod te laag is
- Dat er te veel niet-centrumfuncties aanwezig zijn,
- Dat het centrumgebied 'verstopt zit' achter niet centrumgerichte gebouwen en
- Dat de relatie met de rest van het dorp en omliggend gebied ontbreekt.

Afgeleide van het centrumplan is de verbetering van de verbinding langs de Molenweg, om daarmee het centrum te verbinden met de sub centra en de supermarkten aan de Stationsweg en omgeving.

Doel: Het programma beoogt door versterking van de identiteit en functie van het centrum een economisch sterk, compact, leefbaar en onderscheidend winkelcentrum te realiseren en daarmee de leefbaarheid in het dorp te vergroten.

De afgeleide doelen zijn verwoord in de onderliggende projecten te weten: Bederawalda, vastgoed Blok A en blok C in het centrum, verplaatsing en verbetering vastgoed, openbare ruimte centrum inclusief verbetering (lang)parkeren en Molenweg.

NPG en subsidies

Voor het programma is in 2019 vanuit het NPG een bijdrage ontvangen. Deze bijdrage maakt realisering van verschillende projecten mogelijk, dan wel maakt het mogelijk bovenop de bestaande projecten een 'plus' te realiseren. Het gaat dan om (mogelijk) te verbeteren panden, aan te kopen en te slopen panden om vierkante meters winkelvloeroppervlak te saneren en de inrichting van de openbare ruimte in met name het project Molenweg.

Project Blok A

Doel: Door bouw van Blok A ontstaat er ruimte voor winkels en/of dienstverlening op de begane grond (commerciële plint) en worden tien appartementen op de verdiepingen gerealiseerd. Vanuit bestaande panden kunnen dan winkels verplaatst worden, waarna die panden gesloopt worden. Hierdoor kan er

circa 700 m2 winkelvloeroppervlak worden gesaneerd. Tevens worden hiermee drie kwalitatief slechte panden vervangen door kwalitatief mooie en aardbevingsbestendige nieuwbouw.

Resultaten 2021:

De sloop van twee panden aan De Vlijt is ingezet en de nieuwbouw van Blok A (inmiddels Vlijtborg genoemd) is gestart, oplevering daarvan zal begin 2022 zijn.

Project Blok C

Doel: Blok C is voorzien op het huidig parkeerterrein. Tot in 2019 was deze locatie bedoeld voor de bouw van het gezondheidscentrum, echter deze wordt niet meer gerealiseerd op deze locatie (initiatiefnemers hebben het voornemen gestaakt en gaan wellicht een ontwikkeling starten op eigen terrein ter plekke van de huidige huisartsenpraktijk). Dit bood de mogelijkheid om te onderzoeken of er voldaan kan worden aan de vraag naar grotere appartementen in het centrum en/of verplaatsing van maatschappelijke functies zoals de bibliotheek (nu gehuisvest in De Meenschaar) naar het centrum mogelijk is.

Resultaten 2021:

De mogelijkheden voor verplaatsen van maatschappelijke functies ter besluitvorming brengen en Blok C tot ontwikkeling laten brengen zodat de bouw mogelijk in 2022 kan starten.

Project Bederawalda

Doel: Het project Bederawalda bestaat uit de realisering van nieuwbouw van (levensloopbestendige) woningen door woningstichting Wierden en Borgen. Fase 1 bestaat uit vijftien appartementen en is gereed en bewoond sinds 2017. Fase 2 is de realisering van twaalf grondgebonden woningen; deze zijn opgeleverd in 2020. Fase 3 is de realisering van circa dertig appartementen. Deze laatste fase wordt opnieuw tegen het licht gehouden in verband met de hoge kosten van aardbevingsbestendig bouwen, de veranderde woningmarkt sinds de start van het project in 2011 en de transformatie van andere woonplekken door Wierden en Borgen.

Resultaten 2021:

Het plan voor fase 3 zal geactualiseerd worden, voornemen van Wierden en Borgen is om de bouw te starten in 2022/2023.

Project Verplaatsing en verbetering vastgoed

Doel: Door de in 2019 vastgestelde subsidieregeling kan het project 'Verplaatsing en verbetering vastgoed' worden uitgevoerd. Hiermee kunnen winkeliers in het kernwinkelgebied bijdragen ontvangen voor het verplaatsen c.q. verbeteren van hun vastgoed. Onder dit project wordt ook de mogelijke verwerving van vastgoed geschaard om leegstaande winkeloppervlaktes te saneren.

Resultaten 2021:

Aanpak van minimaal 1 pand.

Project Openbare ruimte centrum en verbetering (lang) parkeren

Doel: Het project Openbare ruimte centrum en verbetering (lang) parkeren bestaat uit de herinrichting van de ontstane openbare ruimte na afronding van de vastgoedprojecten. Tussen Blok A en Blok C ontstaat een nieuwe multifunctionele ruimte, die wordt ingericht ten behoeve van parkeren en het houden van de weekmarkt en evenementen. De toevoeging van groen legt een link met het historische karakter en is een verwijzing naar de langwierde waarop de Grotestraat is aangelegd. Tevens wordt het park met de vijver tussen Bederawalda en De Vrije Gang verbonden met het centrum. Naast de grondgebonden woningen van Bederawalda is een parkeerterrein gerealiseerd ten behoeve van lang parkeren; het parkeren in het centrumgebied wordt dan gereguleerd door introductie van kort parkeren.

Resultaten 2021:

Het opgesteld ontwerp voor de multifunctionele ruimte tussen Blok A en blok C wordt aanbesteding gereed gemaakt, zodat de aanleg in 2022 kan starten aansluitend aan de sloop van het pand De Vlijt 10, waarvan de winkels verhuizen naar de nieuwbouw van Blok A.

Project Molenweg

Doel: Het project Molenweg zorgt voor het verbinden van het centrum met de sub centra aan de Stationsweg. Door herinrichting van deze verbinding ontstaat een aantrekkelijke verbinding tussen deze verschillende delen. Tevens wordt daarmee het Boterdiep een duidelijkere verbindingsslijn.

Resultaat 2021:

De realisering van dit project zal starten.

Programma Centrumontwikkeling Uithuizermeeden

Het programma bestaat uit twee projecten, die elk onderdeel zijn van de gebiedsagenda voor Uithuizermeeden, namelijk:

Project Dynamiek aan het Lint

Doel: Subsidie verstrekken aan initiatiefnemers/eigenaren van langdurig leegstaande winkelpanden in het centrum van Uithuizermeeden, zodat zij deze panden transformeren tot een of enkele levensloopbestendige woningen/appartementen.

Resultaat in 2021:

Het budget van de 1^e tranche (totaal € 600k) zal niet, zoals oorspronkelijk beoogd, voor november 2020 besteed te zijn. Dit heeft te maken met vertragingen als gevolg van onder andere samenloop met aardbevingsschade, niet passen van ontwerpen van initiatiefnemers voor nieuw- of verbouw binnen het gestelde kader van het beeldkwaliteitsplannen de coronacrisis. Gemeente Het Hogeland kan diens gevolge op haar beurt ook niet voor 1-2-2021 verantwoording afleggen over het provinciale aandeel (max 3 ton, max 50%) aan de provincie. Hiervoor is bij de provincie uitstel aangevraagd en toegezegd. Ondanks langere doorlooptijden zorgen voldoende project initiatieven voor volledige benutting van het beschikbare budget. Verschillende opleveringen hebben plaatsgevonden en zullen ook in 2021 nog plaatsvinden.

Het budget vanuit de 2^e tranche (1,2 miljoen uit NPG) is voor 1 inmiddels afgerond project in 2020 aangesproken en wordt naar verwachting voor enkele nieuwe (ca. vijf in ontwikkeling zijnde) transformatieprojecten in 2021 ter subsidiëring aangesproken.

Project Woon-Zorg-Zone

Doel: Op een nog nader te bepalen locatie in Uithuizermeeden wordt de ontwikkeling van een zorgplein beoogd, waarin op de begane grond verschillende zorgfuncties (huisartsen, apotheek, fysiotherapie enz.) worden gehuisvest. Op de verdiepingen ontstaan maximaal vijfenveertig levensloopbestendige appartementen geschikt voor ouderen, die op termijn zorgverlening in de nabijheid verlangen.

Aan Zorggroep Noorderzorg (als initiatiefnemer/ontwikkelaar) is subsidie verstrekt voor een verkenning samen met dorpsbewoners die in 2020 resulteert in een Programma van Eisen.

Resultaat 2021:

- Ontwerp (VO/DO) is inhoudelijk uitgewerkt conform het Programma van Eisen,
- De studie naar de meest geschikte locatie, waarop de realisatie zal plaatsvinden, is afgerond en heeft tot een definitieve keuze geleid
- Alle benodigde zorgparticipanten zijn geëngageerd,
- De benodigde financiers zijn geëngageerd
- De eventueel benodigde en te amoveren panden op de footprint van het nieuwe zorgplein zijn verworven en
- Het planologisch traject is opgestart, zodat in de loop van 2022 aanbesteding en start bouw kan plaatsvinden.

De Tirrel

Doel: De Tirrel biedt plaats aan O.B.S. Tiggeldobbe, C.B.S. De Piramiden, De Twaalf Hoven, sporthal, kinderopvang, dagbesteding en nog veel meer. Het project brengt zo'n 450 leerlingen uit het basisonderwijs samen onder één dak en integreert dit 'dak' met de huisvesting en dagbesteding van circa 70 kwetsbare ouderen met dementie, ouderen met somatische klachten en revaliderende ouderen, overige voorzieningen voor kinderen en ouderen, het binnensport-verenigingsleven van Winsum en ontmoetingsruimte voor de in de omliggende wijken wonende bewoners.

De nieuwbouw betreft dus voorzieningen die op dit moment ook in Winsum in sterk verouderde gebouwen gehuisvest zijn. Investeren in gezamenlijke nieuwbouw is financieel aantrekkelijker dan het investeren in nieuwbouw of renovatie van de gebouwen afzonderlijk nog afgezien van het versterkingsvraagstuk. De maatschappij verandert snel en daarmee ook de vraag naar andere soorten van dienstverlening, mede in het licht van verdergaande ontgroening en vergrijzing. Door nieuwbouw initiatieven van verschillende partijen te combineren wordt beoogd een beter gebouw te maken in gezamenlijkheid dan ieder voor zich kan realiseren. Beter omdat er samen meer ruimte gebruikt kan worden door intensievere benutting en dubbelgebruik. Beter omdat activiteiten gebruik kunnen maken van elkaars tijd, kennis en ervaring, zowel bij leerlingen, bewoners als hun personeel. Door deze combinatie wil het gemeentebestuur het mogelijk maken een centrum te realiseren waarbij het welbevinden van bewoners, families, kinderen en overige betrokkenen, centraal staat.

Met het project wordt de toekomst van voorzieningen als zorg en onderwijs in Winsum als schakelkern in de regio geborgd. Met dit project wordt een belangrijke voorziening gerealiseerd die ook voor de toekomst essentieel is voor het woon- en leefklimaat in de regio. Door te borgen dat deze voorzieningen in Winsum toekomstbestendig zijn, kunnen ook in de toekomst bewoners uit de omliggende regio hier terecht en zijn zij niet direct aangewezen op de stad Groningen en blijft Winsum en omgeving een aantrekkelijke plaats.

Proces

Op 26 februari 2013 heeft de gemeenteraad besloten het Integraal Huisvesting Plan (IHP) voor alle basisscholen te actualiseren en daarnaast een haalbaarheidsverkenning te starten naar een brede school/geïntegreerde kindvoorziening in Winsum. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair onderwijs. In het IHP van 11 maart 2014 is geconstateerd dat de huisvesting van het primair onderwijs in Winsum sterk verouderd is en heeft de gemeenteraad uitgesproken op één centrale plek in het dorp nieuwe huisvesting te realiseren. De gemeenteraad heeft hiermee uitgesproken dat zij de ambitie heeft om maatschappelijk vastgoed als een tastbaar, zichtbaar, strategisch middel te willen inzetten om de verbinding te kunnen leggen en de ontmoeting te laten plaatsvinden in het sociale domein. Op basis van de besluitvorming in de gemeenteraad van 31 maart 2015 is besloten dat voor de ontwikkeling van een integraal kind centrum in Winsum een Ontwikkelingsplan opgesteld kan worden.

Op 19 april 2016 heeft de raad besloten de Visie op ontwikkeling kind centrum Winsum vast te stellen en een nadere verkenning van een gezamenlijke huisvesting met De Twaalf Hoven verder uit te werken. Op donderdag 30 juni 2016 is in De Twaalf Hoven het haalbaarheidsonderzoek 0-110 in een informerende raadsvergadering aan de gemeenteraad en overige belangstellenden gepresenteerd. Vervolgens besloot uw raad in de Kadernota 2016 op 14 juli 2016 om verder te gaan met de ontwikkeling van een kind centrum Winsum. Op 17 januari 2017 is het programma van eisen aan de raad gepresenteerd. Met de Kadernota 2017 heeft de raad op 13 juli 2017 de middelen beschikbaar gesteld voor opstellen van het ontwerp voor het gebouw en de omgeving en maken van de kostenraming. Deze opdracht heeft de stuurgroep na een selectieprocedure gegeven aan architectenbureau Team 4. Op 14 november is in een informatieve raadsbijeenkomst het voorlopig ontwerp aan uw raad en vele belangstellenden gepresenteerd. Vervolgens heeft de raad op 14 december 2017 de middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het ontwerp.

Op 12 november 2018 is door stichting De Hoven een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente gesloten. De gemeente treedt op als penvoerder. In 2019 is het definitief ontwerp door Arcadis in samenwerking met de architect en adviseurs uitgewerkt in een technisch ontwerp en bestek. In 2020 heeft op basis van het opgestelde bestek en technisch ontwerp heeft de aanbesteding in de vorm van een Europese aanbesteding met voorselectie plaatsgevonden. De inschrijving van de geselecteerde bouwer bedraagt voor het gemeentelijke deel van het gebouw € 24.171.688,- exclusief btw. Ten tijde van het opstellen van de voorliggende begroting is het raadsvoorstel in procedure voor de goedkeuring van het benodigde krediet. In totaal zijn daarmee de te verwachten kosten ruim € 8,1 miljoen hoger dan eerder geraamd.

Ontwikkelingen 2021

In 2020 vindt onder voorbehoud van goedkeuring van het budget door de gemeenteraad de start van de bouw plaats. Hiertoe worden in 2020 de voorbereidende werkzaamheden op locatie verricht. In het kader van dit bouwrijp maken zal er een klein gedeelte van de huidige bebouwing op de locatie gesloopt worden om de nieuwbouw in zijn geheel te kunnen realiseren. Ten behoeve van de grondwerkzaamheden zal een gronddepot in de directe omgeving ingericht worden. Eind 2022 worden de bouwwerkzaamheden afgerond. Vervolgens zal de openbare ruimte worden ingericht.

Bijsturing

Gedurende de uitvoering van het project zal de sturing sterk gericht zijn op het bereiken van de beoogde kwaliteit en het beheersen van de kosten. Hierover zal regelmatig worden gerapporteerd via de begrotingscyclus en mocht daar aanleiding toe zijn dan zal uw raad tussentijds actief worden geïnformeerd. Zo zal gerapporteerd worden over op welke wijze de taakstellende bezuiniging gerealiseerd zal worden.

Onbewaakte spoorwegovergangen

In het kader van het landelijk beleid spoorwegveiligheid worden ook binnen de gemeente Het Hogeland de niet actief bewaakte spoorwegovergangen (NABO's) opgeheven en wordt de veiligheid op en rond het spoor verbeterd. ProRail zorgt voor het spoor deel, de gemeente zorgt voor de aanleg van vervangende ontsluitingswegen. Eind 2019 zijn er rondom Winsum en Baflo totaal 7 NABO's gesaneerd en resteren er nog 3. Daarvan liggen er 2 bij Warffum en 1 ten zuiden van Baflo. In 2020/21 wordt de sanering van de 2 NABO's bij Warffum voorbereid, de uitvoering is gepland eind 2021/begin 2022, afhankelijk van de voortgang van de wijziging van het bestemmingsplan en de grondaankopen. De realisatie van het opheffen van de NABO ten zuiden van Baflo moet nog nader worden onderzocht gezien de te verwachten hoge kosten. Alle drie NABO's zijn enkel in gebruik bij de eigenaren van de aangrenzende agrarische percelen.

Kortsluiting Winsum

De leefbaarheid en verkeersveiligheid in het centrum van Winsum staan zwaar onder druk door doorgaand (vracht)verkeer over de Onderdendamsterweg. In de Structuurvisie Winsum 2025 is daarom de wens opgenomen om een kortsluitverbinding te realiseren tussen de Onderdendamsterweg en de N361 met een tunnel onder het spoor door. Bij de herinrichting van het centrum van Winsum is reeds geanticipeerd op de aanleg van de kortsluitverbinding: dit deel van de Onderdendamsterweg is autoluw en als verblijfsgebied ingericht. In 2016 is de kortsluitverbinding opgenomen in het rompakkoord tussen de toenmalige gemeente Winsum en de provincie Groningen. In het kader van het rompakkoord draagt de provincie Groningen € 5,7 miljoen bij aan de realisatie van dit project. De totale kostenraming is € 8,3 miljoen.

In 2020 is de bestemmingsplanprocedure voor de Kortsluiting afgerond en is de aanleg van de weg aanbesteed. In 2021 zal de (bouw)weg aangelegd worden en vindt de aanbesteding en voorbereiding van de spoortunnel plaats. De bouw van de spoortunnel en de aanleg van het verkeersplein bij de N361 zullen plaatsvinden in 2022.

Sportpark Winsum West

Het project Sportpark Winsum betreft de herinrichting van het gebied ten westen van de N361 en ten zuiden van het Winsumerdiep. Er zijn diverse verenigingen gevestigd waaronder korfbal, hockey, het zwembad, tennis, voetbal (locatie Schilligeham) en een camping inclusief restaurant. In 2019 en 2020 is het gehele sportpark heringericht en zijn de infrastructurele werkzaamheden afgerond. Het clubgebouw is in mei 2020 opgeleverd.

In 2021 zal nog gewerkt worden aan de verduurzaming van het sportpark. Een van de beoogde maatregelen is het plaatsen van zonnepanelen in de vorm van een zonneparking. De gemeente wordt hierin ondersteund door Greenspread. Zij hebben in samenspraak met de gemeente en meerdere verenigingen op het sportpark (korfbal, hockey, voetbal en tennis) diverse mogelijkheden uitgewerkt. De verenigingen hebben een stichting opgericht. De vergunning is verleend en gevraagde exploitatiesubsidie is verkregen. Nu de subsidievoorwaarden bekend zijn, is gebleken dat een optimalisatie van de exploitatie nodig is. De optimalisatie mogelijkheden worden in 2020 verder verkend. Als dit lukt zal de zonneparking worden aanbesteed en in 2021 worden gerealiseerd.

Werelderfgoedcentrum

Doel realisatie WEC-W

Er is met een aantal partijen (provincie, EHL, SBB, stichting WEC-W en gemeente) een samenwerkingsovereenkomst opgesteld om een Werelderfgoedcentrum op Lauwersoog te realiseren. Het doel is om de bezoekers kennis te laten maken met het Unesco Werelderfgoed. De stichting WEC-W is verantwoordelijk voor het project. Op de bestemmingsplanprocedure zijn diverse zienswijzen ingediend. De voormalig gemeente De Marne heeft besloten deze procedure op te schorten omdat bleek dat er te weinig draagvlak was bij met name de natuurorganisaties. Er is een kwartiermaker aangesteld en die heeft in de stuurgroep een presentatie gegeven van zijn bevindingen. Er is draagvlak bij diverse partijen om een gebouw te realiseren op het Waddenkwartier en breder te kijken naar Lauwersoog als Werelderfgoedcentrum in samenhang met het manifest Lauwerskust.

Dit nieuw gecreëerde draagvlak wordt nu verder uitgewerkt met een aantal partijen en ook wordt gekeken naar een nieuwe governance structuur.

Planaanpassing

Duidelijk is dat het gebouw lager wordt dan 20+ NAP en dat de hotelfunctie niet in het gebouw van het WEC-W wordt gerealiseerd.

Wat nog nader moet worden onderzocht is:

- Zeehondencentrum op 2^e etage of op het maaiveld en horeca omgekeerd van 0 naar 2;
- Ja/nee een aflopende kade en zo ja hoe dan bij handhaving van steigers passantenhaven, RWS en KNRM en bij handhaving van het gebouw van de KNRM en mogelijk ook de C2000 antennemast;
- Inrichting buitenruimte/consequenties footprint ontwerp voor de bestemmingsplanprocedure;
- Wat betekent de rechterlijke uitspraak PAS voor de realisatie van het WEC-W.

De stichting WEC-W werkt met de architect aan de uitwerking van de planaanpassing.

De uitwerking van de planaanpassingen en governance structuur is de basis voor verdere besluitvorming.

Scholenprogramma

Inleiding

In het kader van realiseren van aardbevings- en toekomstbestendige schoolgebouwen is in 2016 een regionaal programma in de aardbevingsgemeenten gestart, de oorspronkelijk afspraak bij dit regionaal programma is dat dit binnen een periode van vijf jaar gerealiseerd wordt, echter inmiddels is duidelijk dat programma in meerdere gemeenten waaronder onze gemeente, een doorloop heeft naar 2022. Voor de gemeente Het Hogeland betreft dat de voormalige gemeenten Bedum en Eemsmond. In beide gemeenten is een programmaplan door de gemeenteraad vastgesteld. In Bedum zijn de werkzaamheden aan de vijf betreffende schoolgebouwen afgerond. In het deel Eemsmond is het eerste project gereed (versteving Nijenstein in Zandweer) en zijn de overige projecten gestart.

Omdat NAM uit het versterkingsproject is getreden, zijn de overeenkomsten met NAM overgenomen door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG).

Wat hebben we al gedaan

Gereed zijn de vervangende nieuwbouw van 't Groenland en de versteving van de Mauritsshal in Zuidwolde, de vervangende nieuwbouw van de Horizon en de Togtemaarschool in Bedum, de versteving in combinatie met vervangende nieuwbouw van de St. Walfridusschool en de Regenboog (rijksmonument) in Bedum. Het vrijgekomen schoolgebouw De Akker in Zuidwolde is verkocht. In 2020 is de oude Togtemaarschool in Bedum gesloopt en is gestart met de invulling van het vrijgekomen terrein.

In 2020 is in Uithuizermeeden de tijdelijke school voor de vervangende nieuwbouw van de Dr. Damsschool in gebruik genomen, de oude school is gesloopt en de nieuwbouw is gestart. In Zandweer is de versterking van de school Nijenstein in de schoolvakanties uitgevoerd.

Voor de vervangende nieuwbouw van de kind centra in Warffum en Roodeschool zijn de locaties bepaald en zijn de ontwerptrajecten, evenals voor kindcentra Usquert in Usquert en Klinkenborg in Kantens, gestart.

De voorbereiding van de versterking van Noordkaap/De Sterren in Uithuizermeeden is gestart.

Met de NCG is gestart over de versterking van Het Hogeland College in Warffum en Uithuizen en deels vervangende nieuwbouw in Uithuizen.

Met de NCG zijn afspraken gemaakt over de overname van de contractpositie van NAM.
Met het Rijk is de onderhandeling over extra middelen ter gedeeltelijke compensatie van de gestegen bouwprizen positief afgerond.

Wat willen we bereiken

In 2021 willen we de zes vervangende nieuwbouwprojecten starten en mogelijk opleveren: KC Warffum twee-onder-een-kapschool t.b.v. de Rank en de Jansenius de Vries, de Dobbe in Roodeschool, de Dr. Damschool in Uithuizermeeden, de basisschool in Usquert en Klinkenborg in Kantens. Tevens willen we versterking van de Noordkaap/de Sterren in Uithuizermeeden afronden. Met de versterking van Het Hogeland College in Uithuizen en in Warffum willen we een start maken.

Hoe gaan we dit bereiken

In de samenwerkingsovereenkomst en de daarbij behorende addenda met de NAM (nu dus NCG) en de schoolbesturen is vastgelegd dat de gemeente verantwoordelijk is voor de vervangende nieuwbouw en dat de NCG (voorheen CVW) verantwoordelijk is voor het bouwkundige verstevigen. In het laatste geval zijn de gemeente en de school vertegenwoordigt in het projectteam en de gemeente betaalt het deel voor het toekomstpakket; de versteviging is voor rekening en risico van NCG. Bij de vervangende nieuwbouw treedt de gemeente op als bouwheer -behalve bij de Dr. Damschool waar het schoolbestuur zelf als bouwheer fungeert- en worden de projecten voor rekening en risico van de gemeente uitgevoerd.

Financieel

De financiële dekking van het programma komt uit de door de NAM -conform de overeenkomst-beschikbaar gestelde bedragen, uit de door het rijk beschikbaar gestelde middelen voor het toekomstbestendig maken van de scholen en uit de vrijval van kapitaallasten van de te slopen schoolgebouwen (de boekwaarden worden conform de begrotingsvoorschriften in de BBV ten laste van de AR gebracht). Voor een paar projecten zijn tevens bijdragen uit het programma Leefbaarheid van de NCG verkregen. Daarnaast zijn door het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld om de gestegen bouwprizen deels te compenseren. Totale omvang van dit programma is circa € 40 miljoen. De kredieten voor de realisatie van het programma zijn beschikbaar gesteld.

Verkeer en parkeren Lauwersoog

Tijdens zomerdagen wordt Lauwersoog druk bezocht door dagjesmensen en 'Schiermonnikooggangers'. Dit resulteert in een hoge parkeerdruk en veelal stagnatie in de verkeersafwikkeling. Bovenop de huidige druk komt ook de realisatie van het Werelderfgoedcentrum Waddenzee (WEC). Dit is aanleiding geweest voor een verkeers- en parkeeronderzoek. Hieruit is gebleken dat er op dit moment niet zozeer een capaciteitsprobleem is maar meer een verdelingsprobleem van de auto's over de haven. Voor de piekdagen geldt dat er na de realisatie van het WEC een aanvullende parkeercapaciteit van ongeveer 340 parkeerplaatsen nodig is.

Gekeken wordt naar mogelijke locaties voor uitbreiding en de huidige parkeerregulering doeltreffender te maken. Het uiteindelijke doel is om het parkeren voor Schiermonnikoog in z'n geheel aan de westzijde van de brug/sluis te concentreren en voor de bestemmingen in de visserijhaven aan de oostzijde.

De brug en de sluis hebben een belemmerende werking voor het landverkeer tijdens piekmomenten. Voor verbetering van de verkeersafwikkeling en het parkeren rond Lauwersoog zijn maatregelen uitgewerkt in een viersporenplanning.

Maatregelen viersporenplanning:

1. Korte termijn voor eind 2019
2. Tot opening WEC Q4 2022,
3. Tot aanpak dijk 2023/2024
4. Tot 2030

De kortetermijnmaatregelen zijn inmiddels uitgevoerd. Dit zijn:

- Provincie zet verkeersregelaars in tijdens piekdagen.
- Aanbrengen loop- en fietsroute van P4 naar de boot.
- Afkruisen wegdelen fietsoversteken.
- Inzetten handhavers voor het kort parkeren.

Momenteel wordt er gewerkt aan de maatregelen tot opening WEC Q4 2022 en tot aanpak dijk 2023/2024. Dit zijn:

- Verbeteren oversteek rotonde Zeedijk
- Herinrichting P Fryslân
- Verbeteren loop- en fietsroute van P2 naar de boot
- Optimaliseren brug- en sluisbediening
- Plaatsen lichtkrant veerhaven
- Verbeteren keermogelijkheid aan het eind van de havendam
- Inrichten P RWS voor bezoekers WEC
- Inrichten P Provincie Groningen voor personeel WEC
- Aanleg 2^e ontsluiting over de dijk in samenwerking met het Waterschap Noorderzijlvest

Na realisatie van bovengenoemde maatregelen zal er aandacht zijn voor de lange termijn maatregelen voor verkeer en parkeren in het hele Lauwersmeergebied.

De aanleg van de parkeerterreinen voor het WEC op terrein van Provincie Groningen en het terrein van RWS wordt voorbereid door Sweco in opdracht van de gemeente. De kosten van voorbereiding en realisatie zullen worden verrekend in de huurovereenkomst tussen gemeente en de Stichting WEC.

Aan de voorbereidingen voor de andere maatregelen tot opening WEC wordt op dit moment gewerkt. Vanwege de belangen van vele stakeholders is overleg erg belangrijk. Tot nu toe worden de plannen goed ontvangen.

De kosten van deze maatregelen worden op dit moment geraamd op ruim 1 miljoen euro.

Over de verdeling van deze kosten zal moeten worden gesproken met alle belanghebbenden. Hierbij wordt gedacht aan Provincie Groningen, Provincie Friesland, Gemeente Schiermonnikoog, Gemeente Noordoost Friesland, gemeente Het Hogeland, EHL, Wagenborgen, Rijkswaterstaat.

In de begroting van gemeente Het Hogeland zijn hiervoor nog geen financiële middelen gereserveerd. Dit zal meegenomen worden bij de voorjaarsnota 2021.

Waterwerken Zoutkamp

Met het oog op de toekomstige waterveiligheid heeft het waterschap Noorderzijlvest nog een forse opgave in het Lauwersmeergebied. De studie Droge Voeten 2050 heeft inzichtelijk gemaakt dat het voor de komende 30 jaar noodzakelijk is om een aantal investeringen in waterstaatkundige werken te doen in Zoutkamp en directe omgeving. De realisatie van deze maatregelen vraagt om grote investeringen in waterveiligheid en leggen voor de lange termijn de ruimtelijke inrichting vast in Zoutkamp, een levendig dorp met talrijke functies in de buurt van de aan te passen waterstaatkundige werken.

Deze opgave betreft in hoofdlijn twee onderdelen:

1. De afvoercapaciteit van gemaal H.D. Louwes in Zoutkamp moet worden vergroot tot van 1000 tot 1600 m³ per minuut. Dit is nodig om overtollig regenwater slimmer en sneller af te voeren vanuit het Hogeland naar het Lauwersmeer.
2. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om de regionale waterkeringen rondom het Lauwersmeer te versterken en te verhogen voor de komende 50 jaar. Een deel van die kering, circa 1 kilometer, loopt door het dorp Zoutkamp.

Tijdens de verkenningsfase zijn in samenspraak met de provincie Groningen en de gemeente Het Hogeland verschillende varianten onderzocht. Ook de inwoners en bedrijven in Zoutkamp zijn geraadpleegd.

De partijen maken zich samen sterk voor de variant waarbij het gemaal 500 meter wordt verplaatst. Het nieuwe gemaal ter vervanging van het huidige gemaal H.D. Louwes wordt gebouwd in de voormalige zeedijk in de directe omgeving van de rijks monumentale Hunsingosluis. In combinatie met de nieuwbouw van het gemaal, wordt de Hunsingosluis gerestaureerd en krijgt het haar oorspronkelijke functie van schutssluis weer terug. De oude zeedijk ter plaatse krijgt daarmee ook haar waterkerende functie weer terug. Daarnaast zal het nieuwe gemaal elektrisch zijn in plaats van op diesel. Dit geeft een milieuvoordeel en past goed in de tijd van verduurzaming.

Dit betekent ook dat het dorp Zoutkamp geen hinder zal ondervinden als gevolg van het ophogen van de regionale kering door het dorp. De kosten die gemoeid zijn met het ophogen van de regionale kering

door het dorp, worden in deze voorkeursvariant ingezet voor de bouw van een nieuw gemaal. Beschreven waterveiligheidsopgaven en de restauratie van de Hunsingosluis zijn reguliere taken van het waterschap. Het nieuwe complex wordt uniek. Immers een oude sluis in combinatie met een modern gemaal – beide werkend – komen in de regio niet voor. Het waterschap zorgt voor de hiervoor benodigde financiering.

De voorkeursvariant biedt volop perspectieven voor de (be)leefbaarheid en de lokale economie van Zoutkamp: de cultuurhistorie rond waterwerken wordt zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Tegelijkertijd worden knelpunten in recreatieve fiets- en vaarroutes en in vismigratieroutes opgelost. Voor deze zogenaamde 'koppelkansen' wordt financiering gezocht door de drie direct betrokken partijen (gemeente, waterschap en provincie).

Een nieuw gemaal, het herstel van de Hunsingosluis en herstel van de waterkerende functie van de zeedijk bieden nieuwe perspectieven voor Zoutkamp en de regio. De volgende maatregelen zijn in beeld en geraamd:

Recreatieve voorzieningen

- Het realiseren van een fiets- en wandelverbindingen tussen de jachthaven Hunzegat en het
- Dorp welke goed aansluiten op Rondje Lauwersmeer en daarnaast een fietsverbinding over de dijk van Zoutkamp richting Garnwerd;
- Het realiseren van recreatieve aanmeervoorzieningen in het Hunsingokanaal in het dorp;
- Het aanleggen van recreatieve voorzieningen op het 'schiereiland' Hunzegat waarbij wordt
- Verwezen naar oude cultuurhistorische elementen;
- Het aanbrengen van recreatieve voorzieningen op het nieuwe complex voor het (be)leefbaar
- Maken en het geven van voorlichting/educatie in Zoutkamp en omgeving.

Cultuurhistorische waarden

- De oude zeedijk herbergt een interessant element uit de geschiedenis van waterveiligheidswerken (muraltgooiing) die hersteld en weer zichtbaar gemaakt wordt;
- Herbestemmen van oude brons motoren van het bestaande gemaal H.D. Louwes.

Het toekomstig onderhoud aan de sluis zal worden geborgd door het waterschap, alsmede ook het gemaal. Het onderhoud van fiets en wandelpaden wordt door de gemeente meegenomen in het meerjarig onderhoudsplan. Dat geldt ook voor de provincie voor de provinciale weg die door Zoutkamp loopt.

Om alle koppelkansen te benutten zal er een beroep worden gedaan op het NPG (lokaal en thematisch) het programma Erfgoed en zal er een aanvraag gedaan worden bij het Waddenfonds. Daarnaast investeren lokale ondernemers van Zoutkamp om het geheel voor hun onderneming helemaal af te maken. Via de aanvraag voor het lokale programma NPG komt de nadere uitwerking in uw raad terug.

Revitalisering Geert Reinderspark Bedum

In 2019 is het project rioolreconstructie De Vlijt afgerond. Tijdens de laatste fase van dit werk is in november de bergingszak, inclusief de riooloverstort, uit de vijver van het Geert Reinderspark gehaald. De verdiepte bodem van de vijver is weer aangevuld met grond.

In 2020 zijn alle vijvers in het Geert Reinderspark gebaggerd. Dit was nodig om de doorstroming, en daarmee de waterkwaliteit, te verbeteren.

In aansluiting op deze werkzaamheden is voorzien in een totale opknapbeurt (revitalisering) van het Geert Reinderspark.

Het park ligt tussen de gereconstrueerde Waldadrikt en De Vlijt en is in de jaren 70 gelijk met de bouw van Bedum Oost aangelegd. Het is een zeer gevarieerd park met vijverpartijen, gazons, hoogteverschillen en opgaande beplanting van inheemse soorten. Het park is aangelegd in de Engelse landschapstijl en vernoemd naar Geert Reinders die het vaccin tegen koeienpest heeft ontdekt.

De huidige situatie is de afgelopen jaren door meerdere oorzaken in verval geraakt. Het water in de vijvers was vies en stonk en er was sprake van vissterfte. Door het verwijderen van de bergingszak en

de riooloverstort en het baggeren van de vijvers is de doorstroming verbeterd en dit zal een gunstig effect hebben op de waterkwaliteit.

Wat nu nog rest is de uitvoering van de revitalisering. Hiervoor heeft een projectgroep een ontwerp gemaakt die vanwege maatregelen rond het coronavirus middels een Webinar aan de bewoners is gepresenteerd. Op de plannen is enthousiast gereageerd.

Op de investeringslijst is voor dit project een krediet beschikbaar gesteld van € 310.000. Het plan voorziet in aanpassingen aan de beplanting, Deze aanpassingen moeten vooral de zichtbaarheid van het park verbeteren en er zullen zichtlijnen ontstaan die nu ontbreken.

Daarnaast worden de fiets-/voetpaden in het park hersteld. Daar waar mogelijk worden natuurvriendelijke oevers aangelegd en worden vlonders aangebracht.

Het Geert Reinderspark is onderdeel van de belevingsroute door de groene long van Bedum. Daarnaast zijn er diverse initiatieven voor het realiseren van speelvoorzieningen. Hiervoor heeft APB (Algemeen Plaatselijk Belang Bedum) met succes een subsidieaanvraag ingediend bij Landschapsbeheer Groningen onder de noemer Kansrijk Groningen.

De totale subsidie bedraagt € 153.000. Dit is inclusief het verfraaien en verbeteren van de bosrand van het Bedumberbos, de bloemenweide langs de Waldadrift en de reconstructie van de historische tuin bij de Walfriduskerk.

APB heeft bij de NAM ook nog met succes twee andere initiatieven ingediend:

1. Het plaatsen van beweegtoestellen bij de carpoolplaats Bedumberbos.
2. Het verbreden van de wandelpaden in het Bedumberbos.

Deze initiatieven versterken de plannen voor het groen langs de Waldadrift, de bosrand, de belevingsroute en de speelvoorzieningen bij het Robbenveld.

Reconstructie Boterdiep Wz

Het Boterdiep Wz zoals het er nu ligt is aan het einde van zijn levensduur. De inrichting is verouderd. Naast deze verouderde inrichting van de openbare ruimte is ook het riool en de kade aan vervanging toe. Eind jaren 80 van de vorige eeuw is al een deel van Boterdiep Wz opnieuw ingericht (vanaf de Molenweg tot de Emmalaan). Dit was toen in het kader van dorpsvernieuwing waar subsidie voor beschikbaar was. De uitvoering van de 2^e fase is er tot nu toe bij gebleven vanwege het ontbreken van geld.

Het gedeelte waar het nu om gaat is vooral het deel vanaf de Emmalaan tot aan de Wilhelminalaan. In 2018, in de tijd van gemeente Bedum, zijn we begonnen met het maken van een ontwerp. Dit ontwerp is tot stand gekomen in samenwerking met de bewoners van Boterdiep Wz.

Het ontwerp voorziet in een compleet andere inrichting dan nu het geval is. De rijbaan krijgt een breedte van 3,5 meter asfalt met aan de kant van de woningen een overrijdbare parkeerstrook van 1,5 meter klinkerverharding. Deze parkeerstrook wordt onderbroken door op verschillende plaatsen groenstroken aan te leggen. Deze inrichting heeft veel van de inrichting van Boterdiep Wz in Zuidwolde waar we goede ervaringen mee hebben.

Door de smalle wegbreedte van 3,5 meter zullen auto's die elkaar willen passeren moeten uitwijken over de parkeerstrook. Wij verwachten hiermee Boterdiep Wz minder aantrekkelijk te maken voor sluipverkeer. Dit was een uitdrukkelijke wens van de aanwonenden.

Deze inrichting willen we over de hele lengte van Boterdiep Wz, van de Molenweg tot de Wilhelminalaan gaan toepassen.

In het deel van de Emmalaan tot de Wilhelminalaan zal ook de riolering worden vervangen.

De kade aan Boterdiep Wz, bestaande uit betonnen damplanken met een lengte van slechts 3 meter met verankering, verkeert in een slechte staat. Het is de bedoeling om deze te vervangen door een vrijstaande stalen damwandconstructie. Met het Waterschap Noorderzijlvest zijn we nog in overleg over de verdeling van de onderhoudsplicht (en kosten).

Inmiddels is de nieuwbouw op het terrein van de voormalige gasfabriek locatie aan Boterdiep Wz afgerond en kan de reconstructie van de weg worden uitgevoerd.

Voor dit project is aan krediet beschikbaar een bedrag van € 1.620.000

Onderhoudsbudget wegen	€ 650.000
Investeringsbudget vervanging beschoeiing	€ 500.000
Investeringsbudget BRP Boterdiep Bedum	€ 470.000

Reconstructie Molenweg

De staat van onderhoud van de infrastructuur aan de Molenweg laat sterk te wensen over. De Molenweg wordt gezien als belangrijke verbinding tussen 2 winkelcentra. Koopcentrum de Scheve Toren en Winkelcentrum Veen.

Voor de eerste informatiebijeenkomst met bewoners en andere belanghebbenden is een enquête gehouden die veel informatie heeft opgeleverd. Er is een klankbordgroep gevormd waarmee samen wordt gewerkt aan het ontwerp voor de reconstructie van de Molenweg.

In de klankbordgroep zit ook een vertegenwoordiger van een werkgroep die is ontstaan uit een initiatief van de BvgB, bestaande uit ondernemers, betrokken inwoners en de voorzitter van de plaatselijke VVV.

In het ontwerp voor de Molenweg moet er vooral aandacht zijn voor het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit, de deels nog aanwezige historische kademuur, het parkeren en het groen. Het water moet meer beleefbaar gemaakt worden. De bomen aan de Molenweg worden door de bewoners als waardevol gezien maar de kwaliteit van de bomen (vooral de bomen die in verharding staan) is slecht. Het zijn allemaal lindes die de vervelende eigenschap hebben dat de wortels omhoog groeien en daardoor de bestrating opdrukken. Daarnaast zijn er klachten over 'plak' door de vorming van honingdauw. Ook de riolering aan de Molenweg moet vervangen worden.

De Molenweg maakt onderdeel uit van de busroute door Bedum en dat beperkt enigszins de mogelijkheid om de rijbaan anders in te richten. De aandacht bij het ontwerp zal vooral uitgaan naar de ruimte tussen de rijbaan en het Boterdiep. Dit moet een aantrekkelijk gebied worden om te verblijven en een fraaie verbinding gaan worden tussen de 2 winkelcentra.

Voor de reconstructie van de Molenweg is totaal beschikbaar een krediet van € 1.671.000.

Investeringsbudget reconstructie Molenweg	€ 767.000
Investeringsbudget herinrichting Molenweg	€ 204.000
NPG middelen	€ 700.000

Ook is er nog een krediet van € 500.000 voor vervanging van de beschoeiing/kademuur aan Boterdiep Zz en de Molenweg. Daarnaast ligt er bij de provincie nog een aanvraag voor subsidie vanuit de 'Uitvoeringsregeling retail' Hierin is maximaal 2 ton beschikbaar. Dit project staat in de detailhandelsvisie van gemeente Het Hogeland omdat het belangrijk wordt gevonden dat de relatie/verbinding tussen de 3 concentraties van winkels in Bedum wordt versterkt.

Aankomende projecten

MFA BEDUM

In 2020 is naar aanleiding van gewijzigde uitgangspunten de haalbaarheid van de beoogde MFA opnieuw onderzocht. In 2020 wordt het haalbaarheidsonderzoek afgerond. Het plan past goed binnen de beleidslijnen van de gemeente. Wil het ook financieel haalbaar zijn, dan moet er worden voldaan aan een aantal voorwaarden.

Deze voorwaarden zijn dat:

- De aangedragen optimaliseringskansen in de exploitatiebegroting moeten verzilverd, dan wel onderbouwd worden.
- De plannen moeten nader uitgewerkt worden, zodat gebruik gemaakt kan worden van de beoogde bosa subsidierегeling.
- Wij moeten besluiten nemen over o.a. maatschappelijk erfpacht, jaarlijkse dotatie groot onderhoud, verstrekken van een gemeentegarantie en bekostiging sportdeel en inrichting openbare ruimte.
- Het commerciële deel dient zichzelf te bekostigen
- Het plan moet nader uitgewerkt worden conform de provinciale condities die zijn gesteld aan de reeds beschikbaar gestelde subsidie van €350.000,-

We kunnen concluderen dat op diverse punten nog nadere uitwerking moet plaatsvinden om te bepalen of de MFA realiseerbaar is.

Openbare ruimte/ velden

- Selectie ontwerp partijen infrastructureel deel en aanleg kunstgrasveld
- Locatieonderzoek en uitwerken voorlopig ontwerp van de openbare ruimte
- Opstellen investeringsraming

Bestemmingsplan

- Procesvoorstel uitwerken hoe de MFA planologisch geregeld kan worden.
- Benodigde procedure starten

Financieel overzicht grote projecten

Om inzicht te geven in de financiële omvang van de grote projecten is onderstaand overzicht opgenomen. Dit betreft alleen de beschikbaar gestelde kredieten, bij zowel de voor-/najaarsnota als de jaarrekening zal ook gerapporteerd worden over de bestedingen binnen de grote projecten.

Kredietoverzicht Grote Projecten		
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Lasten	Baten
Programma Centrumontwikkeling Winsum	5.542	3.542
Programma Centrumontwikkeling Uithuizen	11.162	11.162
Programma Centrumontwikkeling Bedum	3.976	2.976
Programma Centrumontwikkeling Uithuizermeeden	2.570	2.570
Onbewaakte spoorwegovergangen	290	
Kortsluiting Winsum	8.300	6.200
Sportpark Winsum West	5.668	350
Werelderfgoedcentrum	1.800	500
Scholenprogramma	41.073	21.857
Verkeer en parkeren Lauwersoog	59	
Waterwerken Zoutkamp	nog geen krediet	
Revitalisering Geert Reinderspark Bedum	310	
Reconstructie Boterdiep Wz	1.035	
Reconstructie Molenweg	1.471	

Financiële begroting

Overzicht Lasten en Baten

De lasten en baten per programma (x € 1.000) zijn als volgt:

Programma	Rekening 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Burger & Bestuur	6.429	642	-5.787	3.712	665	-3.047	3.982	683	-3.299
Veiligheid	4.262	3	-4.259	4.298		-4.298	4.914		-4.914
Bereikbaarheid	17.753	1.043	-16.710	10.398	369	-10.029	9.560	132	-9.428
Economie & werkgelegenheid	2.000	1.768	-232	1.769	1.015	-754	1.428	797	-630
Leefbaarheid & Voorzieningen	22.198	6.782	-15.416	19.166	4.149	-15.017	14.154	1.331	-12.824
Sociaal domein & volksgezondheid	79.052	22.155	-56.897	79.551	22.046	-57.505	81.185	23.390	-57.795
RO, Wonen & Duurzaamheid	24.079	22.292	-1.787	20.724	17.268	-3.456	16.132	15.943	-188
Bedrijfsvoering, waarvan:									
Beheer overige gebouwen en gronden	453	179	-274	429	120	-309	478	182	-296
Overhead	28.413	421	-27.992	29.185	7	-29.178	27.094	112	-26.982
Algemene dekkingsmiddelen, waarvan:									
Vennootschapsbelasting									
Onvoorziene uitgaven				100		-100	100		-100
Ov.alg.dekkingsmiddelen	166	115.002	114.836	-1.240	114.420	115.660	324	119.805	119.481
Saldo van lasten en baten	184.805	170.287	-14.518	168.092	160.059	-8.033	159.351	162.375	3.025

Programma	Rekening 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	toev.	onttr.	saldo	toev.	onttr.	saldo	toev.	onttr.	saldo
Reservemutaties programma 2	2392	1.008	-1.384	156	229	73	156	289	133
Reservemutaties programma 3		349	349		300	300			
Reservemutaties programma 4	9.147	431	-8.716	1.918	4.424	2.506	1.190	584	-606
Reservemutaties programma 5		1.659	1.659		372	372	1.000		-1.000
Reservemutaties programma 6	157	320	163					25	25
Reservemutaties programma 8	175	259	84	648	26	-622	311		-311
Reservemutaties programma 9	2.170	22.970	20.800	6.106	7.447	1.341	2.038	1.293	-745
Totaal mutaties op reserves	14.041	26.996	12.955	8.828	12.798	3.970	4.695	2.191	-2.504
Resultaat van de begroting van lasten en baten	198.846	197.283	1.563	176.920	172.857	-4.063	164.046	164.566	521

Incidentele Lasten en Baten

Incidentele lasten		2021	2022	2023	2024
Veiligheid					
Dierennoodhulp		20.000			
	<i>Subtotaal</i>	20.000	-	-	-
Bereikbaarheid					
Integraal mobiliteitsplan		60.000			
	<i>Subtotaal</i>	60.000	-	-	-
Leefbaarheid & Voorzieningen					
OLP De Horizon		19.000			
Project ICT Onderwijs		30.177	15.088		
	<i>Subtotaal</i>	49.177	15.088	-	
Sociaal domein & Volksgezondheid					
Dorpsbudgetten		450.000	450.000		
Inburgeringstrajecten		20.000			
Plan van aanpak Jeugd: pilot kamerbewoning		30.000	30.000		
Plan van aanpak Jeugd: gezinsgetrouwe opvoedsituaties		20.000	20.000		
Plan van aanpak Jeugd: top 20 jeugdhulpgebruikers (uitvoering)		46.000			
Ommelanden Samenwerkingsmodel		108.500			
School als wijk		63.511	64.822	66.118	
Inkoop WMO begeleiding		20.000			
Lokale inkoop Jeugd		20.000			
Kansrijke start		11.960			
GIDS gelden		80.645			
	<i>Subtotaal</i>	870.616	564.822	66.118	-
RO, Wonen & Duurzaamheid					
Opstellen energievisie		50.000			
Mijn huis op maat		24.500			
	<i>Subtotaal</i>	74.500	-	-	-
Burgers & Bestuur					
Receptie verkiezingsuitslag gemeenteraad			10.000		
	<i>Subtotaal</i>	-	10.000	-	-
Bedrijfsvoering					
Tijdelijke budget herindeling		1.000.000		-	
Incidentele kosten salarisadministratie		6.600			
Doorontwikkeling archief		60.000			
Ondersteuning aanbesteding makelaarsdiensten		12.000			
Taxatie verzekerde objecten			54.000		
	<i>Subtotaal</i>	1.078.600	54.000	-	-
Algemene dekkingsmiddelen					
Inzetten stelpost Kansrijke start		-11.960			
	<i>Subtotaal</i>	-11.960	-	-	-
Reservemutaties					
	<i>Subtotaal</i>	-	-	-	-
Totaal incidentele lasten		2.140.933	643.910	66.118	-
Incidentele baten		2021	2022	2023	2024
Algemene dekkingsmiddelen					
Frictie-uitkering		2.661.350	2.661.350	-	
	<i>Subtotaal</i>	2.661.350	2.661.350	-	-
Reservemutaties					
Onttrekking aan AR - incid.posten		16.000	76.000	66.118	
Onttrekking aan reserve onderwijshuisvesting		19.000			
Onttrekking Ruimte voor dorpen en ondernemers		450.000	450.000		
	<i>Subtotaal</i>	485.000	526.000	66.118	-
Totaal incidentele baten		3.146.350	3.187.350	66.118	-
Totaal incidenteel Begroting		1.005.417	2.543.440	-	-

Toelichting Lasten en Baten

In de samenvatting hebben we kort stil gestaan bij het begrotingssaldo voor 2021 en de ontwikkeling van het meerjarige begrotingssaldo. De verschillen voor het begrotingsjaar 2021 ten opzichte van de Bouwstenennotitie zijn daar op hoofdlijnen toegelicht. In dit hoofdstuk gaan wij in aanvulling op dat beeld nader in op de wijze waarop de verschillende maatregelen uit de Bouwstenennotitie zijn verwerkt. Daarbij zullen we, om de gepresenteerde begrotingssaldi in perspectief te kunnen plaatsen, ook een overzicht geven van de in deze begroting opgenomen taakstellingen en financiële opgaven.

Bij de Bouwstenennotitie hebben wij u het volgende perspectief geschetst:

Meerjarig perspectief bij scenario 'Voorkeur'				
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Perspectief begroting 2020	1.093	1.927	1.811	NNB
Effect meicirculaire	-169	217	-569	NNB
Effect invulling opgave scenario 'Voorkeur'	32	426	879	NNB
Verwacht perspectief	956	2.570	2.121	-

In verband met de stand van de Algemene Reserve en de vele bestaande onzekerheden hebben we gekoerst op enige ruimte in ons financieel perspectief. Gezien de autonome ontwikkelingen die zich in de aanloop naar het opstellen van deze begroting hebben voorgedaan, kunnen we concluderen dat we dankzij deze ruimte in staat blijven een sluitend meerjarig perspectief bij deze begroting te presenteren.

De ontwikkelingen die we ten opzichte van de Bouwstenennotitie in de begroting hebben verwerkt ziet u nogmaals op hoofdlijnen in onderstaand overzicht. Een korte toelichting hierop hebben we u reeds in de samenvatting gegeven:

Ontwikkelingen in begroting 2021				
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Geschrapte maatregelen BSN	-284	-284	-284	-284
Verhoging WMO	-587	-587	-587	-587
Stelpost WMO	100	100	100	100
Jeugd	-600	-600	-600	-600
Veiligheidsregio	-240	-240	-240	-240
Kapitaallasten	-282	25	201	513
BUIG	683	683	683	683
Stelpost prijsontwikkeling	385	385	385	385
Stofkam	100	100	100	100
Algemene Uitkering (bevolkingsdaling)	542			
Overige mutaties	-253	-243	115	115
Effect ontwikkelingen	-436	-661	-127	185

De bovenstaande ontwikkelingen lichten wij hieronder kort toe.

Geschrapte maatregelen BSN

Tijdens de behandeling van de Bouwstenennotitie in uw raad heeft u de wens uitgesproken om een aantal voorgestelde maatregelen niet in de begroting te verwerken. Deze wensen lagen op het terrein van de Bijzondere bijstand (inkomstoeslag), het Participatiefonds en de Compensatieregeling Eigen Risico. Het effect van het niet doorvoeren van de voorstellen op het terrein van de inkomstoeslag en het Participatiefonds is samen €284.000.

De middelen in het kader van de CER zijn bij de voorjaarsnota 2020 incidenteel verhoogd. Zonder maatregelen zal dit budget echter ook structureel moeten worden verhoogd. De voorwaarden om in aanmerking te komen voor de genoemde compensatie zijn echter gewijzigd. Dit heeft een effect op de benodigde middelen. De omvang hiervan kunnen we nog niet goed overzien. Mogelijke effecten zullen we aan u rapporteren bij de voorjaarsnota 2021.

In de onderstaande tabel ziet u een samenvatting van het effect van de behandeling van de Bouwstenennotitie:

Voorstel	Bedrag bezuinigingsvoorstel	Wijziging	Resterend
Bijzondere bijstand	€ 435.000	-€ 133.000	€ 302.000
Participatiefonds	€ 227.000	-€ 151.000	€ 76.000
CER	0	0	0
Totaal effect		-€ 284.000	

Wmo

Tijdens de totstandkoming van de Bouwstenennotitie kwam naar voren dat we een extra uitgaaf van ca. € 600.000 in het kader van de WMO verwachten. Uw raad is hierover middels een memo over geïnformeerd. In het gepresenteerde perspectief van de Bouwstenennotitie is deze uitzetting meegenomen. Als gevolg van prijs en volume effecten zal er (naast de reeds gemelde uitzetting) nog eens een kleine € 587.000 voor de Huishoudelijke Ondersteuning in de begroting moeten worden opgenomen. Het prijseffect ad € 196.000 dekken we uit de stelpost voor prijsontwikkeling. Het volume effect vertaald zich uiteraard ook voor een deel in de algemene uitkering, maar zien we uiteraard niet een op een terug.

Jeugdzorg

De afgelopen maanden hebben we geconstateerd dat er een explosieve stijging waar te nemen is op het vlak van 'Verblijf'. Inmiddels lopen de aantallen fors op met een stijging van de kosten tot gevolg. Het is erg moeilijk deze uitzetting op korte termijn terug te dringen. De laatste prognoses laten een uitzetting zien van ruim € 2 miljoen. Deze vangen we deels op met aanvullende taakstellingen. Vooralnog stellen wij u voor rekening te houden met een structurele stijging van per saldo € 600.000.

Veiligheidsregio

In de Bouwstenennotitie maakten we reeds melding van de problematiek rondom de FLO bij de veiligheidsregio. Onze gemeentelijke bijdrage in het ontstane tekort als gevolg van de FLO is ca. € 1,2 miljoen. Hiervoor lagen er drie scenario's voor. Uitgaande van spreiding over 10 jaar, over 5 jaar of een bijdrage in één keer. De besprekingen lijken te koersen op een 5 jaarsscenario. De extra bijdrage bedraagt bij dit scenario € 240.000.

Kapitaallasten

Bij elke begroting maken we op basis van de uitputting van de investeringskredieten een herberekening van de meerjarig geraamde kapitaallasten. Deze exercitie is ook dit jaar weer uitgevoerd. Uiteraard geeft dit weer wat schommeling in de jaarlijkse bedragen. De kapitaallasten laten in 2021 een negatief effect zien van € 280.000, wat vanaf 2022 omslaat in een voordeel dat oploopt naar ca. € 500.000 in 2024. De lagere kapitaallast in 2024 heeft voornamelijk te maken met de geplande vrijval van kapitaallasten in 2024, terwijl nog niet alle investeringen op dit moment in beeld zijn en geraamd. Dit geeft daarom mogelijk een ietwat vertekend beeld om 2024.

BUIG

De beschikking voor 2021 van het BUIG budget laat een forse stijging zien. De uitkering stijgt met ca. € 1,8 miljoen. De inkomsten zijn conform de beschikking verhoogd. De huidige prognoses van de bijstandsuitgaven laten een stijging zien van € 510.000. Wij stellen voor om daarnaast een stelpost van € 597.000 op te nemen voor mogelijk verdere stijging van de bijstandsuitgaven. Het voordeel voor de begroting komt zodoende uit op € 683.000.

Stelpost prijsontwikkeling

Het is gebruikelijk dat bij de opstelling van de begroting posten daar waar nodig worden gecorrigeerd voor inflatie. Dekking voor verhoging van deze posten zit standaard in de op te nemen stelpost voor prijsontwikkeling. Wij stellen voor, gezien de aard van verschillende mutaties en het feit dat de budgethouders de budgetten die onder hun verantwoordelijkheid vallen hebben bijgesteld als dat nodig mocht blijken, deze stelpost te laten vervallen.

Stofkam

In het bezuinigingspakket is een inschatting gemaakt van de mogelijkheid om diverse budgetten iets te verlagen, op basis van de ervaringscijfers tot nu toe. Dit hebben we bestempeld als 'de stofkam'.

Wanneer wij de aangeleverde mutaties die als 'stofkam' zijn gelabeld optellen, dan komen we daadwerkelijk op een totale omvang van ca. € 200.000. Dat is meer dan we hadden ingeschat bij de Bouwstenennotitie (€100.000) en dus extra dekking voor het begrotingssaldo

Algemene Uitkering

De septembercirculaire laat met name voor 2021 wat incidentele voordelen zien op het terrein van onder andere de opschalingskorting en het Sociaal Domein. Een korte weergave van de belangrijkste effecten van deze circulaire:

- De tijdelijke tegemoetkoming in het kader van de Jeugdzorg is doorgetrokken naar 2022. Dit voor een bedrag van € 970.000. Dit betekent dat de hiervoor opgenomen stelpost in 2022 ad € 1.025.000 moet vervallen. Per saldo dus een negatief effect van €55.000 voor 2022. Het is nog steeds afwachten of het rijk deze tegemoetkoming structureel wil maken.
- Middelen in het kader van de bevolkingsdaling zijn met een jaar verlengd. Dit gaat om een bedrag van € 543.000 voor 2021. Dit heeft een positief effect op het structurele saldo in 2021;
- De opschalingskorting wordt als onderdeel van het Coronapakket bevroren voor de jaren 2020 en 2021. Dit levert in 2021 een incidenteel voordeel op van ca. € 458.000. Wij stellen voor deze buiten beschouwing te laten in ons begrotingssaldo, maar te betrekken bij onze corona-uitgaven en inkomsten.

We kunnen derhalve concluderen dat het effect voor 2021 in grote lijnen neer komt op de incidentele extra middelen in het kader van de bevolkingsdaling ad € 543.000. Omdat de Algemene Uitkering als geheel wordt gezien als structureel dekkingsmiddel, is dit structurele dekking voor het komende begrotingsjaar. De helft van deze middelen voegen we toe aan de reserve 'Krimp en Leefbaarheid'. Dit in afwachting van de plannen op dit terrein. De dotatie is een incidentele post, waardoor het structurele saldo niet verandert.

Het voorgaande leidt tot het volgende structurele beeld:

Verloop meerjarig perspectief				
<i>bedragen x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Verwacht perspectief BSN	956	2.570	2.121	-
Effect ontwikkelingen	-436	-661	-127	185
Verwacht perspectief	520	1.909	1.994	2.503

In bovenstaand overzicht zien we een overschot van ruim € 0,5 miljoen, dat oploopt naar een geraamd structureel overschot van ruim € 2,5 miljoen in 2024.

Taakstellingen

Wij zien tegenover dit positieve begrote meerjarige saldo echter ook dat er verschillende forse taakstellingen in de begroting zijn opgenomen. Deze zijn deels reeds functioneel ingevuld, maar moeten ook voor een deel verder worden ingevuld in de komende jaren. Denk hierbij aan de taakstelling op de personele lasten, efficiency, inkoop en de jeugdzorg.

In onderstaand overzicht ziet u een weergave van de stand van zaken met betrekking tot de taakstellingen die in de begroting zijn opgenomen.

Stand van zaken taakstellingen						
bedragen x € 1.000	Oorspronkelijke taakstelling	2021	2022	2023	2024	Opmerking
Jeugdzorg (beheersmaatregelen)	-1.238	-525	-1.310	-1.310	-1.310	Deze is verwerkt op het taakveld. Er is een plan voor de uitvoering.
Jeugdzorg	-1.025			-1.025	-1.025	Dit betreft de tijdelijke tegemoetkoming van het rijk. De loopt nu na 2022 af. Nog niet bekend of het rijk deze middelen structureel wil maken.
Jeugdzorg (verblijf)		-1.400	-1.400	-1.400	-1.400	De uitgaven op 'Verblijf' willen we weer terugbrengen naar het niveau van 2018.
Jeugdzorg (budgetplafond)		-295	-691	-691	-691	De uitzetting van de uitgaven in de Jeugdzorg willen we beperken tot € 600.000. Voor het bedrag dat uitstijgt boven dit bedrag, willen we een budgetplafond instellen. Hoe dit vorm te geven zal nader moeten worden uitgewerkt.
Wmo		-100	-100	-100	-100	Deze taakstelling is opgenomen ter gedeeltelijke dekking van de uitzetting op het terrein van de Huishoudelijke Ondersteuning.
Efficiency	-1.400	-52	-402	-402	-402	Deze wordt op termijn ingevuld door het sluiten van De Beurs per 1-1-2021 en het afstoten van 1 van de 4 gemeentehuizen.
Inkoop	-500	-442	-442	-442	-442	Deze wordt zo mogelijk per aanbestedingstraject beoordeeld en e.v.t. bijgesteld.
Personeel	-2.185	-142	-931	-1.231	-1.231	Dit is het restant van de oorspronkelijke taakstelling van € 2,2 miljoen. Hiervoor is een plan aanwezig
Onderuitputting vacatures	-350	-700	-700	-700	-700	Als onderdeel van het plan voor de invulling van de personele taakstelling is ook een verhoging van de structurele vacatureruimte opgenomen.
Omzet interne dienstverlening Ability		-286	-286	-286	-286	Dit betreft weggevallen omzet voor intern geleverde diensten van Ability aan de gemeentelijke organisatie, zoals postbezorging, catering en schoonmaak.
Taakstellingen Bouwstenennotitie		-150	-572	-772	-772	Dit zijn de maatregelen uit de bouwstenennotitie die nog niet op het betreffende taakveld in de budgetten konden worden verwerkt.
Totaal taakstellingen		-4.092	-6.834	-8.359	-8.359	

In het bovenstaande overzicht ziet u dat verschillende taakstellingen reeds grotendeels zijn ingevuld, of dat er een plan ligt voor de invulling van de taakstelling. Het laatste is vooral van toepassing op de twee grootste taakstellingen in het overzicht. Te weten de taakstelling in het kader van de beheersmaatregelen in de jeugdzorg en de taakstelling op onze personele lasten. Een aantal posten lichten we hieronder kort toe.

Jeugdzorg

De reeds bestaande taakstelling in de jeugdzorg bestaat uit twee onderdelen. De eerste is de weergave van het plan met betrekking tot de beheersmaatregelen voor de jeugdzorg in onze gemeente. Wij verwachten met dit plan een verlaging van de kosten te kunnen realiseren van € 1,3 miljoen. Het tweede deel betreft de tijdelijke tegemoetkoming van het rijk in de tekorten in de jeugdzorg. Aanvankelijk heeft het rijk ons een tijdelijke tegemoetkoming van ruim € 1 miljoen tot en met 2021 toegezegd. In de onlangs verschenen septembercirculaire met betrekking tot het gemeentefonds is deze tegemoetkoming met een jaar verlengd. Conform het advies van provincie en VNG hebben wij een stelpost opgenomen voor hetzelfde bedrag in de jaren 2023 e.v. Daarmee inspelend op de verwachting dat het rijk deze tegemoetkoming structureel maakt. Mocht dit niet het geval zijn, dan ontstaat een aanvullende opgave.

Reeds in de voorjaarsnota 2020 maakten we melding van sterk stijgende kosten voor 'Verblijf'. Wij zien helaas dat deze ontwikkeling zich in toenemende mate heeft doorgezet. Dit heeft in deze begroting een sterk oprijvend effect op de verwachte uitgaven. Wij willen in 2022 weer terugkomen op het oorspronkelijke niveau van 2018. Daarom hebben wij een taakstellende stelpost opgenomen.

Wellicht dat deze taakstelling in 2021 nog niet volledig kan worden gerealiseerd. Wij stellen daarom een incidentele dotatie aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein voor. Deze wordt nader toegelicht onder het kopje 'Incidenteel begrotingssaldo'.

Wij denken niet de gehele uitzetting van de verwachte uitgaven in de jeugdzorg te kunnen dekken door een aanvullend bezuinigingspakket. Om het resterende deel in deze begroting te dekken, stellen wij voor een budgetplafond op de budgetten van de jeugdzorg te leggen. Wij zullen de vormgeving van een dergelijk plafond nader moeten uitwerken, maar zien dit ook vooral als een signaal naar provincie en rijk. De stijgende kosten zijn niet meer met verantwoorde maatregelen op te vangen, waardoor we genooddaakt zijn een dergelijk niet gewenst besluit voor te stellen.

Efficiency

In de Bouwstenennotitie schetsten wij u een beeld van de mogelijke invulling van de taakstelling op efficiency. Deze invulling hebben wij grotendeels op de taakvelden kunnen verwerken. Een aantal posten vraagt nadere uitwerking en moeten nog worden gerealiseerd. Dit betreft het afstoten van De Beurs en het afstoten van één van de gemeentehuizen. Hiermee kan het restant van de taakstelling worden gerealiseerd.

Personeel

Dit jaar is er een plan opgesteld voor de invulling van de taakstelling op onze personele lasten. Een deel van dit plan kan reeds nu gerealiseerd worden. Dit deel is ook als zodanig in de personele ramingen verwerkt. Andere onderdelen kunnen pas op termijn worden gerealiseerd. Daarom zijn deze onderdelen nog op de bovenstaande stelpost opgenomen.

Onder uitputting vacatures

Reeds in de begroting 2019 hebben we een stelpost opgenomen voor de jaarlijks te verwachten vacatureruimte. Veelal kunnen vacatures niet onmiddellijk worden ingevuld, wat een onder uitputting op de personele lasten tot gevolg heeft. In het plan voor de verlaging van onze personele lasten hebben we ook richtlijnen opgenomen voor de invulling van vacatures. Met deze richtlijnen is het verantwoord de jaarlijkse stelpost voor onder uitputting door vacaturegelden met € 350.000 te verhogen.

Taakstellingen Bouwstenennotitie

In de Bouwstenennotitie is een omvangrijk pakket met maatregelen opgenomen. Deze zijn grotendeels op de op de taakvelden in de begroting verwerkt. Voor een aantal posten geldt dat invulling nadere uitwerking vraagt. Deze onderdelen hebben we daarom als een taakstellende bezuiniging op de stelposten opgenomen, in afwachting van nadere uitwerking van de betreffende maatregel. Een weergave van deze posten vindt u in onderstaand overzicht.

Maatregelen Bouwstenennotitie op stelposten				
bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
Taakstelling verbonden partijen	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Te vervallen reiskst woon/werk ambt.		-200.000	-200.000	-200.000
Taakstelling infra (kap.last)		-122.000	-122.000	-122.000
Taakstelling vastgoed			-200.000	-200.000
Taakstelling op sport(-accommodaties)		-100.000	-100.000	-100.000
Totaal op stelpost Bouwstenennotitie	-150.000	-572.000	-772.000	-772.000

Naast bovenstaande stelposten zijn er ook een aantal maatregelen op de taakvelden verwerkt, waarbij nog wel nadere uitwerking wordt gevraagd. Dit betreft de taakstellingen op het Sociaal Domein, voor zover nog niet eerder in dit hoofdstuk benoemd (Sociaal Cultureel werk, Bijzondere Bijstand).

Nieuw voor Oud

Bij de Bouwstenennotitie zijn verschillende wensen gepresenteerd die alleen kunnen worden gerealiseerd wanneer daar via de lijn 'Nieuw voor oud' ruimte voor kan worden vrijgemaakt in de begroting 2021. Wij hebben u bij de behandeling van de Bouwstenennotitie toegezegd u te informeren over de onderwerpen die via deze lijn alsnog in de begroting worden opgenomen. Voor wat betreft cultuurcoaches hebben wij € 40.000 kunnen vrijmaken binnen de totale subsidiepot voor kunst. Voor de structurele subsidie aan Verhildersum hebben we ook € 25.000 kunnen vinden, door vrijval van de OZB-subsidieregeling voor de dorpshuizen.

Incidenteel begrotingssaldo

Het saldo van onze incidentele baten en lasten laat een overschot zien van ca. € 1 miljoen. Normaal gesproken wordt een dergelijk overschot toegevoegd aan de algemene reserve. In verband met de oplopende kosten in het kader van de Jeugdzorg hebben we een forse extra bezuinigingsopgave bezuiniging opgave op 'Verblijf' in deze begroting opgenomen. Omdat het waarschijnlijk is dat deze bezuinigingsopgave in het komende begrotingsjaar nog niet geheel gerealiseerd kan worden, stellen wij voor het incidentele begrotingssaldo voor een bedrag van € 1 miljoen te doteren aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein.

Geprognosticeerde balans

Meerjarig geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000)								
	2021		2022		2023		2024	
	Begin	Eind	Begin	Eind	Begin	Eind	Begin	Eind
Activa								
Immateriële vaste activa	361	259	259	157	157	55	55	54
Materiële vaste activa	156.876	157.861	157.861	163.861	163.861	157.119	157.119	150.820
Financiële vaste activa	13.193	13.091	13.091	12.390	12.390	11.710	11.710	11.091
Subtotaal	170.430	171.211	171.211	176.408	176.408	168.884	168.884	161.965
Voorraden	2.904	2.904	2.904	2.904	2.904	2.904	2.904	2.904
Vorderingen	27.147	27.147	27.147	27.147	27.147	27.147	27.147	27.147
Liquide middelen	62.797	48.431	48.431	38.072	38.072	42.117	42.117	45.557
Overlopende activa	7.073	7.073	7.073	7.073	7.073	7.073	7.073	7.073
Subtotaal	99.921	85.555	85.555	75.196	75.196	79.241	79.241	82.681
Totaal activa	270.351	256.766	256.766	251.604	251.604	248.125	248.125	244.646
Passiva								
Eigen vermogen	32.559	35.063	35.063	37.073	37.073	40.647	40.647	44.221
Voorzieningen	13.182	12.660	12.660	12.300	12.300	12.059	12.059	11.818
Vaste schuld	176.870	161.303	161.303	154.491	154.491	147.679	147.679	140.867
Subtotaal	222.611	209.026	209.026	203.864	203.864	200.385	200.385	196.906
Vlottende schuld	18.928	18.928	18.928	18.928	18.928	18.928	18.928	18.928
Overlopende passiva	28.812	28.812	28.812	28.812	28.812	28.812	28.812	28.812
Subtotaal	47.740	47.740	47.740	47.740	47.740	47.740	47.740	47.740
Totaal passiva	270.351	256.766	256.766	251.604	251.604	248.125	248.125	244.646

EMU-saldo

			Meerjarig gepggnosticeerde EMU-Saldo				
			2020	2021	2022	2023	2024
EMU-SALDO			15.465	1.099	-4.248	10.177	9.633
EMU-SALDO referentiewaarde			-5.824	-5.968	-4.178	-4.124	-4.173
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde			21.289	7.067	-70	14.301	13.806
Mutaties (1 januari tot 31 december)							
Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	-102	-102	-701	-680	-619
		Uitzettingen	-	-	-	-	-
Vlottende activa		Uitzettingen	-	-	-	-	-
		Liquide middelen	-	-14.366	-10.359	4.045	3.440
		Overlopende activa	-	-	-	-	-
			-	-	-	-	-
Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	-15.567	-15.567	-6.812	-6.812	-6.812
	Vlottende passiva	Vlottende schuld	-	-	-	-	-
		Overlopende passiva	-	-	-	-	-
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa			-	-	-	-	-

Overzicht Taakvelden

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.01 Bestuur	2.472	0	-2.472
0.02 Burgerzaken	1.509	683	-826
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	478	182	-296
0.4 Overhead	27.094	112	-26.982
0.5 Treasury	-784	762	1.545
0.61 OZB woningen	424	7.082	6.658
0.62 OZB niet-woningen	6	14.922	14.917
0.64 Belastingen overig	331	6	-325
0.70 AU en overige uitkering gemeentefonds	0	94.746	94.746
0.80 Overige baten en lasten	446	2.287	1.840
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0
0.10 Reservemutaties	4.695	2.191	-2.504
0.11 Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.027	0	-4.027
1.2 Openbare orde en veiligheid	887	0	-887
2.1 Verkeer en vervoer	8.092	109	-7.983
2.2 Parkeren	61	0	-61
2.3 Recreatieve havens	151	23	-128
2.4 Economische havens en waterwegen	1.256	0	-1.256
3.1 Economische ontwikkeling	328	0	-328
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	478	170	-308
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	364	49	-315
3.4 Economische promotie	258	578	320
4.1 Openbaar basisonderwijs	10	0	-10
4.2 Onderwijshuisvesting	3.153	0	-3.153
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.338	589	-2.749
5.1 Sportbeleid en activering	521	0	-521
5.2 Sportaccommodaties	3.370	499	-2.871
5.3 Cultuurpresent., -productie en -particip	599	4	-594
5.4 Musea	156	0	-156
5.5 Cultureel erfgoed	317	0	-317
5.6 Media	1.190	229	-961
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.500	10	-1.490

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.970	154	-4.816
6.2 Wijkteams	1.912	0	-1.912
6.3 Inkomensregelingen	22.406	17.740	-4.666
6.4 Begeleide participatie	14.535	4.919	-9.616
6.5 Arbeidsparticipatie	2.385	100	-2.285
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.127	0	-2.127
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	12.907	304	-12.602
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	17.052	0	-17.052
6.81 Geescaleerde zorg 18+	690	173	-517
6.82 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	2.202	0	-2.202
7.2 Riolering	3.878	5.263	1.385
7.3 Afval	4.507	6.487	1.980
7.4 Milieubeheer	399	0	-399
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	831	717	-114
8.1 Ruimtelijke ordening	1.129	15	-1.114
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	299	182	-117
8.3 Wonen en bouwen	5.088	3.280	-1.809
Totaal taakvelden	164.046	164.566	521

Meerjarenraming

De lasten en baten per programma (x € 1.000) zijn als volgt:

Lasten per programma	2021	2022	2023	2024
Burger & Bestuur	3.982	3.990	3.980	3.980
Veiligheid	4.914	4.812	4.819	4.818
Bereikbaarheid	9.560	9.122	8.956	8.920
Economie & werkgelegenheid	1.428	1.427	1.427	1.427
Leefbaarheid & Voorzieningen	14.154	13.977	13.688	13.595
Sociaal domein & volksgezondheid	81.185	80.370	79.424	79.347
RO, Wonen & Duurzaamheid	16.132	16.766	16.748	16.402
Bedrijfsvoering, waarvan:				
Beheer overige gebouwen en gronden	478	478	478	477
Overhead	27.094	26.375	25.839	25.482
Algemene dekkingsmiddelen, waarvan:				
Vennootschapsbelasting (VpB)				
Onvoorziene uitgaven	100	100	100	100
Overig.alg.dekkingsmiddelen	324	293	2.138	3.739
Totale lasten	159.351	157.709	157.597	158.289
Baten per programma	2021	2022	2023	2024
Burger & Bestuur	683	683	684	684
Veiligheid				
Bereikbaarheid	132	132	132	132
Economie & werkgelegenheid	797	797	797	797
Leefbaarheid & Voorzieningen	1.331	1.331	1.332	1.332
Sociaal domein & volksgezondheid	23.390	23.390	23.390	23.390
RO, Wonen & Duurzaamheid	15.943	17.027	17.035	16.901
Bedrijfsvoering, waarvan:				
Beheer overige gebouwen en gronden	182	182	182	182
Overhead	112	112	112	112
Algemene dekkingsmiddelen, waarvan:				
Onvoorziene uitgaven				
Overig.alg.dekkingsmiddelen	119.805	121.191	120.101	121.477
Totale baten	162.375	164.845	163.765	165.006
Saldo van lasten en baten	3.025	7.137	6.168	6.717

<i>Reservemutaties per programma</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
Reservemutaties programma 2	133	-23	-64	-64
Reservemutaties programma 3				
Reservemutaties programma 4	-606	-353	-843	-843
Reservemutaties programma 5	-1.000			
Reservemutaties programma 6	25	25	25	25
Reservemutaties programma 8	-311	-311	-311	-311
Reservemutaties programma 9	-745	-4.564	-2.981	-3.021
Totaal mutaties op reserves	-2.504	-5.227	-4.174	-4.214
Resultaat begroting van lasten en baten	521	1.910	1.994	2.503

Waarvan structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000):

<i>Structurele reservemutaties</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
<i>Toevoegingen</i>				
Algemene reserve	1000	2000	3000	3000
Reserve Ruimte voor dorpen en ondernemers	600	600	600	600
Reserve Claims	33	33	33	33
Reserve Scholenprogramma	288	288	288	288
Reserve Onderhoud wegen	55	55	55	55
Reserve Onderwijshuisvesting	30	30	30	30
Reserve Baggerplan	101	101	101	101
Reserve Groot onderhoud gebouwen	311	311	311	311
<i>Onttrekkingen</i>				
Algemene reserve	-12	-12	-12	-12
Reserve Baggerplan	-289	-133	-92	-92
Reserve Ruimte voor dorpen en ondernemers	-75	-75	-75	-75
Reserve onderhoud begraaftplaatsen	-25	-25	-25	-25
Totaal	2.017	3.173	4.214	4.214

Begrotingssaldo structureel				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
Saldo baten en lasten	3.025	7.137	6.168	6.717
Mutatie reserves	-1.499	-2.684	-4.108	-4.214
Begrotingssaldo na bestemming	1.526	4.453	2.060	2.503
Incidentele baten en lasten	-1.005	-2.543	-66	
Structureel begrotingssaldo	521	1.910	1.994	2.503

Investeringsprogramma

Investeringslijst 2021 - 2024																
Progr. Onderwerp		Nut	Ter- mijn	2021		Bedrag van investering (ex BTW)						Kapitaallast (1e jaar)				
				Uitgave	Inkomst	2022		2023		2024		2022	2023	2024	2025	
						Uitgave	Inkomst	Uitgave	Inkomst	Uitgave	Inkomst					
B	8	CV installatie werkplaats Bedum	E	15	9.555							780				
B	2	Reconstructie De Vlijt (Vrije gang - Waldaditt)	M	20	200.000							13.000				
B	6	Beregeningspomp	E	15	11.400							931				
M	2	Beschoeiing	M	20	782.800							50.882				
W	2	Romp-akkoord: kotsluiting Ranum-Ond d d weg	M	40	4.200.000	2.700.000						100.500				
W	2	Romp-akkoord: Fietsroute-plus	M	40												
W	2	Romp-akkoord: spoorwegovergangen	M	40												
W	4	De Tinel: (school)gebouw	E	40	1.550.000	275.000	7.628.000	3.275.000				55.125	223.245			
W	4	De Tinel: sportzaal	E	40	400.000		3.200.000					16.000	128.000			
W	4	De Tinel: maatschappelijke ruimtes	E	40	775.000	275.000	2.942.000	275.000				24.125	110.805			
W	2	De Tinel : infrastructuur	E	40	775.000		3.000.000					31.000	120.000			
E	2	Civiele constructies	M	40	321.000							12.840				
E	2	Openbare verlichting	M	30	186.000							8.990				
E	2	Fietsplan	M	40	354.000							14.160				
E	2	Hierinrichten kerkplein/uitbreiden park eervz	M	40												
E	4	Aanpassing openbare ruimte schoollocaties	M	20	50.000							3.250				
E	8	Maaimachine + kortklipper	E	7	130.549							20.608				
E	8	Heftruck	E	7	18.229							2.878				
E	6	Containers met hydro kleppen	E	7	30.058							4.745				
E	8	Traktor	E	7	22.075							3.485				
E	8	Frontmaaiër	E	7	15.500							2.447				
HH	8	Vervanging materieel (afschrijving 7 jaar)	E	7	399.406		615.817		615.817		615.817	63.049	97.211	97.211	97.211	
HH	8	Zitmaaiërs (4 stuks)	E	10												
HH	8	Vervanging materieel (afschrijving 10 jaar)	E	10	240.439		240.439		240.439		240.439	27.650	27.650	27.650	27.650	
HH	8	Vervanging werk plekken (Winsum, Bedum, Leens)	E	10	80.000		80.000					9.200				
HH	8	Vervanging telefonie	E	3	200.000		200.000						69.667			
HH	4	MFA Bedum	E	25	1.500.000											
HH	4	OHV: uitbr. semi permanent Pieterburen --	E	10	144.000							16.560				
HH	4	OHV: uitbr. permanent Horizon Bedum --	E	40	446.120							17.845				
HH	8	Vervanging storage --	E	5	85.000							18.275				
HH	8	Vervanging werk plekken (hardware) --	E	5	60.000							12.900				
		Totaal			12.986.131	3.250.000	17.906.256	3.550.000	856.256	-	856.256	-	531.225	785.778	124.862	124.862

Reserves en Voorzieningen

Reserve/Voorziening Het Hogeland	Geraamd saldo 1-1-2021	Geraamde toevoegingen 2021	Geraamde onttrekkingen 2021	Geraamd saldo 31-12-2021	Mutaties 2022	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Saldo ultimo 2024
RESERVES								
Programma 2 Bereikbaarheid								
Reserve Onderhoud wegen	820			820				820
Reserve Onderhoud bruggen	275	55		330	55	55	55	495
Reserve Baggerplan	667	101	-289	479	-32	9	9	465
Reserve Ontsluiting Bedum	500			500				500
Reserve Openbare verlichting	7			7				7
Reserve Trace Mensingeweer - Zoutkamp	140			140				140
Programma 3 Economie en Werkgelegenheid								
Reserve Cofinancieringen	28			28				28
Reserve Versterking centrum Winsum	352			352				352
Reserve Regiovisie	15			15				15
Programma 4 Leefbaarheid en Voorzieningen								
Reserve Scholenprogramma	4.635	288		4.923	288	288	288	5.788
Reserve Onderwijshuisvesting	3.431	30	-19	3.442	30	30	30	3.532
Reserve Gymlokaal Wehe-den Hoon	-			-				-
Reserve Friciekosten bibliotheek	9			9				9
Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid	512	272	-40	743	-40	-40	-40	623
Reserve Cofinanciering Leefbaarheid	43			43				43
Reserve Ruimte voor Dorpen en Ondernemers	2.034	600	-525	2.109	-525	-75	-75	1.434
Reserve Waddenkustopgave	-			-				-
Reserve Bosaanleg Netlaan	32			32				65
Programma 5 Sociaal Domein en Volksgezondheid								
Reserve Sociaal domein	-	1.000		1.000				1.000
Programma 6 RO, Wonen en Duurzaamheid								
Reserve Herstructurering	928			928				928
Reserve Bovenwijkse kosten Ter Laan 4	118			118				118
Reserve Bovenwijkse kosten Vogelzangloc	15			15				15
Reserve Grondexploitatie	371			371				371
Reserve Woon- & leefbaarheidsplannen Eemsdelta	612			612				612
Reserve Onderhoud begraafplaatsen	678		-25	653	-25	-25	-25	578
Reserve Klimaatbeleid	100			100				100
Reserve Milieu	93			93				93
Reserve Koppelkansen Aardbevingschade	500			500				500

Programma 8 Bedrijfsvoering								
Reserve Fricie personeelskosten	22			22				22
Reserve Groot onderhoud gebouwen	2.883	311		3.195	311	311	311	4.129
Bevingschade herstel gemeentelijke gebouwen	288			288				288
Algemene dekkingsmiddelen								
Algemene Reserve	6.205	2.005	-1.293	6.917	1.914	2.988	2.988	14.807
Reserve afboeking MVA	-			-				-
Resultaat baten en lasten (Algemene reserve)	-			-				-
Reserve Jaarovergang	156			156				156
Reserve Claims	1.439	33		1.472	33	33	33	1.570
Totaal Reserves	27.909	4.695	-2.191	30.413	2.010	3.574	3.574	39.603
Reserve/Voorziening Het Hogeland	Geraamd saldo 1-1-2021	Geraamde toevoegingen 2021	Geraamde onttrekkingen 2021	Geraamd saldo 31-12-2021	Mutaties 2022	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Saldo ultimo 2024
VOORZIENINGEN								
Programma 6 RO, Wonen en Duurzaamheid								
Voorziening Afvalstoffenheffing ⁷⁾	100			100				100
Voorziening Rioolheffing	4.705		-18	4.687	-18	-20	-20	4.628
Voorziening Woonrijp maken grondexploitatie	336	2		337	2	2	2	343
Voorziening Leens-Oost	83			83				83
Programma 7 Burger en Bestuur								
Voorziening Pensioenverplichtingen	7.676	-	-223	7.453	-223	-223	-223	6.784
Voorziening Wachtgeldverplichtingen	404	-	-283	121	-121			-
Programma 8 Bedrijfsvoering								
Voorziening Sparen verlof	-			-				-
Totaal Voorzieningen	13.303	2	-524	12.781	-360	-241	-241	11.939
Totaal Reserves en Voorzieningen	41.212	4.697	-2.715	43.194	1.650	3.333	3.333	51.542

Bijlagen

I Uitgangspunten begroting

Voor het opstellen van de begroting 2021 worden de volgende begrotingsuitgangspunten behandeld. Elk begrotingsuitgangspunt wordt daarna in een alinea toegelicht:

- Loonontwikkeling;
- Prijsindex;
- Investeringsplan;
- Sociale en fysieke structuur.

Loonontwikkeling

Bij de weergave van de loonkosten voor de komende jaren, wordt rekening gehouden met de loonontwikkeling van 1,8% voor 2021, voor 2022 met 1,5% en voor de jaren 2023 en 2024 met 1,9%. Deze stijging kan worden gedekt uit het accres in het gemeentefonds. In deze begroting is voor de cao-ontwikkelingen een percentage van 0,5% aangehouden. Momenteel zijn de cao-onderhandelingen gaande en zijn we in afwachting van de nieuwe cao, vanuit de werkgevers wordt ingestoken op 0,0%. Daarmee verwachten we geen uitzetting op de loonkosten en is voor loonontwikkeling 2021 geen ruimte gereserveerd op stelposten.

Prijsindex

In de begroting 2021 wordt meerjarig uitgegaan van een prijsindex aan zowel de baten als de lastenkant. Daarbij sluiten we aan bij de gehanteerde prijsindex van de septembercirculaire 2020. Op het moment dat prijsstijgingen aan de lastenkant afwijkt van de ontwikkeling die we hebben geraamd, dan zal dit gecompenseerd worden door een bijgestelde uitkering uit het gemeentefonds en waar nodig bijstelling van de tarieven.

Uitgangspunten investeringen

In de bijlage is een actueel overzicht van investeringen opgenomen.

II Sociale en fysieke structuur

Raming 1-1-2021	
Sociale structuur	
Inwoners	47.760
Inwoners jonger dan 18 jaar	9.193
Inwoners ouder dan 64 jaar	11.522
Aantal bijstandsgerechtigden ingevolge:	
- WWB	1.140
- IOAW	87
- IOAZ	5
- WSW	341
- Militairen	34
- WAO/WIA	1.466
- WAZ	49
- WAJONG	979
Fysieke structuur	
Oppervlakte (hectares)	91.330
Waarvan:	
- land	47.838
- binnenwater	2.033
- buitenwater	41.041
- verharding (asfalt, elementen, beton ed.) (voorlopig)	418
Aantal woonruimten	22.661
Aantal (voorlopig):	
- bruggen	298
- steigers	76
- betonnen fietstunnel	1
- beschoeiing (houten/kunststof/stortsteen) (m ³)	71.957
- kade (beton/staal/metselwerk) (m ³)	3.970
- duikers	143

III Algemene uitkering

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht / %	Uitkering
1c Waarde niet-woningen eigenaren	13.186.712,00	-0,159	-2.096.159,74
1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater)	12.191.326,00	-0,1281	-1.561.769,82
1a Waarde woningen eigenaren	29.678.864,00	-0,0894	-2.654.002,73
Subtotaal			-6.311.932,29

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is			
Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht	Bedrag in basis
1e OZB waarde niet-woningen	1.307,96	380,05	497.088,79
8a Bijstandsontvangers (vanaf UJR 2016)	1.210,00	2.148,18	2.599.297,80
3a Eén-ouder-huishoudens	1.498,00	821,75	1.230.981,50
2 Inwoners	47.760,00	160,5	7.665.480,00
5 Inwoners: ouderen boven 64 jaar	11.522,00	100,69	1.160.150,18
5a Inwoners: ouderen 75 t/m 84 jaar	3.393,00	26,45	89.744,85
7 Lage inkomens	7.232,00	30,61	221.371,52
7c-2 Lage inkomens (drempel) (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	4.942,50	689,45	3.407.606,63
12 Minderheden	795	323,04	256.816,80
11a Uitkeringsontvangers (vanaf UJR 2016)	4.079,00	86,12	351.283,48
3b Huishoudens	22.181,00	90,6	2.009.598,60
3c Eenpersoonshuishoudens	7.347,00	51,43	377.856,21
8b Loonkostensubsidie	48	1.954,21	93.802,08
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	9.193,00	721,56	6.633.301,08
7g-2 Jeugdigen in gezinnen met armoederisico	1.093,97	239,87	262.409,86
7h-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen huishoudens	12.448,54	-122,27	-1.522.082,99
7i-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen huishoudens met kinderen	2.805,00	-478,41	-1.341.940,05
3h Ouders met (langdurig) psychisch medicijngebruik	401,89	3.529,79	1.418.578,52
3g Eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	615	1.249,12	768.208,80
8c-2 Bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	302	643,95	194.472,90
8d Bijstandsontvangers eenouderhuishoudens	270,67	1.705,61	461.651,77
11b-2 Uitkeringsontvangers minus bijstandsontvangers	2.869,00	1.058,61	3.037.152,09
11c-2 Wajong	1.013,00	864,19	875.424,47
3i-2 Medicijngebruik met drempel	8.152,85	377,03	3.073.870,64
8e Re-integratie klassiek	2,92	334.140,69	975.690,81
4b Inwoners jonger dan 65 jaar	36.937,00	4,21	155.504,77
5b Inwoners: ouderen 65 t/m 74 jaar	6.961,00	0,19	1.322,59

5c Inwoners: ouderen 85 jaar en ouder	1.158,00	0,19	220,02
3d Eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	1.493,00	16,36	24.425,48
3e Eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	1.205,00	65,34	78.734,70
3f Eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	605	114,42	69.224,10
7d-2 Huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	919,64	128,32	118.007,60
7e-2 Huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	495,01	512,88	253.878,46
7f-2 Huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	169,9	896,3	152.276,95
7j-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (65 t/m 74 jaar)	2.317,01	117,2	271.554,04
7k-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (75 t/m 84 jaar)	1.247,16	468,85	584.732,23
7l-2 Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (85 jaar en ouder)	428,05	820,47	351.201,61
3j Bedden	85.795,50	0,85	72.926,18
13 Klantenpotentieel lokaal	41.030,00	46,03	1.888.610,90
14 Klantenpotentieel regionaal	6.030,00	23,66	142.669,80
15e Leerlingen VO	1.150,40	370,5	426.223,20
15j Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 0,3	146	-1.595,64	-232.963,44
15k Basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1,2	84	-2.504,11	-210.345,24
38 Bedrijfsvestigingen	4.632,00	74,8	346.473,60
29 Historische woningen in bewoonde oorden 1930	1.523,00	31,39	47.806,97
31a ISV (a) stadsvernieuwing	0,00379063	6.087.306,96	23.074,73
31b ISV (b) herstructurering	0,0008183	3.736.019,31	3.057,18
36 Kernen	39	9.071,77	353.799,03
37 Kernen * bodemfactor buitengebied	42,9	14.878,30	638.279,07
36a Kernen met 500 of meer adressen	12	60.263,26	723.159,12
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	10.728,30	11,72	125.735,68
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	10.278,39	5,82	59.820,25
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	9.409,85	58,55	550.946,42
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	297	1.525,03	452.933,91
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	348,84	3.089,49	1.077.737,69
21 Oppervlakte bebouwing	576	588,37	338.901,12
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	270	1.921,87	518.904,90
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	306	2.284,96	699.197,76
19 Oppervlakte binnenwater	2.033,00	38	77.254,00
20 Oppervlakte buitenwater	10.000,00	22,97	229.700,00
16 Oppervlakte land	47.838,00	41,07	1.964.706,66
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	52.621,80	26,89	1.415.000,20
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	22.895,00	57,04	1.305.930,80
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	26.100,30	50,79	1.325.634,24

39 Vast bedrag	1	250.081,99	250.081,99
Subtotaal			51.474.155,62

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)

Uitkeringsfactor			1,659
Subtotaal (B x C (=uf))			85.395.624,17

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
45 Herindeling	2.661.350,00	2.661.350,00
56d Suppletie-uitkering integratie sociaal domein	-13.886,00	-13.886,00
Subtotaal		2.647.464,00

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatie uitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
71 Brede impuls combinatiefuncties/buurtspportcoaches (DU)	173.953,00	173.953,00
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	371.479,00	371.479,00
103 Gezond in de stad (DU)	92.789,00	92.789,00
136 Bevolkingsdaling (DU)	543.064,00	543.064,00
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	113.915,00	113.915,00
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	217.133,00	217.133,00
224 Scholenprogramma Groningen (DU)	417.520,00	417.520,00
383 Inburgering (IU)	61.446,00	61.446,00
385 Brede aanpak dak- en thuisloosheid (DU)	32.051,00	32.051,00
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	13.000,00	13.000,00
Subtotaal		2.036.350,00

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein

Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
260 Participatie (IU)	8.270.346,00	8.270.346,00
261 Voogdij/18+ (IU)	2.787.000,00	2.787.000,00
Subtotaal		11.057.346,00

Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker

Aanvullingen van de gebruiker	Opgave	Uitkering
Gemeenteposten:		
Behoedzaamheidsreserve		-79.017,00
Subtotaal		-79.017,00

Totaal uitkering 2021:			94.745.834,88
-------------------------------	--	--	----------------------

IV Afkortingenlijst

Afkortingenlijst

AHT	Average Handling Time
AO/IC	Administratieve Organisatie/ Interne Controle
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARCG	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen
ASV	Algemene en Sociale Vorming
AU	Algemene Uitkering
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAG	Basisregistratie Gebouwen
BBE	Bedrijfsbelangen Eemshaven
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen
BCF	BTW Compensatie Fonds
B&O	Beheer en Onderhoud
B&W	Burgemeester en Wethouders
BGT	Basisregistratie Topografie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Beheer Openbare Ruimte
BVC	Boom Veiligheid Controle
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CCI	Centraal Coördinerend Inkoopteam
CISO	Chief Information Security Officer
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek
CVW	Centrum Veilig Wonen
DAL	Delfzijl, Appingedam en Loppersum
dBos	de Bibliotheek op School
DU	Decentralisatie Uitkering
EBG	Economic Board Groningen
EDR	Eemsdollard Regio
EHL	Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog
E-HRM	Electronic Human Resource Management
EZ	Economische Zaken
EZK	Economische Zaken en Klimaat
FB	Financiële Begroting
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GEMMA	Gemeentelijke Model Architectuur
GemNet	Gemeentelijk Netwerk
GEO	Geografische informatie
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
GGPG	Groninger Gemeenten, Provincie Groningen
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GKB	Gemeentelijke Krediet Bank
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GSP	Groningen Seaports
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HO	Huishoudelijke Ondersteuning
HRM	Human Resource Management
HWBP	Hoogwater Beschermingsprogramma
IBP	Interbestuurlijke Programma
ID	Instroom/ doorstroom
I&A	Informatisering en Automatisering

I&W	Infrastructuur en Waterstaat
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IKW	Investerings-Kader Waddengebied
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IU	Integratie Uitkering
IV	Integraal Veiligheidsbeleid
IVN	Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid
JKC	Join Klant Contact
JZ	Juridische Zaken
KCC	Klant Contact Centrum
KNRM	Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij
KOT	Kinder Opvang Toeslag
LAA	Landelijke Aanpak Adreskwaliteit
LEA	Lokale Educatieve Agenda
MER	Milieu Effect Rapportage
MFA	Multifunctionele Accommodatie
MJD	Maatschappelijke Juridische Dienstverlening
MJOP's	Meerjaren Onderhoudsplan
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MO	Maatschappelijke Opvang
NAA	Noordelijk Akoestisch Adviesbureau
NABO's	Niet Actief Beveiligde Overwegen
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NIBUD	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
NPG	Nationaal Programma Groningen
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OJG	Ondersteuner Jeugd en Gezin
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg
OV	Openbaar Vervoer
OVL	Openbare Verlichting
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PAS-regeling	Partiële Arbeidsparticipatie Seniorenregeling
PAW	Proeftuin Aardgasvrije Wijken
P&C	Planning en Control
PG&Z	Publieke Gezondheid & Zorg
ProGrESCO	Provinciaal Groninger Energie Service Collectief
RBAC	Role Based Access Control
RES	Regionale Energie Strategie
RGA	Regio Groningen Assen
RIBW	Regionale Instelling voor Beschermend en Begeleid Wonen
RI&E	Risico-inventarisatie & -evaluatie
RIGG	Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten
RO	Ruimtelijke Ordening
RWS	Rijkswaterstaat
SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
SBE	Samenwerkende Bedrijven Eemsmond
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SROI	Social Return on Investment
SV	Structuur Visie
SVN	Stadsvervoer Nederland
SW	Sociale Werkplaats
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TCMG	Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
VGG	Vereniging Groninger Gemeenten
VKB	Volkskredietbank
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten

VpB	Vennootschapsbelasting
VRG	Veiligheidsregio Groningen
Vsv-ers	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VVE	Voor en Vroegschoolse Educatie
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WEC	Werelderfgoed Centrum
WEC-W	Wereld Erfgoed Centrum Waddenzee
WLP	Woon- en leefbaarheidsplannen
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WO-DEAL	Werkorganisatie Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum
WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WRO	Wet Ruimtelijke Ordening
Wsob	Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WW	Werkloosheidswet
ZZP	Zelfstandige Zonder Personeel